הארץ

1.80 ש"ח יום ו' י' בשבט תשמ"ח, 29 בינואר 1988 VOL.69/20898 JANUARY 29 1988

המרכז — מוצא מהמשבר

ביום ב' הקרוב תתכנס מועצת היסוד של **תנועת המרכז.** מסגרת חדשה זו תאבק למען שלום המבוסס על פשרה. למען משק, כלכלה וחברה המבוססים על עקרונות ליברלים ולמען חופש לפרט ומניעת כפיה דתית. תנועת המרכז מציעה אלטרנטיבה לכשלון הדרך של המערך והליכוד.

תנועת המרכז

שינוי • ל"ע • המרכז הליברלי

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

הפסדנו את המערכה — יואל מרקוס

נטל ידידים — א. שוויצר

ראש השב"כ הבא — זאב שיף

שריקה באפילה — גדעון סאמט

עמ' ב'2:

מקורות מדיניים — עקיבא אלדר

מסדרונות מפלגתיים — אילן שחורי

פרשת שופטים — גדעון אלון

עמ' ב'3:

מאבק בצמרת — דומן פריסטר

אבו־גוש, על אם הדרך — דן כסלו

אושיות: הפירוק שבדרך — אריה לביא

יודאיקה: אנשים וחפצים — מרדכי ארציאלי

עמ' ב'4:

השיבה הביתה — ניוזוויק

סעודיה: סוף תור הזהב — להיימונד

להסוטוני קרח — ניוזוויק

עמ' ב'5:

כתב זר — תום שגב

כספת

עמ' ב'6־7:

תרבות וספרות

עמ' ב'8:

הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

החייגן המדבר PCphone

מערכת ממוחשבת לניהול שיחות יוצאות

טל. 03-7517324

שמיר והממשל האמריקאי בעד יוזמה לאוטונומיה בשלבים ■ פרס במגעים עם מובארק לקידום ועידה בינלאומית ■ נמרוד נוביק יצא לפגישה עם מובארק

מובארק מכין "מהלך דרמאטי"

– אומר ל"הארץ" אברהם טמיר, מנכ"ל משרד החוץ ● נראה כי שולץ מציע "תוכנית שלבים": אוטונומיה; לאחר מכן נסיגת צה"ל מחלק מהשטחים והעברת בטחון הפנים למשטרה מקומית ● רעיון אמריקאי נוסף: פגישה מרובעת בין מנהיגי ישראל וירדן עם מנהיגי ארה"ב ובריה"מ, במוסקווה, בחודש מאי ● נציגי ארה"ב ינסו לגייס את בריה"מ לתמוך במהלך ● מסר של מובארק לשמיר: "אם לא נסיגה ולא ועידה – על מה אפשר לדבר אתך?" ● מסר של מובארק לפרס: שבחים על תמיכתו ברעיון הוועידה

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

בקביל ליוזמת ראש הממשלה יצחק שמיר ואישים בממשל האמריקאי לקידום יוזמת אוטונומיה בשלבים, לאחר מפגש חד פעמי של מנהיגי שתי המעצמות, מקיים ממלא מקומו שמעון פרס מגעים עם הנשיא מובארק לקידום רעיון הוועידה הבינ"ל. לאחר שיחות הכנה בקהיר.

יועצו המדיני של שר החוץ, ד"ר נמרוד נוביק, יצא אתמול בשליחות השאית על מנת להיפגש עם הנשיא מובארק

(סוף בעמוד 10)

הנשיאים מובארק ורייגן בפגישתם אתמול בבית הלבן. (צלום איפי)

ארה"ב מזהירה מ"תקוות לא ריאליות"

מאת צבי בראל

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). פקידים בכירים במימשל מזהירים מפני תקוות בלתי ריאליות שתוך ימים תוצג תכנית פעולה לקידום תהליך השלום. אחד הפקידים אמר ל"הארץ" כי אין כל ביטחון שבמהלכם ביקורו של מובארק בואשינגטון יהיו הצעות לפעולה או אף רעיונות קבילים, ואפילו יעלה רעיון או

(סוף בעמוד 10)

משלחת של אש"ף – בירדן; מחדשת הדו־שיח עם השלטון

חוסיין: המשך מדיניות הכיבוש יביא לנקודת יאוש שבעקבותיה "יירד אסון" על כל המדינות והעמים באיזור

מאת כתבי "הארץ" לעניינים ערביים

ירדן נותנת הזדמנות נוספת לאש"ף להוכיח את רצונו הכן בתיאום מדיני על בסיס התנאים שסוכמו בעבר בין שני הצדדים. דברים אלה הבהיר אתמול ראש ממשלת ירדן, זיד אל־ריפאעי, למשלחת אש"ף שבאה לרבת־עמון בראשות מחמד עבאס (אבו־מאזן), בנסיון לבחון את חידוש הדו־שיח בין שני הצדדים.

במקביל הבהיר אתמול המלך חוסיין, כי לא יהיה דו־שיח חדש עם

(סוף בעמוד 10)

בתי החולים הממשלתיים משותקים מיום ראשון

10,000 עובדי המינהל והמשק מצטרפים לגל העיצומים ● רופאי המדינה והמרדימים ממשיכים בהשבתות לסירוגין של בתי חולים

מאת עדנה אריזור

מיום א' צפוי שיתוק בתי החולים הממשלתיים בעקבות השבתתם של השירותים, חדרי ניתוח ומרפאות החוץ בחלק מבתי החולים. באמצע השבוע צפויה השבתת המעבדות.

רופאי המדינה ממשיכים להשבית היום את כל מרפאות החוץ ומחלקות לטיפול יום בבתי החולים "שערי צדק" בירושלים, ו"ברזילי" באשקלון. בבתי חולים אלה יינתנו רק טיפולי דיאליזה ואונקולוגיה. כן ישבתו עד להודעה חדשה מרפאות חוץ ומחלקות לטיפול יום בבתי חולים הפסיכיאטריים בבאר יעקב וטירת הכרמל, בבתי החולים הגריאטריים שמואל הרופא בבאר יעקב, בראשון לציון, בפרדס חנה ובפרדס כץ.

אתמול הכריזו הרופאים להמשך שעתיים את כל מרפאות החוץ בכל בתי החולים הממשלתיים ובמחלקות לטיפול יום, שאינם כלולים בתור כוננות ההשבתה היום.

הרופאים המרדימים ימשיכו גם בשבוע הבא להשבית לסירוגין בכל יום חדרי ניתוח בשלושה בתי חולים — ביום א' בבתי החולים "הלל יפה" בחדרה, "זוקו" בתל־אביב, ו"השרון" בפתח־תקוה; וביום ב' בבתי החולים "הדסה" בעין כרם, "ברזילי" באשקלון ובית החולים הממשלתי בנהריה.

השבתת השירותים

כ־10,000 עובדי המנהל והמשק ישביתו החל מיום א' את כל השירותים בכל בתי חולים הממשלתיים בארץ. לא יעשו רישום וקבלת חולים. לא ינקו את בתי החולים. ולא יספקו אוכל וכביסה.

עובדי המעבדות מאיימים לנטוש

(סוף בעמוד 10)

חשש מהתחדשות הפרות הסדר בשטחים היום בתום התפילה

אלוף מיצנע: חיילים בגדה שנמצאו אשמים בשימוש בכוח הועברו מיחידותיהם וכמה מהם אף הועמדו לדין ● עוד 20 אושפזו ממכות בעזה ● אוטובוס "אגד" הועלה באש ליד טול־כרם ונהגו הוכה

מאת אורי ניר ואיתן רבין
סופרי "הארץ"

בשטחים נמשכת מגמה של רגיעה יחסית, חרף המשך תקריות פזורות של הפרות סדר ושיבושים קשים במסחר. כוחות הביטחון שב ערוכים לאפשרות שהיום יחריפו התקריות של הפרת הסדר הציבורי בגדה וברצועה, כאשר ייצאו המתפללים מן המסגדים.

אלוף פיקוד המרכז, עמרם מיצנע שנפגש אתמול עם כתבים זרים בירושלים, אמר שחיילים המשרתים בגדה, שנמצאו אשמים בשימוש בכוח שלא לפי ההוראות, הועברו מיחידותיהם, וכמה מהם אף הועמדו לדין צבאי.

האלוף אמר שהוא מודאג מאוד ממקרים חריגים שבהם נעשה שימוש בכוח שלא לפי ההוראות. לדבריו, המשימה המוטלת על חיילי צה"ל, הנאלצים להתמודד עם אוכלוסיה אזרחית, גורמת להם למידה רבה של בילבול. החיילים צריכים לטפל באוכלוסיה אזרחית, ולפעול באזור שבו חיים אנשים רבים, ולמרות זאת לא לראות בכל אחד מהם את האויב. זוהי אבחנה קשה מאוד, לדבריו.

בגדה היו אתמול כמה מקרים של הפרת הסדר. אוטובוס "אגד" נפגע בתקרית בקירבת הכפר עלאר שליד טול־כרם. האוטובוס שנסע לכפר לאסוף פועלים, נעצר בידי קבוצה של צעירים במבואות הכפר. הצעירים הורו לנהג — ערבי אזרח ישראל — לרדת והיכוהו. אחר־כך העלו את האוטובוס באש, ונמלטו.

ברמאללה התקיימה תהלוכת נשים, שפוזרה בידי כוחות הביטחון בגן מרמיע. ברמאללה, שכם, טול־כרם, קלקיליה, וג'נין עדיין נזקקים כוחות הביטחון לאמצעי של פתיחת חנויות בכוח, כדי להתמודד עם הלחצים הכבדים המופעלים על הסוחרים לסגור את חנויותיהם.

עוצר נמשך בכפר בית עור א־תחתא שליד רמאללה זה למעלה משבוע, וגם בכפר סעיר שליד חברון, לאחר שבוע של סגר. על קבטיה שבשומרון הוטל עוצר אתמול בבוקר, בעקבות תקריות של הפרות סדר. והוסר בשעות הערב.

בשבעת השבועות האחרונים, מאז פרוץ גל המהומות בשטחים, הוצאו צווי מעצר מינהליים נגד 90 תושבים מהשטחים (74 מהם תושבי הגדה המערבית ו־16 מרצועת עזה).

(סוף בעמוד 10)

ששון פורש; צפוי עימות סביב מינוי שגריר חדש במצרים

מאת עקיבא אלדר

שגריר ישראל במצרים משה ששון יסיים בשבועות הקרובים את תפקידו לאחר שבע שנות שירות ובירושלים צפוי עימות בין ראש הממשלה יצחק שמיר למלא מקומו ושר החוץ שמעון פרס. ששון ביקר באחרונה בארץ והודיע לפרס על כוונתו. שר החוץ הפציר בו להמשיך בתפקידו ושיבח את תרומתו לשיפור היחסים עם מצרים. אולם ששון הודיע כי מסיבות משפחתיות הוא נאלץ לשוב ארצה. המועמד המועדף של פרס לתפקיד הוא המזרחן פרופסור שמעון שמיר.

בר־דיין אמר לחוקריו: כל שופטי התעבורה בת"א מעורבים בפרשה

מלבד השופט אפרים דורון ● סגן נשיא בית המשפט השלום אפרים שלו התערב כשבר־דיין עמד לדון בתיקו של בנו של נשיא בית משפט השלום יצחק רביבי ללא ידיעת רביבי ● השופט ארבל ביקש מבר־דיין שיתחשב בתיק מסויים לבקשת סגן נשיא בית המשפט המחוזי בבאר־שבע

מאת גדעון אלון סופר "הארץ"

כל שופטי ביהמ"ש לתעבורה בתל־אביב, למעט שופט אחד (השופט אפרים דורון) מעורבים בפרשה. גם הם נהגו לפנות לשופטים אחרים שטיפלו בתיקי תעבורה וביקשו מהם להתחשב בכך שיש להם עניין באותם תיקים — טען פרקליטו של שופט התעבורה יעקב בר־דיין בפני חוקרי המשטרה. בר־דיין הוא אחד משישה השופטים החשודים בהפרת אמונים. אולם לגביו עדיין לא החליט היועץ המשפטי לממשלה אם יש מקום לנקוט בצעדים משפטיים כלשהם.

יומיים אחרי שתנ"צ אלכס איש שלום סגן ראש היחידה לחקירת פשעים גבה עדות מהשופט בר־דיין, פנה בשם השופט פרקליטו עו"ד קפאח אל איש שלום ואמר לו שבר־דיין מבקש להוסיף מידע על עדותו. הוא הביא שתי דוגמאות להמחשת דבריו:

● סגן נשיא בימ"ש השלום השופט אפרים שלו התערב כשבר־דיין עמד לדון בתיקו של בנו של נשיא בימ"ש השלום השופט יצחק רביבי. אולם הדבר נעשה ללא ידיעתו של השופט רביבי.

(סוף בעמוד 10)

צו איסור הפירסום שלא היה

מאת גדעון אלון סופר "הארץ"

בניגוד לפרסומים בשבועות האחרונים, לא הוצא אף פעם צו איסור לפרסום שמותיהם של ששה שופטי בימ"ש השלום וביהמ"ש לתעבורה וחומר החשדות נגדם.

לסופר "הארץ" נודע אמש ממקורות משטרתיים, כי ביום שלישי בערב, כשהתייצב נצ"מ אלכס איש שלום, סגן ראש היחידה הארצית לחקירת פשעים, בביתה של השופטת מרים נאור בירושלים, על מנת לבטל את צו איסור הפרסום עפ"י הנחייתו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש — הוברר שכלל לא הוצא צו האוסר פרסום פרטים על החקירה נגד ששת השופטים.

(סוף בעמוד 10)

"הביון הסובייטי מקבל את רשימות העולים ובוחר את המתאימים לריגול"

איליה דג'ירקוולוב, מבכירי הקג"ב אשר ערק למערב בתחילת העשור, בספר חדש: קבוצות קציני ביון סובייטים פועלות לגיוסם ואימונם של הסוכנים הנשתלים בקרב המהגרים

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). "קבוצות מיוחדות של קציני ביון סובייטים פועלות בברית־המועצות לשם גיוסם, אימונם ועידכונם של הסוכנים הנשתלים בקרב היהודים המהגרים לישראל. עוד מתקופת הקמתה של המדינה היהודית נהגנו לקבל כל יום רשימה שמית של מועמדים לעליה ומתוכה בחרנו את האנשים המתאימים לנו על בסיס כשלונותיהם המקצועיות והאישיות". דברים אלה כותב בספר שיצא עתה לאור בלונדון איליה דג'ירקוולוב, אחד מבכירי הקג"ב, אשר ערק למערב בתחילת העשור ומתגורר עתה בבריטניה.

האיש, אשר מילא תפקידים

(סוף בעמוד 10)

וודי אלן: אתם מתכוונים ברצינות לשבור ידיים כדי שלא יידו אבנים?

השחקן והבימאי היהודי במאמר ב"ניו יורק טיימס": אנא הבינו, אין לי כל סימפטיה לדרך בה טיפלו ערבים ביהודים – אך האם אני קורא נכון את העתונים? על כל שוחרי שיגשוגה של ישראל לדבר בקול רם כדי לעצור את המדיניות עקומת־השכל בה נקטה

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). וודי אלן, השחקן, הבימאי, המוסיקאי והסופר הגיב במאמר שפרסם אתמול בניו יורק טיימס על האירועים בגדה המערבית וברצועת עזה.

"כתומך במדינת ישראל וכמי שתמיד היה מזועזע ממעשי האיבה, אותם עשו למדינה הקטנה שכניה העוינים, טרוריסטים רשעים ורוב העולם, הריני נחרד לאין שיעור מהטיפול במפגינים פלסטינאים על ידי יהודים. חברים יקרים, אתם

(סוף בעמוד 9)

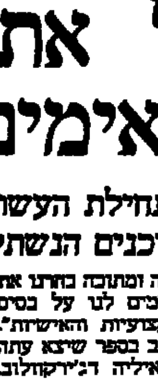

וודי אלן

פיצוץ ליד בית הכנסת בבוגוטה

בוגוטה (ע"ד). לוחמי גרילה שמאלניים פוצצו פצצה רבת עוצמה ליד בית הכנסת המרכזי בבוגוטה, בירת קולומביה, אור ליום חמישי.

(סוף בעמוד 9)

שוק ההון

ביקוש להנפקת בנק ישראל

מאת יהודה שרוני

הנפקת שתי סדרות אג"ח של בנק ישראל בהיקף של 50 מיליון שקל זכתה להצלחה מלאה. לאגרות נרשם ביקוש כולל של 167 מיליון שקל, והם נמכרו מעל למחירי המינימום.

עורך את העמוד: בועז שפירא

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית להיום: מעונן חלקית. בשבת: נאה.
● ירושלים: 13–6.
● תל־אביב: 19–10.
● חיפה: 19–10.
● באר־שבע: 18–6.
הגולן 13–7, טבריה 21–9, שומרון 15–8, נתב"ג 19–8, יריחו 21–10, אילת 22–10.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5749	−0.0026
נוסעים	1.8719	−0.0031
שחור	1.6500	−

שער הסל

יציג	1.7184	−0.0001

בגליון זה 32 עמודים בצירוף 48 מוסף העיתון מופיע ב־3 חלקים

הנושא המבוקש הרשות הארץ

מתפרסם היום בעמודים

חלק א' 11

חלק ג' 1 • 12

בנק דיסקונט מציג:

אופציה דולרית

אתה שולט היום על שער המחר!

לראשונה בישראל, בנק דיסקונט פותח שוק משוכלל לביצוע עיסקות אופציה עתידיות, בשער דולר קבוע מראש. בתכנית, הבלעדית לדיסקונט, אתה שולט על שער הדולר, אין הפתעות. אתה מבטיח את שער הדולר לעומת השקל, לביצוע עיסקות אופציה ל־12 שבועות. (התכנית מיועדת לעסקאות בסכומים מעל $10,000).

רוכש האופציה
• יהנה מהפרשים, אם שער הדולר היציג יהיה גבוה משער הדולר הקבוע באופציה, תמורת פרמיה*.
• לא יחוייב בהפרשים, אם שער הדולר היציג יהיה נמוך משער הדולר הקבוע באופציה.
• אינו חייב בבטחונות.

מציע האופציה
• נהנה מפרמיה* כנגד הצעתו.
• מתחייב לשלם בעתיד הפרשים, רק אם השער היציג ביום המימוש יהיה גבוה מהשער הקבוע באופציה.
• ביצוע העיסקה מותנה בבטחונות, כמקובל.

פרטים נוספים ניתן לקבל בסניף, במוקד ההשקעות הקרוב אליך או בטלבנק דיסקונט טל. 03-639888 בשעות 08.00-22.00.

* הפרמיה תקבע על בסיס ההיצע והביקוש לאופציה

יותר קרוב אליך בנק דיסקונט

صكا عن الأصل

600 שוטרים יאבטחו היום את התפילה בהר הבית; שביתת המסחר ליומה ה־20

קולק דורש מהדרג המדיני להפעיל צווי פתיחה כדי לסיים השביתה ● כרוז מס' 5 של "ועדת ההתקוממות העממית": בקרוב ינתנו הוראות להחרים את שלטונות מע"מ ולהשמיד פנקסי מס

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ" בירושלים

מתח מורגש בירושלים המזרחית לקראת התפילה שתתקיים היום במסגדים שעל הר הבית. 600 שוטרים ואנשי מג"ב יאבטחו את האירוע, לאחר שאתמול הסיתו צעירים ערבים להפרות סדר לאחר התפילה.

בכרוז (מס' 5) שהפיצה "ועדת ההתקוממות העממית", נאמר בין היתר, כי על הגברים, הנשים הזקנים והילדים להתרכז היום ומחר בכנסיות ובמסגדים, כדי לבטא את מחאתם על הכיבוש. בכרוז נכתב עוד, כי בקרוב ינתנו הוראות, בקשר עם החרמת שלטונות מס ערך מוסף בירושלים והשמדת פנקסי מס הכנסה.

שביתת המסחר במזרח העיר נכנסת היום ליומה ה־20. אתמול ושלשום הצליחו מארגני שביתת המסחר במזרח ירושלים למנוע באמצעות איומים, מקבוצות של סוחרים, לפתוח את חנויותיהם. בכנס פנימי של סוחרים התקבלה החלטה לנסות ולפתוח את החנויות שלהם בשעה 15.00. אתמול, באותה השעה, אולם איומים על חיי הסוחרים וביחוד על ראש לשכת המסחר במזרח ירושלים פאיק בראקת, סיכלו נסיונות אלו.

בקבוקי תבערה

חנות כלים ברחוב הגן אל זית, שבעיר העתיקה, הוצתה. זרועות הבטחון עצרו בימים האחרונים 20 צעירים ערבים, בחשד של איומים על בעלי חנויות. שלשה בקבוקי תבערה הושלכו על מטרות יהודיות במזרח ירושלים. 2 על בית יהודי, ליד שער הפרחים, ואחד על סניף בנק הפועלים ברחוב אל־זהרה. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק. ליד מחנה הפליטים ענתה שבצפון ירושלים, פתחו זה היום השלישי ברציפות, צעירים ערבים מתפרעים בגאו מרמיע.

במישור המדיני, פתח בימים האחרונים ראש עיריית ירושלים טדי קולק, בפעילות נמרצת, במטרה לשכנע את הדרג המדיני לקבל לאלתר החלטה על הפעלת הצווים לפתיחת החנויות במזרח ירושלים. בהסבירו כי יש להחזיר סוף סוף את החיים במזרח ירושלים למסלולם. אתמול נפגש עם ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס. לפני שבועיים דחה הדרג המדיני המלצה של קולק להפעיל את צווי הפתיחה בירושלים. אם יופעלו הצווים תידרש המשטרה לאבטח בכוחות מוגברים את החנויות שייפתחו.

אוטובוס של אגד שהיה בדרכו למוליכים הוצת על ידי בקבוק תבערה. אין נפגעים. (צילום: אנדרה ברוטמן)

רק אתמול הורה הפרקליט הצבאי לפתוח בחקירת תלונות נגד חיילים בשטחים

דובר צה"ל לא היה מסוגל אתמול להצביע על מקרה אחד בו "טופל" חייל שהתנהגותו חריגה

מאת ראובן פדהצור
סופר הצבאי של "הארץ"

רק אתמול הורה הפרקליט הצבאי הראשי, תת־אלוף אמנון סטרשנוב, למשטרה הצבאית לפתוח בחקירת תלונות של חיילים שהתנהגותם בשטחים היתה חריגה. מדובר ב־15 תלונות נגד חיילים ביו"ש ובעזה, והן מתבססות על תצהירים של עורכי־דין ותלונות תושבים. התלונות מתייחסות לחיילים אשר פגעו ברכוש וחיילים אשר היכו תושבים וגרמו להם חבלות.

ייתכן כי מפקדים בשטח טיפלו בחיילים שהפרו הוראות ביחידותיהם, אך בפועל לא נערכה חקירה רצינית באף מקרה של התנהגות חיילים בניגוד לפקודות, הכאת תושבים שלא לצורך. זאת על אף שהופיעו דיווחים רבים, שלפעמים מבוססים על עדויות של עתונאים, על מקרים בהם הכו חיילים [illegible] שלא בשעת הפגנה או מרדף.

בתגובה רשמית של דובר צה"ל על דו"ח צוקר־שריד, והדברים של שר הבטחון, יצחק רבין, השבוע, נאמר כי אכן קיימים חריגים וכי צה"ל מטפל בהם. מבדיקה שערך סופר "הארץ" עולה כי הטיפול של צה"ל מסתכם במשלוח מכתב אל המפקדים בשטח, המורה להם לבדוק את הטענות שנשמעו נגד [illegible] קשורה. דובר צה"ל לא היה מסוגל אתמול להצביע על מקרה אחד בו "טופל" על ידי הצבא חייל שהתנהגותו [illegible] למיצוי הדין.

גורמים צבאיים הופתעו מדברי שר הבטחון ודובר צה"ל על הטיפול בחריגים. להערכתם, אין כל כוונה רצינית בצה"ל למצות את הדין עם החיילים המכים. לדבריהם, אם היתה כוונה כזאת, ניתן היה לשלוח את המשטרה הצבאית לחקור את התלונות, ולהגיע במהירות רבה לחקר האמת. ניתן גם להשתמש בצילומים של צוותי טלוויזיות זרים, המשודרים ברחבי העולם, ובהם נראים גם חיילים המבצעים פעולות [illegible]. [illegible] צילומים כאלה [illegible] כמו במקרה בו צולמו חיילים שהסיעו נער מקומי על מכסה המנוע של כלי רכבם, לא אותרו עד היום אותם חיילים.

לדברי הגורמים הצבאיים, העובדה שחיילים מתנהגים בניגוד לפקודות, ואינם נענשים, גורמת תחושה רעה אצל מפקדים, ומחזקת את הנטיה של חיילים לא מעטים לפרוק עול, ולנצל את ההיתר להכות בצורה מוגזמת.

רק כ־50 מיליון ד' הוקצו לחלופות הלביא — בשל המשכורות למובטלים

בעקבות ביטול הפרוייקט התפנו 459 מיליון ד' ב־88—87 אך לחלופות יוקצו כ־50 מיליון

מאת ראובן פדהצור

בשתי שנות התקציב 1987 ו־1988 יופרשו מכספי פרוייקט הלביא עבור חלופות צה"ל 50—60 מיליון דולר. סכום נמוך יחסית זה מקורו בהוצאות גדולות לצורך תשלום משכורות לאנשי התעשיה האווירית שהפכו מיותרים עם ביטול הפרוייקט (עד למועד פיטוריהם) ובצורך להפנות סכומים גדולים בכל שנה, על פי החלטת הממשלה, לתעשיה האווירית.

בסך הכל התפנו בעקבות ביטול הלביא 459 מיליון דולר, אותם ניתן להמיר בשקלים בשנים 87—88, 209 מיליון שהוקצו ללביא ב־1987 ו־250 מיליון שנועדו ל־1988. זהו הסכום שאמור היה להיות מופנה לחלופות. מתוך סכום זה יופנו 200 מיליון לתעשיה האווירית. על פי החלטת הממשלה שכונתה "שימור טכנולוגיות תעופתיות".

מסכום של 259 מיליון דולר שנותר יש להפחית 110 מיליון דולר שהוצאו כבר על ידי התעשיה האווירית עבור פרוייקט הלביא במהלך שנת 1987, עד להחלטת הממשלה על ביטולו. נותרים 149 מיליון דולר.

דחיית תחילת פיטוריהם של שלושת אלפים עובדי התעשיה האווירית עד לאחר תקופת החגים גרמה להוצאה נוספת של 36 מיליון דולר.

עוד יידרשו כ־60 עד 80 מיליון דולר לצורך מימון סעיפים שונים של סגירת פרוייקט הלביא. כך נותר בסך הכל סכום שנע בין 50 ל־60 מיליון דולר עבור חלופות צה"ל לשנים 88—1987. זו הסיבה שרוב מפעלי התעשיה הביטחונית למעט התעשיה האווירית, לא קיבלו הזמנות לייצור החלופות, ולא יקבלו כמעט הזמנות גם בשנה הבאה.

סכומי הכסף שיועדו להוצאה עבור הלביא ואשר התפנו בארה"ב יופנו על ידי מערכת הביטחון לרכש מטוסי קרב עבור חיל האוויר — כ־75 מטוסי אף־16 ומטוסי אף־15. ב־87 ו־88 הוקצו כשלוש מאות מיליון דולר לפרוייקט הלביא בארה"ב. בחלק מסכום זה נעשה כבר שימוש ב־1987.

שופט מחוזי בת"א ביטל איסור פרסום וקבע: צו כזה יפגע בחרות העתונות

השופט המחוזי שאול אלוני, שדן בתביעת לשון הרע אותה הגיש שוטר ממשטרת ת"א נגד עתון "הארץ" ונגד צלם העתונות רחמים ישראלי: איסור הפרסום איננו עקרון אלא חריג לעקרון

(ע). ביקורת על החלטת בית משפט השלום ומלים בוטות בזכות חרות העתונות, השמיע השופט המחוזי בתל אביב, שאול אלוני, כשביטל את צו איסור הפרסום, שהטיל בית משפט השלום על תביעת לשון הרע אותה הגיש שוטר ממשטרת תל אביב נגד עתון "הארץ" ונגד צלם העתונות רחמים ישראלי. צו איסור הפירסום ניתן לפי בקשתו של התובע, ואילו השופט המחוזי קבע, כי צו כזה יפגע "בפומביות הדיון, חרות העתונות, והפצת המידע, שייעשו פלסתר וירוקנו מכל תוכן וממשות".

החלטת השופט ניתנה ביום ג'. השופט קבע כי איסור הפרסום בתיק זה יישמר בעינו למשך 48 שעות, כדי לאפשר עירעור של השוטר בפני בית המשפט העליון.

"קילל אותי באנגלית"

התובע גיל קליימאן היה ב־1985 חבלן משטרתי במרחב הירקון שבמשטרת תל אביב. באמצעות עורך דינו אילן מאוטנר הוא גולל בכתב התביעה את הפרשה, שהחלה ביולי 1985. באותו יום פורסמה ידיעה בעתון "הארץ" על הכאתו של צלם העתונות רחמים ישראלי בידי שוטרים. בכתב התביעה מוזכרות כמה ידיעות נוספות, בהן נכתב כי ישראלי הוכה, נגרר בידיו כשהוא שרוע על הרצפה על ידי שוטרים, ואלה אף קראו לעברו קריאות גנאי, ביניהן: "העתונות זבל" ו"זו הצורה של העתונאים, אתם גועל נפש של בני אדם, כולכם מלוכלכים".

התביעה טענה כי בפרסומים הוזכר שמו של השוטר גיל קליימאן, שהוא עולה חדש מארה"ב.

התובע טען כי בעקבות מקרה זה, הועמד קליימאן לדין בפני בית הדין למשמעת של המשטרה, שזיכה אותו מכל אשמה. למרות זאת, הוא טען, פורסם לאחר מכן בעתון "הארץ" כי בית דין זה קבע כי התנהגותו של השוטר היתה קנטרנית וכי הוא זוכה בהתחשב בהיותו עולה חדש ואקדמאי — עובדות שלטענת השוטר התובע לא היו נכונות.

עוד טען השוטר כי פרסומים אלה גרמו נזק רב לתדמיתו. הוא תבע את עתון "הארץ", עורכו גרשום שוקן והעורך האחראי מתי גולן, וכן את הצלם רחמים ישראלי, בסכום של 40 אלף ש"ח.

התיק הובא לפני סגן נשיא בית משפט השלום אפרים שליט, הוא נעתר לבקשה והוציא צו איסור פרסום, כמבוקש.

ציבורי ממדרגה ראשונה

עתון "הארץ", באמצעות עורכי הדין שלמה ליבליך ומיכי מוהר, הגיש ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי בתל אביב. שם נשמע הערעור בפני השופט שאול אלוני. עו"ד ליבליך טען כי העניין הוא ציבורי ממדרגה ראשונה ועל העתונות וכל הציבור לדעת את העובדות ולהגיב עליהן. הוא טען, כי התובע הינו שוטר המקבל משכורתו מהציבור וכל פעולותיו כשוטר פתוחות לביקורת הציבור. ולכן, אין הוא יכול לבקש להסתתר מאחורי צווי איסור פרסום. "התובע עצר אותו, ובזאת הפעיל סמכות מרחיקת לכת הקיימת בספרי החוקים, וכל פעולה ומחדל בקשר לכך חייבים להיות נתונים לביקורת קפדנית של האזרחים", טענו עורכי הדין ליבליך ומוהר.

עוד טען עו"ד ליבליך בבית המשפט, כי סמל המשטרה מבקש מבית המשפט להפעיל את הסנקציה החמורה ביותר — משפט סודי. "לא ייתכן שינוהלו משפטים סודיים" הוא טען והדגיש את הערך של פומביות הדיון.

בא כח התובע, עו"ד מאוטנר, טען לעומתו, כי בנסיבות המקרה היה פרסום חסר רסן, ולכן הוא מבקש להשאיר את איסור הפרסום בעינו.

בהחלטה שניתנה ביום ג' פסק השופט שאול אלוני: "אין ספק כי העקרון הדומיננטי שעמד בפני המחוקק הוא עקרון פומביות הדיון וחופש העתונות. ברור מכך שאיסור הפירסום הוא בבחינת חריג לעקרון הפירסום". הוא הוסיף, כי ברגע שהחליט השוטר להגיש תובענה כספית, הרי הוא חייב להיות מוכן לחשוף את עצמו לכל פירסום שהוא הנוגע לדיונים המשפטיים המתנהלים. "כל שנטען על ידי התובע הוא כי פירסום נוסף בעתונות יגדיל את נזקו, אולם טענה כזו כוחה כמעט בכל תובענה הנוגעת ללשון הרע", קבע השופט וציין כי אם יקבל אותה בית המשפט, יהפוך איסור הפרסום לעקרון, במקום היותו חריג לעקרון.

לפיכך, הוא החליט לקבל את עירעור העתון ולבטל את ההחלטה האוסרת פירסום, אותה הטיל שופט השלום אפרים שליט. כמו כן, חייב את השוטר לשלם שכר טירחה לעורכי הדין של העתון בסך 3,000 ש"ח.

המשפט עצמו, בתביעת לשון הרע נגד העתון, נמצא עתה בשלבים המוקדמים ביותר בבית משפט השלום ושמיעת העדים טרם הוחלה. בכתב ההגנה לתביעת לשון הרע ציינו באי כח העתון, כי לתביעה אין כל יסוד והנושא הוא מאמר ביקורת שנכתב לפני שנה וחצי. הם מציינים כי שמו של התובע מצויין רק בכתבה אחת והתביעה כולה היא כוללנית ואיננה מציינת עובדות.

שיחת היום / אורית גלילי

עם: פרופ' אליעזר רחמילביץ, מבית חולים הדסה ירושלים
על: המחקר שקבע כי כדור אספירין מידי יומיים מפחית התקפי לב

תחילה צריך להתמודד עם גורמי הסיכון ורק אחר כך — אספירין

תוצאות המחקר בדבר השפעת האספירין החיובית על הלב היוו הפתעה לקהילה הרפואית?

המסר חשוב ומרשים אך לא מפתיע. זה שנים ידועים בעולם הרפואה שמינון קטן של אספירין מונע את קרישת הדם. ואנו נוהגים להמליץ להשתמש בו בכל ההפרעות הקשורות בקרישת יתר של הדם, כמו שבץ ומחלות ורידים. במנות גדולות של כמה גרמים האספירין היא תרופה להורדת חום ושיכוך כאבים. התוצאות המפתיעות של המחקר הן שבכמויות הרבה יותר קטנות, של חצי גרם ליום, האספירין מעכב אנזים אשר יוצר את קרישי הדם ובכך מפחית את החשיפה להתקפי לב בעתיד.

אתה סומך על אמינות המחקר?

עוד לא למדתי את כל פרטיו. אך מספר האנשים שהשתתפו בו גדול. היה חשוב לשתף הרבה אנשי רפואה באוכלוסיית המדגם כדי לשמור על אמינות התוצאות. יכול להיות שגם אני אתחיל לקחת אספירין בעקבות ממצאי המחקר.

אספירין נחשב תרופה אמריקאית ואילו פה משתמשים יותר באקמול או דיקל. האם כדאי לעבור לשימוש באספירין?

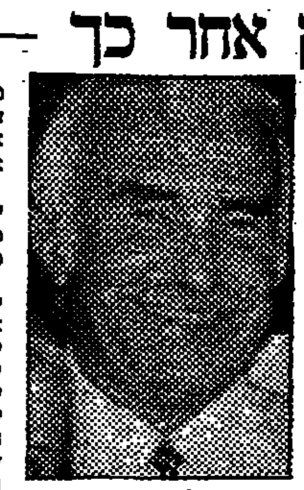

עוד לפני 20 שנה נמצא שהאספירין מגרה את הרירית של מערכת העיכול וגורם לדימום. לכן אנשים שסובלים מדלקת או כיב, רגישים מאד לאספירין. אבל לזה נמצא פתרון ברמות האספירין המצופה. אספירין היא לכל הדעות תרופה מצויינת. על אופטלגין אמרו בזמנו שהיא מסוכנת ומחקר חדש הוכיח שהחששות לא היו נכונות. אם אין הוראת נגד של רופא אפשר בהחלט לקחת אספירין.

היית ממליץ אם כך שאנשים יתחילו לקחת כדור אספירין מידי יומיים ויידעו שבכך הם מונעים מהתקף לב?

זה לא מונע לחלוטין התקפי לב וזה לא בא על חשבון דברים אחרים. מי שממשיך לעשן שתי קופסאות סיגריות ביום, מי שיש לו עודף משקל של 20 עד 30 ק"ג ונטיה משפחתית להתקפי לב, האספירין לא ימנע זאת. הייתי מציע לאדם כזה שקודם יתמודד עם גורמי הסיכון האלה ואחר כך יתחיל לקחת את האספירין.

מבצע שבו צעירים יטלו אספירין, או רק אנשים בגיל המבוגר שבין 40 ל־60?

הייתי מציע לחשוב על נטילה של אספירין רק לקראת גיל ה־40 — הגיל הקריטי של שיא הקריירה והמתח. לצעירים הייתי מציע שלא יעשנו, שיעסקו יותר בספורט וישמרו על המשקל — זה הרבה יותר חשוב. (ראה גם ידיעה בעמוד 13.)

יורחבו איחוד המשפחות ואישורי הבניה בשטחים

ביום ב' יתחדשו הלימודים בכל בתי הספר בגדה לאחר פגרה של יותר מחודש

מאת אורי ניר
וראובן פדהצור

שר הביטחון, יצחק רבין, הורה אתמול למינהל האזרחי להגדיל את כמות האישורים הניתנים לאיחוד משפחות של תושבי השטחים. ההוראה של השר באה בעקבות הערכה של גורמים ביטחוניים שהדבר ירגיע את התושבים וישפיע על התפתחות האירועים בכיוון רגיעה.

בשנתיים האחרונות הגיע מספר המקרים של איחוד המשפחות לכ־1200 בכל שנה. ההחלטה לאישור בקשת איחוד משפחות נתונה בידי המינהל האזרחי. זהו אחד האמצעים החשובים המאפשר למינהל האזרחי להיטיב עם מי שחפצים ביקרו. לא נמסר מה יהיה שיעור הגידול בהיענות לבקשות של איחוד משפחות, אך נראה כי יש כוונה לאשר כמות גדולה של בקשות שהצטברו [illegible].

איחוד משפחות הוא הליך שבו מבקשים [illegible] להשיג אשרות שהייה־קבע לבני משפחותיהם שמחוץ לתחומי הגדה והרצועה, כדי לאפשר להם להפוך לתושבי האיזור. הובהר כי תהיה הקפדה שלא להנפיק אשרות כאלה לתושבים שנמצאו משתתפים בהמהומות.

בשבוע האחרון אישר ראש המינהל האזרחי ביו"ש תא"ל ישעיהו ארז יותר מ־400 תוכניות בניה במיגזר הכפרי בגדה. בשנה האחרונה היתה לשכת התיכנון של המינהל האזרחי ביו"ש כמעט משותקת, לאחר שהתקיימה בה חקירה משטרתית בעקבות גילויים על אי־סדרים ושחיתויות. בגלל החקירה, כמעט שלא הונפקו אשורות בניה ביו"ש.

שמירה על אמינות הממשל

מן המינהל האזרחי נמסר כי נבדקים עוד כמה ערוצים, שבאמצעותם ניתן לאזן את אמצעי הכוח שננקטו בעת האחרונה בשטחים, ולשמור על אמינות הממשל.

ביום ב' יתחדשו הלימודים בכל בתי הספר בגדה, לאחר הופשה של יותר מחודש. לפני כן היו השבתות ממושכות בלימודים, ביוזמת המינהל האזרחי. חידוש הלימודים, ויציאתם של מאות אלפי תלמידים לבתי הספר יהוו מבחן למידת הרגיעה השוררת בשטח.

ראיתיך על פני חולף
כבד צעד ואבוד
האתמול בך הטוב לקח
והיום הותירך מיותם
הן ידידי אותה
אמור מריראנך ואביבה

כוסיות ולקצו המלים
הלב שנים אותך לא פגש
הכיצד! היתכן?
כה נבלו עבותיך
לבליזהבו

דמעה של דקות בינינו
נגע הגלים
על הדלפק מתהולל
חלומי היה אחר
האתמול כה יפה
במעט התמסמס.

יגי גוריון, לקית ראובן ת"א

המעלות של

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	5	7	גשם	3	6
אתונה	10	18	ב"ח	9	19
בוקרשט	-3	0	מעונן	-	-
בזיסל	5	8	גשם	2	6
וינה	4	7	גשם	2	6
ז'נבה	6	10	גשם	2	9
לונדון	4	7	גשם	4	8
ליסבון	10	15	ממטרים	12	15
מדריד	7	12	גשם	7	11
ניו־יורק	-7	-3	מ"ח	-8	-3
פאריס	6	10	גשם	9	11
פרנקפורט	4	7	גשם	4	9
ציריך	5	8	גשם		-
קהיר	13	20	בהיר	8	4
קופנהאגן	3	6	גשם	2	4
רומא	10	15	גשם	6	15
שטוקהולם	10	15	מעונן	6	15

EL AL אל על

"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בע"מ
יבואני VOLVO בישראל

מודיעים לציבור לקוחותינו
כי החל מיום א' 31.1.88
יוחלפו מספרי הטלפון
במשרדי החברה ברחוב קרליבך

מספר הטלפון החדש
03-5614433

ראיתי שמעתי

אלה מחזקים את ידי הממשלה — ואלה מוחים

ראש הממשלה, יצחק שמיר, מעודד כפניות של מיגזרים הנבונים למבקרי מדיניות הליכוד בשטחים, המבקשים לחזק את ידי הממשלה. בין הפונים אליו היתה קבוצת פרופסורים באוניברסיטה העברית, כולם אנשי מדעי הטבע והרפואה ובהם הפרופסורים צבי אייל, משה אבלס, חיים סימר, אריאל בוק, הנרי ליפשיץ.

לעומתם התנה קבוצה של כהנים באות אנשי בריאות הנפש על עצמה נגד הכיבוש וההשפעות ההרסניות לדבריהם של המצב בשטחים על האוכלוסיה היהודית. לדבריהם, מאבדים הישראלים את רגישותם לסבל האנשי וחיילים נקלעים למצבים בלתי אפשריים מבחינה מוסרית.

פניה הפוכה בכיוונה הגיעה אל לשכת ראש הממשלה מקבוצה של ערבים ישראלים, רובם נוצרים מארונים מגוש חלב. הקוראים לנקוט יד קשה עם אנשי אש"ף ואף לסלקם מהשטחים. בין החותמים חליל מאייל, גאזל נאסיב ורבים מבני חמולת יעקוב.

א. לם

אורה הרצוג חזרה לשורשים

הפתעה נעימה ומרגשת ציפתה שלשום לרעיית הנשיא, אורה הרצוג, במהלך ביקורה עם הנשיא בחדרה. שם ערך לכבודם ראש העיריה, יחיאל כהנא קבלת פנים חגיגית. במוזיאון העיר הציגו לה את תמונתו ותולדות חייו של סבה, יחיאל מיכל שטייננברג, שהיה בין מייסדי חדרה לפני 97 שנים. מנהל המוזיאון סיפר לה שסבה (אבי אביה) ישב בחדרה שלוש שנים, לקה בקדחת צהובה, עבר להתגורר בהרי ירושלים ונמנה על מייסדי שכונת מוצא.

בעת ביקורם של הנשיא ורעייתו במפעלי נייר חדרה, סיפר הרצוג כי סבה השני של רעייתו (אבי אמה), זלמן אמבש, היה לפני מאה שנה מנהל עבודה במפעל התעשיה הראשון בארץ של שטיין ביפו.

ג. אדם

כינוס ראשי ערים תאומות בספק

המצב בשטחים גורם לשיבושים רבים במגעים שמקיימים גופים שונים מישראל עם מדינות וגורמים מקבילים בחו"ל. בימים אלה נמסר כי כמחצית מבין קבוצה של יותר משלושים ראשי ערים מאיטליה ביטלו ביקור בישראל. עקב כך שוקלים לבטל כינוס של ראשי ערים תאומות מאיטליה ומישראל שעמד להתקיים בחודש הבא בירושלים.

א. לם

יז'י קושינסקי לראשונה בישראל

הסופר האמריקאי־יהודי־פולני, יז'י קושינסקי אמר בבואו אתמול לביקור ראשון בארץ: "כמה עצוב שאיני יכול לטלפן מכאן להורי ולקרובי, שבחלקם ניספו בשואה, ולומר להם: תראו אותי, אני כאן".

קושינסקי, שהחל רק בשנים האחרונות להתייחס ליהדותו, אמר שהחליט עתה לבוא לישראל, בגיל 55, כיון ש"אני נושא בתוכי מדינת ישראל פרטית שלי, כך שכל רגע הוא הרגע הנכון."

יז'י קושינסקי: ישראל פרטית

קושינסקי אמר שבקרוב יופיעו תרגומים ראשונים של ספריו גם בפולין, שלושים שנה אחרי שנמלט משם ומהמשטר הקומוניסטי, לארה"ב.

בין ספריו המפורסמים: "להיות שם", "הציפור הצבועה", "עץ השטן", "תא הטייס" ואחרים.

עת"ם

הערמון היחיד בארמון בגולן

בטאון ישובי הגולן, "ארץ הגולן", מגלה שעץ הערמון הגדול היחיד בישראל מצוי בחצר הארמון של האמיר פעור בגולן, בקרבת צומת ווסת. זה עשרים שנה רואים את שרידי הארמון שהיה פעם פאר הגולן, בהיות משפחת פעור הפליטים בין הבדואים של האיזור. חבר קיבוץ אל־רום הציע להפוך את הארמון למתנ"ס האיזורי, הצעה שהתקבלה ואושרה.

משפחת פעור התייחסה ישירות לנביא מוחמד משבט ערב אל־פאדל והם קרובי משפחה של שושלת האמירים המלכים של עבר הירדן ועיראק.

יהודה אריאל

קרדיולוגים על ספרות

התכנית "ספרים, רבותי ספרים" שתשודר בגלי צה"ל מחר, יום שבת, בשעה 17.00, ברשות אי.אם. תארח בין השאר, את ד"ר ימימה אשחר וד"ר גדי קרן, קרדיולוגים בבית חולים איכילוב, שהיו מארבעת הקרדיולוגים להם הקדיש המשורר יאיר הורביץ חלק משירי ספרו "ציפור בלואה". השירים נכתבו לאחר אישפוזו של הורביץ בבית החולים, בעקבות מחלת לב שבה לקה. בתוכנית ידברו הקרדיולוגים על השירים ועל הפציינט המשורר, וכן על יחסם לספרות יפה ולשירה.

ע.ל.

טוטו תאומים

מאז אישר דובר ארמון בקינגהם את דבר הריונה של שרה פרגוסון, אשתו של הנסיך אנדרו, הוגג באנגליה "טוטו הריון". האנגלים, חובבי ההימורים, מהמרים על מין הרך הנולד, על שמו ועל אפשרות ללידת תאומים. הסיבה: הדוכסית מיורק עברה טיפולים הורמונליים כשהתקשתה להיכנס להריון.

בעריכת עידית רוזנבלום

ועד עתונאי ידיעות אחרונות חזר־בו מהחרמת חדר המנכ"ל

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ"

ועד עיתונאי "ידיעות אחרונות" חזר בו אתמול, פה אחד, מהחלטתו לנתק מגע עם מנכ"ל העיתון, ארנון מוזס, בחדרו החדש אליו נכנס לפני כשבוע. בעבר היה זה חדרו של אביו, נח מוזס ז"ל.

בעקבות ההחלטה פנה אריה אבנרי, יו"ר ועד עובדי המערכת, לעיתונאי "ידיעות אחרונות" ו"לאישה" וקרא להם לחדש את כל הקשרים עם ארנון מוזס.

החלטתו של הועד נועדה להביא לרגיעה מסויימת במאבק שהתפתח בעיתון בין העורך דב יודקובסקי לבין המנכ"ל ארנון מוזס. ועד העיתונאים מציין בהודעה לחברי המערכת, כי בביטול החלטתו הקודמת הוא מקווה שתושג התקדמות להסכם בין בעלי המניות של העיתון.

אמש לא ניתן היה להשיג את תגובתו של העורך דב יודקובסקי. המנכ"ל ארנון מוזס סירב להגיב.

זכו בפיס

בהגרלת ה"פיס" של מפעל הפיס מס. 04/88 שהתקיימה ביום 28/01/88 זכו הכרטיסים הבאים:

ב"וילה + וולוו" זכה המספר 537125

בסך 10,000.00 ש"ח זכו המספרים:
075330; 148317; 172276; 180881; 481263; 484009; 560253; 592846.

בסך 1,000.00 ש"ח זכו המספרים:
022596; 032170; 041384; 041719; 054821; 085367; 107934; 113283; 118770; 124509; 131500; 153047; 156964; 176378; 176925; 216082; 249624; 274681; 278332; 279219; 282326; 285875; 306147; 311646; 334150; 349568; 364048; 367662; 380829; 392605; 398547; 402446; 408514; 441839; 447268; 469492; 482771; 520950; 528306; 533629; 546397; 546887; 562881; 578503; 580760; 604491; 620203; 624764; 642788; 657465; 657561; 664728; 694602; 715601; 715829; 723855; 737348; 757678; 823015; 836054; 837079; 883354; 890806; 891483.

בסך 200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 0707; 4020; 7995; 9165.

בסך 100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 187; 784.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 276; 366; 742; 764.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3; 7; 8, זכו בסך של 2.50 ש"ח.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

בננו ואחינו האהוב

מיכאל אטינגר ז"ל

נלקח מאתנו והוא בן י"ב שנים

נטמן באדמת ירושלים בט' בשבט תשמ"ח

חיה, יוסי, ערן, חגי ויעל

עמירב ופעילי חרות אחרים מדרום הארץ וי"ם יצטרפו לתנועת המרכז

מאת אילן שחורי

סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ראשי תנועת המרכז, העומדים בראשית השבוע הבא לקיים בירושלים את ועידת היסוד שלהם, ניהלו בימים האחרונים מגעים עם משה עמירב, שסולק השבוע מתנועת החרות, כדי שיצטרף לתנועה, בראש כמה פעילים נוספים של תנועת החירות באיזור ירושלים ודרום הארץ. נמסר כי הסיכום בין השניים היה חיובי והודעה רשמית על כך תימסר בשבוע הבא.

יו"ר תנועת המרכז, ח"כ אמנון רובינשטיין גילה עניין רב בשיתוף עם עמירב למשוך לתנועתו, המורכבת משינוי, ל"ע ושרידי מפלגת המרכז, גם תומכי ליכוד לשעבר.

עמירב, יהיה אחד המצטרפים החדשים לתנועת המרכז. השבוע, לקראת הטקסים שהתנועה תקיים בשבוע הבא, נודע גם על הצטרפותם של מספר אנשי משק וכלכלה, ביניהם רפי מלכה, מחושפי פרשת השב"כ. כן הודיעו על פרישתם ממפלגת המרכז ישראל ברוך, לשעבר הממונה על התקציבים באוצר, ישראל גורליק, מנכ"ל אורט, הח"כ לשעבר התעשיין סטף ורטהיימר. והסופר אהוד בן עזר.

סופר "הארץ" מציין כי למרות שביום שישי הבא תקיים תנועת המרכז את ועידת היסוד בירושלים בנוכחות נשיא המדינה חיים הרצוג, הרי בל"ע קיימים עדיין קשיים רבים, ואחדות מהקבוצות המרכיבות מפלגה זאת שוקלות לפרוש ולהצטרף למפלגת העבודה.

הבנקים עוזבים את עזה

מאת איתן רבין

הנהלת בנק דיסקונט הוליטה בהתייעצות פנימית לסגור בחודש הבא את סניף הבנק שלה ברצועת עזה. אחת הסיבות להחלטה היא כוונת 4 מחברי הג'יהאד האיסלמי לרצוח את מנהל הבנק אלברט עיני. בבית הדין הצבאי ברצועה מתקיימים משפטים של אנשי הג'יהאד האיסלמי שתכננו לרצוח את מנהל בנק דיסקונט.

מנהל בנק לאומי בעזה יוסף שגב עובר זה מספר חודשים ומנהל את עינייני הבנק מאשקלון לאחר שב־מספר מקרים ידו אבנים לעבר הבנק. סניף בנק הפועלים הנמצא ברחוב הראשי עומר אל־מוכתר יעבור כנראה מתוך עזה למחסום ארז.

חיילים סוריים עורכים חיפוש מדוקדק בארגז מטען של מכונית במערב ביירות המוסלמית, במאמץ למצוא רמז למקום הימצאו של אזרח גרמני חטוף, ראלף שראי. הכוח הסורי החזק המונה 7,500 חיילים היה בכוננות אחרי ששראי בן ה־30 נחטף על ידי שבעה אנשים מזויינים מרובע הומה של מערב ביירות הנתון לשיטור סורי. (צילום: איי־פי)

קרדיולוגים מגיבים על המחקר האמריקאי:

האספירין אינו תרופה חדשה להפחתת הסיכונים להתקף לב

"חלק מחולי הלב בבתי חולים בארץ מטופלים באספירין כטיפול מונע להיווצרות קרישי דם"

מאת עדנה אירדור
כתבת "הארץ"

תרומת האספירין להפחתת הסיכון להתקפי לב אינו תגלית חדשה. הדבר ידוע והוכח כבר בכמספר מחקרים בעבר. חלק מחולי הלב מטופלים היום באספירין כטיפול מונע להיווצרות קרישי דם. טוענים קרדיולוגים בבתי החולים בתגובה לפרסומים על מחקר חדש שנערך בארה"ב, לפיו טיפול מונע באספירין מפחית את הסיכון להתקפי לב אצל גברים.

יחד עם זאת יש ללמוד את הנתונים המדעיים של המחקר, כדי לשקול שינוי בגישה לטיפול מונע להתקפי לב, תוך התחשבות בעובדה, כי נטילה ממושכת של אספירין יכולה לגרום לתופעות לוואי.

(ראה גם "שיחת היום" בעמוד 2).

מנהל מרכז "מסודה" למחלות לב בבית חולים "בילינסון", פרופ' יעקב אגמון, אמר ל"הארץ": "ידוע מזה מספר שנים, שמתן אספירין לחולים שעברו התקפי לב חוזרים מפחית משמעותית את הסיכון. בשלב זה אנו בבילינסון, נוהגים לתת אספירין לחולים, שעברו ניתוח לב עם מעקפים. עדיין לא הבנסו את האספירין כטיפול שגרתי אצל חולים שעברו התקפי לב. לאחר שילמדו תוצאות המחקר, ייתכן שתהיה הכוונה להשתמש יותר באספירין בטיפול בחולי לב. יש לזכור, כי לאספירין יש תופעות לוואי, לכן יש להתייחס לטיפול באספירין באופן אישי לכל חולה וחולה," קבע פרופ' אגמון.

מנהל המחלקה הקרדיולוגית של בית חולים "איכילוב", פרופ' שלמה לניאדו, אמר, כי אספירין אינו תחליף מלא לתרופות אחרות שניתנות כטיפול מונע לקרישה. באיכילוב משתמשים מזה מספר שנים באספירין במקרים של תסמונת העקתית (אנגינה פקטוריס) או לאחר צינתור. הטיפול בדרך כלל בין חצי כדור לכדור ליום. במקרים של ניתוח מעקפים הטיפול באספירין ניתן במשך שלושה עד ששה חודשים, בתוספת לתרופות "דיפירידמול" או "קרדוקסין". עוד מציין פרופ' לניאדו, כי השפעתו של האספירין היא למספר ימים, לכן חולים העומדים בפני ניתוח מצווים להפסיק את לקיחת התרופה שבוע לפני הניתוח.

לדבריו, לא יכולה להיות המלצה לתת את הטיפול לכלל האוכלוסיה, הטיפול חייב להינתן רק לפי הוראות רופא. הוא מדגיש: "כמו כל תגלית חדשה גם במקרה זה עלול להיווצר מצב, שבו יוגבר השמוש באספירין. אולם הנסיון מלמד, כי בסופו של דבר מתייצב השימוש על רמה סבירה."

במחקר שנערך לאחרונה במרכז הגסטרואנטרולוגי בבית חולים הדסה עין כרם בירושלים הוכח קשר ישיר בין השימוש באספירין ובתרופות אחרות המשמשות לשיכוך כאבים שגרתיים לבין היווצרות כיבים בדופן הקיבה או התריסריון.

משפט דמיאניוק

התובע שקד התמקד באמינות העדים שזיהו את דמיאניוק

בקשת הנאשם לערוך תפילה בבית המשפט נדחתה

מאת יעקב שליש
כתב עתי"ם

"אחד הניצולים מטרבלינקה, העד טורובסקי, הוזמן לזהות פושעים נאציים על פי אלבום תמונות של אוקראינים, אשר שירתו במחנה ההשמדה טרבלינקה, ונתבקש להצביע על תמונתו של פדורנקו, אם הוא מכיר אותו. הסתכל האיש על התמונות ולפתע החל ממש לצעוק הנה איוואן, איוואן, איוואן. זהו איוואן גרוזני מטרבלינקה" — זהו ציטוט מתוך עדות שנמסרה במהלך המשפט, אשר צוטט אתמול התובע במשך סיכומי התביעה.

עו"ד מיכאל שקד התמקד בישיבת הבוקר בדרכי הזיהוי של פושעים נאצים, כפי שביצעה גב' מרים רדיווקר. עדה זו עבדה במשטרת ישראל והתבקשה במאי 1976 על ידי שלטונות ארה"ב להציג בפני ניצולי מחנות השמדה אלבום תמונות של האכמנים אוקראינים שנחשדו בארה"ב בפשעים נאצים. עו"ד רדיווקר פעלה לבקשת משרד המשפטים האמריקאי, ממנו קיבלה תחילה אלבום של 17 תמונות של אוקראינים כאלה, ולאחר מכן קיבלה אלבום נוסף עם מספר תמונות דומה.

בהתאם לנוהל המקובל, כטענת התובע, היא זימנה במאי 1976 ניצולים למשרדיה במשטרת ישראל, ואלה הצביעו על תצלומים של כאלה שהכירו, לטענתם, מהמחנה.

בעקבות הצבעות אלה, הכינה גב' רדיווקר שני דו"חות ששלחה למשרד המשפטים האמריקאי, האחד לגבי פדורנקו והשני לגבי איוואן דמיאניוק. פדורנקו נשפט בארה"ב, הוסגר לאחר מכן לברית המועצות ושם הוצא להורג. ואילו איוואן דמיאניוק הוסגר מארה"ב לישראל, וכאן נערך המשפט נגדו.

עו"ד שקד התמקד תחילה בהוכחת אמינותה ודרכי פעולתה של גב' רדיווקר, שלדבריו בוצעו על פי כל הכללים והחוקים של זיהוי באמצעות תמונות. "אני מבקש להדגיש — אמר — שהפרוצדורה בה נהגה, עוברת את מבחני ההלכה המשפטית בנושא מסדרי הזיהוי".

עו"ד שקד התפלמס עם טיעוני הסניגוריה, כפי שהועלו במהלך עדותה של רדיווקר וכפי שצפויים להישמע בסיכומי ההגנה. הוא ציין, כי החוקרת מטעם משטרת ישראל קיבלה את אלבום התמונות מוכן ולא ערכה בו שום שינויים או סידורים משלה. תנאי ראשון במסדרי זיהוי כאלה, הוא שמספר המזוהים — במקרה זה התמונות — אינו פחות משמונה, ואילו אצל גב' רדיווקר הוצגו במקרים רבים אף 17 תמונות ויותר, בפני כל מזהה.

אשר לטענת הסניגוריה, כי תמונתו של איוואן דמיאניוק היתה חריגה, כיוון שהוא היחידי שהופיע שם עם קסקט, טען עו"ד שקד כי זהו טיעון פשטני־ושטחי. הרי המזהים הכירו אותו בהיותם צעירים מאד במחנה טרבלינקה, כיצד יכלו לדעת איך הוא נראה היום? אולי נתגלתה לו בלורית גדולה ולא קרחת? הרי איש מאותם עדים לא ראה את תמונתו של איוואן קודם לכן, בין השנים שלאחר היותם במחנה השמדה ועד לזיהוי זה בשנת 1976.

עו"ד שקד ציין עוד, כי מדובר בכ־100 עד 120 אוקראינים אשר שירתו כשומרים במחנה טרבלינקה, ועל כן פעולתו של עד מזהה כזה היא מורכבת ומסובכת למדי. כאשר עליו לברור את מי הוא מכיר מתוך מאגר של כמה עשרות תמונות בלבד. עובדה היא, שכמה מן העדים אשר נתבקשו תחילה לזהות אם הם מזהים את פדורנקו — הצביעו דווקא על איוואן, שאת דיוקנו זכרו היטב.

מכאן עבר התובע לנתח כל עדות שנגבתה מהניצולים, בנפרד. בין העדויות הללו, עדות של ניצול טרבלינקה טורובסקי, וכן של ניצול נוסף, גולדפרב ז"ל, שתי עדויות שנתקבלו על ידי בית המשפט כראיות, למרות שהשנים נפטרו לפני משפט דמיאניוק.

בהתייחסו לזיהויו של העד רוזנברג את הנאשם ציין התובע שקד, כי רוזנברג הוא אדם סקרן מאד באופיו, בעל עין חדה וכושר אבחנה ניכר ואינו נרגע, עד שלא בדק עד תום דבר שהחל להתעניין בו. יש תחושה כאילו מצוייה קלטת בראשו של אדם זה, אמר.

רוזנברג הכיר את דמיאניוק כה טוב, הוסיף התובע, שכאשר הראתה לו גב' רדיווקר 17 תמונות מ"האלבום האוקראיני", הוא הצביע על תמונה מספר 16 ואמר: אני רואה דמיון רב לאיוואן. וכאשר שאלה אותו רדיווקר על פי מה הוא רואה זאת, פירט העד לפי העיניים, המצח, תחילת הקרחת בראשו. התובע שקד הוסיף: "הוא תאר את הנאשם בדקות כזו, שרק מי שמכיר את האיש היטב, יכול כך לתאר. תיאור זה אכן דומה ביותר גם לתמונה של דמיאניוק באלבום וגם לתמונתו שבמסמך טרווניקי".

לגבי עד נוסף, גוסטאב בורקס, ציין התובע כי בעת זיהוי התמונות בשנת 1976, היה עד זה בן 76, ואילו בטרבלינקה הוא שהה בהיותו בגיל 42. כאשר הציגה לו גב' רדיווקר את האלבום, הצביע אף הוא על תמונה מספר 16 ואמר: זוהי תמונת איוואן גרוזני. אני מכיר אותו, הן מהיותי ספר של המובלים להשמדה במחנה ואחר כך בעבודות שונות נוספות.

זיהוי נוסף, הזכיר התובע, הוא של העד ניפוטר ז"ל, אשר מת לפני פתיחת משפט זה, אולם עדותו נתקבלה כראייה קבילה. גם הוא זיהה בביטחון מלא את איוואן האיום כתמונה מספר 16 באלבום.

התובע עבר לתאר את עדותו של פנחס אפשטיין, אשר נחקר לגבי זיהויו את הנאשם בספטמבר 1979, על ידי החוקר המשטרתי קולר, לאחר פרישתה של גב' רדיווקר לגימלאות. עד זה, כאשר התבקש למסור את הידוע לו אודות אוקראינים במחנה טרבלינקה, החל לספר בשטף, פרטים רבים אודות האוקראינים השונים ששירתו במחנה זה, דיוקנם והתנהגותם וכן אירועים רבים ממחנה ההשמדה.

להלן הזכיר התובע את העד רייכמן, אשר הגיע לכאן מאורוגואי. אותו עד, איש עסקים מבוגר, הסביר בעדותו, כי "אני לא קובע ומסיק מסקנות בקלות, אלא לאחר שאני בטוח ומשוכנע בדברים. אבל אותו, את איוואן, היכרתי וזיהיתי על פי פרטים שונים בדיוקנו".

אדם נוסף שזיהה, לדברי התובע, את הנאשם מתצלומים, היה הגרמני אוטו הורן. הוא מסר עדותו בחוקר דין בגרמניה, וכאשר פרשו לנגד עיניו את התמונות הוא הסתכל, ואז הוציא מביניהן את תמונתו של הנאשם משנת 1951. אז הציגו בפניו סידרת תמונות שניה שכללה גם את תצלום הנאשם ממסמך טרווניקי. וגם אותה נטל ואמר, כי "מדובר כאן באותו אדם" ובסיום הזיהוי קבע עד זה: "זהו איוואן מתאי הגזים בטרבלינקה".

התובע שקד ציין, כי עצם הדבר שאדם כמו אוטו הורן, אשר שלף תמונה אחת ולאחר מכן צירף אליה את השניה וקבע מה שקבע, מראה בבירור שהוא זיהה את הנאשם. איש זה בודאי לא הכיר את הנאשם כמו העדים האחרים, ניצולי המחנה, הטעים שקד, אבל המשקל שיש לתת להצבעה שלו הוא בהחלט משמעותי.

המשך המשפט ביום ב' ולפי הערכה תסיים התביעה את סיכומיה עד אמצע השבוע הבא.

בקשה מוזרה

בקשה שהשמיע הנאשם איוואן דמיאניוק לבית המשפט הדן בענייננו, נדחתה בתוקף על ידי השופטים.

עם תחילת הדיון אתמול בבוקר, כאשר ביקש אב בית הדין, השופט דב לוין, מהתובע, עו"ד שקד, להמשיך בסיכומיו, התרומם לפתע הנאשם דמיאניוק וסניגורו עו"ד ג'ון גיל.

השופט לוין: הנאשם מבקש להעיד משהו לבית המשפט? אם כן יעשה זאת באמצעות סניגוריו.

עו"ד גיל: הנאשם מבקש להשמיע כאן תפילה.

השופט לוין בפסקנות: אין דבר כזה כאן. שיישאר במקומו ולא יפריע לדיון.

עו"ד גיל ביקש להסביר, ואולם הוא נקטע בתקיפות על ידי השופט לוין: הערות נוספות מיותרות. מר שקד, המשך בסיכומיך.

ברומייר היום, 66, שהיה שומר באושוויץ־בירקנאו נידון למאסר עולם על ידי בית המשפט בוופרטאל, מערב גרמניה, באשמת רצח חמישה אסירים במחנה בין השנים 1940־1945. (צילום: איי־פי)

ערכה את העמוד: עדה ארטשיד

ברעם באיגרת לדראושה:

"אינך אלא מיעארי חדש שבגד בבוחריו"

"קיימת ברית קדושה בין דראושה לרוני מילוא: שניהם מעוניינים בהתחזקות הקו הלאומי הערבי"

מאת אילן שחורי

התקפה חריפה על ח"כ עבד אל והב דראושה, שפרש ממפלגת העבודה, כלולה באיגרת שהופצה באחרונה בין חברי מרכז מפלגת העבודה, אותה כתב מזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם.

באיגרת מופיעים, בין השאר, ביטויים כמו "בוגד" ו"מוחמד מיעארי חדש".

באיגרת "דף" שהופצה אתמול גם בין באי ישיבת מרכז מפלגת העבודה אמר ברעם, בין היתר, כי קיימת ברית קדושה בין סגן השר רוני מילוא לח"כ דראושה, מאחר ששניהם חפצים בהתחזקות הקו הקיצוני הלאומי הערבי.

"שניהם מנסים להוכיח, כי לערבים אין יכולת להשתלב במפלגה יהודית מתונה, אבל הברית הבלתי קדושה הזאת, תישבר. שכן דראושה, שאינו אלא מוחמד מיעארי חדש, היפנה עורף לבוחריו ובגד בהם. הוא בגד גם בדרך בה האמין ולמענה הטיף," כתב ברעם.

סופר "הארץ" מציין, כי לפני ישיבת מרכז העבודה, נועד ברעם עם קבוצת ערבים חברי מפלגת העבודה. בפגישה ציין ברעם, כי מפלגת העבודה היא מפלגה יהודית־ערבית, המבקשת תמיכה מהציבור הערבי, למרות המצב החמור היום ביחסים בין היהודים לערבים.

אתמול נודע כי בישיבת שרי מפלגת העבודה שלשום בלילה, נשמעו ביטויים מזולזלים כלפי כוונתו של ברעם להקים את פורום ההכרעות במפלגה, עליו החליט בלשכת מפלגת העבודה כחלק מהמוסד שאיפשר את שובו של ברעם לתפקידו אחר התפטרותו.

במהלך ישיבת "שרינו" הציע שר החינוך, יצחק נבון, להקים במפלגה צוות מיוחד לטיפול בנושאים אסטרטגיים, אך הדגיש כי אין מדובר בפורום, אותו מבקש להקים ברעם. שר הביטחון יצחק רבין, אמר במהלך הישיבה כי הצוות, של ברעם לא יקום.

ברעם אמר אתמול בתגובה, כי החלטת לשכת המפלגה תתבצע כלשונה. לדבריו, במהלך סוף השבוע ייועץ עם שמעון פרס ויגבש סופית את רשימת המשתתפים, שיהוו למעשה את צוות ההיגוי למטה הבחירות של מפלגת העבודה.

טעות שלנו

במאמר המערכת אתמול צ"ל: "אם הודיעו דוברי השלטון בגרמניה המזרחית על נכונותם לשלם פצויים ו/או שילומים על הנזקים שגרמו בתקופה הנאצית ליהודים..." ולא כפי שפורסם.

התנצלות

בעמודו הראשון של "הארץ" שלשום, בידיעה על ההחלטה להגיש כתבי אישום נגד מספר שופטים, פורסמה בטעות תמונתו של עו"ד אליהו שכאר במקום תמונתו של השופט יעקב ברדייך. אנו מתנצלים על הטעות.

השלמות משתלמת.

T.I. תוצאות

טלסה מיני (פרינסס)

המדיח הנמכר ביותר

★ פאר תוצרת שבדיה
★ בנוי מפלדת אל חלד
★ ניתן לקבלו במגון צבעים: לבן, חום, צהוב, ירוק, אדום, קרם ומוקה.
★ מגש בציפוי רילסן (טפלון)
★ צריכת מים, חשמל וזמן פעולה מינימליים (כ־25 דקות*).
★ עלות הפעלה למחזור שלם זהה לשיחת טלפון מקומית
★ שתי תכניות הדחה

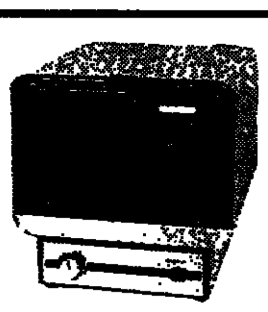

TELSA mini

טלסה מידי -

היחיד מסוגו ובאיכותו בעולם

חדש! "מעגל הקסמים" מעגל אלקטרוני מתוחכם המתריע על ידי הבהוב נורית אדומה כאשר יש להוסיף נוזל הברקה.

★ פאר תוצרת שבדיה
★ בנוי מפלדת אל חלד
★ ניתן לקבלו בצבעים: לבן, חום, צהוב, ירוק, אדום, קרם ומוקה.
★ 2 מגשים בציפוי רילסן (טפלון), 2 ממטרות, הדלת נפתחת אוטומטית בגמר ההדחה
★ 5 תכניות הדחה כולל תכנית קצרה לשטיפת אגירה. משך מחזור הדחה רגיל: כ־35 דקות*.
★ להעמדה על השיש או BUILT IN

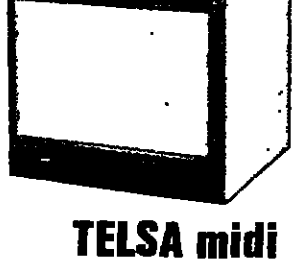

TELSA midi

טלסה מקסי -

ה"רולס־רויס" של מדיחי הכלים

★ פאר תוצרת שבדיה
★ בנוי מפלדת אל חלד, 2 מגשים בציפוי רילסן (טפלון)
★ השקט, היעיל והחסכוני ביותר בעולם
★ 11 תוכניות הדחה, 2 תוכניות ייבוש
★ קיבולת 70 צלחות וקערות, 32 כוסות וסכו"ם בהתאם. (14 סטים)
★ תוכנית חזקה במיוחד לסירים ומחבתות
★ משך מחזור הדחה רגיל כ־45 דקות*. תוכנית חסכונית של כ־20 דקות*
★ 2 ממטרות מתוכננות ע"י מחשב עם 3 כיווני התזה

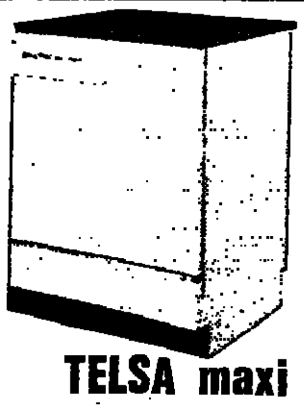

TELSA maxi

"בדוק והשווה*"

כדאי לקנות טלסה ולשלם קצת יותר, מאשר לקנות מדיח אחר "ולשלם ביוקר"

מדוע העדיפו רבבות ישראלים לרכוש מדיח טלסה? חלק יאמר כי האיכות המיוחדת של טלסה דיברה אל ליבם (תוצרת שבדיה לעומת יוון או איטליה); חלק התרשמו מהחומרים המעולים מהם מיוצרים מדיחי טלסה (נירוסטה וטפלון לעומת פלסטיק); אחרים מהעיצוב המרהיב ומגוון הצבעים (7 צבעים לעומת 2 או 3); אחרים העדיפו את טלסה בשל המוניטין והנסיון הרב שלה בישראל (10 שנות פעילות בישראל לעומת שנה או שנתיים): הסיבות שונות. התוצאה היא אחת. טלסה הוא המדיח הנמכר והמועדף ביותר.

טלסה. המדיח המצליח, איכות ללא תחרות, רבבות לקוחות מרוצים, 10 שנים של שירות ואמינות, ואפשרות לבחור בין 3 דגמים ו־7 צבעים, לפי דרישותיך, טעמך ותקציבך.

* בדוק והשווה עם: "אסקורי" - תוצרת ישראל: "אריקל" - תוצרת יוון: "קנדי" - תוצרת שבדיה: [illegible]

*זמני ההדחה נמדדו בתנאי מעבדה

טלסה: שאל את מי שכבר קנה

לקבלת פרטים ועלון חינם, נא לפנות אל: טלסה אינטרנשיונל בע"מ - רח' ביאליק 135 רמת גן 52523. טל' 03-7518249

להשיג במשרדי החברה ובסוכנויות המורשות: [illegible]

هكذا عن الأصل

هكذا من الأصل

שערי המניות 28.1.88

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבהה ש	18500		32			−32
הספנות 0.1	1220		438	+10	+0.8	+33
הספנות א 0.5	660		484	+20	+3.1	+2021
כללי לא מאוחד	14630		26			
פ.י.ב.י. 0.5	6720		1648			−1113

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אדיבי רג 100.0	103700		344			+182
אדיבי ב 100.0	103700	סב				
אדיבי בב א	622600		1			
אגוד 0.1	77050		114			−88
דיסקונט ב	132620					−3
דיסקונט א	132200		155			+72
דיסקונט שה ב	15380		3	−120	−0.8	−4
המזרחי ש	42665		703			−297
המזרחי מ	42602		32			+95
הפועלים בבב	96400	תב	10.9	+4700	+5.1	+0.4
הפועלים ש	70430		1293			−1568
הפועלים מ	70430		42	+80	+0.1	+301
כללי א 1.0	178800		7	−1200	−0.7	−10
כללי שה 7	8640	סב				
בלל 0.1	44700		1689	−80	−0.2	−1202
בלל שה 11	16750		57	−50	−0.3	−57
בינמ וסחר 1.0	59350	סב				
בינמ וסחר 5.0	30100	סב				

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אדיבי רג 100.0	126150		30	−50		−82
אדיבי ב 100.0	129350	לב				
אדיבי בב א	762900	לב				
איגוד 1 ש"ח	93790		26	−10		−26
דיסקונט ב'	161000	לב				
דיסקונט א'	161300		1			
המזרחי ש'	51840		71	−10		−91
המזרחי מ'	51700	לב				
הפועלים ש'	85700		104	−100	−0.1	−100
הפועלים מ'	86600		12	+800	+0.9	+12
כללי א'	218200		3	+1200	+0.6	+21
בל"ל סגור	54330		206	+10		+13

בנקים למשכנתאות

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אדנים 0.1	24735					
לאומיכל ש	6850		203	−300	−4.2	−327
לאומיכל מ	7149					+38
כרמל ש	4836		50	+120	+2.5	+525
כרמל שה 1	4350			+10	+0.2	+80
פת בכב ש	1841		750			−559
משכן ב ש	3220		666			+107
עצמאות 0.1	17240		40	−10	−0.1	−40
ביתב 1.0	6800		15			
טפחות בכב ש	21000	סב				
טפחות רג ש	20870		61	−30	−0.1	−59
טפחות שה 2	5560		207	+10	+0.2	+493
ישנב 1.0	2830	בה	239	+180	+6.8	+304
ישנב 5.0	1782		301			−273

מוסדות מימון

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כלמון אפ	747		7310	+30	+4.2	+10050
החקלאות בכב א	350000	לב				
החקלאות בכב ג	203900	לב				
לאומי תעש א ש	10500		64	−50	−0.5	−106
פתוח תעש בכב	128500	לב				
פת תעש בב ג	460000	לב				
פת תעש בב גג	276000	לב				
פת תעש בב גג1	278000	לב				
פת תעש בב ר	280000	לב				
פת תעש בב רד	65036	לב				
מימון קבלנים 5.0	1028	בה	1745	+25	+2.5	+955
תיירות בב	229000	לב				
כלל ליסינג א0.1	22950		180			−2
כלל ליסינג ב0.5	21300		110	−160	−0.8	−155

ביטוח

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
איילון	105	תב	6548	+8	+8.3	+6312
איתן	131		270			−270
אררט 0.1	1578		200	+60	+4	+5200
אררט א 0.5	1071		1835	+50	+4.9	+14700
בטוח משנה 0.1	315					
בטוח משנה 0.5	191.5		1000			−1000
משנה אפ	205		1249			
משנה הש	105		2175			
הדר 1.0	134.5		5300			+450
הדר 5.0	100.5		1300	−5	−0.5	−7802
הדר אפ סר 2	115		1500	+5	+5.1	+3000
הפניקס 0.1	611		619	+1	+0.2	+381
הפניקס 0.5	557			−1	−0.2	−2879
המסנה-הראל 1.0	4800	סב				
המסנה-הראל 5.0	3770		105	−40	−1.1	−157
מנורה 1.0	1170		200	−9	−0.8	−200
מנורה 5.0	1000	סב				
סהר ג 1.0	519		3100			−5680
סקוריטס 0.1	900		200	−20	−2.2	−620
צור ש	245		3000			
ציון החזקות 1.0	4039					
ציון החזקות 5.0	1005	סב				

מסחר

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אינטר גאמא 1 ש	780		1323	+30	+4	+662
אינטר גאמא 5 ש	528		7519	+10	+1.9	+3474
מאיר עזרא 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
מאיר עזרא אפ	—		—	הפסקת	מסחר	—
כלל אפ 4	309		20767	+9	+3	+27847
כלל אגח 2	146		2000			−7000
קריסטל 1.0	788		1220	−15	−1.9	−1519
רפק 0.1	15000	סב				
רפק 0.5	16950	סב				
שופרסל א 2.0	9320	בה	97	+420	+4.7	+174
שופרסל אפ	4120		550	+190	+4.8	+481
שופרסל אגח	106		21461			+30865

שירותים

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמתא	331	תב	5649	+19	+6.1	+18742
ספנות הספקה 0.1	613		500	+6	+1	+10
ספנות הספקה 0.5	231	תב	5794	+21	+10	+4494
קידר 0.1	793	קב		+38	+5	+2455
קידר 1.0	229		10583	+4	+1.8	+6687
כוס עוצה 0.1	1410	בה	120	+14	+1	+23
כוס עוצה 0.5	888		503			−190

מלונות ושירותי תיירות

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
גלי זהר 1.0	2141	לב				
גלי זהר 5.0	1600	לב				
מלונות דן 1.0	1710					−50
מלונות דן 5.0	1300					−100
חוף האלמוג 1.0	7090		25			−25
מלונות הירדן	2720		50			−50
0221010	243		11422			−3917
0221317	135	תב	6999	−11	−7.5	−11644

מחשבים ושירותי מחשבים

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
תדלג 1.0	208	סב				
תדלג אפ	79		17000	+5	+6	+22782
תדלג אג"ח	100		43000	+1	+1	+37000
יעקא 1.0	5750	בה	102	+239	+4.3	+234
ב.ל.ל. 1.0	10540	סב				
ב.ל.ל. 5.0	1916		50	−10	−0.5	−50
ניקוב מחשבים 1	890		583			−583
ניקוב מחש' 5	295	תב	11670	+18	+6.5	+16885
ניקוב אפ סר 2	655		1385			−147
תים מחשבים 1.0	645		468			

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אזורים אפ	560	תב	5000	+30	+5.7	+6440
אזורים אגח	133		15042			−5042
אילון 1.0	157	תב	3248	+6	+4	+1748
אל-רוב 1.0	310	תב	3540	+28	+9.9	+8115
אפריקה 0.1	34700		56	−200	−0.6	−46
אפריקה אפ	16100		22	−300	−1.8	−12
ארזים	—		—	הפסקת	מסחר	—
אילנד 0.1	1845	תב	375	−140	−7.1	−375
אילנד 0.5	1683	בה	122	−17	−1	−117
ברנוביץ 1.0	2648		60			−32
ברנוביץ 5.0	2150		65			−65
דנקנר 1.0	4930		400	−180	−3.5	−500
ודיע 0.1	169		804	+2	+1.2	+11026
ודיע 0.5	125.5		831	−3	−2.3	−787
הנכסל 1.0	700	לב				
הנכסל 5.0	340	לב				
ה.ל.ב. 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
ה.ל.ב. 0.5	—		—	הפסקת	מסחר	—
חברה לירושלים	265		10860			−14155
ירושלים אפ	85		14470			+4380
גבים 0.1	3500		180	+80	+2.5	+490
גבים 0.5	2840		300	+50	+1.8	+300
יהשף 0.1	3219		502			−215
ישראלום 1.0	1093			+45	+4.3	+208
ישרס 10.0	16200		172			−48
כתן פיתוח 1.0	5750		168	+50	+0.9	+142
לוסיר 1.0	5830		304			+119
לוסיר 5.0	1945	תב	454	+117	+6.4	+344
כ.ת.ב. 1.0	302	לב				
כ.ת.ב. אפ 2	157.5	לב				
כ.ת.ב. אגח	116	לב				
מבנה בניה 1.0	518	לב				
מישאל 5.0	152.5	בה	6078	+5	+1	+437
מישאל אפ	149		2100			−400
מברק 5.0	1409		715	+25	+1.8	+845
מדיה 1.0	1710		420			−556
ליהבהון 1.0	380		645			−345
ליהבהון 5.0	140		4850			−4850
ליפשיץ 1.0	309	תב	2333	+17	+5.8	+8153
ליפשיץ 5.0	162		7161			−681
ליפשיץ אפ 1	104		5645	+5	+1.5	+340
ליפשיץ אגח	97		5675	+1	+1	+10375
נאות אביב 0.5	3116	סב				
נכסי אחרים	306		6858	+7	+2.3	+2642
כתר החזקות 1.0	673		150			−150
כתר 1.0	1376		132			−77
עיר הולע בר 1 ש	—		—	הפסקת	מסחר	—
קסריה 0.1	3080	סב				
קסריה 0.5	1180		130	+30	+2.6	+120

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
רוגבין 1.0	381		7400	−10	−3.2	−9400
רוגבין 5.0	170		3190	−1	−0.6	−3190
רוגבין אפ'	768	סב				
רוגבין אג"ח	124		5351			

חקלאות

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כשעי הדר 0.1	2120		100	+15	+0.7	+100
כשעי הדר 0.5	2100	סב				
מהדרין 0.1	5270		473	−10	−0.2	−823
מהדרין אפ'	2870		435			+10
נכסי הדרים 1.0	1444		1000	−10	−0.7	−1000
פריאר 0.5	2230		200			−311

מזון וטבק

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דובק בב ש	2840		435	−99	−3.4	−960
דובק בב מ	2900		272	−70	−2.4	−822
תלבל 1.0	425		1923	+13	+3.2	+1003
תלבל 5.0	358	סב				
תלבל אגח	102.5		7650	−3	−2.8	−7650
כמפי בירה 1.0	29287		25	−300	−1	−25
כמפי בירה 5.0	22500		75	−500	−2.2	−75
יטבד 1.0	971		500	+40	+4.3	+750
יטבד א 5.0	590					−1
יטבד אפ 2	300		141			
כן 1.0	415	בה	275	−15	−3.5	−1125
כן 5.0	295		1000			
סנפרוסט 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
עסיס ב 0.5	270	תב	1697	−17	−5.9	−6118
אבגל שקל 1	2240		18	+30	+1.4	+18
שמן מבב א	1599		293	−1	−0.1	−230

טכסטיל והלבשה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אתא בר 1 ש	379		10127	−9	−2.3	−7980
אתא אפ	196	תב	2300	−39	−16.6	−5300
אתא אגח	106		5000	+2	+1.9	+4950
אפרים 1.0	432	סב				
אופנת ברוך 1.0	300		300	−5	−1.6	−300
אופנת ברוך 5.0	205		150	+6	+3	+150
אפ א	268		127	+3	+1.1	+23
ארגמן רג ש	8800		83	−60	−0.7	−55
דלתא-גליל 1.0	1123		2185	+5	+0.5	+745
דלתא-גליל א 5.0	1011		2004	−9	−0.9	−3004
מטווית כאוזר 1	1485	סב				
מטווית כאוזר 5	560	סב				
ויטלנו 1.0	306		500	+11	+3.7	+1000
ויטלנו 5.0	229	סב				
הדיגן 1.0	4553					−12
דקית 1.0	1534		550	−15	−1	−385
דקית 5.0	1383		300			−300
דקית אפ	540	סב				
כיתן	136		21995	+5	+3.4	+34275
כיתן אפ	67.5		5381	+5	+12.5	+10381
לודזיה 0.1	700	תב	450	+35	+5.3	+450
לודזיה 0.4	475		3800			−3000
ליית 1.0	177		1520	−5	−2.8	−1979
עית 1.0	348		506	+4	+1.2	+206
עית 5.0	172		4397			−2597
עית אפ	131		1940	+4	+3.2	+3840
עית אגח	114		6800			
עמק טריגה 1 ש'	179		6300	+5	+2	+15838
עמק אפ	79.5		6300			
פלגת א	779		1683	+8	+1	+633
פלינום א 0.5	8300		23	−100	−1.2	−77
פרטר	970		286	−9	−0.9	−166
גיבור סברינה	5940	בה	56	−350	−5.6	−98

בטוחה כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל.

מתכת ומוצריה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אורדן 0.1	5880		580			
אורדן 0.5	5140					
אלומית 1.0	6600	סב				
אלומית 5.0	4899	סב				
כבלים ש	305		3000	+1	+0.3	+1300
כבלים אפ	80.5		6300	+5	+1.9	+4300
כבלים אג"ח	94.5		19000	−5	−0.5	−12000
כבלים אגה	96		216			−216
התוף 1.0	585	תב	417	+28	+6.9	+1415
התוף 5.0	301			+2	+0.7	+1485
התוף אפ	2820	סב				
דיקה 1.0	2500	בה	58.6	−75	−2.9	−14
דיקה 5.0	1220		105.7	−19	−1.5	−03.7
קופסאות פח 5.0	3040		100	−10	−0.3	−35
כללי ציון 1.0	2050		321	+40	+2	+71
כללי ציון 5.0	1087		450	+30	+2.8	+439
קיטבי 1.0	210		1950	+5	+2.4	+4715
קיטבי 5.0	125		2148			
מחשוב ים	32560	תב	61	+2960	+10	+135
מחשוב 0.5	12300		25			−25
סקי פלדה 1.0	1930		1953	+55	+2.9	+3531
קינג 1.0	564		150			−150
קינג 5.0	350	סב				
קליל 1.0	2450		620	+50	+2.1	+120
קליל 5.0	1960		60			−60
קליל אפ	1035		1232			
קליל אגח	118		18197	−2	−1.7	−6397
שלוהות 5.0	5499			+89	+1.1	+10
תעשיות לביש 1.0	634	סב				
תעשיות לביש 5.0	396	תב	98	+56	+10	+98

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אלביט 5.0	243700		3	+500	+0.2	+10
אלקו 0.1	9080	תב	70	+500	+5.8	+71
אלקו 0.25 ש	4000		99	+80	+2	+461
אלקו 0.25 מ	4080		268	−200	−4.8	−538
אלקטרה 0.1	1740		27			−27
אלקטרה א 0.5	1210		216			−184
אפ 5	831		292	+31	+3.9	+1983
אגח 3	127.5		50000	+5	+2	+75000
אריה 1.0	13810		54	−140	−1	−44
כלל תעש אלק	1630		5682			+677
כלל אלקטרוניקה	440		3280			
כלל אלק אפ	96.5		15500	+5	+0.5	+60585
ספקטרוניקס 1.0	1046	בה	1400	+11	+1.1	+19
ספקטרוניקס 5.0	900		1084			
פיכטנגר 1.0	385		263	−5	−1.3	−763
פיכטנגר 5.0	328		1244			−1544
ציקלון 1.0	2080		70	+80	+4	+177
ציקלון 5.0	1266		608	+39	+3.2	+1448
קבטסין אילך 1.	3870		205	−40	−1	−203
קבטסין אילך 5.	2500		198	−50	−2	−198
ת.א.ת. 1.0	801		130	+15	+1.9	+230
ת.א.ת. 5.0	399		300	+1	+0.3	+300
תדאה	688		5240	+20	+3	+3709

מוצרי בניה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
א.ש. תעשיות 1.	162		60666			−47838
א.ש. אפ	500		2600	+17	+3.5	+11214
א.ש. אגח	130.5		3760	+5	+1.2	+22540
אקרשטיין 1.0	429		1700			−1150
אקרשטיין 5.0	303	סב				
אקרשטיין אפ	338		1890			−905
אקרשטיין אגח	125			+5	+1.2	+7000
אבן בלוס	112	תב	14515	+6	+5.7	+36915
בלוס אפ	62		3560	+1	+1.6	+5598
מוביל השק בתעש	641		2676	+21	+3.4	+7184
פזואיקה ולפמן 1	19063	לב				
פזואיקה ולפמן 5	14850	סב				
נגב קרמיקה	352	בה	3720	+10	+2.9	+3670
נגב קרמיקה אפ	174		3800	+6	+3.6	+6300

כימיה, גומי ופלסטיק

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אגן 5.0	1356		1500			−871
אליאנס ב	1518			+75	+5.1	+346
גל תעשיות 1.0	340	סב				
גל תעשיות 5.0	229					
גל אפ	85					−1500
גל אגח	95					−1000
דשנים 0.1	4292		181			−151
דשנים 0.5	1575		731	−10	−0.6	−731
חיפה כימ' 10.0	751		4411	+18	+2.5	+8485
ליפסק 1.0	1890	סב				
מקסימה 1.0	770	סב				
מקסימה 5.0	548	סב				
כנר 1.0	19970		51	+50	+0.3	+1
כנר 5.0	17900		17			−17
פריקלאס	505		3124			
פריקלאס אפ	130.5		14998	+5	+2	+14227
קים כימיקל 1.0	4500		526	−60	−1.3	−226
קים אפ	2755		131			−131
קים אגח	108					
תיא 5.0	4024		350	−50	−1.2	−505
פלסאוים 10.0	57100		53	+160	+0.3	+5

עץ, נייר ודפוס

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כתר	161	תב	3500	−10	−5.9	−9722
דפוזן 1.0	5643		6			−6
דפוזן 5.0	3900	סב				
חבט.ן	10550		9	+50	+0.5	+9
יגה 1.0	1687		300	−35	−2	−837
לבירי אשקלון 1	787		2160			−328
פולט ב 0.5	22700	תב	45	−1810	−7.4	−77
קיטל	796		9709	+1	+0.1	+291
קיטל אפ	460		1704			−1925
רים 0.1	500		427	−10	−2	−969
רים 0.4	207			+1	+0.5	+365
תעל ב 0.2	17450		103			−75

תעשיות שונות

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אבירן 1.0	249		768			
אבירן 5.0	117		1450	−3	−2.5	−725
המישה יוד	2452		195	−80	−3.2	−195
הגפלק 1.0	1274			−26	−2	−100
הגפלק 5.0	1086		174	−2	−0.2	−374

השקעות בתעשיה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
כור בכב ש	6640		569			−549
תעשיות אפ	155.5		33862	+6	+4	+46733
תעשיות אגח	105.5		8000	+5	+0.5	+450

חברות השקעה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אמיקו ש	5630	סב				
אי.די.בי. אפ	3080		36			−38
אי.די.בי. אג"ח	98.5		189200			−133600
אלגר ש	899		2126			
גחלת 1.0	967		29			−29
גחלת אפ	770	סב				
גחלת אגח	105		13940	−1	−0.9	−8940
רבבור 1.0	387	תב	249	−22	−5.4	−233
רבבור 5.0	321		400	+8	+2.6	+3555
חברה לישראל 5.0	3122		627			−1
הלפמן 0.1	116000	סב				
הלפמן ש 1.0	23050		38	−60	−0.2	−38
אמבא א 0.5	20400		1			−1
פועלים השק ש	605		2450			
דיסקונט השק אפ	814		4035	+27	+3.4	+4347
דיסקונט השק אגח	104		50000			−27000
כלוחי השק ש	26190		4	−810	−3	−4
מור השקעות	13532	סב				
חירון 1.0	1602		300	+35	+2.2	+1144
חירון 5.0	749		905	−15	−2	−384
ישא ש	11780	סב				
ירדן א 0.1	1065	תב	194	−105	−9	−478
כלל 50.0	1045		1079			−1079
מטר 0.1	394		3019			−2719
מטר א 0.5	397		500			+497
מטר אפ	145		300	−15	−9.4	−153
אגה 1	117.5		796	−5	−0.4	−1284
פז השק ש	2385		1709	−20	−0.8	−3036
פמה א 0.1	6649		21			
פמה 0.5	4150		160			−150
פריון ב 2.5	11350		108	+50	+0.4	+186
קרדן 1.0	109		14155			−6070
קרדן 5.0	71		17580	+5	+3.7	+46176
קרדן אפ	51		19097			−15907
קרדן אגח	105		4000			+6800

נסחרות במט"ח

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
גזית ס	240		200	+4	+1.7	+200

רשימה מקבילה

מסחר שרותים מלונאות מחשבים

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הראל 1.0	606	לב				
יסקל	215		300	−2	−0.9	−508
קונסורטיום 0.1	1360	קב		+65	+5	+1585
קונסורטיום 0.5	338	תב	464	+31	+10.1	+3541
קונסורטיום אפ	105.5	תב	5090	+25	+28.6	+13735
קופל 1.0	654	סב				
תבל	217		500	−1	−0.5	−1000
בני הדר	119.5		10287	−5	−5.6	−17711
בני הדר אפ 1	95		2000	+5	+5.6	+2000
החזיה הישראלית	65	תב	7106	+5	+8.5	+8826
כתם מר 1 ש	1825	תב	110	+97	+5.6	+300
איכות מהכבים	378		900			−252
דטה מיכון 1.0	3847	כב		−203	−5	−811
דטה אפ'	850	תב	985	−200	−19.1	−655
כלל מחשבים 1.0	4679		18	−10	−0.2	−18
מכב מחשבים 1.0	250		502	+8	+3.3	+2695
רקפי	422		929	−9	−2.1	−2634

נדל"ן בינוי חקלאות

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
ארזן 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
ארזן 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
אשבנים 1.0	524		750			
בן-יקר גת 1.0	3800	תב	163	+238	+6.4	+116
דרוקר 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
דרוקר 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
עוד 3.0	1396		252	−10	−0.7	−352
רסקו מכלל	1980		50	−20	−1	−100
רסקו רג	1658		80	−2	−0.1	−38
שגור 5.0	664	בה	1929	−7	−1	−1471
שגור אפ	210		610	−20	−8.7	−1080
אקאס	1573		75			
מלרפרוסט 1.0	1050					
מלרפרוסט 5.0	560					

תעשיה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
ינודים	310		398	+9	+3	+882
מים גליקו	—		—	הפסקת	מסחר	—
מקס 0.1	2752		586			+9
מקס 0.5	1285		190	+61	+5	+355
תעש רהיטים 1.0	2810		150	+30	+1.5	+150
אלקטון 5.0	997	לב				
מודן 1.0	676	לב				
מטאבת טלע	90		1000	+2	+2.5	+1000
מתכת טרום 1.0	89	בה	7182	+8	+9.9	+29895
מתכת טרום אפ	35.5		10080	+5	+1.4	+24500
אלקל	—		—	הפסקת	מסחר	—
אלקל אפ 2	—		—	הפסקת	מסחר	—
בר-כון 1.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
בר-כון 5.0	—		—	הפסקת	מסחר	—
מרגוסטוסים 1.0	4900					
מרגוסטוסים 5.0	1992		169			+26
מ.ל.ם. 1.0	985	תב	70	+75	+8.2	+233
מ.ל.ם. 5.0	475	תב	488	−35	−6.9	−488
אלדן-סק	169.5		6264			−2764
וקסטר 1.0	2420		100	+112	+4.9	+100
נקה כמיקל 1.0	3664		30	−20	−0.5	−32
ת.ב.ל. 1.0	1750			−63	−3.5	−77
ת.ב.ל. 5.0	1540		100			
תפר א 5.0	6170		25	−30	−0.5	−25
אודע פירום	739		68			−68
סקפדיה 1.0	3630	תב	121	+330	+10	+250
סלך	453	תב	554	+25	+6.8	+800
פו חן	390		1000	−4	−1	−750
מאגרי טכנולוגיה	125		9700	+5	+2.9	+5179

השקעה

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אינקומה 0.1	—		—	הפסקת	מסחר	—
איתם	285		1000			+1000
איתם אפ	96		1500			−1500
אבישר בב'	618	בה	306	−32	−4.9	−717
אפיק 1.0	478	לב				
אפיק 5.0	280	לב				
בנין כ' 5.0	11250	תב	77	+721	+6.9	+9.3
ישם החזקות	91		5087			−4037
ישם אגה-אפ	89		5800			+2892
לנדיק 0.1	1250	לב				−64
לנדיק 0.5	325	לב				
עז השק ב 0.1	1850	תב	80	−118	−6	−80
עז השק ב 0.5	1051	תב		+70	+7.1	+468

חיפושי נפט

שם הנייר	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
דלק נפט 1	1859	קב		+89	+5	+753
דלק נפט 5	1015	תב	163	+50	+5.2	+1163
דלק חיפ אפ 2	113		4586	−5	−0.4	−6573
פז חיפושי נפט	17700		102	+308	+1.7	+179
יו.א.ל. 5.0	321		13151	+10	+3.2	+10856
יו.א.ל. אפ	90		20000	+3	+8.5	+10450
מ.נ.ג. 1.0	3680		48			−67
מ.נ.ג. 5.0	1840		575			
מראיל ב 0.3	6449					
נפטא ש	336		13852			

משתנים

שם נייר ערך	סה"כ ערך נקוב	שער קנייה	שער מכירה	שינוי ב־%	
בנק בינלאומי 0.5	1696	5680	5694	1.5	10
הנגה ש	50263	209	209		6
כלל סחר	18692	387	386	0.52	6
שופרסל ב 10.0	3709	8371	8247	1.5	11
דלק ב 3	4229	1952	1947	1.34	9
אפריקה 1.0	80	27822	27685	1	1
אורים 1.0	11576	831	821	1.22	9
נכסים ובנין	5829	2304	2278	1.5	13
השקעות הישוב	291	56701	56145	2	21
כלל מלון	4869	688	685	0.44	1
עלית	777	11722	11635	0.25	5
מלונות ב 4	6379	552	545	−0.18	3
קופסאות פח 1.0	1087	3438	3421	0.5	1
אלרון 3.0	22	189664	187786	1	3
טבע ש	1037	7111	7058	0.75	6
ים המלח	3520	2179	2168	1.02	7
פטרוכימים 10.0	11460	749	749	1.77	10
מפעלי נייר 10.0	40	252974	249851	1.25	17
פרגות ב 0.1	334	11967	11849	1	4
כלל תעש' 1.0	64842	206	206	0.98	18
אדיבי פתוח 2.0	531	5868	−5860		2
אלון ב	3459	811	809	0.25	2
חברה לישראל 1.0	3568	3549	3497	1.49	21
דיסקונט השק ב	5492	1836	1813	1.27	14
כלל 10.0	12354	1034	1024	1.27	19

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 28.1.1988 באירופה

בפויה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.7785/1.7795	ל"י שטרלינג
מרקים גרמניים	1.6680/1.6690	ל־$1 ארה"ב
פלורינים הולנדיים	1.8740/1.8750	"
פרנקים שוויצריים	1.3600/1.3610	"
פרנקים בלגיים	34.85/34.88	"
פרנקים צרפתיים	5.6285/5.6325	"
לירטות איטלקיות	1230.00/1251.00	"
ינים יפניים	127.10/127.20	"
$ ארצות הברית	1.3409/1.3414	לס.ד.ר.

שער הזהב $ 467.40 אונקיה לזהב פיקטינג

בפויה מאוחרת (פורוורד)

	ליש"ט/$	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.7761/1.7773	1.3537/1.3549	1.6632/1.6644
3 ח'	1.7710/1.7722	1.3426/1.3439	1.6526/1.6539
6 ח'	1.7635/1.7650	1.3288/1.3305	1.6383/1.6398

השערים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

תפנית במחזורים מצומצים

יום המסחר האחרון של השבוע עמד בסימן של מגמה מעורבת, עם נטיה לעליות שערים. שערים של 156 ניירות ערך עלו, מול ירידות שערים שהיו ב–96 ניירות ערך. עליות שערים חדות במיוחד היו בניירות ערך שהפעילות בהן מזוהה עם מנהלי תיקים. מנהלי תיקים אלה הזרימו ביקושים כדי לשפר את התשואות בתיקי ההשקעה של לקוחותיהם. כיוון שכמעט ולא היה מי שיספק את הביקושים לניירות ערך אלה, עלו השערים בצורה חדה. כתב האופציה של קונסורטיום עלה ב–28.6 אחוז. מניית סקאנדיה תי־ הושתן 1 עלו ב–10 אחוז. כניות החוזה הישראלית, בן יקר גת, מתכת טרום, ניקוב 5, מלט ועוד, עלו עד 10 אחוז. מאידך, במניות הכבדות נבלמה מגמת ירידות השערים. קרנות הנאמנות, חוץ פי־ ריונות קטנים, לא "שפכו סחורה", והן עסקות בתקופה האחרונה ב"שיפוץ" תיקי ההשקעה. "לאומי פיא" מכרה במניות מסויימות וקנתה באחרות. באותה הדרך נהגו גם קרנות הנאמנות של בנק הפועלים. פעילות ערה הורגשה באמצעות חברת הברוקרים "בטוחה", שרכשה ניירות ערך המזוהים עם קונצרן כלל. הפעילות השבוע בשוק עמדה בסימן של שחיקת ניירות ערך בכל אפיקי ההשקעה. בבורסה גורסים כי המדובר במשבר עמוק יותר, ויוכיחו זאת הדיונים שיזמה הנהלת הבורסה, במטרה להגדיל את היקף הפעילות במניות חופשיות. מחזורי המסחר הממוצעים היומיים במניות חופשיות עומד על 10 מיליון שקל. אתמול ירד המחזור בכמחצית, עובדה המצביעה על חוסר העניין הקיים כעת בשוק. יתכן שכשבוע הבא תי־ משך מגמת עליות השערים הסלקטיביות, ובמיוחד בניירות הערך דלי הסחירות. תפנית של ממש אינה צפויה בשוק גם בשבוע הבא.

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	94.14	+0.22
כללי ללא בנקים	83.08	+0.70
מדד אג"ח כללי	101.20	−0.04
אג"ח צמוד מדד	101.15	−0.04
אג"ח צמוד מט"ח	102.12	−0.17

מוכרים בבנקאיות

גם אתמול נמשכה מגמת המכירות של מניות בבנקאיות, והעברת הכספים לאפיקי השקעה אלטרנטיביים, ובעיקר מניות חו־ פשיות. הביקושים שהוזרמו לבנקאיות סופקו במהירות וללא שינוי שער, והמחזור הסתכם ב–3 מיליון שקל.

תשואה שנתית דולרית ב־%

	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	13.65	9.22
הפועלים ש	13.46	9.08
אי.די.בי. רג.	13.41	9.08
דיסקונט א	13.61	8.98
המזרחי ש	13.46	9.16

פעילות ערה בשופרסל

פעילות ערה מהרגיל הורגשה אתמול במניות שופרסל א' והנפקות במסגרת המשתנים, ומחזור המסחר בה הסתכם ב–310 אלף שקל. המניה עלתה ב–1.5 אחוזים ומניית ה–כ' בשיעור גבוה יותר. יש לזכור כי חבילה גדולה של מניות אלה נמכרה לא מכבר על־ידי לאומי פיא לבעלי עניין. באחרונה הגבירו בעלי עניין את הפעילות במניה זו. כמו במניית דלק, שגם היא מזוהה עם קבוצת בנק דיסקונט.

דטה יורדת למרות ההצבעה

חברת דטה פירסמה אתמול על הכוונה לחלק 1,000 אחוז במניות הטבה. חרף עובדה זו, הופיעה למניה היצע גדול, שהביא לרישום מוכרים בלבד. כתב האופציה של דטה ירד בצורה חדה של 19 אחוז. הרווחים החיוביים שפורסמו, הביאו לביקוש גבוה יחסית למניה, שסופקה בע־ לייה של 4.2 אחוזים. פעילות ערה מהרגיל הורגשה גם בניירות הערך המזוהים עם קבוצת אייזנברג. לקורד נרשם קונים בלבד, וספנות ואספקה עלתה ב–10 אחוז.

ביקוש של 167 מיליון שקל להנפקות בנק ישראל

הנפקת שתי סדרות של בנק ישראל בהיקף של 50 מיליון שקל, זכתה אתמול להצלחה. להנפקת השגיא בהיקף 20 מיליון שקל, הנפ־ דית בעוד שש שנים, נרשם ביקוש של 76 מיליון שקל, והיא נמכרה במחיר 102 נק'. להנפקת הגליל בהיקף 30 מיליון שקל, הנפדית בעוד 17 שנה, נרשם ביקוש של 91 מיליון שקל, והיא נמכרה במחיר של 94.5 נק'. יש לציין כי בנק ישראל הפחית באחרונה את היקף פעילותו בשוק ההנפקות הראשוני של האג"ח, כדי לאפשר לפירמות עסקיות לגייס הון. השבוע גייס הון הבנק לפיתוח התעשיה, ובשבוע הבא יגייסו חברת ההשקעות של בנק דיסקונט וכלל הנפקות לתעשיה. בשוק אגרות החוב נרשמה מגמה מעורבת, עם נטיה לירידות קלות. מחזור המסחר באג"ח הסתכם ב–11 מיליון שקל.

אין פעילות בסק"מ

היקף הפעילות במלוות קצר המועד שב וירד לרמה אפסית. הציבור כמעט ולא פעיל. ואילו הגו־ פים המוסדיים מגלים בעודפות רק כל איגרת שבנק ישראל מנפיק בבקור.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
218	5	99.79	16.25
228	12	99.51	16.25
238	19	99.22	16.25
248	26	98.95	16.00
318	33	98.65	16.20
328	40	98.37	16.15
338	47	98.02	16.60
348	54	97.71	16.95
358	61	97.41	17.00
418	68	97.11	17.05
428	75	96.80	17.15
438	82	96.51	17.15
448	89	96.21	17.15
518	96	95.86	17.45
528	103	95.52	17.65
538	110	95.27	17.45
548	117	94.91	17.20
618	124	94.59	17.80
628	131	94.29	17.80
638	138	93.90	18.10

הודעות בורסה

- מאיר עזרא הרוויחה במחצית הראשונה של 1987 שהסתיימה בספטמבר 281 אלף שקל לעומת רווח של 1.5 מיליון שקל במחצית השנה הקודמת.
- אריה הרוויחה בשנת 1987 300 אלף שקל לעומת הפסד של 550 אלף שקל בשנה הקודמת.
- בריתון העבירה טיוטת תשקיף של הנפקה לציבור בדרך של מכרז של כתבי אופציה, וכן הנפקה בדרך של זכויות.
- ברזק בעל מפמא מכר בעסקה מחוץ לבורסה 35 אלף ע.נ. מניות ברזון 5.
- דירקטוריון ברנוביץ החליטה לרכוש את המרכז המסחרי כפר־ רייקס בזל מחברה בעלת עניין.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5098.99	5074.40	14.51	0.29
אבוקה	431.12	422.67	2.05	0.49
אגוז	263.11	258.08	0.17	0.07
אגם	102.65	100.64	−0.06	−0.06
אדיר	1718.89	1707.66	1.10	0.06
אדום	157.12	155.57	0.82	0.53
אופיר	160.76	159.72	0.01	0.01
אור	430.46	426.70	−0.64	−0.15
אוריון	135.95	133.27	0.03	0.02
אורייה	288.25	286.13	0.01	0.00
אורן	801.47	785.98	0.55	0.07
אייל	5239.17	5137.28	0.29	0.01
אירים	5486.99	5368.56	−1.38	−0.03
איתן	769.38	759.89	−1.24	−0.16
אלון	636.38	623.38	0.15	0.02
אלמוג	678.14	669.87	−1.33	−0.20
אגייסם	98.36	96.06	0.29	0.30
אניה	101.71	100.36	−0.51	−0.51
אסנת	89.33	87.19	0.80	0.93
ארז	302.94	299.23	1.47	0.49
אש	134.47	131.54	1.19	0.91
אשל	185.35	181.73	0.10	0.06
אתגר	84.64	83.63	0.55	0.66
אתרוג	254.25	251.79	−0.02	−0.01
ביזות	154.85	153.39	0.54	0.35
ברוש	507.58	497.77	0.20	0.04
ברק	467.93	458.61	0.76	0.17
ברקת	315.52	313.27	−0.30	−0.10
גבים	1587.85	1568.05	1.90	0.13
גבע	114.85	112.37	0.05	0.04
גורן	448.65	443.40	−0.47	−0.11
גיא	103.29	101.76	0.01	0.01
גיל	3265.66	3202.01	2.05	0.06
גלית	647.97	640.32	−0.27	−0.04
דוברבן	341.11	337.76	1.62	0.48
דוכיפת	491.64	485.59	0.90	0.19
דולב	248.87	243.76	0.17	0.07
דורון	1567.13	1538.01	0.71	0.05
דגון	269.23	264.29	0.13	0.05
דליה	587.49	577.71	1.34	0.23
דרור	325.37	319.38	1.31	0.41
דקל	351.56	344.85	1.84	0.54
הדס	378.75	375.34	0.93	0.25
הילה	405.35	402.60	0.28	0.07
ורד	555.87	546.68	1.09	0.20
זהבית	2190.92	2137.69	10.49	0.49
זוהר	109.10	107.48	0.02	0.02
זיו	134.58	132.58	0.05	0.04
זמיר	440.26	434.87	1.39	0.32
חוחית	162.85	160.65	0.12	0.07
חליפין	143.99	143.59	0.02	0.01
חלמיש	217.81	216.37	0.02	0.01
חן	149.57	149.27	−0.14	−0.09
טופז	113.10	112.05	−0.04	−0.04
טל	6345.66	6304.78	5.98	0.09
יובל	455.17	449.75	−0.80	−0.18
יהלום	162.74	161.19	0.73	0.45
יסודות	362.62	359.59	0.20	0.06
יערה	446.09	440.80	−0.21	−0.05
כוכב	295.92	292.29	1.32	0.45
כחל	131.86	130.26	−0.10	−0.08
כלנית	644.39	633.59	1.65	0.26
כספית	263.56	261.64	−0.27	−0.10
כרמל	142.44	140.23	−0.27	−0.19
כתר	1212.85	1195.89	0.12	0.01
להב	4763.84	4670.73	−0.23	−0.00
למשקיע	128.88	127.35	0.05	0.04
לפיד	353.99	347.03	1.65	0.48
לקם	1900.53	1886.35	−1.40	−0.07
לשם	378.10	375.61	−0.22	−0.06
מבחר	1376.09	1349.86	−0.04	−0.00
מבטח	3970.90	3936.30	−0.82	−0.02
מגד	258.16	254.46	0.20	0.10
מגוון	3736.36	3702.99	4.12	0.11
מור	1587.11	1564.51	7.47	0.48
מורן	865.03	856.94	1.18	0.14
מטה	25323.07	24939.28	−15.73	−0.06
מיטר	1042.47	1022.27	−0.33	−0.03
מנוף	4517.46	4432.23	12.64	0.29
מעיין	772.30	758.14	−0.90	−0.12
מקשה	385.60	383.07	−0.58	−0.15
מכלול	94.12	93.51	0.30	0.32
מרווח	125.36	124.88	0.08	0.06
מרום	1361.72	1336.53	−0.22	−0.02
נגה	146.39	144.22	0.07	0.05
נטיף	266.74	264.96	1.49	0.57
נמרה	463.40	456.49	0.74	0.16
נריה	138.69	136.65	0.75	0.55
סביון	654.93	643.74	2.88	0.45
סגולה	138.71	137.70	−0.07	−0.05
סלע	374.78	372.30	−0.08	−0.02
סנונית	533.76	527.24	−0.76	−0.14
סער	373.26	368.94	0.92	0.25
ספיר	176.63	176.18	−0.11	−0.06
עידן	353.91	349.86	0.92	0.26
עידית	729.33	724.33	1.80	0.25
עינן	486.62	479.68	−0.19	−0.04
ענבר	114.04	113.04	−0.16	−0.14
ענת	2415.10	2396.85	11.17	0.47
עפרוני	500.13	494.02	−0.63	−0.13
ערמון	131.29	128.84	0.03	0.02
פיא	1569.75	1559.13	4.11	0.26
צבר	547.50	540.53	−0.34	−0.04
צופית	469.06	463.26	0.79	0.17
צוק	127.12	126.62	−0.03	−0.02
צמיד	1119.87	1111.55	0.34	0.03
צמיחה	517.36	509.95	0.43	0.08
צמרת	145.92	144.87	−0.11	−0.08
קלע	164.60	164.18	0.35	0.21
קשת	103.31	102.04	0.14	0.14
רזית	18103.10	17946.97	67.11	0.38
רימון	133.30	133.07	0.04	0.03
רקפת	858.34	844.70	2.29	0.27
רשף	415.67	410.23	0.26	0.06
שביט	451.18	445.78	−0.69	−0.15
שחם	347.98	344.86	−0.12	−0.03
שחף	102.34	101.10	−0.12	−0.12
שירה	441.66	438.38	0.13	0.03
שמיר	405.37	402.73	0.25	0.06
שנהב	693.47	683.81	3.25	0.48
שסק	688.49	685.59	2.32	0.34
שקד	187.84	184.19	−0.01	−0.01
תאנה	241.01	238.73	0.71	0.30
תדהר	496.82	494.35	2.24	0.46
תירוש	550.31	543.78	0.13	0.02
תנופה	102.80	102.10	0.12	0.12
תפוז	251.20	246.35	0.02	0.01
תפוח	197.34	196.04	−0.29	−0.15
תרשיש	115.15	114.44	−0.13	−0.11
תשרי	532.48	528.26	−0.05	−0.01

שערי אגרות החוב

4.25% שגיא

סדרה	שער	שינוי באחוז
4101	405.7	+2
4102	161.3	−0.9
4103	154.9	−0.9
4104	150.1	−0.9
4301	150.1	−0.9
4302	143.5	−0.1
4303	142.4	−0.1
4304	140.3	−0.1
4105	125.5	+0.1
4106	122.3	+0.1
4107	118.6	−−
4108	116.6	+0.1
4109	113.7	−−
4110	112.4	−0.1
4201	141	−0.1
4204	135.1	−0.1
4205	132.7	−−
4206	129.5	−−
4207	129.2	−−
4208	127.6	+0.1
4209	124.9	+0.1
4210	121.7	+0.1
4211	118	−−
4212	116.5	−−
4213	113.7	−−

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3601	43891	−242
3602	40469	−225
3603	37656	−218
3604	33832	−159
3605	30888	−150
3606	29105	−146
3607	27052	+12
3608	25604	+10
3609	24870	+11
3610	22415	−91
3611	21657	−90
3612	21031	−91
3613	19710	+9
3614	18925	+9
3615	17471	+8
3616	16219	+7
3617	15162	−59
3618	14376	+75
3619	13199	+6
3620	12494	+5
3621	12161	+98
3622	10936	+77
3623	10218	+5
3624	9661	−−
3625	8866	−−
3626	8225	+4
3627	7621	+3
3628	6969	+3
3629	6552	+3
3630	6199	−57
3631	5698	−54
3632	5372	+32
3633	5177	+32
3634	4597	+2
3635	4349	+2
3636	4180	+6
3637	3928	+6
3638	3653	+28
3639	3345	+25
3640	2733	+19
3641	2369	+16
3642	2143	+2
3643	1861	+2
3644	1652	−25
3645	1528	−22

4.25% גליל

סדרה	שער	שינוי
3701	1254	−−
3702	969.8	−7.8
3703	851.9	−0.6
3704	729.5	−0.5
3751	390.5	+4.7
3752	154.6	−0.7
3753	148.4	−0.6
3901	144	−0.7
3902	137.2	−0.7
3903	136.2	−0.7
3904	134.1	−0.7
3754	134.4	−0.2
3755	133.4	−0.1
3756	128.8	−0.1
3757	126.3	−0.2
3758	123.9	−0.3
3759	123.6	−0.3
3760	121.9	−0.3
3761	119.3	−0.5
3762	116.2	−0.3
3763	112.7	−0.5
3764	110.4	−−
3765	107.7	−−
3766	106.4	−−
3791	113.2	−0.9
3792	111.2	−0.9
3826	133.2	−1.1
3827	134.6	−1
3828	130	−0.9
3829	127.5	−1
3830	125.3	−0.6
3831	124.9	−0.7
3832	125.2	−0.7
3833	120.6	−0.6
3834	117.5	−0.6

4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3521	174800	−200
3522	167800	−−
3523	158500	−−
3524	157700	−−
3525	154800	−−
3526	154600	−−
3527	151600	+400
3528	146700	−−
3529	147600	−−
3530	144000	−−
3531	142701	−−
3532	138501	−−
3533	138500	−−
3534	130600	−−
3535	132100	−−
3536	130800	−900
3537	130400	−1000
3538	125400	−−
3539	124000	−−
3540	123380	−−
3541	118800	−500
3542	119900	−−
3543	115400	−−
3544	115700	−400
3545	110500	−−
3546	110297	−−
3547	110518	+300
3548	111318	−300
3549	110400	−500
3550	110101	−400
3551	110500	−−
3552	101380	−−
3553	100000	−151
3554	101800	−−
3555	101000	−−
3556	96000	−−
3557	96300	−−
3558	95500	−−
3559	92849	−−
3560	87600	−−
3561	87500	−−
3571	87000	−−
3572	87500	−−
3573	87050	−300
3574	80551	−−
3575	80200	−−
3576	80074	−−
3579	73450	−500
3577	80905	−−
3578	74150	−580
3580	68800	−−
3581	62900	−−
3582	57800	−−
3583	53850	−−
3584	52483	+20
3585	51975	+21
3586	46501	+19
3588	46502	+19
3589	43464	+18
3587	46598	+164
3591	42345	+155
3592	42307	+156
3593	42252	+156
3590	42131	+17
3595	40212	+16
3594	40290	+18

5% מלווה פיתוח (בריבית כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	169000	−2400
2002	170800	−−
2003	166000	−−
2004	164950	−−
2005	154300	−−
2006	155800	−−
2007	152400	−−
2008	150250	+650
2009	152700	−−
2010	152550	+500
2011	149150	−−
2012	148350	−−
2013	148813	−−
2014	145700	−−
2015	145000	−−
2016	146250	−−
2017	142800	−−
2018	141700	−−
2019	141400	−−
2020	137700	−−
2021	137200	−−
2022	132000	−−
2023	129600	−−
2024	121200	−−
2025	121800	−−
2026	122100	−−
2027	115700	−500
2028	117200	−−
2029	110900	−−
2030	113800	−−
2031	107600	−−
2032	108557	−−
2033	105800	−−
2034	106700	−−
2035	97200	−−
2036	97800	−−
2037	101346	+200
2038	92500	−−
2039	89500	−−
2040	89200	−−
2041	84900	−−
2051	86100	−−
2052	80280	−−
2053	80300	−−
2055	72500	−−
2054	81538	−−
2056	73526	−−
2057	73400	+1400
2059	65664	−−
2058	64400	−1500
2060	75679	−−
2061	44988	+18
2062	40967	+17
2063	39616	+16

צבורות הב

סדרה	שער	שינוי
5 יוד	118	−2.3

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	195.8	−1
7007	183.5	−0.4
7008	173.4	−0.4
7009	167	−0.5
7010	159	−0.2
7011	150	+0.3
7012	144.7	+0.1
7013	137.2	−0.2
7014	118.9	−0.9
7015	102.5	−0.4
7016	101.7	−0.4
7017	100.9	−0.4
7018	100.7	−0.4
7019	101.2	−0.4
7020	101	−0.4
7021	100	−0.4
7281	98.8	−0.1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13460	+31
6102	8386	+20
6103	7429	+32
6104	6845	−39
6105	6493	−38
6106	6279	+32
6107	6036	+32
6108	4315	−7
6109	4105	−5
6110	4038	−5
6111	3405	+25
6112	3306	+25
6113	2272	+27
6151	872.1	+3.6
6152	836.2	+3.6
6153	728.4	−1.1
6154	707.9	−1.1
6155	460.5	+2.3
6156	374.4	−0.6
6157	275.4	−0.5
6158	260.5	−0.4
6159	223.9	+4.6
6160	207.1	+1
6161	199.9	+1
6162	180.1	+0.4
6163	170.8	−0.3
6164	164.5	−0.2
6165	153.7	−0.2
6166	145.8	−0.5
6167	142.2	−0.5
6168	139.8	−0.4
6169	130.6	−3.6
6170	124.6	+1
6171	86.5	−0.5
6172	87.1	−0.5
6801	95.1	−0.1

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אפ	1500	−10
אלביט	218.4	−2.2
אלתא	1198	−−
אלכינס	2490	−10
מאטקס	1129	+5
תרד 84	107.2	+1.2
תרד 85	391	−−
דב הים	267.5	−2.5
דיס הים	188	−−
כור	164	−0.8
כלל	409	−−
כ"צם ד	179	−−
כ"צם ב	236	−−
כ"צם	268	−−
רן	145.5	−0.5
סל בנ	188	−−
תישים	263.4	−2

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
ב.ל.ת.	151.5	−−
דיס הש	155.6	−−
כור	148.4	−−
כלל	182.5	−−
כנ דיס	151.8	+1.3
כשא מז	151.8	−−
כשא מז	145.9	−−
כשא בב	136.8	−−
לאומי	141.6	−0.1

פסח ★ אביב

"מלחי קרוז"

מעולם לא הפך חלום למציאות כל כך בזול!!

השנה חלום הופך למציאות

מלחי קרוז בשיתוף פאן–אם מאפשרות לך זו הפעם הראשונה לצאת לחופשת פסח באיים הקריביים, ובמחירים מפתיעים – במיוחד לנוסעים שיזדרזו להרשם. בואו למרהיבים והאקזוטיים שבנמלי תבל – קוזומל, פליה דל כרמן, סנט מרטן, סאן חואן וארובה – חופים מהסרטים. מים צלולים כבדולח, עצי קוקוס – צבעים, קולות ובשמים של גן־עדן טרופי. חופים שמלטפים אותך. חופים שמשאירים בך טעם של געגוע רך. בוא עמנו לגלות אותם.

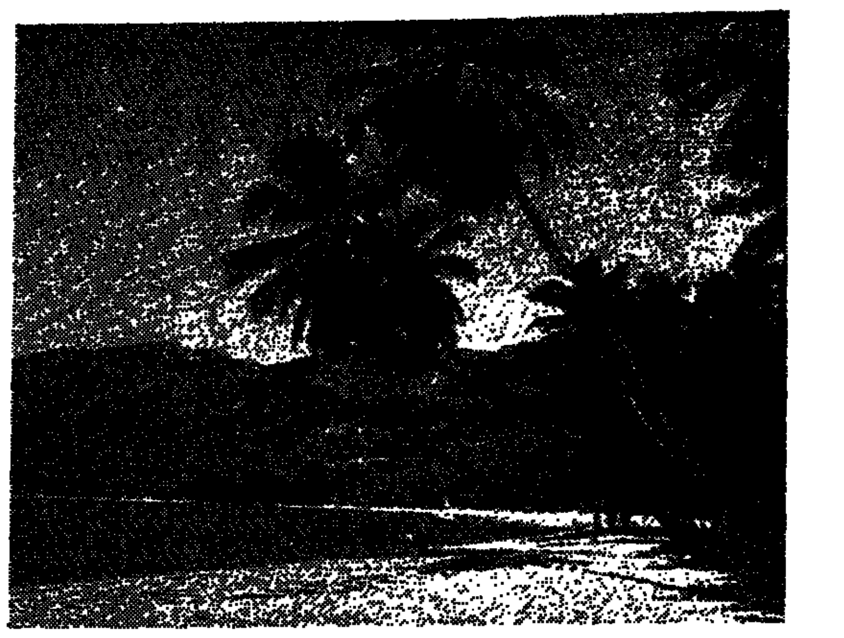

ג'מייקה והקריביים

חופשה משגעת הכוללת 3 לילות בג'מייקה, 7 ימים על ספון אנית התענוגות **בריטניס** וביקור באיים הקריביים ואמריקה המרכזית.

המחיר כולל טיסות מתל–אביב וחזרה החל **מ־$1790 בלבד!**

מפרץ מקסיקו ואורלנדו

5 ימי הפלגה למפרץ מקסיקו – קיי ווסט, קוזומל ופליה דל כרמן בשילוב 4 ימים (לילות) בבירת השעשועים אורלנדו – דיסני וורלד, אפקורט סנטר וכל השאר. המחיר כולל רכב שכור (וטיסות כמובן) החל **מ־$1490 בלבד!**

באניות הפאר של מלחי קרוז תמצאו את כל מה שחשבתם למצוא... ועוד קצת. תאים מרווחים ונוחים, אולמות בידור, חנויות פטורות ממס, קזינו, קולנוע, דיסקוקט ומועדון בריאות. סיפוני שיזוף ובריכות, ואת זמנך ינעימו תזמורות, בדרנים, רקדניות ואמנים. גם אוכל הן מציעות ועוד איזה! חמש ארוחות מדי יום והכל טרי, מבושל במטבחי האניות בידי "שפים" ועשרות עוזרים. גם קונדיטוריה בכל אניה המספקת אלפי לחמניות ועוגות מדי יום. ארוחת בוקר במיטה, ליד הבריכה או בחדר האוכל. בצהריים מגוון נוסף של ארוחות והקינוח הוא לא בארוחת הערב אלא ב...מזנון חצות.

ו...השרות, כן! אניות מלחי קרוז נותנות משמעות חדשה למילה שרות – אתה מלך לכל יום ויום! "ספינת האהבה" הופעת למציאות באניות התפנוקים של "מלחי קרוז".

קרנבל בקריביים

אוניות הפאר **ג'ובילי וסלבריישן** של קרניבל 48,000 טון מפליגות לאיים הקריביים ממיאמי ולאלה שהחסירו את הקרניבל בריו מצאנו את התחליף – קרניבל בים.
קרניבל של בידור – תזמורות, בדרנים, אמנים, קצין בידור ודיילים ינעימו את זמנך במועדונים,

קרניבל של אוכל – כל מטעמי העולם על שולחנך. ובחצות... מזנון חצות כמובן.

קרניבל של שרות – מאות אנשי צוות טורחים כל העת להעניק לך הרגשה עילאית ופינוק אמיתי. כאן אין צורך לבקש, אנשי קרניבל יקראו את מחשבותיך...

חבילות היוקרה של **ג'ובילי וסלבריישן** כוללות טיסה תל־אביב – מיאמי וחזרה, לילה במיאמי ו־7 ימי הפלגה חלומיים שלא ישכחו לעולם ובמחיר מטריף לא פחות, החל מ־1690 $ בלבד.
לא הגזמנו – קרניבל על הים

כן! המחירים כוללים הכל. טיסות, קרוז מלונות וכל הכיף שבעולם.

"מלחי קרוז"

עולם של ים – ים של הנאה!

מספר מקומות מוגבל לחופשת פסח

צ'ופר
ניתן להאריך השהות
בארה"ב
לפני או אחרי השייט

לקריביים טסים עם PAN AM

פרטים בכל משרדי הנסיעות או בטלפון: תל־אביב 299414 חיפה 643371 ירושלים 243684

هكذا عن الأصل

החל מיום ב' בשבוע הבא

רכבת אוירית תוביל 100 טון מזון מדי יום לאזור הרעב בדרום סודאן

ניירובי (אי־פי). אירגון האו"ם יתחיל ברכבת אווירית לדרום סודאן, שם שורר רעב כבד כתוצאה מלהבת האזרחים המתחוללת באזור. אלפי אנשים רעבים ללחם וילדים מתים מחוסר תזונה – מסר פקיד באירגון הסעד של האו"ם.

פיטר בסון, פקיד ב"מחלקת המזון", אמר כי רכבת האוויר תצא מנמלי התעופה ניירובי ואנטבה החל ביום ב' בשבוע הבא לעבר יובה – בירת מחוז אקווטוריה.

"מצב אספקת המזון במחוז יובה הוא מתחת לכל בקורת" – אמר הפקיד. ברכבת האוויר יוטסו 1,000 טונות של מזון מדי יום, לפחות במשך חודש.

עלות המבצע לא ידועה. והוא במומן על ידי סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם בשיתוף עם ממשלות שוויץ ומערב גרמניה.

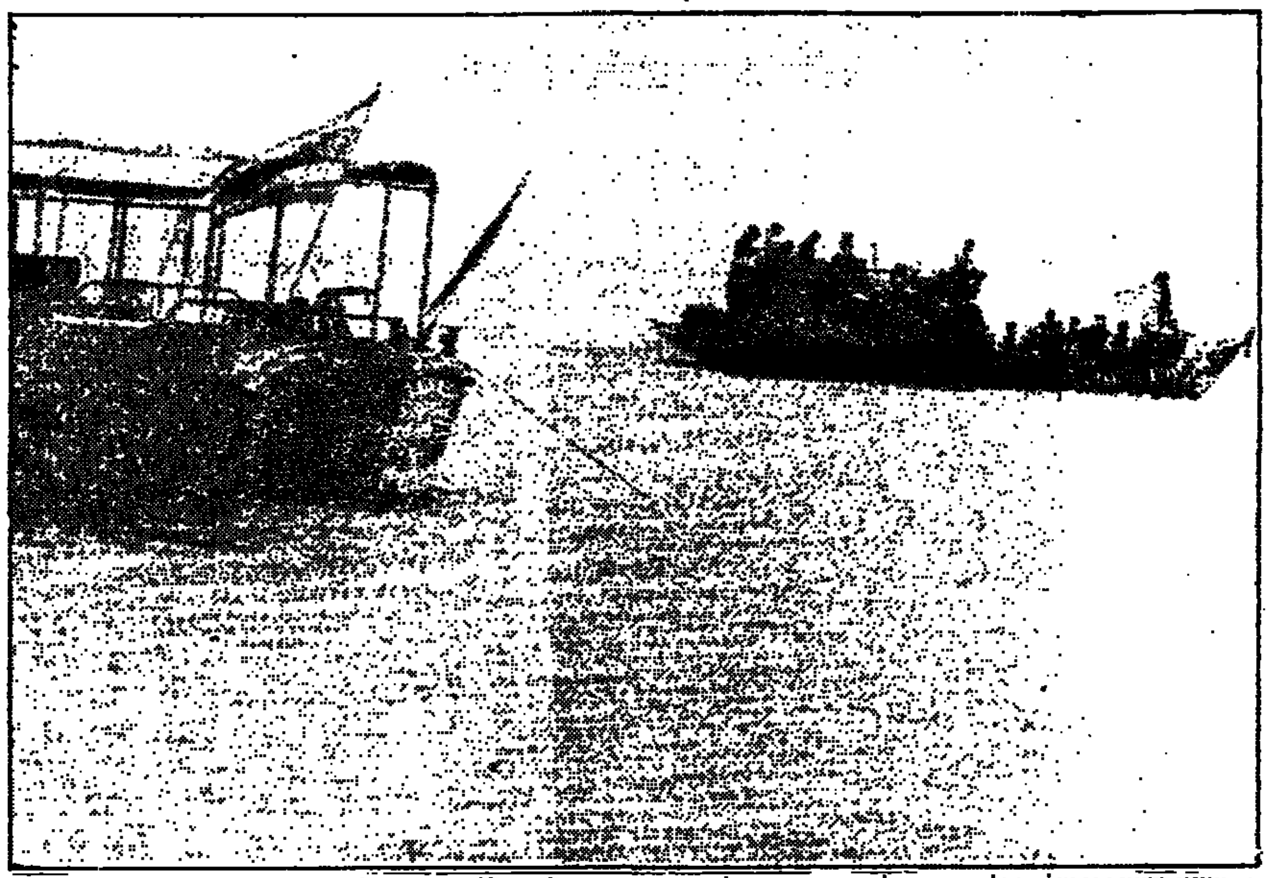

כוח שיטור משטרתי של האילגר בהפה על סירה עמוסה פליטים וייטנאמיים לשוב ללב ים, אתמול. אחרי שהסירה התנגשה עם כניסתה להונג קונג לנמל, בסיוע מבריחים. (צילום: אי־פי)

רייגן מציע קרן של 10 מיליון ד' לממציאים בתחום שיפור איכות החיים

וושינגטון (עי"ת). הנשיא רייגן יבקש מהקונגרס להקים קרן של 10 מיליון דולר, לתשלום פרסים כספיים לממציאים של טכנולוגיות חדשות, שנועדו לשפר את איכות החיים בארה"ב ובעולם, הודיע אמש הבית הלבן.

דובר הבית הלבן, מארלין פיצווטר, אמר לכתבים כי על פי ההצעה כל פרס יהיה בגובה של מאות אלפי דולרים. ההצעה טעונה עדיין אישור הקונגרס במסגרת התקציב לשנת הכספים 1989, אותו יגיש רייגן בחודש הבא.

עוד אמר הדובר כי על הפרסים, על שמו של הממציא תומאס אדיסון, יוכלו להתחרות כל תושבי ארה"ב.

הוא אמר כי המטרה העיקרית של ההצעה היא להמריץ ממציאים להקדיש את כשרונותיהם בתחומים בעלי חשיבות רבה לציבור, אך לאו דווקא תמריץ כספי גדול בשוק המסחרי.

הוא ציין כי ועדה של 15 אמריקאים ידועים מתחומי המדע, ההנדסה, האמנות והממשל תתמנה לתקופת חמש שנים, כדי לקבוע את תנאי הפרסים, ולאחר מכן יכתבו את יעילותה של התוכנית.

בעקבות חטיפת האזרח הגרמני רודולף שראיי

ממשלת בון פנתה לאזרחי גרמניה להימנע לחלוטין מנסיעה ללבנון

כלי התקשורת מתמקדים בדיווחים מביירות ומצטמצמת ההתעניינות במהומות בשטחים

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). ממשלת בון הפצירה אמש באזרחיה להימנע באופן מוחלט מנסיעות ללבנון. מסה ההידום של הממשלה המערב־גרמנית הן אתמול בחטיפתו של אזרח גרמני – השבוע בביירות, אך לא ידוע אם התקבלו הוחלטות כלשהן.

אחת התוצאות הראשונות של חטיפת ראלף שראיי, שלשום כי ביירות, היא צמצום ההתעניינות במהומות בשטחים. כלי התקשורת מתרכזים בדיווחים בעשה בביירות וכן במגעים עם ממשלות סוריה ואיראן, במאמץ להביא לשחרורו של שראיי.

שירות הבטחון הפנימי במערב גרמניה חושש, כי בנוסף לשורת החטיפות של גרמנים יתחילו ארגונים ערביים במסע של טרור בתוך גרמניה עצמה.

במעברי הגבול נוקטים אמצעי זהירות מיוחדים, ונוסעים הבאים ממדינות ערביות נבדקים בקפדנות יתירה.

כיום נמצאים בלבנון שני בני ערובה מערב־גרמניים – רודולף קורדס וראלף שראיי. בן ערובה שלישי, אלפרד שמידט, שוחרר לפני חודשיים לאחר תשלום כופר נפש בסכום גבוה. הסכום גויס מקרן מיוחדת שהקימו מפעלים כלכליים מערב־גרמניים לצורך שיחרור חטופים המוחזקים בידי טרוריסטים.

על פי עדויות של בני משפחה בביירות נחטף ראלף שראיי על ידי עלי המאדי במטרה להביא לשיחרור שני אחיו, העצורים בגרמניה. אחמד המאדי, המוחזק בפרנקפורט, מואשם ברצח ובחטיפת מטוס, ועבאס המאדי, המוחזק בדיסלדורף, מואשם בחטיפת בני ערובה גרמניים.

נציג של אש"ף בבון הציע לממשלה לנהוג בזהירות ולנסות להגיע להסדר עם החוטפים. הנציג אמר, שהדבר החשוב ביותר הוא למנוע הסלמה במצב.

בון חוששת, שהפרשה תסבך אותה במאבק ממושך עם קבוצות קיצוניות ערביות, ושהיא תיחשף לפעולות נקם ולהתקפות טרור. מצד שני מופעלים על מערב גרמניה לחצים חזקים של ארה"ב. וושינגטון דורשת מבון להסגיר לידיה את אחמד המאדי, או להעמיד אותו לדין ולהעבישו (המאדי השתתף בחטיפת מטוס אמריקני).

כלי תקשורת בגרמניה ומחוצה לה מתארים את הפרשה כמבחן לנחישותה של בון להמשיך בהתקפות במלחמה נגד הטרור הבינלאומי. הכבוע הודה שר בממשלת בון, כי מערב גרמניה לא הסגירה את אחמד המאדי לארה"ב בגלל חששותיה לחיי בני הערובה הגרמניים המוחזקים בביירות. סוף כתיאל רגן.

הסורים מחפשים את החוטפים

(אי־פי). חיילים סורים חיפשו אתמול במערב ביירות אחר הגרמני החטוף רודולף שראיי, והרדיו הנוצרי דיווח, כי ארבעה פקידים איראניים הגיעו לעיר. דובר המשטרה אמר, כי הכוחות הסורים ברובע המוסלמי של בירת לבנון נמצאים בכוננות גבוהה מאז יום רביעי בערב, שעות אחדות לאחר ששבעה אנשים חמושים חטפו את שראיי. הסורים הגבירו את מספר השומרים בנקודות הביקורת במערב העיר, וערכו חיפושים במכוניות ועל גופם של הולכי רגל, בכללם אף מספר שוטרים לובשי מדים.

שום קבוצה לא נטלה על עצמה את האחריות לחטיפתו של שראיי, אך ההחשדות מתמקדים בקבוצות פרו־איראניות האחראיות לרבות מן החטיפות הקודמות של תושבים זרים בביירות.

תחנת הרדיו של הנוצרים "קול לבנון" דיווחה, כי משלחת איראנית בת ארבעה אנשים הגיעה לאזור השי"עי בדרום ביירות ביום רביעי בערב. לדברי תחנת הרדיו – חברים במשלחת סגן המודיעין הצבאי, קצין גבוה במשמרות המהפכנים ושני קצינים נוספים, ששמותיהם לא נמסרו.

שגריר גרמניה המערבית בלבנון, וולפגנג גוטלמן, אמר לכתבים, כי מנהיגי סוריה אמרו לעמיתו בדמשק, כי "הם יפעלו לשחרורים של בני הערובה הגרמנים בלבנון".

עיתון "אלאת'האר" באבו־דאבי טוען:

2 בכירים בחיזבאללה הוזמנו לטהרן "להתייעצות" ולא שבו

בשל פרשיות הקשורות לחטיפת בני הערובה הזרים בלבנון ● בכיר בחיזבאללה: השניים נמצאים באיראן מסיבות בטחוניות, לאחר שהוצא נגדם צו מעצר על ידי הסורים

אבו־דאבי 28 (ע). עתון "אל־את'האר" מסר, כי מזה שמונה חודשים ומעלה מחזיקים השלטונות האיראניים בטהראן שני בכירים צבאיים של ה"חיזבאללה".

הסיבות למעצרים קשורות בפרשיות חטיפת בני הערובה הזרים בלבנון.

דו"חות דיפלומטיים, שנשלחו מטהראן ללונדון גילו, כי השניים, האג' עבד אלהאדי המאדי והאג' עמאד מע'ניה, המואשמים על ידי אמצעי התקשורת המערביים בארגון חטיפות זרים, נקראו באפריל 1987 לחזור מביירות לטהראן ל"מטרות התייעצות" ולא שבו עדיין ללבנון.

עבד אלהאדי המאדי הוא אחיהם של מוחמד ועבאס עלי המאדי, העצורים בגרמניה המערבית באשמת העברת חומרי־נפץ והשתתפות בחטיפת מטוס ה"בואינג" של טי.וו.איי. ב־85'.

אחראי בכיר ב"חיזבאללה" הכחיש את טענת העיתון באבו־דאבי וטען כי השניים נמצאים עתה באיראן "מסיבות בטחוניות הקשורות ללבנון".

לדבריו, המודיעין הסורי בלבנון הוציא צו־מעצר נגד עמאד מע'ניה, בגלל שיתוף הפעולה ההדוק שהיה בינו לבין קצין בכיר בפת"ח בשם האוארי והאג' עבד אללטיף אלצלח בהתקפות על הכוחות הסורים בביירות. הסורים גם מאשימים את מע'ניה בפעילות נגד הסורים, בתיאום עם שגריר איראן בלבנון, אחמד דסתמלצ'יאן. דסתמלצ'יאן האשם בניסיון להביא לשליטה איראנית בלבנון, כדי לאפשר שם הקמת רפובליקה אסלאמית כמו באיראן.

שני ירדנים הוצאו להורג בתליה על שוד ורצח חלפן

חוסיין אישרר את גזר הדין, למרות פניה מ"אמנסטי"

רבת־עמון (עי"ת). שני ירדנים הוצאו להורג בתליה אתמול לפנות בוקר, באשמת רצח חלפן ברבת־עמון, במהלך שוד מזויין ראשון מסוגו בירדן.

בית משפט צבאי דן למוות את נאצר מחמוד עלי, בן 28, ואת אחמד סאלים ג'ומעה, בן 22, על שהרגו כחולי אשתקד בזירות את כוחאי או דין באקשיש.

נאשם שלישי נידון למאסר עולם עם עבודת פרך ורביעי ל־20 שנות עבודת פרך.

פקיד בכיר מסר לכתב רויטר, כי המלך חוסיין אישרר את גזרי הדין, למרות פניה מצד "אמנסטי", הארגון הבינ"ל לזכויות האדם.

לה פן נקנס ב־12 אלף פרנקים על שתאר את השואה "כפרט שולי"

נתבע לדין על ידי ניצולי השואה וותיקי המחתרת האנטי נאצית בצרפת

מאת יואב טוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס, (מיוחד ל"הארץ"). בית משפט בוורסאי, סמוך לפאריס, הרשיע אמש את מנהיג הימין הקיצוני הצרפתי בצרפת, ז'אן־מארי לה־פן, על הצהרתו שתיארה את תאי הגאזים כ"פרט" בהסטוריה של מלחמת העולם השניה.

להפן השמיע את הדברים בסתיו בראיון ששודר ברדיו. מאז ועד היום השמיע להפן סדרה של "הבהרות" באשר לדברים שאמר, אך נמנע מלגנות את המחוקרים המכונים "רוויזיוניסטים", המתיימרים לטעון "שאין הוכחות מדעיות" לכך שהנאצים אכן עשו שימוש בתאי גאזים לצורך השמדה שיטתית.

על רקע סערת הרוחות שעוררו דברי להפן, תבעו אותו לדין ארגונים של ניצולי השואה וותיקי המחתרת בצרפת. בית המשפט הרשיע אתמול את להפן וגזר עליו לשלם קנס בשיעור 1000 פרנקים לכל אחת מ־12 האגודות שתבעו אותו לדין.

שר החוץ הצרפתי:

צרפת תפעל למען 200 מסורבי עליה בבריה"מ

מאת יואב טוקר

פארים, (מיוחד ל"הארץ"). שר החוץ של צרפת התחייב אמש בפני משלחת של עולים מברית־המועצות לפעול בעניינם של כ־200 יהודים מסורבי עלייה מזה שנים רבות.

השר, ז'אן־ברנאר ריימון, קיבל אתמול בלשכתו שלושה עולים מבריה"מ, אליהם נלוו בפגישה שגריר ישראל בצרפת, עובדיה סופר, ומזכיר המועצה למען יהודי בריה"מ, חיים צ'סלר.

הנרייטה פרידמן ומרים איינבינדר פרטו באוזני ריימון את נסיבות הסרובים המתמשכים של שלטונות בריה"מ להתיר לקרובי משפחה מדרגה ראשונה (הורים, בני זוג) להצטרף למשפחותיהם שעלו לישראל, בחסות הנמקות בדבר "אחזקת סודות מדינה".

ריימון הבטיח לבקש מן השלטונות לטפל בעניינם של שתי הנשים מעבר לכך קיבל מידי המשלחת רשימה של כ־200 מבקשי־עלייה, שהוריהם או בניהם כבר נמצאים בארץ. ריימון הבהיר, כי להערכתו, ועל אף הפרשנויות השונות בעניין שינויי המדיניות המיוחסים למוסקווה, אכן ניכרת "התקדמות" בגישה הסובייטית בעניני הגירת היהודים. הוא הטעים, כי בכוונתו להעלות לדיון את מכלול הנושאים הללו במפגש הקרוב בווינה עם משלחת סובייטית.

סטודנטים מיידים אבנים בעזרת "רוגטקות" במהלך הפגנה שקראה לשביתה כללית, אתמול בלב העיר לימה בפרו (תצלום: אי־פי)

פעמוני הכנסיה צלצלו כאשר נדונה מפגינה במזרח ברלין למאסר בפועל

הורשעה בהתכנסות בלתי חוקית ● 30 פעילים נגד המשטר ציפו בכנסיה לגזר הדין ● כ־220 פעילים נעצרו בהפגנה לזכר רוזה לוכסמבורג וקרל ליבקנכט

מזרח־ברלין, (רויטר־עתי"ם). בית־משפט גזר אתמול במזרח ברלין שישה חודשי מאסר בפועל למתנגדת המשטר, שהיתה בעבר חברת המפלגה הקומוניסטית, לאחר שהורשעה בהתכנסות בלתי־חוקית.

כלי התקשורת המזרח־גרמניים פתחו בינתיים בהתקפה ארסית נגד מערב־גרמניה ונגד יסודות דיסידנטים (מתנגדי המשטר) במזרח־גרמניה עצמה.

עורך דין הכנסיה הפרוטסטנטית, וולפגנג שנור, אמר מחוץ לבית־המשפט, המוקף כוחות ביטחון מוגברים, ברובע ליכטנברג במזרח ברלין, כי ורה וו לנברג נשפטה לשישה חודשי מאסר על פי סעיף 217 של החוק הפלילי המזרח־גרמני. הסעיף מתייחס להתכנסות בלתי־חוקית. התביעה דרשה 8 חודשי מאסר.

שנור שדרש לזכות את הנאשמת, אמר, כי גזר־הדין קל יחסית וכעיר "שעדיין יש תקווה".

לדבריו, יגיש ערעור על גזר הדין.

פעמוני הכנסיה הפרוטסטנטית שממול לבית המשפט צלצלו בעת ההתכנסות למתן גזר הדין. במקום המתינו 30 פעילים נגד המשטר לשמיעת גזר־הדין מפיו של שנור. העתון הקומוניסטי "נויס דויטשלנד" האשים דיסידנטים בכך שניסו להצטרף להפגנה רשמית לפני 11 ימים, תוך נשיאת כרזות נגד המשטר.

כלי התקשורת המזרח גרמניים השיבו לביקורת...

מרבית העצורים שוחררו ו־60 מהם נשלחו למערב־גרמניה. עשרה נשארו במעצר, חלקם בחשד של בגידה.

בעתון הופיעו זה היום השני כתבות ביקורת חריפות נגד מערב־גרמניה.

משטרת מזרח גרמניה עצרה יותר מ־220 פעילים ב־17 בינואר, שכמה מהם הניפו כרזות ונ־"להבצעת" בהפגנה רשמית לזכר המהפכנים רוזה לוכסמבורג וקרל ליבקנכט.

לראשונה מאז שלטון קוראסון אקינו

ייסגר מפעל אמריקאי בפיליפינים עקב שביתות מחאה על השכר הנמוך

3,000 עובדים עלולים לאבד את עבודתם כתוצאה מסגירת המפעל של יצרני הבובה "בארבי"

מאנילה (ע"ד). יצרני הבובה "בארבי", שמחיר מערכת הבינור שלה עשוי להגיע למאות דולרים, הודיעו על סגירת המפעל שלהם בפיליפינים, בעקבות שביתות מחאה על שכר נמוך.

יותר מ־3,000 עובדים בפיליפינים עלולים לאבד את עבודתם.

כיום שכר המינימום בפיליפינים הוא 54 פזות (2.60 דולר ליום), אם כי מרבית החברות הבינלאומיות משלמות שכר קצת יותר גבוה.

החברה האם "מאטל" החליטה על סגירת חברת הבת בפיליפינים, בגלל אי שקט תעשייתי וירידה בביקוש.

זוהי סגירה ראשונה של מפעל השייך לחברה בינלאומית אמריקאית, מאז נטלה לידה את השלטון הנשיאה קוראסון אקינו. "אנו מפסיקים את הייצור כאן בגלל המצב העולמי ואיבוד האמון ביכולתנו לייצר בצעצועים בפילי הפיליפינית. פינים". אמר מנהל חברת הבת

בתגובה לתקריות עם סוחרי הסמים בקולומביה

ונצואלה שיגרה 3,000 חיילים להגן על גבולה עם קולומביה

חוששת כי האלימות בקולומביה תפגע בבטחונה

קראקס (אי־פי). שלושת אלפים חיילים בוונצואלה נשלחו כדי לתגבר עמדות בגבול עם קולומביה, כצעד להגן על בטחונה, בשל האלימות שהשתוררה בקולומביה בימים האחרונים – מסר היומון "אל נסיונל" אתמול.

צעדי התיגבור הוחלו בשבת, יומיים לאחר שונצואלה וקולומביה חתמו על חוזה הגנה, שנועד לפקח על תנועות מבריחי סמים ולוחמי גרילה הפועלים בוונצואלה.

ראש עיריית קוקטה, עיר בקולומביה הנמצאת על הגבול עם ונצואלה, נרצח ביום רביעי כאשר היה בחברת אשתו. מעשה הרצח מיוחס לסוחרי הסמים קולומביאנים כצעד נגד פעולות הממשלה בקולומביה במלחמתה בסחר הסמים.

3,000 החיילים ישוגרו כדי לאייש רצועת שטח באורך של 400 ק"מ, בגבול שתי המדינות – שאורכו 2,000 ק"מ, כתב העיתון.

"מה שמתחולל כעת בקולומביה יקרה גם לנו", אמר נשיא ונצואלה ג'איימי לוסינצ'י בהודעה פומבית שמסר שלשום.

בימ"ש עליון בקנדה:

החוק המתיר הפלות מסיבות רפואיות בלבד פוגע בחוקה

על סמך קביעה זו שוחרר רופא שנחשד בביצוע הפלות לא חוקיות מהצורך לעמוד מחדש לדין

אוטאווה (אי־פי). בית המשפט העליון בקנדה קבע אתמול, כי חוק ההפלות הקנדי מנוגד לחוקה ופוגע בזכותה של האישה על גופה.

בהחלטה שהתקבלה ברוב של 5 נגד 2 לאחר 16 חודשים של דיונים, אומר בית המשפט, כי החוק הקיים, המתיר הפלה "מסיבות רפואיות" בלבד ועל פי החלטה של ועדות מיוחדות בבתי חולים, פוגע בעקרונות הצדק המובטחים בחוקה.

בית המשפט אמר, כי החוק פוגע במגילת הזכויות והחירויות משנת 1982.

החלטת בית המשפט היא ניצחון לד"ר הנרי מורגנטלר, רופא במרפאת הפלות בטורונטו. אשר ביקש מבית המשפט העליון לבטל החלטה של בית הדין לערעורים של אונטריו משנת 1985 הקובעת, כי עליו לעבוד מחדש לדין באשמת קשירת קשר לביצוע הפלות בלתי חוקיות.

חבר מושבעים זיכה את מורגנטלר מן האשמה בשנת 1984. אך על פי החוק הקנדי לתביעה זכות ערעור. והיא אכן ניצלה זכות זו.

בקנדה מתבצעות מדי שנה כ־60 אלף הפלות חוקיות.

תלושי מט"ח לרכישת מוצרי מותרות – יבוטלו בבריה"מ

מוסקווה (עי"ת). השלטונות הסובייטיים עומדים לבטל את תלושי מטבע החוץ המונפקים לאזרחים סובייטים בתמורה להכנסות בחו"ל. תלושים אלה משמשים לקניית מוצרי מותרות בחנויות מיוחדות. מסרה אתמול סוכנות "טאס".

בידיעה נאמר, כי ההחלטה נתקבלה על ידי מועצת המיניסטרים שתארה את שיטת התלושים כי "תופעה שלילית". על פי ההחלטה תבוטל שיטת הקופונים (תלושים) בהדרגה החל מן היום ביולי.

"כל הקופונים שלא ייעשה בהם שימוש לאחר המועד הזה ניתנים להחלפה לרובלים על פי השער המקובל במחצית השניה של השנה באמצעות הבנק הממלכתי הסובייטי או הבנקים לחיסכון", נאמר בידיעה.

אזרחים סובייטים החוזרים מעבודה בחוץ לארץ אינם רשאים להביא עמם מטבע חוץ.

על פי השיטה הנוכחית הם מקבלים את המט"ח שלהם בקופונים.

השמועות, כי שיטת הקופונים עומדת להתבטל הביאה ליצירתם של תורים גדולים ליד החנויות המיוחדות של רשת "בריוזקה" במוסקווה בימים האחרונים.

אנשים ניצלו את הקופונים האחרונים שלהם לקניית מוצרים אשר אי אפשר להשיגם בחנויות רגילות.

ציור בלתי ידוע של ואן גוך נתגלה בצפון הולנד

התמונה שצויירה ב־1886 ונרכשה על ידי אבי בעלת התמונה ב־1910 תימכר במכירה פומבית באמצע פברואר

האג (עי"ת). תמונת שמן בלתי ידועה עד כה של הצייר וינסנט ואן גוך נתגלתה בביתה של קשישה בעיר הוגוכן שבצפון הולנד. מסר אתמול סוחר התמונות במכירות פומביות, יופ ואן דן אנדן.

התמונה, בה נראה אדם המחזיק בידיו זר פרחים, היתה תלויה משך שנים רבות בחדר המגורים של האשה, מסר יופ ואן דן אנדן.

אביה של בעלת התמונה רכש את היצירה ברוטרדאם בשנת 1910 לערך. האשה ביקשה להישאר בעילום שם.

בפינה השמאלית העליונה של תמונת השמן, שגודלה 14 ס"מ על 21 ס"מ, מופיעה החתימה "וינסנט" ועל הצד האחורי רישום מאת טבע גוסטאב, הקובע, כי מדובר בואן גוך מקורי.

"אנו מנסים לגלות מי היה טבע גוסטאב, והודענו לכל המוזיאונים העשויים להתעניין בגילוי תמונת השמן. הם יכולים לבוא ולראות אותה, כדי להחליט בעצמם, אם זוהי יצירה אותנטית", מסר עוזרו של סוחר האומנות.

תמונת השמן, שתימכר במכירה פומבית ב־15 בפברואר, צויירה כנראה בסביבות 1886, בין התקופות שבהן שהה ואן גוך במחוז בראבאנט לבין התקופה הצרפתית שלו.

תמונות שמן מאת ואן גוך השיגו לאחרונה מחירי־שיא. בנובמבר אשתקד נמכרה תמונתו "אירוסים" תמורת 53.9 מיליון דולר, ושברה את השיא של 40 מיליון דולר שהושג בחודש מארס תמורת יצירתו "חמניות".

עורכת את העמוד: נדרה אישפה

SHARP

מכונות צילום, פקסימיליה
מחשבים, מכונות חישוב.

Z-50 מודל A4 — 1960 ש"ח
Z-55 מודל פוליו — 2100 ש"ח
Z-70 מודל B4 הגדלה והקטנה — 2999 ש"ח

המחיר כולל תוף ואינו כולל מע"מ

שאל על: תכנית 12 תשלומים

הרוזן

תל־אביב: דרך השלום 22 טל' 03-336421
ירושלים: מרכז שטנר גבעת שאול טל' 02-534121
חיפה: דרך יד לבנים 2 טל' 04-842532

צאו משיגרת החיים והרשמו

סמינרים לימודיים בתנאי נופש

4־3 סופי שבוע בבתי ספר שדה עם ארוח מלא

לחובבי בוטניקה
"בעקבות הפריחה"
לימוד והכרת תופעות הפריחה של צמחים, עצים ופרחים באזורי הארץ השונים
פגישת פתיחה 8.2.88 בשעה 19.00
בית ציוני אמריקה ת"א, המרצה פרופ' יעקב גליל.

למתעניינים בפרהיסטוריה
"בעקבות ציידים קדומים"
מסע מרותק לעבר הפרהיסטורי של הארץ: תרבות האדם הקדמון, התנאים האקלימיים הצמחיה ובעלי החיים.
פגישת פתיחה 15.2.88 בשעה 19.00
בית ציוני אמריקה ת"א, המרצה פרופ' עופר בר־יוסף.

פרטים והרשמה: גם באמצעות כרטיסי אשראי
מח' טיולים רח' השפלה 3, ת"א טל' 382501
ובסניפי החברה: ירושלים 02-222357, חיפה 04-664135, כרמיאל 04-981010, באר־שבע 057-32156

החברה להגנת הטבע

שניים נפצעו מפליטת צרור מנשק איש מג"ב

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

משטרת מחוז הנגב פתחה אתמול בחקירת מקרה שבו נפצעו שני תושבי באר־שבע, יהודי וערבי ישראלי, מפליטת צרור מנשקו של איש משמר הגבול.

בחקירה הראשונה עולה כי איש משמר הגבול שהיה ברשותו תת־מקלע עוזי פלט בטעות מספר כדורים ופגע בשני האזרחים, אחד בחזה והשני בפה. המשטרה עצרה לחקירה את איש משמר הגבול. הפצועים הועברו לבית החולים סורוקה.

ילדה בן על הכביש בכניסה לגני יהושע

מאת עדנה ארידור

תושבת הדר יוסף, ש.ב., בת 38, ילדה שלשום בלילה את ילדה הרביעי על הכביש בכניסה לגני יהושע בתל־אביב. בשעה 2 בלילה אחזו באשה צירי לידה. תוך כדי נהיגה במכוניתה הפרטית מהדר יוסף לבית חולים הקריה, החלה הלידה. האשה יצאה מהמכונית ונשכבה על הכביש.

עוברים הזעיקו ניידת של מגן דוד אדום, שהגיעה תוך מספר דקות. נהג האמבולנס, טומי יונגר, יילד ב־2:15 אחר חצות את התינוק בקור עז ששרר בחוץ, הוא חתך את חבל הטבור, ועטף אותו בסודרים שתרמו עוברים במקום. לאחר שטיפל ביולדת, העביר יונגר ב־2.30 בלילה את האם ובנה לבית החולים הקריה.

כתב אישום: השוטר גנב שעה שחיפש טביעת אצבע של פורץ

(ע.) טכנאי במעבדה לזיהוי פלילי במשטרת חיפה, שבתאי מצא (41) בטירת הכרמל, נאשם בבית המשפט המחוזי בחיפה בגניבה מדירה, שם ערך בדיקה לגילוי טביעות אצבעות של פורץ.

סגן בכיר לפרקליטת מחוז חיפה, עו"ד גליה סלבצקי, הגישה אתמול כתב אישום נגדו לבית המשפט המחוזי בחיפה.

התביעה טוענת, כי בפברואר אשתקד היתה התפרצות לדירה בחיפה וטכנאי הזיהוי הגיע למקום, להעתיק טביעת אצבעות של הפורץ.

התביעה טוענת, כי בעוד שהטכנאי עסק באיסוף של טביעת אצבעות בדירה, הוא נטל מקופסה בחדר השינה 40 דולר ו־30 ליש"ט. התביעה טוענת, כי טכנאי הזיהוי הפלילי הגיע למקום מכוח עבודתו ולצורך מילוי תפקיד ובמעשה הגניבה בידי עובד ציבור הפר אמונים.

תלמידים נשלחו להתרמה על חשבון שעות לימודים

משרד החינוך: מדובר במורה מחליפה

מאת נילי מנדלר, סופרת "הארץ" לענייני חינוך

הורי תלמידים בחטיבת הביניים הצפון בתל אביב, התלוננו באוזני ח"כ שולמית אלוני, כי ילדיהם נשלחו להתרמה בשעות הלימודים. ההתרמה נערכה למען מפעל "הבו בגד ונעל לילדינו", של ועד ההורים המרכזי בתל אביב.

ח"כ אלוני הפנתה את תלונת ההורים למנכ"ל משרד החינוך. בתגובה נמסר מלשכת המנכ"ל לאלוני, כי בירור שנערך בבית הספר, העלה כי ייתכן שמורה, ממלאת מקום, ושאינה נמנית על צוות בית הספר, על דעת עצמה, ללא אישור ההנהלה, איפשרה לילדים לצאת להתרמה. בבית הספר טענו גם, כי "לא ניתן לאתר את המורה ולכן קשה לברר את העובדות."

ח"כ אלוני טוענת, כי תשובה זו אינה מספקת אותה, ביחוד נוכח העובדה שבאחרונה מטילים משימות שונות ומשונות על תלמידים, כמו "לנקות את אתרי הבאבא סאלי".

מחשב תופס מקום טופס 17 באשפוז בבתי"ח של קופ"ח

מאת נחמה ארבל, סופרת "הארץ"

בבתי החולים של קופת חולים הכללית בוטל אתמול הצורך בטופס 17 כתנאי להתקבל לאשפוז. תקשורת ישירה בין מחשב קופת חולים הכללית ומחשב לשכת המס מאפשרת למסדרי הקבלה בבתי החולים לוודא את זכויות החולה ותשלומי מיסים על ידי הקשת מספר תעודת הזהות של החולה.

מזכיר ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, יו"ר הנהלת קופת חולים, פרופ' חיים דורון, חנכו אתמול את הפעלת השיטה בבית חולים בילינסון בפתח תקוה.

דובר קופת חולים הכללית, דוד תגר, מציין כי מיחשוב של תהליך קבלת החולים משחרר את כל חברי קופת החולים הכללית מהזיקה למרפאות הקהילה, כדי לקבל את טופס 17, לאישור זכויות אשפוז. ההסדר פועל בשלב זה רק בבתי החולים של קופת חולים הכללית.

בקרוב תופעל השיטה גם לצורכי קבלה למרפאות החוץ של בתי החולים של הקופה ובעתיד גם למוקדים שיוקמו בבתי החולים הממשלתיים ומרפאות מרכזיות בהם מטופלים גם חברי קופת חולים הכללית.

בקו הבריאות

לשכת דובר קופת חולים הכללית והאגף הרפואי עורכים:

קופת חולים לבריאות הציבור

בנושא:

תכנון ילודה ומניעת הריון

כל שיש לדעת על הגלולה, התקנים ואמצעי מניעה נוספים. למי מותר ומתי אסור להשתמש באמצעי מניעה.

צוות מומחים ישיב טלפונית

03-433500

לפניות הציבור במבצע מיוחד שיערך, ביום שלישי, 2.2.88, בין השעות 16.00-19.00

ד"ר בהרי צ'רלס - בי"ח מאיר
ד"ר אילן כהן - בי"ח מאיר
ד"ר דב דיקר - בי"ח השרון
ד"ר מימי גבאי-מור - בי"ח בילינסון
ד"ר אדם גבע - מרחב חיפה
ד"ר אהרון קרני - מרפאת חצור הגלילית

בשידור ישיר בתכנית "אצבע על הדופק" ביום ג' בשעה 18:05 רשת ב' - קול ישראל

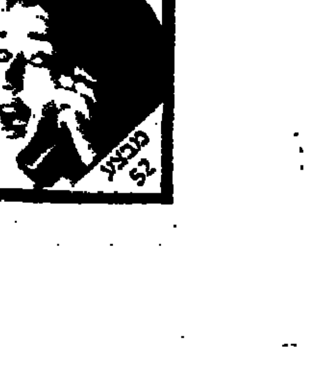

קופת חולים

עם יותר בריאות!

ביקור־הורים לחיילים בעזה

מאת איתן רבין

משפחות החיילים המשרתים ברצועת עזה החלו אתמול להגיע לביקורים במחנות הצבאיים ברצועה.

אתמול נראו הורים וחברות של חיילים באזור האריזנה, שהגיעו לבקר חיילים המשרתים ברצועה. דובר צה"ל בפיקוד דרום אמר שאין מניעה שאורחים יבקרו את החיילים במיוחד בני משפחותיהם.

ערך את העמוד: אורי גתנדר

ישראלי עובד רשת טלוויזיה אמריקאית: ראיתי ערבים ליד "קיר המכות" ברמאללה

ראה חיילים מובילים ערבים למקום וגוררים אותם ממנו – וכתמי דם טריים שנותרו בשטח ★ החיילים מנעו צילום הארוע ★ דובר צה"ל: תיערך בדיקה

מאת אודי ניר

עדות ראייה של ישראלי העובד באחת מרשתות הטלוויזיה האמריקאיות בישראל, מאששת את הדיווחים בדבר הבאת תושבים ערביים ליד קיר במרכז העיר רמאללה, שדבק בו הכינוי "קיר המכות".

איש צוות הטלוויזיה, ששמו שמור במערכת "הארץ", סיפר כי ראה מקרה אחד, שבו הובאו כמה תושבים מקומיים אל הקיר הממוקם בחלקה האחורי של כיכר "מנארה" במרכז רמאללה, ונגררו משם באפיסת כוחות בידי חיילים כעבור כ־10 דקות. האיש אמר כי לא ראה כיצד הוכו התושבים ליד הקיר, אך ראה כתמי דם טריים במקום, דקות אחדות לאחר התקרית, ואף הפנה את תשומת ליבם של שני נציגי דובר צה"ל לעניין זה.

מדובר בתקרית שאירעה ביום ד', ה־20 בחודש זה. מספר איש הטלוויזיה: "הגעתי עם צוות הטלוויזיה מתל־אביב, כדי להחליף צוות ירושלמי שלנו ברמאללה. היינו אמורים לצלם פתיחה וסגירה של חנויות בעיר. התחלנו לצלם, ולידינו קבוצת חיילים, שעסקו בפתיחה בכוח של חנויות.

"במהלך פתיחתן של החנויות, עצרו החיילים כמה תושבים, שכנראה סירבו לפתוח את החנויות שלהם, והובילו אותם לכיוון כיכר 'מנארה'. צילמנו את כל העניין. כ־10 דקות אחר־כך חזרנו לכיכר. פניתי לעבר הקיר וראיתי שם קבוצה של חמישה או שישה אנשים, שספק ישבו, ספק שכבו לידו. היה ברור לי שהאנשים האלה אינם יכולים לעמוד, מפני שהוכו, ניכר היה בהם שהם סובלים סבל רב. הצוות שלנו ניסה לצלם את כל העניין, אבל החיילים חסמו את טווח הראות אל הקיר באמצעות הקומנדקר שלהם".

"הצוות ניסה לצלם מהחלק האחורי של הכיכר, אבל אחד החיילים מנע ממנו גישה לשם. אני עצמי הלכתי לשם, וראיתי איך גוררים את האנשים לקומנדקר, משום שלא היו יכולים ללכת על רגליהם. צילמנו את מה שיכולנו, ואחר כך גם את כתמי הדם הטריים שנותרו על הקיר.

"כעבור כמה דקות הגיע למקום ג'יפ עם אנשי מילואים של דובר צה"ל. פנינו אליהם, וסיפרנו להם על מה שקרה. הראינו להם את כתמי הדם על הקיר, והם אמרו שידווחו על זה. סיפרנו על זה גם לקצין בדרגת סרן, שהבנו כי היה אחד ממפקדי הכוח במקום".

"מדובר היה בסיטואציה, שבה היו מעורבים כמה חיילים", אמר איש צוות הטלוויזיה, "לא היה שם כל מצב של איום לחיילים, או מתיחות כלשהי, ובכל זאת במהלך אותו יום ראינו עוד כמה מקרים של הכאה קשה מאוד של תושבים ברמאללה ובמחנה הפליטים הסמוך אל־אמערי".

הדברים הובאו אמש לידיעתה של נציגות דובר צה"ל בירושלים, ובתגובה נמסר כי תיערך בדיקה אם אכן הגיע דיווח כלשהו על התקרית מפיהם של אנשי דובר צה"ל שהיו במקום באותו יום לדברי איש הטלוויזיה האמריקאית.

הסתה בעזה: מות תושב ממכת חשמל בביתו הוצג כאילו ארע כשאולץ להוריד דגל אש"ף מעמוד חשמל

(ע.) צה"ל חקר ידיעה בדבר מותו של עובד עיריית עזה ביום ג' השבוע, לאחר שהופצה שמועת כזב, כאילו נהרג בשל התעללות של חיילי צה"ל בו. הוברר שהאיש מת כתוצאה מתאונה.

עבדול ראוף הקן יאהד ריחן, בן 32, מהכפר ג'בליה, הועסק בעיריית עזה.

ביום ג' ביצע תיקון חשמל בבנין ונהרג ממכת החשמל. גופתו הועברה לבית החולים "שיפא" בעיר, ובני המשפחה הוציאו משם את הגופה, רק לאחר התערבות המשטרה הוחזרה הגופה לביה"ח, כדי לבצע בה בדיקה שלאחר המוות.

מסיתים ברצועה הפיצו שמועה, כאילו נהרג ריחן במהלך התעללות חיילי צה"ל בו. לפי שמועה זו, אילצו חיילים את המנוח לטפס על עמוד החשמל ולהסיר משם דגל אש"ף, ותוך כדי כך נהרג ריחן ממכת חשמל.

בדיקה שהסתיימה ביום ה' העלתה, כי אין כל שחר לגירסת כזב זו.

רופא ישראלי ממשיך להפעיל מרפאות אונקולוגיות בגדה למרות המהומות

(ע.) המרפאות האונקולוגיות בשטחים, הפועלות בבית ג'אללה ובשכם בהנהלתו של פרופ' זאב הורן, מתפקדות כסדרן ופועלות כרגיל, חרף הפרות הסדר בשטחים בחודשים האחרונים.

פרופ' זאב הורן, מנהל המחלקה האונקולוגית בבית חולים "אסף הרופא" יוצא פעמיים בשבוע עם צוות רופאים למרפאות האונקולוגיות, הפועלות מזה עשר שנים כפרוייקט מיוחד, הפועל לאיתור מוקדם של סרטן בקרב תושבי השטחים.

הצוות הרפואי מגיע ברכב, הנושא לוחית זיהוי כחולה של השטחים ומלבד לשיבושי התנועה נפתחות המרפאות במועד ופועלות כבימים ימימה.

הפרוייקט המיוחד הזה הביא, לדברי פרופ' הורן, לתמורה משמעותית בקרב אוכלוסיית השטחים בכל הקשור לגילוי מוקדם של סרטן שד בקרב נשים. הוא מסר כי חלה עליה גדולה במספר מקרי סרטן השד המתגלים, בעקבות עירנות ומודעות של ציבור הנשים באיזור זה.

הרופאים מצליחים להגיע יותר ויותר למקרים של סרטן שד בשלבים המוקדמים של המחלה תודות למערכת ההסברה המקיפה בקרב התושבים.

גוש אמונים: סיורים בגדה בט"ו בשבט

דובר התנועה: המנהל האזרחי אישר הבקשה לקיים סיורים; המנהל האזרחי: לא ידוע על בקשה או אישור כזה

מאת אודי ניר, סופר "הארץ"

"גוש אמונים" מתכנן לקיים סיורים מאורגנים ביהודה ושומרון ביום רביעי הבא, ט"ו בשבט, שבמסגרתם יבקרו אלפי בני נוער במספר אתרים, ביניהם אתר "קבר יוסף", הגובל במחנה הפליטים בלאטה שליד שכם.

דובר התנועה מסר אמש, כי המנהל האזרחי אישר את בקשת התנועה לקיים סיורים כאלה.

מן המנהל האזרחי ביו"ש ומלשכת מתאם הפעולות בשטחים נמסר אמש בתגובה, כי לא ידוע על בקשה כזו, או על אישור כלשהו שניתן לבקשה.

בהודעת גוש אמונים נאמר כי המבצע ישלב סיורים בשומרון ונטיעות בישובים היהודיים השונים באיזור, תחת הסיסמה "אנו ממשיכים".

בסיום המבצע מתוכננת עצרת המונים בהתנחלות אלון מורה שליד העיר שכם, שבה ישתתפו חברי כנסת מן הימין, ואולי גם אחד משרי הליכוד.

דו"ח חריף של מבקר עיריית ת"א על אישורי בניה חריגים בפרוייקט בזל

בכירים בעירייה: נעשות טעויות לזכותם של יזמים גדולים – שעה שמתעמרים באזרח הקטן

מאת חיים הנדוורקר, סופר "הארץ" בתל אביב

מבקר עיריית תל אביב, שמואל רוביצ'ק, מותח ביקורת חריפה על מנהל ההנדסה של העירייה לאחר שהתברר כי המנהל אישר בפרוייקט בזל בניה מעל למותר.

בעקבות חשיפת המבקר וכן גילוי הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה יאלץ הקבלן אריה ברנוביץ' לבנות שמונה דירות פחות מכפי שתוכנן – אחת מהן פנטהאוז.

מממצאי המבקר עולה, כי בתוכניות שאושרו במנהל ההנדסה היתה חריגה של 1,200 מ"ר בשטח הפרוייקט המבונה ממה שמותר היה, וכן חריגה של מטר אחד לגובה. עוד מותח המבקר ביקורת על הדרך בה צורף שטח עירוני נוסף לפרוייקט.

הקרקע עליה יקומו מגדלי בזל הינה קרקע עירונית, שנמכרה ליזמים במכרז. לאחר שהוכרע במכרז, פנה מנהל ההנדסה וביקש להוסיף לפרוייקט שטח של 600 מ"ר, בטענה שנעשתה טעות במדידה ועתה יש להוסיף את השטח שנשכח. בשעתו טענו גורמי תכנון ובניה, כי במעשה זה היה משום שינוי תנאי המכרז וכי לא היה זה הוגן כלפי היזמים האחרים שהשתתפו במכרז. המבקר מותח ביקורת חריפה על מנהל ההנדסה בעניין.

גורמים בכירים בעיריית תל אביב הביעו תמיהה על שלא אחת נעשות טעויות בשעה שמדובר בעסקות בהן מעורבים יזמים גדולים, לזכותם של אותם יזמים, כאשר במקביל מתעמרת לעיתים העירייה באזרח הקטן.

"משגה אנוש"

בתגובה על הדברים מסר רוני ריימן, איש יחסי הציבור של אריה ברנוביץ', כי מתחילת הפרוייקט הקפיד ברנוביץ' למלא בדייקנות אחר הוראות העירייה והתוכניות ללא סטיות. לדבריו, אם היו בתוכניות המשורטטות והאלה בלבד טעויות – הן נבעו ממשגה אנוש וברנוביץ' שמח שהטעויות נתגלו עתה ולא כאשר הבניה בעיצומה.

לגופו של עניין מסביר איש יחסי הציבור של ברנוביץ', כי הטעות נבעה משגיאה של עובדת במשרד האדריכלים המתכנן את הפרוייקט במדידת שלושה מ"ר באחת הדירות. לדבריו, בעקבות זאת התפתחה טעות גדולה בהרבה, מאחר ומדובר בפרוייקט בן שני מגדלים, שבכל אחד מהם 17 קומות. עם זאת, לטענתו, שטח זה אינו מוסיף דבר משום שרובו מיועד לשמש כבישים סלולים.

תיק גניבה נסגר משום שהנאשמת "לא אותרה" – שעה שהיתה עצורה בחשד אחר

(ע.) תיק פלילי שעניינו התפרצות וגניבת תכשיטים יקרי ערך נסגר בבית משפט השלום בחיפה, לבקשת המשטרה, בטענה שהנאשמת "טרם אותרה". אולם הנאשמת היתה, למעשה, עצורה באותה שעה בידי המשטרה כחשודה בחטיפת בנה בן ה־9 ממוסד.

הפרשה נחשפה אתמול בבית משפט השלום בחיפה.

שופט בית המשפט גרשון דוד נענה לבקשת התביעה המשטרתית והורה לסגור תיק פלילי שהוגש לבית המשפט עוד בחודש יוני אשתקד נגד אשה בת 31.

בכתב האישום טענה התביעה, כי האשה פרצה בחודש יולי 1983 לביתו של משה אלמני בשדרות הציונות בחיפה, וגנבה סיכת זהב משובצת ביהלומים, ענק, תליון ושעון זהב.

בית משפט השלום הוציא צו הבאה נגד החשודה בחודש דצמבר 1987 וב־27 בינואר דיווחה המשטרה לבית המשפט כי אינה מצליחה לאתר את הנאשמת.

במקביל, הובהר בבית המשפט כי האשה נעצרה ב־26.1 כחשודה בחטיפת ילדה ממוסד, בניגוד לצו בית משפט.

אתמול הובאה החשודה בפני שופט השלום התורן סלים ג'ובראן. בא כוח המשטרה טען, כי האשה מחזיקה בבנה מאז נובמבר 1987 בניגוד לצו בית המשפט. לטענת המשטרה, יש בידי החשודה מידע על מקום הימצאו של הילד, שהוא בנו של ערבי, שנהרג בתאונת דרכים. בא כוח המשטרה אמר, כי הילד נעלם מהמוסד והאם מסרבת לגלות את מקום הימצאו ובכך היא מפרה צו של בית המשפט. לטענת המשטרה, עובד סוציאלי של מוסד הילדים בירושלים, ד"ר יורם שפירא, קובע כי אם לא תיעשה פעולה מהירה להחזרתו של הילד למוסד, עלול הדבר לפגוע בצורה חמורה בקטין הסובל מהפרעות נפשיות.

החשודה אמרה בחקירה במשטרה "אני לא יודעת היכן הילד וגם אם ארע את מקום הימצאו של הילד לא אמסור על כך למשטרה".

השופט סלים ג'ובראן, שציווה להאריך את מעצרה של החשודה בחמישה ימים ציין בהחלטתו, כי עבירת הפרת צו בית המשפט הינה חמורה, מה עוד שאם הילד לא יוחזר למסגרת החינוכית שממנה נלקח, קיים סיכון חריף לשלומו. השופט גינה את התנהגותה של החשודה.

בין החשודה, הטוענת כי בנה יהודי וכי היא זכאית להחזיק בו לבין משפחת אביו הערבי – ניטש מאבק משפטי, לאחר שמשפחת האב שנהרג בתאונת דרכים, טוענת לחזקה על הילד ומאשימה את האם בהזנחתו. משפחת האב טוענת כי הילד נולד ערבי ויש לחנכו כערבי.

איגוד קציני הים: ליקויי בטיחות באניות זרות מסכנים ישראלים בנמלים

מאת נורית כהנא

אניות זרות מפליגות בתנאים תת בטיחותיים. הדבר מסכן את שלום הימאים הישראלים באניות העוגנות בנמלי הארץ – אמר אתמול רב החובל דוד קריין, במסיבת עיתונאים מטעם מזכירות איגוד קציני הים.

ראשי האיגוד ציינו כי גם תאגידים ישראלים חוכרים אניות זרות, בשל מחיר החכירה הנמוך, בין היתר כתוצאה מהעדר השקעות בתקני בטיחות מצד הבעלים.

קריין טען, כי מעבר לתחרות הבלתי הוגנת עם הספנות הישראלית, מהוות אניות אלה סכנה לשייט בים, משום שאינן עומדות בתקנים הבטיחותיים, בהתאם לאמנות שעליהם חתומה ישראל. מצב הבטיחות הלקוי של האניות הזרות המגיעות לארץ, נובע לדעת מזכירי האיגוד ממחדלי משרד התחבורה.

מזכירי האיגוד הזהירו מפני אסונות ימיים העלולים לקרות. הם הצביעו לדוגמא על האניה הטורקית "דיזה ק." העוגנת בנמל חיפה ואשר לטענתם מפליגה ללא קצין רדיו, ועם תעודת אלחוט בלתי תקינה. הם תבעו גם לבדוק את בטיחותה של האניה הטורקית "קוסמוסין" שנסחפה השבוע לחוף קרית ים, תוך סיכון לכלי השיט שעגנו בסביבתה. מזכירי האיגוד תבעו ממשרד התחבורה לבדוק כל אניה חכורה על ידי תאגידים ישראלים, ולהחיל עליהן את כל הדרישות הבטיחותיות המחייבות אניות ישראליות בחו"ל.

דובר משרד התחבורה מסר בתגובה כי המחלקה לשירותים טכניים במינהל הספנות בודקת כלי שיט זרים כאשר יש חשש שאין כלי השיט ממלאים אחר האמנה הבינלאומית לבטיחות החיים בים, או שתעודותיהם אינן תקניות.

מפעילי מזנון לחיילי הצי השישי חשודים בהברחת 180,000 ד' לחו"ל

(ע.) מסעדן חיפאי, המנהל מזנון לחיילי הצי האמריקאי בחיפה, חשוד בהברחת 180 אלף דולר לבנק בשווייץ. החשוד שמואל לוי ושותפו לעסקים בחיפה, יעקב משה, הובאו אתמול בפני שופט השלום החיפאי, סלים ג'ובראן, שציווה לשחרר כל אחד מהם בערבות של 150 אלף ש"ח.

בא כוח שלטונות המס טען בבית המשפט, כי השניים שותפים במזנון ומסעדת "המשבעה" והם חשודים בניהול ספרים כוזבים ובהסתרת הכנסות באלפי ש"ח.

לטענת החוקר, מפעילים החשודים מזנון לאנשי הצי השישי במשרדי הקישור של הצי האמריקאי, ברחוב יפה נוף בחיפה. לשלטונות המס הגיע חשד כי הכנסות שנבעו מהפעלת המזנון במשרדי הקישור, נרשמו רק בחלקן בספרי ההשבנות.

בא שלטונות המס גילה עוד, כי מתנהלת חקירה בחשד ששמואל לוי העביר לבנק בשווייץ 180 אלף דולר. החוקר אמר, כי החשוד טוען בחקירתו, כי סכום כסף זה העביר לחשבון בשווייץ ע"י שותפו לשעבר לעסקים בקנדה, כדי לסייע לו בהשגת אזרחות קנדית.

בית המשפט הוציא צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד שני החשודים עד תום ההליכים בעניינם.

שר החוץ הרומני, יואן טוטו, נועד אתמול עם ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס (תצלום: רוזמה ישראלי)

15 פצועים בהתנגשות בין אוטובוס אגד למשאית בגדה

(ע.) 15 אנשים נפצעו – מהם אחד קשה – בהתנגשות בין אוטובוס לבין משאית אתמול בבוקר בכביש רמאללה־שכם, ליד מעלה לבונה.

אוטובוס בקו 474, שהיה בדרכו מעמנואל לירושלים התנגש במשאית שהיתה בדרכה לכיוון שכם.

ככל הנראה, החליק האוטובוס לנתיב הנגדי והמשאית שבאה מולו לא נסעה בימין הדרך. כתוצאה מכך, נכנסה המשאית בצד שמאל של האוטובוס, לאחר שניפצה את שמשת הנהג וחלונות נוספים בצידו השמאלי של האוטובוס.

נהג האוטובוס נפצע קשה ו־14 נוסעים נוספים, שישבו, ככל הנראה, מאחוריו נפצעו באורח קל עד בינוני. נהג המשאית לא נפגע.

הפצועים פונו לבתי החולים בירושלים ברכב פרטי ובאמבולנסים של ההתנחלויות בסביבה.

בעקבות התאונה התהווה במקום פקק תנועה שנמשך שעה ארוכה.

ויזה במקום הראשון

אנחנו שמחים שהצלחנו להביא את ויזה למקום הראשון בין כרטיסי האשראי בישראל.

היום כל אחד יודע ש- "יש לך ויזה - הרווחת" ש- "ויזה עדיף" וש- "ויזה יותר טוב מכסף", אבל כסף זה לא הכל

ואחרי 10 שנות עבודה משותפת אנחנו נפרדים.

ב ה צ ל ח ה

פרסום פלד.

מרכז "תנובה" – אגף המשק

מעמיד למכירה רכב פרטי, מסחרי ומשא משומש כדלקמן:

מספר סידורי	מספר רישוי	שנת יצור	תאור הרכב: סוג תוצר	תאור הרכב: דגם	הערות	חניון
1	19-438-81	1981	פורד דיזל ומשא	707	מרכב סגור	תל־אביב
2	184-273	1979	פורד דיזל ומשא	910	מרכב סגור	תל־אביב
3	18-439-80	1980	פורד דיזל ומשא	910	מרכב סגור	תל־אביב
4	18-471-80	1980	פורד דיזל ומשא	910	מרכב סגור	תל־אביב
5	19-385-80	1980	פורד דיזל ומשא	910	מרכב סגור	תל־אביב
6	19-439-80	1980	פורד דיזל ומשא	910	מרכב סגור	תל־אביב
7	179-386	1979	פורד דיזל ומשא	1210	מרכב סגור	תל־אביב
8	18-473-81	1981	פורד דיזל ומשא	1210	מרכב סגור לאחר תאונה	תל־אביב
9	39-490-82	1982	פורד טרנזיט בנזין	100	סגור	תל־אביב
10	178-005	1978	דודג' בנזין משא	D-500	מרכב סגור	ירושלים
11	178-470	1978	דודג' בנזין משא	D-500	מרכב סגור	ירושלים
12	688-808	1977	דודג' בנזין משא	D-500	מרכב סגור	ירושלים
13	852-150	1977	פורד דיזל משא	1210	מרכב סגור	חיפה
14	852-446	1977	פורד דיזל משא	1210	שילדה ללא ארגז	חיפה
15	854-076	1978	פורד דיזל משא	1210	מרכב סגור	חיפה
16	855-515	1979	פורד דיזל משא	1210	מרכב סגור	חיפה
17	856-420	1979	פורד דיזל משא	1614	מרכב סגור	חיפה
18	12-967-82	1982	דייהטסו שרד בנזין	1000	רב שימושי	חיפה
19	18-851-80	1980	ג'י.אמ.סי בנזין		וואן	חיפה
20	171-982	1977	פורד דיזל	1210	מרכב סגור	מחלבת רחובות
21	176-338	1978	פורד דיזל	1210	מרכב סגור	מחלבת רחובות
22	177-989	1978	פורד דיזל	1210	מרכב סגור	מחלבת רחובות
23	178-299	1978	פורד דיזל	1210	מרכב סגור	מחלבת רחובות
24	161-069	1973	מ.א.ן. דיזל טורד 4x2	12-230		מחלבת טנא נגה
25	511-860	1969	ניצר לאנ	SR-2-32	מרכב סגור	מחלבת טנא נגה
26	177-999	1978	דודג' בנזין	D-500	מרכב סגור	מחלבת טנא נגה
27	137-076	1972	לילנד דיזל 6x2	ביבר	מרכב מטוח	מחלבת טנא נגה

לתשומת לב המעוניינים בקניה:

המעוניינים יכולים לראות את הרכב בחניונים בימים מ־31.01.88 ועד 9.02.88 משעה 09:00 עד 14:00 בהתאם לרשום מטה, פרט ליום שישי 5.02.88 היות והמשרדים יהיו סגורים.

א. חניון "תנובה" תל־אביב דרך פ"ת 150 ע"י תחנת דלק פז פרטים במקום במחלקת התחבורה אצל הה' דבורי דוד.

ב. חניון "תנובה" ירושלים רח' ירמיהו פינת שמגר בחצר המחלבה פרטים במקום במחלקת התחבורה אצל הה' שלום אברהם.

ג. חניון "תנובה" חיפה רח' קיבוץ גלויות השוק הסיטונאי פרטים במקום במחלקת התחבורה אצל הה' נתנזון נדעון.

ד. חניון "תנובה" רחובות איזור התעשיה דרך יבנה בחצר המחלבה פרטים במקום במחלקת התחבורה אצל הה' וולינסקי אלי.

ה. חניון "טנא נגה" קרית מלאכי איזור התעשיה בחצר המחלבה פרטים במקום במחלקת התחבורה אצל הה' בני הס.

את ההצעות יש להגיש עד – 10.02.88 שעה 12.00 בתעטפות סגורות הנמצאות במרכז "תנובה" תל־אביב רח' דניאל פריש 3 פינת דובנוב במזכירות אגף המשק קומה ה' בצירוף המחאה בנקאית או ערבות בשיעור 10% מערך ההצעה.

ציוד נוסף כמו רדיו או מזגן אינו כלול בהצעה וחייב בתשלום.

א. רדיו 50 ש"ח ב. מזגן 500 ש"ח

אין הקונה רשאי לתבוע כל תוספת או החלפת חלק מחלקי כל הרכבים העומדים למכירה, לאחר שנמצאו מתאימים לרכישה.

לא תתקבל כל תביעה מצד הקונים לגבי תקינות ומצבם המכני (טכני) של הרכבים.

בהתאם לחוק, אנו נגבה מהקונה מס ערך מוסף עבור הרכבים שחל עליהם מס.

את הרכב אפשר לקבל רק לאחר העברת הבעלות.

דמי ההעברה יחולו על הקונה.

תשלום והוצאת הרכב מהחניון תוך (7) שיבעה ימים מתאריך ההודעה על הזכיה.

אין אנו מתחייבים לקבל ההצעה הגבוהה או הצעה כלשהי.

נא לציין בהצעה בכתב ברור (רצוי בכתב מכונת כתיבה) את שם המשפחה, שם פרטי, כתובת וטלפון בבית ובעבודה.

מרכז – "תנובה"
אגף המשק

صورة عن الأصل

هكذا عن الاصل

במלאת ארבע שנים לנפילתו של חברנו היקר

איתן טל ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני 1.2.88 יג' בשבט תשמ"ח בשעה 14.00 בבית העלמין בקיבוץ יפתח.

המשפחה
ובית יפתח

לנעמי רוזן והמשפחה
ולחברת גליל הנדסה

משתתפים באבלכם על מות

איסי ז"ל

פוספטים בנגב בע"מ

על מות חבר ורע

איסי רוזן ז"ל

מתאבלים ומשתתפים בצער המשפחה

יעל ומיכה גוטשטדט
יהודית ועמי כהן
אורה ואברהם מעוז
שרה וזאב קארו

קואופרטיב דן
אבל על מות הגימלאי

אריה זיו זבודניק ז"ל

ומשתתף בצער חברו הגימלאי
דב זבודניק והמשפחה
על מות האח ז"ל

במלאת שנה למות יקירנו

האדריכל **ישראל קומט**

ז"ל

נקיים אזכרה ביום שני יג' בשבט תשמ"ח 1.2.88 בשעה 15.30 אחה"צ בבית הקברות כפר־סמיר ע"י חיפה.

המשפחה

אהובתנו

חוה (אודי) **ראובן**

איננה

ההלויה תתקיים ביום ששי י' בשבט תשמ"ח 29.1.88 בשעה 13.30 בבית העלמין בכפר־שמריהו.

המשפחה

ליוסי אטינגר

משתתפים בצערך על מות

בנך ז"ל

אורדן תעשיות
ההנהלה והעובדים

לד"ר אריאל יפו ומשפחתו

אתכם באבלכם במות **האב**

הרופאים והאחיות
מחלקת יולדות
גניקולוגית — א'
ביה"ח ליולדות הקריה ת"א

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

פרופ' **גדליה אלקושי**

ז"ל

חוקר הספרות העברית, מנאמני ארץ ישראל
המנוח נפטר ביום ראשון, ה' בשבט תשמ"ח
וציווה את גופתו למדע

מתאבלים:
אשתו: רות
בנו: זאב
כלתו: רבקה
הנכדים: תרזה, אהוד, נעמה.

חלפו שנתיים
מאז הלכה לעולמה יקירתנו

צפי להב

ז"ל

נעלה לקברה להתייחד עם זכרה ביום א' 31.1.88 בשעה 15.30 בבית העלמין בכפר שמריהו.

מוקירי זכרה מוזמנים

המשפחה

ליצחק גורל

משתתפים בצערך במות

אמך ז"ל

בנק כללי
סניף חיפה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

מיצסלב מנדלבאום

ההלויה תתקיים היום יום ששי י' שבט תשמ"ח 29.1.88 בשעה 11.45
לפנה"צ בבית העלמין בקרית שאול
נפגשים ליד השער

אבלים: בנו: ד"ר אריה מן
וכל בני המשפחה

יקירנו

הרולד יפו

איננו

הלויה תצא היום, יום ששי, י' בשבט תשמ"ח, 29.1.88, בשעה 12.00 מבית ההלויות העירוני, רח' דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין החדש ברמת השרון, צומת מורשה.

האבלים:
אשתו: שושנה יפו
בנו וכלתו: ד"ר אריאל ועליזה יפו
בנו וכלתו: מיכאל ואירית יפו
נכדיה: אורית, רונן, אייל, תומר ומאיה

ליוסי אטינגר והמשפחה

אתכם באבלכם הכבד במות הבן

מיכאל אטינגר ז"ל

מנהל בית החולים אסותא
פרופסור א. אבירם
והנהלת בית החולים

אבלים אנו על מותו של יקירנו

אליעזר קופיטו (קפי) ז"ל

נפטר בבוסטון הנטמן לצידה של

חמוטל ז"ל

המשפחה
בוסטון — חיפה
27.1.88

הנהלת ויצו העולמית

אבלה על מותה בטרם עת של

פאולה דה לאונסקו

ז"ל

ידידה ותורמת נדיבה של ויצו

ומשתתפת בצער המשפחה

למרדכי אביאור

איתך באבלך במות אביך

ישעיהו פיליפסון ז"ל

תדיראן
קבוצת מוצרי צריכה חשמליים

לחיה, יוסי, ערן, חגי ויעל

המומים בהלקח

מיכאל ז"ל

מכולנו במשרדך

לחברנו **יוסי אטינגר** ומשפחתו

המומים ואבלים אתכם מפטירתו הטראגית
ללא עת של

מיכאל ז"ל

קבוצת כלל (ישראל) בע"מ
ההנהלה והעובדים

המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
משתתפים באבלה הכבד של חברתנו

חיה אטינגר

על פטירתו ללא עת של בנה

מיכאל ז"ל

ההנהלה, המורים, התלמידים,
והעובדים של המכללה לחינוך

למר **יוסף אטינגר** ומשפחתו
ועד העובדים וצוות העובדים
בבית החולים אסותא

משתתפים בצערכם הרב על מות בנכם

מיכאל ז"ל

מי יתן ולא תוסיפו דאבה עוד

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה ברמי ימיה של יקירתנו

פאולה גולד דה לאונסקו

ההלויה תצא מבית ההלויות דפנה
ביום א' 31.1.88 בשעה 14.00.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

מרים — מרוסיה אוסוסקין ז"ל

נעלה אל קברה היום יום שישי י' שבט תשמ"ח 29.1.88 בשעה 14.00
בבית העלמין כסהדריה

בתה וחתנה: אלישבע (אליקה) ואהרן ברק
נכדיה: אבנר, אסתר, מיכל ותמר
צבי ברק

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו

שרה (שושנה) **ולנשטיין** ז"ל

נעלה לקברה לאזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון
31.1.88 בשעה 3.00 אחר הצהריים
בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשי.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של אמנו וסבתנו האהובה

ז'ניה גויסקי ז"ל

תערך אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, י"ב בשבט תשמ"ח 31.1.88 בשעה 15.30 אחר הצהרים בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.

נפגשים ליד השער הישן.

המשפחה

ברונו: ירידת רווחיות הייצור — בגלל עליות גדולות בשכר

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו אומר כי העליות הגדולות בשכר הן שגרמו לירידה ברווחיות הייצור. לפני המשק שלושה יעדים: יציבות מחירים, צמיחה והקטנת הגרעון במאזן התשלומים.

בהופיעו אתמול בפני ועדת הכספים של הכנסת, אמר ברונו, כי היו ציפיות לפיחות בחודשים ספטמבר־נובמבר, אולם כיום חלה בהן נסיגה רצינית. בתשובה לשאלת יו"ר הוועדה, אמר הנגיד, כי ירידת רווחיות הייצור נבעה רובה ככולה בעליית יתר של השכר. והיינו עליית שכר מהירה יותר מעליית הפריון (ולא בעקבות עלות ההון). לדבריו, יציבות שער החליפין תמשיך להיות חלק מהמדיניות הכלכלית, אבל זו מותנית בהבנות והיענות ע"י התקציב ומדיניות השכר.

בתשובה לשאלה נוספת אמר הנגיד, כי השכר בסקטור הציבורי חזר בקושי לרמתו ערב התוכנית הכלכלית — בו בזמן שהשכר בסקטור העסקי עלה ב־15% ויותר. לדבריו יתכן עם זאת כי בזמן האחרון עלה השכר בסקטור הציבורי מהר מזה שבסקטור העסקי.

בתשובה לשאלת ח"כ יגאל כהן, ציין הנגיד כי ההיטל על ההלוואות במטבע חוץ נבטל בגלל הסייגים והקיצוצים שאותרו בוועדת הכספים. פרופ' ברונו לא אמר במפורש אם ההיטל יבוטל, אך אמר שקיימת חבילה של צעדים בדיון בממשלה, ועניין ההיטל הוא רק חלק מהחבילה שתובא בזמן הקרוב לאישור הממשלה וועדת הכספים.

פרופ' מיכאל ברונו

משרד התחבורה יחקור השכרת אוטובוסי אגד לקו השבת בי"ם

מאת ישעיה נבו
סופרת "הארץ" לענייני תחבורה

משרד התחבורה פתח בהליכי חקירה נגד אגד, בבקשה להגיש נגדה כתב אישום על השכרת האוטובוסים שלה בשבת שעברה לתנועת המרכז, לנסיעה בין בתי החולים הדסה־הר הצופים והדסה־עין כרם בירושלים. זאת, בשעה שהמפקח הארצי על התעבורה טוען כי הקו מופעל ללא רישיון.

דובר אגד, גדעון סלמור, אמר בתגובה, כי כל העניין הוא חסר שחר לחלוטין. משום שחברת אגד לא השכירה אוטובוסים לשום גורם להסעה בשבת שעברה בירושלים. הוא הבהיר, כי תנועת המרכז שכרה מחברת גת מיניבוס לסיור בשבת בהרי יהודה, וכאשר הוחלה הנסיעה הורה המארגן לנהג לנסוע במסלול אחר. סלמור הדגיש, כי חברת גת איננה אגד ואין לאגד כל קשר עמה, למרות שמניותיה הן בבעלות חברי אגד.

מלשכת דובר משרד התחבורה נמסר בתגובה לטענת דובר אגד, כי אם לאגד אין קשר לעניין, הדבר יתברר במהלך החקירה.

לשאלה מהו הנימוק של המפקח על התעבורה, שלא לאשר את הפעלתו של קו אוטובוסים בין שני בתי החולים בירושלים בשבת, נמסר מלשכת דובר משרד התחבורה, כי למפקח על התעבורה לא הגיעה כל בקשה לאישור קו כזה.

מלונאי צפת: הדירוג מחדש מסכן עתיד התיירות בעיר

דורשים קריטריונים מיוחדים למלונות בערי שדה בעקבות הורדת הדירוג למלונותיהם ★ שריר בכנס המלונאים: הדירוג החדש לא יבוטל

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

ביקורת חריפה על שיטת הדירוג החדשה של משרד התיירות במגזר המלונאות, הושמעה אתמול על ידי מלונאים, בעיקר מערי שדה ודוגמת צפת, במהלך האסיפה הכללית של התאחדות המלונות שהתקיימה במלון "הילטון" בתל־אביב.

כ־300 נציגים מכל רחבי הארץ, נטלו חלק בכנס שלא מן המניין, שעיקר דיוניו נסובו סביב המצב הקשה אליו נקלע המגזר בשל הפגיעה ברווחיות, כתוצאה משחיקת ערך הדולר. כמו כן נדונו השפעת האירועים האחרונים בשטחים על תפוסת בתי המלון.

עיקר הדיונים נסוב על השפעת הדירוג ויידוחם של 57 בתי מלון בדרגה. שר התיירות אמר, כי יש לשבת יחד, כדי לבדוק לגופם של דברים את התוצאות לגבי כל אחד מבתי המלון שרואים עצמם נפגעים מהשיטה החדשה — אולם את שנעשה בהקשר זה לא ניתן עתה להשיב. הדירוג החדש יכנס לתוקפו כמתוכנן בראשית מארס. נשיא התאחדות המלונות, אלי פפושדו, הביע אף הוא את תמיכתו בשיטת הדירוג החדשה ועמד על חשיבותה בהקשר הרחב של קידום ושיפור השירותים שיתנו במגזר המלונאות. לדבריו, השיטה החדשה פותחת עידן חדש שבו קשורים לדירוג הכוכבים הקיים, אולם יצרה עיוותים חדשים, שיש צורך דחוף לתקנם.

עיקר הביקורת בא מצד נציגי אזורים שנפגעו מהדירוג מחדש. נציגי מלונאי צפת קבלו על שתוצאות הביקורת בעירם, תתמו את הגולל על עתיד ענף התיירות בצפת. לטענתם, ביקורת אנשי משרד התיירות נעשתה מחוץ לעונה, כאשר בתי מלון היו סגורים. מתוך תשעת בתי המלון המומלצים לתיירים שבעיר לא נקבע דירוגם עדיין של חמישה בשל כך. שני בתי מלון אחרים הורדו בדרגה. אחד מהם "רון" — בשתי דרגות. הם דרשו להחזיר את הקריטריונים לחוזה על מנת לקבוע קריטריונים נפרדים לבתי מלון בעיירות פיתוח וערי שדה.

מיפלס הכנרת עלה ב־14 ס"מ; בגובה מירבי מאז 1981

מאת אלי אליעד
סופר "הארץ"

מיפלס הכנרת עלה בשבוע החולף ב־14 ס"מ נוספים למינוס 210.17 מ' מתחת לפני הים. העליה הגבוהה יחסית לכמות הגשמים שירדה מוסברת בין השאר בכך שהמוביל הארצי היה מושבת בשבועיים האחרונים לצורך ביצוע עבודות שתוכננו מראש והוא עומד לחדש את פעולתו בראשית השבוע. בעקבות כך תחודש שאיבת המים מהאגם והולכתם דרומה.

המיפלס הנוכחי של הכנרת הוא הגבוה ביותר לתקופה זו של השנה מאז 1981. אנשי הכנרת ציינו אתמול כי כבר 7 שנים לא ראו את האגם בגובה כזה.

במעמד נשיא המדינה, ראש הממשלה, שרים, ח"כים, הרמטכ"ל, סגל הפיקוד הבכיר של צה"ל התקיים אמש בתיאטרון ירושלים מופע ההצדעה של יהורם גאון וירדנה ארזי לציון 40 שנה לצה"ל ולאגודה למען החייל. במסגרת המופע הגישו האמנים שירים מהרפרטואר שלהם שרובם קרובים לצה"ל. בתמונה משמאל לימין: יהורם גאון, אורה הרצוג, חיים הרצוג, ירדנה ארזי, יצחק שמיר, שולמית שמיר. (צילום: רחמים ישראלי)

למעלה מ־100 יהודים הפגינו במוסקווה לעיני נציגים זרים

מוסקווה 28 (ע"ר). יותר מ־100 יהודים סורבים, המבקשים אשרות הגירה, הפגינו אתמול במוסקווה, בהפגנה שהיתה גדולה ושקטה שלא כמקובל, ואשר בה נכחו נציגים של אירגון בינלאומי לזכויות האדם.

שוטרים במדים וסוכני המשטרה החשאית ניצבו במקום אך לא התערבו כאשר גברים, נשים וילדים הניפו כרזות וקראו במקהלה: "שלח את עמי" ו"תנו לנו אשרות".

מספר יהודים מבין אלה שהפגינו במשך שעה על מדרגות סיפריית לנין, בקור מקפיא, ייחסו את העמדה המאופקת של המשטרה לנוכחות של המשקיפים הזרים.

"המבחן האמיתי איננו מה קורה בשעה שהקבוצה שלנו נמצאת כאן, אלא אם בריה"מ תקיים את התחייבויותיה", לאחר שנסתלק, אמר ארווין קוטלר, חבר קבוצי של "פדרציית הלסינקי הבינלאומית לזכויות האדם".

נציגים מ־8 מדינות

משלחת של הפדרציה שוהה במוסקווה מאז יום ראשון על פי הזמנת ועדת זכויות האדם הסובייטית, גוף רשמי שהוקם אשתקד, כאשר הקרמלין פעל לריכוך הביקורת הבינלאומית בעניין זכויות האדם במדינה.

ביקור זה של המשלחת, שבה נציגים מ־8 מדינות, הוא הראשון של ארגון המותח בגלוי ביקורת על מצב זכויות האדם בבריה"מ.

ביום רביעי השתתפה המשלחת בפגישה פתוחה חסרת תקדים שנערכה בחסות הוועדה הסובייטית, ואשר בה השתתפה קבוצה סובייטית בלתי רשמית העוסקת אף היא בזכויות האדם, הנקראת "מועדון־עתונות גלאסנוסט".

נראה כי האסיפה של יום רביעי בה הורשו מתנגדי משטר לשעבר להשמיע בקצרה את השקפותיהם בנוכחות אנשי רשות, וההפגנה של אתמול משקפות את שאיפתו של הקרמלין להציג תדמית חיובית.

הפגנות קודמות של מסורבי עליה תמיד פוזרו על ידי המוני שוטרי־חרש. בהפגנה אתמול אף החליפו עוברי אורח והמפגינים דעות, באווירה רגועה יחסית.

צעיר שעמד בצד אמר "אני חושב שהם צודקים שהם משמיעים את דברם". אדם אחר אמר "שיעזבו, אך אסור לאפשר להם לחזור".

צעיר אחר אמר כי הוא רואה את המעוניינים בהגירה כבוגדים. אם כי הוסיף שצריכה להיות להם הזכות להפגין במסגרת מדיניות הפתיחות של גורבאצ'וב.

חייל נפצע מרגימת רכבת ליד חדרה; המשטרה: מעשה שובבות

(ע.) חייל צה"ל נפצע בברכו זמן קצר לאחר שרכבת נוסעים נרגמה באבן סמוך לחדרה. האבן פגעה בשמשה וגרמה לפציעתו.

ידוי האבנים היה סמוך לשעה 11 בבוקר כאשר הרכבת היתה בדרכה מחיפה לתל אביב. בתחנת הרכבת בבנימינה הובל החייל הפצוע לבסיס צבאי, שם נחבש ושוחרר לביתו. כל נוסעי הרכבת המשיכו אחרי כן לדרכם לת"א.

חוקרי משטרת חדרה חקרו את נהג הקטר ועל סמך עדותו הגיעו למאהל בדואי ליד פסי הרכבת, בדרך שבין חדרה לבנימינה.

המשטרה עצרה 3 קטינים בדואים בני 13 כחשודים ברגימת הרכבת ולאחר חקירה הם שוחררו. מפקד משטרת חדרה סנ"צ עמיקם הרפז מסר, כי המעשה אירע על רקע של שובבות לשמה ואין מעבר להשלכת האבן כשעשוע, שום רקע לאומני אחר.

לדברי הרפז מדובר בילדים הנוהגים להוביל את עדריהם באיזור זה ומשתמשים באבנים דרך קבע כאשר הם נוהגים ללכת עם העדר. לדבריו, שלושת הנערים בני 12 ו־13 נחקרו, הביעו צער וככל הנראה לא יועמדו לדין, משום היותם קטינים.

רובינשטיין לא שכנע את ארה"ב לאפשר ביקור לוי ולפידות

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, נכשל בנסיונו לשכנע את משרד המשפטים האמריקאי לשנות עמדתו בפרשת פולארד ולאפשר ביקוריהם של רב אלוף משה לוי ומפקד חיל האוויר בארה"ב מבלי חשש לחקירה.

ממשרד המשפטים האמריקאי נמסר, כי הדיונים שנערכו בין נציגי משרד המשפטים בישראל ביומיים האחרונים בוואשינגטון "לא הניחו את דעת משרד המשפטים וגם ההצעות הישראליות אינן יכולות לבוא במקום חקירה מסודרת של הגורמים שהפעילו את פולארד".

ממחלקת המדינה שהתבקשה אף היא להתערב נמסר, כי "זהו נושא הנוגע למשרד המשפטים בו אין למחלקת המדינה אפשרות להתערב".

טוטו שמע: בעד ועידה; נגד ועידה

מאת עקיבא אלדר
כתבנו המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה וממלא מקומו הציגו אתמול גירסות הפוכות בנושא תהליך השלום בשיחותיהם עם שר החוץ הרומני יאן טוטו המבקר בארץ. פרס הסביר לאורח את תמיכתו ברעיון הועידה הבינלאומית כפתח למשא ומתן ישיר בין הצדדים במזרח התיכון ואף ביקשו כי רומניה תפעל אצל שלטונות ברית המועצות בעניין זה. לעומת זאת, הסביר ראש הממשלה יצחק שמיר ארוכות מדוע אין מקום להסדר שלום במסגרת של ועידה בינלאומית. שני האישים היו תמימי דעים בשיחותם עם טוטו בהתנגדותם לדבריו בזכות משא ומתן עם אש"פ וכינון מדינה פלשתינאית.

ראש הממשלה הודה למשלחת הרומניה על יחסה אל הקהילה היהודית וכן אל ענין העליה מרומניה לישראל. שמיר ופרס ציינו לטובה את היחסים הטובים בין שתי המדינות ובעיקר את ההתפתחות החיובית בתחום יחסי הסחר והכלכלה.

פיצוץ בבית כנסת

(סוף מעמוד 1)

הם השאירו במקום כרוז המסביר, כי זוהי תגובה לפעולות ישראל בשטחים המוחזקים.

לבית הכנסת נגרם נזק, אולם לא נמסר על נפגעים.

עדי ראייה מסרו, כי ראו גבר ואשה אשר הניחו את הפצצה על אדן חלון של בית הכנסת, השוכן באיזור מגורים שבחלק הצפוני של בוגוטה.

רב בית הכנסת, הרב אלפרדו גולדשמידט, אמר בשיחה עם כתב רויטר, שלא נתקבלו איומים לפני הפיצוץ. הוא פנה אל השלטונות בבקשה להפקיד משמר של שוטרים על בית הכנסת, ולהחיש את חקירת הפרשה.

בשנת 1982 גרמה פצצה לנזקים חמורים לבית כנסת במדיין, העיר השנייה בגודלה בקולומביה. לא היו נפגעים.

הקהילה היהודית בקולומביה מונה בין 6,000 ל־8,000 איש. כמחציתם חיים בבוגוטה הבירה.

וודי אלן

(סוף מעמוד 1)

באמת מתכוונים ברצינות? שחיילים יכו בני אדם כדי לעשות מהם מופת? לשבור ידי גברים ונשים כדי שלא יוכלו לידות אבנים? לגרור בני אדם מתוך בתיהם באופן מקרי, לרוצץ אותם במקלות כדי להטיל טרור באוכלוסיה עד שתנהג בשקט?

"אבא הבינו, אין לי כל סימפטיה לדרך בה טיפלו ערבים ביהודים. לעתים אתה חש ברצון להצליף בהם בזעם — אבל רק באנשים מסויימים על פעולות מסויימות. אך האם אני קורא נכון את העתונים?

"האם נשללו מזון ותרופות מן האוכלוסיה המורדת כדי לגרום לה 'אי נוחות'? האם תחמושת חיה אמנם נורתה בתחילה, כדי לשלוט בהמונים וכדורי גומי — רק לאחר שארה"ב התנגדה לתחמושת חיה? האם אנו מדברים על ברוטאליות כמדיניות ואפילו על עינויים?

"אלוהים אדירים! האם אלה האנשים שאת כספם נהגתי לגנוב מתוך הקופסאות הכחולות־לבנות, אחרי שאספתי תרומות לכוננות המדינה? איני יכול להאמין, איני יודע מה צריך לעשות. אבל אני בטוח ששלילת הקרנת סרטי בישראל איננה התשובה. יתכן שעבור כל אלה מאיתנו השוחרים את המשך קיומה והגשגשה של ישראל, מוטלת החובה לדבר בקול ולהשתמש בכל אמצעי הלחץ — מוסריים, פיננסיים ופוליטיים — כדי לעצור את המדיניות עקומת השכל הזו".

היום אישום נגד המחבל שהרג את בני משפחת מוזס

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

כתב אישום יוגש היום בבית המשפט הצבאי בשכם נגד מוחמד חוסין דאוד (25) מקלקיליה, החשוד בהשלכת בקבוקי התבערה על מכוניתה של משפחת מוזס ומשפחה [illegible] מן היישוב הסמוך אלפי מנשה.

בקבוק התבערה, שהושלך על מכוניתה של משפחת מוזס ב־11 באפריל אשתקד, גרם למותה של האם עופרה ובנה הפעוט טל. דאוד חשוד, כי השליך את בקבוק התבערה על מכונית המשפחה ממרחק של כ־3 מטרים. הוא יואשם בשלושה מקרים נוספים של השלכת בקבוקי תבערה, ובן בניסיון להשליך בקבוק תבערה על מכונית ישראלית.

המתנחלים ברצועה: נגד האוטונומיה — בעד רבין

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

ראשי המתנחלים ברצועת עזה שיגרו אתמול שליח מיוחד ללשכת ראש הממשלה ובידו מכתב המפרט את הצעדים, שהמתנחלים ברצועה ינקטו אם ראש הממשלה ימשיך לקדם את תוכנית האוטונומיה.

מנחם בית־הלחמי אמר אתמול ל"הארץ", כי המתנחלים בחבל החלו כבר להחתים על עצומות, לנסוע לבית ראש הממשלה ולמשרדו ולקיים שם שביתות שבת והפגנות, וכן לנהל שיחות עם שרי הליכוד.

בית הלחמי מסר עוד, כי המתנחלים שיגרו מברקי ברכה לשר הביטחון יצחק רבין וכי הם מעודדים אותו ואת המדיניות שנקט ברצועת עזה.

בשבוע האחרון הגיעו ליישובים היהודים ברצועת עזה משפחות נוספות והתיישבו בחבל, כך מסר אתמול יו"ר המועצה האזורית גוש קטיף, מנחם בית־הלחמי.

ביישוב נווה דקלים הושלמו עבודות ההכנה והשיפוצים וקבלתם של 20 בתים נוספים ובימים הקרובים ייכנסו להתגורר ביישוב דיירים נוספים.

וידאו ורדיו מוברח — בלול

(ע.) מכשיר וידאו ומכשירי רדיו, שהוברחו מלבנון, נמצאו מוסתרים בלול תרנגולות במושב רוויה. על כך נמסר אתמול בעת דיון על שחרורם בערבות של שניים מחברי המושב שנחקרו ע"י שלטונות המכס כחשודים בהברחה של מקלטי הרדיו־טייפ ומכשירי הרדיו מלבנון לישראל.

עובדיה יוסף נעצר ב־18 בינואר ע"י המשטרה בכביש עוקף חדרה ובחיפוש ברכבו נתפסו שמונה מכשירי וידאו והבעה [illegible] בקלטי רדיו. בא כוח המכס גילה, כי בחיפוש שנערך בביתו של החשוד נמצאו מוסתרים, בלול התרנגולות, מכשיר וידאו טייפ ו־12 מקלטי רדיו החשודים כמוברחים.

השופט סלים ג'ובראן נענה לבקשת החשוד וציווה לשחררו בערבות של 150 אלף ש"ח.

חשוד אחר בפרשה זו החקלאי יצחק בנימין ממושב רוויה שלטענת שלטונות המכס היה שותפו של החשוד יוסף וסייע במכירת הטובין המוברחים, שוחרר בערבות של 50 אלף ש"ח.

"אני מתחתן, לא אציץ יותר"

(ע.) "עשיתי טעות. אני עומד להתחתן ולא אציץ עוד". טען אתמול להגנתו משה עברי (30) מקרית־אתא שהציץ לחלון צעירה. הנאשם הובא לדין בפני שופט השלום החיפני, כמאל חיר. התביעה טענה, כי במשך שלושה לילות, בחודש אוקטובר '84, פגע בפרטיותה של צעירה תושבת קרית־ביאליק, שעה שהציץ לדירתה מבעד לחלון הבית.

הנאשם הורשע ונידון לשלושה חודשים מאסר על תנאי ולתשלום 150 ש"ח קנס.

500 ש"ח קנס על קבלת דמי הבטחת הכנסה במרמה

(ע.) תושבת נשר — נשואה ואם לילדים — הורשעה אתמול בבית משפט השלום בחיפה באשמת קבלת דמי הבטחת הכנסה במירמה, לאחר שהצהירה על היותה גרושה. היא נידונה ל־500 ש"ח קנס ולחודשיים מאסר ע"ת.

התביעה טענה לפני נשיא בית משפט השלום, השופט רם כביר, כי בחודש מארס '86 הצהירה במוסד הבטחת הכנסה של המוסד לביטוח לאומי כי היא גרושה. על סמך הצהרה זו קיבלה במירמה סכום של 1162 ש"ח. לאחר מכן הוברר, כי היא נשואה ובעלה מועסק כנהג.

"היו לי חובות, שלושה ילדים בבית, ולא היה לי כלום". טענה האשה להגנתה.

עורך את העמוד: אור גרנדר

מכרז למכירת נכסי
חברת איווגו בע"מ
בכינוס נכסים

מוזמנות בזה הצעות לרכישת נכסי החברה הנ"ל, הכוללים מקרקעין, לרבות המבנים שעליהם, ציוד של מפעל למוצרי בשר ומתקניו וכלי רכב, הנמצאים ברח' הרכבת 23, לוד.

כל המעוניין בקבלת פרטים ומידע לצורך הגשת הצעה ועל תנאי המכרז יפנה אל כונס הנכסים. את ההצעה יש להגיש בכתב לכונס הנכסים במסירה אישית לא יאוחר מיום 12.2.88 שעה 11.00, בצרוף ערבות בנקאית בשעור 10% מסכום ההצעה, בתוקף עד 31.3.88.

הח"מ אינו מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כל שהיא, והוא יהיה זכאי לנהל מו"מ עם מציעים שונים ו/או לנהל תחרות בין מציעים שונים עפ"י שיקול דעתו.

המכירה מותנית באישור בית המשפט.

צבי ר' בורנשטיין, עו"ד, כונס נכסים
רח' קרליבך 10, תל-אביב.

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשירותך 24 שעות ביממה
03־38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

רהיטי דניש אינטריורס (ישראל) בע"מ
מכירת חיסול
פריטים נוספים מהמלאי
הכוללים פינות אוכל,
כורסאות טלוויזיה, ריהוט משרדי ועוד
במחירי חיסול.

על החתום:
משה דרוקר, עו"ד
מפרק זמני של דניש אינטריורס
(ישראל) בע"מ

למר נתן ברמץ,
חבר הנהלת הבורסה וסגן יו"ר הדירקטוריון של חב' המפעלים,
ורעייתו
למר רון ברמץ ורעייתו
מיטב הברכות והאיחולים להולדת
הנכד — הבן
הנשיא, ההנהלה, החברים והעובדים
בורסת היהלומים הישראלית בע"מ
מפעלי בורסת היהלומים הישראלית (1965) בע"מ

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ 28.1.88

המטבע	בנק לאומי – מזומנים – קניה	בנק לאומי – מזומנים – מכירה	בנק לאומי – העברות והמחאות – קניה	בנק לאומי – העברות והמחאות – מכירה	בנק הפועלים – מזומנים – קניה	בנק הפועלים – מזומנים – מכירה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – קניה	בנק הפועלים – העברות והמחאות – מכירה	בנק דיסקונט – מזומנים – קניה	בנק דיסקונט – מזומנים – מכירה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – קניה	בנק דיסקונט – העברות והמחאות – מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.53	1.60	1.5647	1.5843	1.53	1.60	1.5653	1.5847	1.53	1.60	1.5652	1.5849	1.5749	-0.0026
1 לישי"ט	2.72	2.84	2.7859	2.8208	2.73	2.86	2.7822	2.8169	2.73	2.86	2.7837	2.8187	2.8070	0.0038
1 מארק גרמני	0.92	0.96	0.9375	0.9493	0.92	0.97	0.9390	0.9507	0.92	0.97	0.9383	0.9501	0.9452	0.0017
1 פרנק צרפתי	0.27	0.28	0.2781	0.2816	0.27	0.29	0.2778	0.2812	0.27	0.29	0.2778	0.2813	0.2803	0.0004
1 גולדן הולנדי	0.82	0.85	0.8356	0.8461	0.82	0.86	0.8361	0.8466	0.82	0.86	0.8347	0.8452	0.8415	0.0015
1 פרנק שווייצרי	1.13	1.18	1.1548	1.1692	1.13	1.19	1.1543	1.1687	1.13	1.18	1.1500	1.1645	1.1621	0.0022
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2608	0.2641	0.25	0.27	0.2604	0.2637	0.25	0.27	0.2609	0.2642	0.2626	0.0001
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2463	0.2494	0.24	0.25	0.2464	0.2494	0.24	0.26	0.2461	0.2492	0.2479	-0.0003
1 כתר דני	0.24	0.25	0.2448	0.2479	0.24	0.25	0.2448	0.2479	0.24	0.25	0.2447	0.2477	0.2465	0.0005
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3861	0.3909	0.38	0.40	0.3852	0.3900	0.37	0.40	0.3855	0.3903	0.3886	0.0006
1 דולר קנדי	1.20	1.25	1.2253	1.2406	1.20	1.26	1.2246	1.2398	1.20	1.26	1.2242	1.2396	1.2328	-0.0008
1 דולר אוסטרלי	1.05	1.16	1.1188	1.1328	1.08	1.16	1.1194	1.1333	1.08	1.16	1.1175	1.1316	1.1264	-0.0013
1 ראנד דרא"פ	0.51	0.61	0.7902	0.8001	0.47	0.80	0.7899	0.7997	0.50	0.70	0.7888	0.7988	0.7948	0.0011
10 פרנקים בלגיים	–	–	0.4491	0.4547	–	–	0.4495	0.4551	–	–	0.4487	0.4543	0.4523	0.0006
10 שילינג אוסטריים	1.31	1.37	1.3351	1.3518	1.31	1.37	1.3334	1.3500	1.31	1.37	1.3350	1.3518	1.3444	0.0025
1000 לירטות איטלקיות	1.24	1.31	1.2731	1.2891	1.25	1.33	1.2738	1.2896	1.25	1.33	1.2715	1.2875	1.2820	-0.0017
100 ינים יפאניים	1.20	1.36	1.2311	1.2465	1.21	1.27	1.2294	1.2447	1.21	1.27	1.2314	1.2469	1.2387	0.0034

190 אנשי "אל על מטענים" בסניפי החברה בעולם —
יטפלו אישית במטעני היצוא והיבוא שלך.
EL AL אל על

صورة عن الأصل

صورة عن الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

הדרבי בבלומפילד — עובדות גלויות ותקוות סמויות

בהפועל לא אוהבים שמכבי מדבר יותר מדי על תבוסה

דרבי תל־אביבי

מאת אילן פיש
כתב "ספורט הארץ"

מי האמין בתחילת העונה, שכך יהיו פני הדברים ערב הדרבי התל־אביבי הגדול בין הפועל למכבי, כמו בבלומפילד. התחזיות דיברו אמנם על הפועל כמי שיאבק בצמרת, אך בנימה רווחה התבטאו גם לגבי מכבי. בפרוס המחזור ה־21, יממה לפני ה"קרב" על תל־אביב, קיבלנו הסבר נוסף מדוע אומרים שהנבואה ניתנה למי שניתנה.

תקופה ארוכה אין זוכרים פער כה גדול באיכות המישחק בין היריבות הוותיקות. הבדל המשתקף גם בנתונים סטאטיסטיים יבשים. הפועל במקום השני עם 38 נקודות, כמו המוליך מכבי נתניה, ואילו מכבי מחפש את דרכו לפליי־אוף העליון ממעמקי המקום העשירי, כשלרשותו 22 נקודות בלבד. 16 נקודות הפרש. אגב, בדרבי הקודם העונה, במחזור השמיני באיצטדיון רמת־גן, ניצח הפועל 2–1. את השערים הבקיעו אז בני רובין ומיקי בר־שטרית. למכבי: אלון נתן.

מאז ה־28 בנובמבר

המישחקים האחרונים מעידים על יציבות בשני המחנות. בהפועל זה מתבטא בארבעה ניצחונות רצופים. ואילו מכבי אינו יכול להשתבח עם שבעה מישחקים ללא ניצחון. הניצחון האחרון שלו היה ב־28 בנובמבר 1987, 4–1 על הפועל פתח־תקוה. מאז צבר מכבי שלוש נקודות בלבד והידרדר לחלקה התחתונה של הטבלה.

עם נתוני פתיחה כאלה אין פלא, ששחקני מכבי דיברו השבוע בקול רם על תבוסה. גם מכת הפציעות הפוקדת את הקבוצה תרמה לרוח התבוסתנית. מאמן הקבוצה דרור ברנור התייחס לכך אמש: "ניסינו לעודד את השחקנים. הם שפופים. אבל אולי מעמדה שכזו, מישחק כמו דרבי מחדיר דריכות. אולי משום שהם חוששים, ישקיעו הרבה יותר".

במישור המקצועי המצב לא שפיר יותר. ארז לולו, אלי דריקס, שוער בראל ואיתן לוי פצועים ולא ישחקו. גם אלון נתן פצוע ושיתופו מוטל בספק. חיים גולדברג "מוצהב" ויחמיץ את המישחק. הפציעות הרבות גורמות "כאב ראש" וקשה לקבוע אפילו הרכב משוער. גם אנשי מכבי מתקשים בכך. במסגרת הניסיונות לייצוב השורות, ייתכן שמוטי איוניר ישנה תיפקוד וישחק בחוד, כנראה לצידו של בני טבק. השחקנים ייפגשו היום לאימון נוסף.

כסף ומזג אויר

מעבר לכביש, בהפועל, זמירות אחרות ומצב רוח אחר. השחקנים, כולם כאחד, אינם מלולים בידיב. למרות שקבוצתם נחשבת מועמדת לניצחון. גם טענה מעניינת בפיהם: "מכבי מנסה להדהים אותנו. לפי מידע המצוי בידינו, כולם במכבי בריאים. רק גולדברג המושעה לא ישחק".

הבעיה היחידה של מאמן הפועל יצחק שניאור: עמדת המגן הימני. יהודה עטר אמנם התאמן השבוע, אך אינו בריא לחלוטין וכמעט בטוח שהוותיק יעקב אקוניו ישחק במקומו. שבתאי לוי עדיין חלש ממחלת השפעת ובני רובין ישחק בחוד לצד מיקי בר־שטרית.

מהפועל נמסר כי ניכרת התעוררות גדולה בכל הקשור למכירה מוקדמת של כרטיסים. בקבוצה אחזו אתמול, מן הסתם, את איש השירות המטאורולוגי הצופה למזג אויר יפה בשבת. הם יודעים כי מזג אויר יפה יתרום להכנסה נכבדה. וכסף הוא מיצרך מבוקש מאד בימים אלה בהפועל. ראשי הקבוצה מקווים ל־15 אלף צופים, לפחות.

הדרבי יחל בשעה 15.00 בשיפוטו של הבין־לאומי צבי שריר.

יקדם לדרבי המישחק בין שמשון תל־אביב למכבי חיפה. שוער שמשון אבי הוד, שנפגע במישחק הנבחרת עם צרפת, עלול להיעדר. אתמול לא התאמן. רק היום יוכרז מצבו. אם לא ישחק, יעמוד בשער גיא גודמן.

פאט קאש — והגיטארה

אלוף ווימבלדון, האוסטרלי פאט קאש, הפתיע השבוע גם את מקורביו כאשר הקליט שיר מסתורי בסגנון רוקנרול בשביל תחנת רדיו במלבורן. הטניסאי המצליח, שליווה את עצמו בגיטארה, גילה כי החל "להתפרע" בזימרה כבר לפני חמש שנים. יהיה זה שירו הראשון של קאש ועמיתו, המוסיקאי מיק קוקס. (צילום איפי).

גליקשטיין יוצא לפלרמו בתפקיד כפול: קפטן־שחקן

הטניסאים ממריאים הבוקר לרומא ★ יחלו כבר היום באימוניהם בסיציליה למיפגש עם איטליה

גביע דייוויס

מאת סופר "ספורט הארץ"

נבחרת הטניס של ישראל ממריאה הבוקר לרומא ותגיע אחר הצהריים לפאלרמו, סיציליה, שם תתמודד החל ביום שישי הבא עם איטליה, בסיבוב הראשון של הבית העליון בגביע דייוויס. החידוש הגדול: זו הפעם הראשונה ששלמה גליקשטיין ישמש בתפקיד קפטן־שחקן, ולא מן הנמנע שישב על הכסא המיועד לכך בעת מישחקים של עמוס מנסדורף וגלעד בלום. הוא יחל בזה ב"הרצה מעשית" לקראת החלפת מי שהיה הקפטן בשנים האחרונות, יוסי שטבהולץ. מבחינתו של שלמה פירושו המעשי של התפקיד הכפול, שעדיין יוכל במקרה הצורך להיות גם שחקן פעיל.

הנבחרת הישראלית התאמנה בשבועיים האחרונים על מיגרשי החימר במרכז הטניס ברמת־השרון, והמאמן שלמה צורף הביע אתמול שביעות רצון מכושרם של השחקנים. "החימר בפאלרמו איטי עוד יותר, וברור שהדבר מעניק לאיטלקים מיקדמה רצינית, מפני שהטניסאים שלנו — ובעיקר עמוס מנסדורף — אינם מצטיינים במיוחד על מישטחים כאלה".

צורף מקווה לקיים כבר היום אימון ראשון על המיגרשים בפאלרמו, כדי לאפשר לטניסאים להסתגל אליהם מהר ככל האפשר.

למעשה, נקבעו כבר שחקני היחידים שלנו למישחק: עמוס מנסדורף וגלעד בלום. בזוגות ישתף שחר פרקים פעולה עם אחד מהם, אם כי ההחלטה סופית תתקבל רק סמוך למועד תחילת המישחק. כן יוצא שחקן הסגל עמית נאור.

מלבד צורף יוצא לפאלרמו גם הפיסיותראפיסט מישל פורטל. יוסי שטבהולץ ומאמנו של עמוס מנסדורף, פיטר פישבק (שישמש כיועץ מקצועי), יצטרפו לנבחרת ברומא וימשיכו עימה לסיציליה.

מנהל מועדון הכדורגל הלונדוני קווינס־פארק ריינג'רס ג'ים סמית (משמאל) ומגן הקבוצה מארק דניס בצאתם השבוע מהדיון המשמעתי של ההתאחדות האנגלית, אשר השעתה את הכדורגלן לשמונה מישחקים, אחרי הרחקה נוספת מהמגרש במישחק נגד טוטנהאם. דניס הורחק זו הפעם הי"1 בקאריירה, והמנודה מאונס שנכפתה עליו — כך נמסר מלונדון — עשויה להכשיר את הקרקע לשובו של הישראלי דוד פיזנטי להרכב ק.פ. ריינג'רס, בתפקיד מגן שמאלי, במישחק הגביע נגד ווסטהאם בשבת.

קובנטרי מחכה לווטפורד ואסטון־וילה לליוורפול

גביע אנגלי

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). רק ארבעה מישחקים בסיבוב הרביעי של הגביע האנגלי, שיתקיימו מחר, יהיו על טהרת הליגה הראשונה. מחזיקת הגביע, קובנטרי, תארח את ווטפורד, מנצ'סטר יונייטד תשחק באולד טרפורד נגד צ'לסי, לוטון תפגוש את סאותהמפטון ובדרבי לונדוני ישחקו קווינס־פארק ריינג'רס ווסטהאם.

אוורטון תתמודד עם מידלסבורו, מצמרת הליגה השניה, לאחר ניצחון 5–0 על שפילד ותיקו במישחק הכרעה והרביעי בין היריבות. גראהם שארפ כבש שלושער לאוורטון בדקות 5, 39 ו־43.

לליגה הרביעית נותרה נציגה אחת, לייטון אוריינט, שתארח את נוטינגהאם פורסט. ארבע קבוצות ייצגו את הליגה השלישית ויהנו ממישחקי בית: ברייטון נגד ארסנל, מנספילד נגד ווימבלדון, פורט־וייל נגד טוטנהאם ובלקפול נגד מנצ'סטר סיטי מהליגה השניה.

אולם דומה כי המיפגש הבוער ביותר עשוי להיות זה בין מעודדת ליוורפול, הדוהרת לאליפות, שתתארח בבירמינגהאם אצל מוליכת הליגה השניה אסטון־וילה. למרות שהמישחק יהיה רק ביום א' ומהלכו יועבר בשידור טלוויזיה חי, נמכרו כל 48 אלף הכרטיסים לוילה־פארק. אסטון וילה, המנוהלת על ידי גראהם טיילור, נהלה העונה הטוב יותר ב־24 מישחקים ואינה מסתירה את כוונותיה להעפיל לגבוה.

יתר המישחקים בשבת: בארנסלי (ב') — ברמינגהאם סיטי (ב'), בראדפורד סיטי (ב') — אוקספורד יונייטד (א'), פלימות (ב') — שרוסברי (ב'), פורטסמות (א') — שפילד יונייטד (ב').

49 נקודות של ברד בניצחון 100–106 של בוסטון על בולטס

אן.בי.איי

ניו־יורק (איפי). לארי ברד, כוכב הבוסטון סלטיקס, קבע שיא קריירה לעונה זו כשצבר 49 נקודות, בניצחון קבוצתו 106–100 על הוושינגטון בולטס. היה זה ניצחונה העשירי הרצוף בבית של בוסטון. במצב של 102–100 לזכות בוסטון החמיצה וושינגטון שידרוג, לאחר ששחקן הסלטיקס דני איינג' הוסף כדור.

אדריאן דאנטלי קלע 23 נקודות בניצחון דטרויט פיסטונס על אינדיאנה פייסרס 103–86. שחקני דטרויט הצליחו למנוע מיריביהם לצבור נקודות במשך 6.46 דקות ברבע האחרון. גם ברבע השלישי לא הצליחו הפייסרס לקלוע סל במשך 5.52 דקות.

מייקל ג'ורדן קלע 37 נקודות בניצחון שיקאגו בולס על פילדלפיה 119–109, לאחר הארכה. שיקאגו קטעה סידרה של תשעה הפסדים רצופים.

קליוולנד ניצחה את סאקראמנטו 112–102. טיירון קורבין קלע 21 נקודות למנצחים, ואילו רון הארפר קלע 8 נקודות מתוך 14 האחרונות שקלעה קליוולנד בארבע דקות הסיום, לעומת שתי נקודות בלבד של סאקראמנטו. הבריחה של קליוולנד החלה בשיוויון 96–96.

דרק הארפר ומארק אגווייר קלעו במשותף 23 נקודות ברבע האחרון כדי להוליך את דאלאס לניצחון 121–102 על פיניקס. ניצחונה של גולדן סטייט 115–110 על פורטלנד סייע להוציאה ממעמד הקבוצה בעלת המאזן הגרוע ביותר בליגה. מאזנה עתה 8 ניצחונות מ־30 מישחקים, לעומת הניו־ג'רסי עם 8 ניצחונות מ־31 מישחקים.

שיט

ניר ורן שנטל אלופי העולם לנוער ב־420

צמד שייטי הנוער, האחים ניר (18) ורן (16) שנטל, זכו אתמול בתואר אלופי העולם לנוער במפרשית מדגם 420. התחרות היתה בבלמנר, שליד סידני, אוסטרליה. הישגם הטוב ביותר עד כה הושג באליפות אירופה לנוער ב־1985, בה זכו בבכורה.

הישראלים הקדימו את אלופי העולם לנוער, האחים הצרפתים ברטיה. למקום השלישי הגיעו האחים האיטלקים גיאלדי.

הדרבי הפועל — מכבי ת"א במוקד השבת

אלי כהן: לא תמיד מנצחים הפייבוריטים ● אלון נתן: הזדמנות להיחלץ מהמשבר

התחזית שלהם

מאת משה הר־געש

תוצאות המחזור האחרון

הפ. ת"א — בית"ר ת"א	0–2
צפ. חולון — מכ. נתניה	2–2
שמ. ת"א — באר־שבע	1–3
ב. ים — הפועל פ"ת	0–0
מכ. חיפה — מכ. ת"א	0–1
הפ. לוד — בני־יהודה	0–0
ה. כפר־סבא — מ. פ"ת	0–2

טבלת הליגה הלאומית

(אחרי המחזור ה־20)

.1	מכבי נתניה	25–38	38
.2	הפועל ת"א	13–21	38
.3	ה. כפר־סבא	16–24	34
.4	בית"ר ת"א	19–28	31
.5	שמשון ת"א	17–22	30
.6	בית"ר ים	26–27	29
.7	הפועל פ"ת	25–27	28
.8	ה. באר־שבע	15–15	26
.9	בני־יהודה	14–15	24
.10	מכבי ת"א	23–26	22
.11	מכבי חיפה	21–21	22
.12	צפ. חולון	20–16	20
.13	הפועל לוד	41–15	14
.14	מכבי פ"ת	28–11	12

הפועל תל־אביב — מכבי תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 1–2 — בלומפילד: 15.00)

● אלי כהן, הפועל: בדרבי כזה הפייבוריטים לא מנצחים. עובדה שבדרבי הראשון מכבי היה פייבוריט, ואנחנו ניצחנו. אני מוכן גם לתיקו. העיקר שיבקעו הרבה שערים.

● אלון נתן, מכבי: אמנם זו הזדמנות מצויינת בשבילנו להיחלץ מהמשבר, אך כל הנתונים מצביעים על יתרון להפועל. המטרה שלנו לעבור את המישחק בשלום ולא להפסיד.

מכבי נתניה — מכבי פתח־תקוה
(בסיבוב הראשון: 3–1 — נתניה: ד' — 14.30)

● שלום תקוה, נתניה: חושבים שאנחנו מועמדים לניצחון, אבל לא נראה לי שיהיו לנו חיים קלים. אם נבקיע בפתיחה, נשתחרר מהלחץ ויהיה קל יותר בהמשך.

● עופר מביאן, מכבי פ"ת: למרות המצב העגום שלנו בתחתית הטבלה, מכבי פתח־תקוה עדיין לא הרים ידיים. אם הנבחרת הלאומית מסוגלת להתאושש, גם פ"ת מסוגלת לכך.

הפועל כפר־סבא — בית"ר תל־אביב
(בסיבוב הראשון: 2–0 — כפר־סבא: 14.30)

● נח איינשטיין, כפר־סבא: בניצחון על בית"ר תל־אביב נוכל לתפוס שתי ציפורים במכה אחת: היצמדות לצמרת והריחה משמעותית מבית"ר. הביתיות מעניקה לנו יתרון.

● יצחק שום, מאמן בית"ר: נכון שיש מידה מסויימת של פיקנטיות בעובדה שאני חוזר לכפר־סבא, אך על כף המאזניים מוטלות 3 נקודות כמו בכל מישחק אחר. אני מקווה שהפצועים שלנו יבריאו.

הפועל באר־שבע — בית"ר ירושלים
(בסיבוב הראשון: 1–2 — באר־שבע: 14.30)

● אלי וייצמן, באר־שבע: אנחנו חייבים לנצח, כדי לתקן את הרושם מהבושות שעשינו בשני ההפסדים האחרונים. תיקו לא יספיק לנו. אם נשחק בהתלהבות, נצליח.

● יעקב שוורץ, בית"ר: המגרש בבאר־שבע הוא אחד הקשים בליגה. הם משחקים בהתלהבות רבה בבית ולוחצים את היריב לשער. אם נעבור בשלום את רבע השעה הראשונה, נוכל לנצח.

שמשון תל־אביב — מכבי חיפה
(בסיבוב הראשון 1–1 — בלומפילד: 13.00)

● אברהם עובדיה, שמשון: נעשה מאמץ גדול לנצח כי ניצחון יבטיח לנו סופית מקום בפליי־אוף העליון. החיפאים משחקים פתוח. אני מקווה שהקהל הרב ידרבן אותנו.

● ניר קלינגר, מכבי חיפה: שמשון כבר הוכיח העונה כי לרשותו קבוצה יציבה וטובה. מכבי חיפה לא יבוא לבלומפילד כדי להפסיד. אני מקווה שיהיה מישחק טוב.

בני־יהודה — הפועל צפרירים חולון
(בסיבוב הראשון: 1–0 — שכונת־התקווה: 14.30)

● משה אייזנברג, מישחק חשוב מאד מבחינת הסיכויים לפליי־אוף העליון ותהיה לו גם השפעה על המוראל שלנו. שקשה ידם. קשה לנצח אותם, אך אני מאמין שנעשה זאת.

● מאיר יעקבי, חולון: למרות היכולת הטובה שלנו במישחקים האחרונים אנחנו עדיין בתחתית, ולכן חשוב להשיג תוצאה טובה בשכונת התקוה שתתרום למוטיבציה שלנו בהמשך.

הפועל פתח־תקוה — הפועל לוד
(בסיבוב הראשון: 1–1 — פתח־תקוה: 14.30)

● אברהם גרנט, מאמן פתח־תקוה: המטרה שלנו להיות בצמרת ואנחנו נמצאים בעמדת זינוק טובה. מסיבה זו אין לנו כוונה לוותר בשום מישחק, כולל זה נגד לוד. למרות מצבה הקשה.

● יעקב אסקולה, מאמן לוד: יש לנו בעיית פצועים המקשה עלינו לתפקד. כבר לא משנה נגד מי אנחנו משחקים ובאיזה מגרש. רק ניצחון עשוי להועיל לנו. נקודה אחת לא תספיק.

טניס

ניצחון נוסף לבקר על לנדל

קובה, יפאן (איפי). בוריס בקר גבר כאן פעם נוספת תוך יומיים על איוון לנדל, 6–7, 7–6 ו־4–6 בטורניר ראווה, לאחר מאבק הפכפך שנמשך שעתיים ו־40 דקות. המערב־גרמני ניצח 6–8 בשובר השיוויון במערכה הראשונה. בקר ניצח כזכור את לנדל בשלוש מערכות שלשום בטוקיו. גם הפעם קיבל המנצח 20 אלף דולאר.

שטפי גראף חזרה וגברה על יריבתה הארגנטינית גבריאלה סאבטיני, הפעם 6–2, 6–1. היא קיבלה גם הפעם 10,000 דולאר.

יותר מ־4,000 צופים חזו בשני המישחקים בהיכל הספורט המקומי.

הסמל הרשמי של מישחקי החורף האולימפיים, שייפתחו ב־13 בפברואר בקלגארי, קנדה.

ועדת משמעת

פנסו הורחק ל־4 מישחקים

חלוץ צפרירים חולון ליאון פנסו, שהורחק במישחק נגד מכבי נתניה, הושעה אמש על ידי בית הדין המשמעתי לארבעה מישחקים בפועל ולעוד שניים על תנאי.

קבוצת מכבי פתח־תקוה נענשה בקיום מישחק ריק אחד על־תנאי בגין התנהגות בלתי ספורטיבית של נציגיה, בסיום מישחק ההפסד עם הפועל כפר־סבא. סגן יו"ר האגודה נחום בסר והמנהל יעקב לוי נקנסו ב־1,500 ש"ח כל־אחד והורחקו למישחק ליגה אחד.

כדורגלני יהוד הרצל שאול ויוסי בדרובי הורחקו לארבעה מישחקים. הפועל יהוד נקנס ב־750 ש"ח והוטל עליו עונש רדיוס לכל העונה, על תנאי.

השוער ויסוקר לאוקיאניה

מאת סופר "ספורט הארץ"

שוער העבר יצחק ויסוקר, המשמש עתה מאמן שוערי נבחרת ישראל, יצטרף למסע לאוקיאניה — החליטה אתמול מזכירות ההתאחדות לכדורגל. ההחלטה התקבלה בעקבות בקשתו של מאמן הנבחרת, מילינקו מיהיץ'.

עוד הוחלט, כי להנהלת המשלחת יצטרף אליעזר ריבלין, נציג בית"ר בהתאחדות. הוא יחליף את אריה קרמר, שהודיע השבוע כי הוא מוותר על הנסיעה מטעמים אישיים. בראש המשלחת הישראלית לטורניר הקדם אולימפי יעמוד, כפי שתוכנן, חיים צימר.

המאמן מיהיץ', שהופיע בפני הוועדה המקצועית, אמר כי הוא שלם עם ההרכב הנוכחי של הסגל. מיהיץ' הוסיף כי שחקנים צריכים להילחם על מקומם בנבחרת ומי שלא מתאמץ, אין לו מקום בנבחרת.

● מכבי רמת־גן ניצח אמש במישחק אימון את הפועל גליל־עליון 100–98 (58–49). המישחק היה בכפר־המכביה.

ועידת פיסגה: ירושלים נגד יבנה וחיפה מחכה לטבריה

אושר ניצחון 3–0 לעכו על בת־ים

ליגה ארצית

מאת אילן פיש

חובבי הכדורגל אינם יכולים לבקש מחזור מישחקים מעניין ומרתק יותר, מזה הצפוי בסוף השבוע במחזור ה־21. בירושלים ובחיפה יהיו השבת שני מישחקי צמרת בעלי השלכות רבות לגבי המיבנה הדכן של הקבוצות במאבקי העליה.

המוליך הפועל ירושלים והדולק אחריו, הפועל חיפה, יארחו את המדורגים שלישי ורביעי — הפועל טבריה ומכבי יבנה. טבריה תשחק בחיפה ויבנה תתארח בירושלים. ניצחונות של ירושלים וחיפה יציבו אותן בעמדה מצויינת והפער שישיגו במקרה כזה יהיה משמעותי ביותר ובעל השלכה רבה לקביעת שתי העולות. למרות שהדרך עדיין ארוכה.

אבל לא רק הצמרת תגעש מחר. מיגרש מכבי רמת־עמידר יארח את הדרבי הרמת־גני בין עמידר להכוח רמת־גן. לעמידר, במקום ה־12, 20 נקודות ולהכוח 3 פחות במקום ה־13. כל קבוצות התחתית יעקבו בעניין רב אחר מישחק זה.

הפועל בת־ים (11) יארח כבר היום את הפועל חדרה (5), בית"ר נתניה (10) יתארח מחר ברחובות אצל מכבי שעריים (7) והאחרון בדירוג, הפועל עכו, ישחק ביהוד נגד הפועל המקומי. שניצחון ירחיק מאיזור הסכנה. במרכז הטבלה ישחקו בגבעתיים הפועל רמת־גן (6) ומכבי יפו (7).

תחילת המישחקים 14.30.

אושר ניצחון לעכו

בית־הדין המשמעתי של ההתאחדות לכדורגל אישר אמש את תוצאת המישחק שהופסק בשבת בין הפועל עכו להפועל בת־ים, וקבע 3–0 לעכו.

שחקני בת־ים שהורחקו במישחק זה הועמדו לדין. מאיר ברגיני הורחק לשלושה מישחקים. משה בוטפיקה לארבעה מישחקים וכמוהו המורחק השלישי באותו מישחק, נתן יוסף. שלמה אלמקוליט נמצא כמתחזה לפצוע והורחק לארבעה מישחקים. יו"ר הקבוצה שלמה קורן נקנס ב־500 ש"ח והורחק לשלושה חודשים. הקבוצה נקנסה ב־1,500 ש"ח.

טבלת הליגה הארצית

.1	הפועל י־ם	20	24–45	47
.2	הפ. חיפה	20	11–22	44
.3	הפ. טבריה	20	28–41	37
.4	מכבי יבנה	20	21–24	32
.5	הפ. חדרה	20	29–30	28
.6	הפועל ר"ג	20	23–20	28
.7	מכבי יפו	20	16–16	25
.8	מ. שעריים	20	25–27	26
.9	הפ. יהוד	20	31–29	25
.10	ב. נתניה	20	23–19	23
.11	הפ. בת־ים	20	23–20	22
.12	רמת־עמידר	20	31–21	20
.13	הכח ר"ג	20	26–16	17
.14	הפועל עכו	20	32–13	12

פיפ"א בודקת את בראזיל

גביע עולמי

ריו דה ז'אנירו (איפי). ועדה מיוחדת מטעם פיפ"א החלה בבדיקת האמצעים שתציע בראזיל להציע לאירוח טורניר הגביע העולמי בכדורגל ב־1994. חברי הוועדה החלו את ביקורם באיצטדיון מראקאנה בריו, מיתקן הכדורגל הגדול בעולם, שתכולתו כ־180 אלף צופים.

חברי הוועדה יבקרו בהמשך סיורם בעשר ערים נוספות בבראזיל, כדי לבדוק אם הן עומדות בדרישות פיפ"א. ממשלת בראזיל תומכת באירוח הטורניר ולטענתה, יש למדינה האיצטדיונים, בתי המלון, נמלי התעופה ומתקני התיקשורת הדרושים כדי לארח טורניר בסדר גודל כזה. אולם על דעתה זו של הממשלה נמתחה בבראזיל ביקורת נוקבת לאור מצבה הכלכלי הקשה והחוב הלאומי העצום שלה, הגדול בעולם.

בראזיל, שנבחרתה הלאומית זכתה שלוש פעמים בגביע העולמי, אירחה את טורניר הגמר של הגביע העולמי פעם אחת בעבר, ב־1950. מדינות נוספות שהגישו את מועמדותן לאירוח הטורניר ב־1994 הן ארה"ב ומארוקו. פיפ"א אמורה להחליט בענין ביוני.

המשכים מעמוד 1

ארה"ב: בלי ציפיות מופרזות

(סוף מעמוד 1)

שנים שידאו סבירים ומבטיחים. עדיין נותר תהליך ארוך ומייגע של התייעצות עם ירדן וישראל ועם הפלשתינאים. הפקיד אמר כי עד כה לא נראה שאפילו אחד הרעיונות שרווחו בוואשינגטון בימים האחרונים ראוי להמשך הטיפול.

פקידים אמריקאים וישראלים אחרים אישרו שזו אמנם העמדה האמריקאית הכללית ועל אף הרצון הכן להיות לעזר קשה לראות היכן בדיוק ניתן להשקיע רצון טוב זה. פקיד ישראלי בכיר סבור כי הממשל מבקש לפחות להגיע למבנה המשותף הנמוך ביותר שיהיה מוסכם על ישראל, על ירדן ועל הפלשתינאים. "אפשר להצביע על חידוש שיחות האוטונומיה כפי שנקבעו בהסכמי קמפ דייויד כרעיון קביל על ישראל, אולם נראה כי ירדן לא תקבלנו," אמר פקיד אמריקאי שהשתתף בשיחות מובארק.

הנשיא מובארק מסיים היום את ביקורו הרשמי לאחר שנועד עם הנשיא רייגן, עם שר החוץ שולץ, שר ההגנה קרלוצ'י וחברי קונגרס. בבית הלבן הוקדש אתמול עיקר הדיון להמשך תהליך השלום ולמלחמת איראן עיראק. הנשיא רייגן קיבל שם את מובארק בדברי ברכה חמים ובשבחים על האומץ והמנהיגות שהוכיחה מצרים כאשר חתמה על הסכמי קמפ דייויד. רייגן הביע את שמחתו על כך ש"מצרים ממלאה שוב את תפקיד המנהיגה בקרב מדינות ערב". אשר לתהליך השלום, אמר רייגן "אם ייעשה עוד צעד ענק, הוא תלוי במצריים ובארה"ב". בלי לומר כיצד הוא מתכוון לפעול, הוסיף כי הוא מצפה בכליון עיניים להמשך הדיון עם מובארק "כדי להבטיח שתהליך השלום יתקדם ותושג התקדמות ממשית לשלום".

הטיל האחריות על ארה"ב

מובארק בדברי תשובתו הטיל הרבה מן האחריות על ארה"ב באומרו כי "ארה"ב יכולה לעשות הרבה כדי לעזור לכל מדינות המזרח התיכון להתגבר על בעיותיהן". הוא סיפר כי נפגש עם רבים ממנהיגי מדינות ערב אשר הבטיחו לו כי יעשו מאמצים למנוע התדרדרות "בחלקיה השונים של המזרח התיכון". האירועים האחרונים בשטחים, אמר מובארק, מלמדים כי המשך הכיבוש והדיכוי מסבים נזק לכל הצדדים ללא יוצא מן הכלל, אך למרות "הארועים הלאומיים" שבהם נתונים כמה מן הצדדים "ההסטוריה איננה נעצרת ויש להמשיך ולפעול כדי להשיג את מטרותינו".

פקיד בכיר שתדרך עתונאים בתום פגישת רייגן מובארק, אמר כי מובארק שוב הציג את רעיונותיו לקידום תהליך השלום אך הם לא נדונו באורח מפורט לבד מהקריאה להפסקת האלימות למשך חצי שנה שבה תמך המימשל באורח מלא. הוא הוסיף כי המימשל עדיין רואה בועידה הבינלאומית רעיון לגיטימי בתנאי שתוליך למו"מ ישיר בין הצדדים. הבעיה היא "שעדיין לא הגענו לנוסחה כזאת של ועידה בינ־לאומית שתהיה מקובלת גם על ישראל וגם על הערבים". הפקיד תאר את השיחה בין רייגן למובארק כעניינית וכנה, ולשאלה אם היה צעד קשה בין השניים, ענה בשלילה: "לא היו צעקות ובוודאי לא איומים אבל למובארק יש דרך מיוחדת להביע את דבריו," הסביר. עם זאת הובן מדבריו כי מובארק הטיל הרבה מן האחריות למצב על חוסר המעש האמריקאי ורייגן נאלץ להסביר למובארק כי ארה"ב איננה יכולה לרצות בשלום יותר מן הצדדים המעורבים. מובארק דרש מארה"ב לפעול ולתכנן צעדים לקידום תהליך השלום אך נתקל בזהירות אמריקאית ולדברי מקורות מצריים "אפשר היה להבחין בנימה הססנית ובלתי נחרצת מצד האמריקאים".

מובארק שוחח ארוכות גם על המפרץ הפרסי והציג את רעיונותיו גם לפני חברי קונגרס. מוואשינגטון ימשיך לטקסס, שם יפגש עם אנשי עסקים כדי לעודד השקעות במצרים. מארה"ב יטוס לצרפת ומשם ישוב לארצו.

שופטי התעבורה

(סוף מעמוד 1)

● השופט אשר ארבל (שנגדו הוחלט כבר להגיש כתב אישום פלילי באשמת הפרת אמונים) ביקש מהשופט ברדיין שיתחשב בתיק מסויים, משום שסגן נשיא בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע ביקש זאת.

כעבור ימים ספורים חזר בו השופט ברדיין מכוונתו להיפגש עם נציגי היחידה לחקירות פשעים.

גורמים משפטיים המעורים בפרטי החקירה נגד השופטים אמרו אמש כי הם אינם מייחסים משקל רב להאשמותיו של השופט ברדיין נגד שופטים אחרים. עם זאת הדגישו כי "כל מידע חייב להיבדק ביסודיות ובדיסקרטיות ותמיד צפויות התפתחויות נוספות והפתעות של החקירה".

בפרקליטות מחוז המרכז משלימים את הכנת האישום נגד שלושת השופטים (אשר ארבל, אהרון כהן וברשור הריפאי) שהוחלט להגיש נגדם כתבי אישום פליליים. בשבוע הבא יחתום היועץ המשפטי לממשלה על גליונות האישום שיוגשו לביהמ"ש המחוזי בירושלים.

במקביל נמשכת בדיקת החומר נגד שני שופטי תעבורה נוספים, האחד מתל־אביב והשני מכפר־סבא, (שמותיהם שמורים במערכת הוחלט שלא לפרסמם למרות ביטול צו איסור הפרסום).

ביום ראשון יכנס שר המשפטים את הוועדה למינוי שופטים כדי לדון בשינוי הכללים הקיימים לבחירת מועמדים לתפקידי שיפוט. בסדר היום של הישיבה לא נכללות הצעות קונקרטיות למינוי שופטים חדשים, לפיכך יש להניח שכל הדיון יוקדש לקביעת כללים חדשים לבחירת שופטים ולהשלכות שעלולות להיות לפרשת השוחד על המערכת המשפטית. השר שריר יעלה את פרשת השוחד נגד השופטים גם בישיבת הממשלה ביום ראשון.

הפרות הסדר

(סוף מעמוד 1)

כך מסרו אתמול מקורות צבאיים. מספר תושבי השטחים, הנתונים במעצר מינהלי מגיע ל־132 איש (114 מהגדה ו־18 מהרצועה).

הפרות סדר ברצועה

גם אתמול נמשכו הפרעות הסדר בכל ערי הרצועה. כן נמשכת שביתת מסחר בערים המרכזיות חאן יונס, רפיח ועזה. בצומת בית חנון נרגמה סיירת ישראלית באבנים ושימשתה נופצה. במרחבי הרצועה נרשמו עשרות מקרים של ידוי אבנים ובכמה מקומות הובערו צמיגים. מאות מסיתים ניסו אתמול להיכנס לבתי־ספר ברצועה ולהסית בנות לצאת ולהפגין. כוחות הביטחון דיכאו את כל המוקדים בהם היו הפרות סדר. נמשכה מדיניות המכות ברצועת עזה ובמספר מקומות הוכו צעירים על ידי חיילי צה"ל. מקורות ערביים מסרו כי לבית־החולים שיפא הגיעו כ־20 פצועים.

חברי הכנסת מתנועת התחיה הגיעו אתמול לביקור ברצועת עזה ביניהם ח"כ יוסי שריד, אמנון לין ושבח וייס.

ניתוחים חוזרים

עשרות פצועים תושבי השטחים אשר נפגעו מאש חיילי צה"ל במהלך המהומות בשטחים נאלצו לעבור ניתוחים חוזרים עקב מצבם החמור ולשם כך הוכנסו שוב לחדרי הניתוח בבתי־החולים בישראל, ברזילי, סורוקה ותל־השומר. הוצאות הטיפול בהם מגיעות למאות אלפי שקלים והמינהל האזרחי אשר התחייב לשלם עבור כל יום אישפוז טרם העביר את הכספים לבתי־החולים. אילנה זיו דוברת ביה"ח ברזילי באשקלון אמרה ל"הארץ" כי בברזילי אושפזו 27 פצועים רובם במצב קשה ביחידה לטיפול נמרץ או נשימתי. עלות יום אישפוז ביחידות אלו מגיעה ל־800 עד 1,000 דולר. בביה"ח ניתנו לפצועים 200 מנות דם. בכל בתי־החולים שבהם אושפזו פצועים ניתנו 500 מנות דם.

בתי החולים

(סוף מעמוד 1)

את כל מעבדות בכל בתי החולים בארץ אם לא יקבלו תוספת שכר ותנאי עבודה סבירים.

שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו דרשה אתמול משר האוצר להורות את אנשי משרדו להכנס למו"מ עם קבוצות העובדים השובתים בבתי החולים הממשלתיים במטרה למנוע את התמוטטות המערכת בשבוע הבא. בישיבת מטה החירום של משרד הבריאות אתמול בערב הובהר כי המערכת לא תוכל להחזיק מעמד יותר מימים ספורים.

קופת חולים הכללית פנתה אתמול למשרד האוצר בבקשה לסיוע ב־32 מליון שקלים כדי לממן את ההסכם שנחתם עם רופאי קופת חולים הכללית להפעלת משמרת שניה בבתי החולים. מאחר שהאוצר לא מכיר בהסכם שנחתם, דחו נציגי האוצר את בקשת הקופה.

ירדן־אש"ף

(סוף מעמוד 1)

אש"ף, אלא המשך לדו־שיח שהופסק לפני שנתיים ע"י הארגון, וזאת על פי התנאים שסוכמו. אם יתברר כי כך הוא המצב, הרי שירדן תקדם בברכה את חידוש הדו־שיח, המלך דיבר בראיון לשירות השידור המערב גרמני.

עוד הדגיש המלך בראיון, כי ירדן מוכנה שאש"ף יקבל זימון לוועידה הבינ־לאומית וכי עליו להכיר בהחלטות מועצת הביטחון 242 ו־338, לגנות את הטרור ולהיות נכון לדון בבעיה הפלשתינאית בכל צורותיה.

מקורות ערביים ברבת־עמון הבהירו אמש, כי לפי שעה אין סימנים לכך, שאש"ף מתכונן לשנות את עמדותיו ולהתיישר עם העמדה הירדנית. סגנו של ערפאת, סלאח חלף (אבו־איאד), הבהיר רק אתמול, כי אש"ף לא שינה כלל את עמדותיו האיסטראטגיות לכינון "מדינה דמוקראטית חילונית בכל פלשתין", וכי הקמת המדינה הפלשתינית העצמאית בגדה וברצועה היא רק שלב אחד במאבק נגד האויב הציוני".

המלך חוסין הביע באותו ראיון צער על "העמדה ההססנית של ארה"ב כלפי מאמצי השלום במזרח התיכון, וזאת בשל השפעת החוגים הקיצוניים בישראל על מקבלי ההחלטות בוואשינגטון".

חוסין הזהיר, כי המשך מדיניות הכיבוש של ישראל יביא לנקודת יאוש שבעקבותיה "יורד אסון" על כל המדינות והעמים באיזור, ואולי בעולם. לדבריו "ההתקוממות" בגדה וברצועה היא ספונטאנית ובאה כתוצאה "מכיבוש קשה של למעלה מ־20 שנה אשר התעלם מזכויות אנוש".

מובארק מכין מהלך דרמאטי

(סוף מעמוד 1)

במהלך חזרתו מארה"ב. השליחות נועדה להכשיר את הקרקע למהלך מצרי־ישראלי־ירדני.

מנכ"ל משרד החוץ, אברהם טמיר, אמר אתמול ל"הארץ": "הפעילות לפתיחתה של ועידה בינ"ל מתקדמת ותימשך בשיתוף מצרים וירדן. בין אם ארה"ב תתמוך בה ובין אם לא". לדבריו, מתכנן מובארק מהלך דרמטי והוא אינו נזקק לשם כך לברכתה של ארה"ב.

טמיר הוסיף, כי מצרים וירדן לא יסוגו מרעיון הוועידה הבינ"ל, שתפתח שיחות ישירות עם ישראל. אך הדבר מותנה בתוצאות הבחירות בישראל.

אמש דיווח מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, בקצרה לראש הממשלה על שיחתו עם מזכיר המדינה, ג'ורג' שולץ. ממקורות בלתי רשמיים נודע, כי שולץ מציע תכנית שלבים הכוללת אוטונומיה חלקית ולאחריה ממשל עצמי, הכולל סמכויות פוליטיות חכויות על אדמה ומים לתושבי השטחים.

בשלב שני יוסג צה"ל מחלק מהשטחים ויעביר את האחריות לבטחון הפנים באזורים אלה למשטרה מקומית. התהליך ליישום תכנית זו ייפתח במפגש של מנהיגי ישראל וירדן עם מנהיגי שתי המעצמות במוסקווה בחודש מאי. שולץ ייועד בקרוב עם עמיתו הסובייטי, אדוארד שווארדנדזה בניסיון לשכנע את בריה"מ לתמוך במהלך.

במסר שהעביר אתמול מובארק לשמיר, באמצעות השגריר מוחמד בסיוני, הוא עוקץ את ראש הממשלה: "אם לא בנושא הנסיגה מהשטחים ואם לא בנושא הוועידה הבינ"ל — על מה אפשר לדון איתך. ושגם יתקבל על הצדדים". הוא מביע תמיהה על הסתייגותו של שמיר מיוזמת השלום שלו ושואל מדוע הוא סבור שוועידה בינ"ל תוביל למדינה פלשתינאית. מובארק מבטיח כי יוסיף להשקיע מאמצים בעולם הערבי למען דו שיח עם ישראל באמצעות ועידה בינ"ל.

בתגובה העביר שמיר, באמצעות בסיוני, מסר למובארק ובו הוא מקדם בברכה את הקריאה לסיום האלימות בשטחים, כיון שהדבר לא יוביל לשום תוצאה. "ככל שהשקט יושג מהר יותר, נוכל להגיע למו"מ לשלום", כותב שמיר ומוסיף: כי הוועידה היא עניין שני במדרג ולכן מציע ראש הממשלה מפגש בין מצרים, ישראל ומשלחת ירדנית־פלשתינאית ללא אש"ף, כדי לנהל מו"מ ללא תנאים מוקדמים. מלשכת ראש הממשלה נמסר כי חילופי המסרים מלמדים על דיאלוג מתמשך בין שמיר למובארק.

נשיא מצרים שלח מסר גם לשר החוץ שמעון פרס ובו הוא מברכו על תמיכתו ברעיון הוועידה הבינ"ל וביוזמה שהציג הנשיא המצרי בוואשינגטון.

ריגול סובייטי בין עולים

(סוף מעמוד 1)

חשובים בקשר שבין השרותים החשאיים ליהודים ולישראל עד תקופת סטאלין. כותב כי לרובם המכריע של המהגרים אין קשר עם השלטונות והוא נחשב ל"נקי". אולם הרבה מהם עוברים קורס הכוונה מטעם המפלגה טרם עלייתם, כדי שידעו "מה לספר" בארץ, וזאת מבלי שיופעל עליהם כל לחץ.

המחבר דוחה את ההערכה כי אחד מכל ארבעה עולים הוא מרגל, אך מודה כי רבים מן הסוכנים היהודים חיים היום במערב ומשם הם פועלים למען מוסקווה. אחת הסיבות לגיוסם של העולים היא לעמוד בעזרתם על הנעשה בארצות־הברית. בק.ג.ב רווחת הבדיחה כי "מה שצפוי מחר באמריקה, ידוע כבר היום בישראל". בספר "פקיד השאיר" כותב דז'ירקורלוב כי הוא ועמיתיו העדיפו יחסים טובים עם ישראל ולא עם העולם הערבי בגלל יתרונה של מדינת היהודים באיסוף חומר על פעולותיה של אמריקה ועל פעולות המערב. לדבריו ראשי המחלקות המיוחדות אשר גייסו את המרגלים היהודים כה הצליחו בעבודתם עד שקיבלו עיטורים גבוהים לכבוד. הוא מזכיר בהקשר זה את אל"מ ולדימיר ודטיפורוק וקולונל אלכסנדר קורוסקוב. האחרון היה אחראי בשעתו על גיוסם והוא קודם לדרגת גנרל.

הכותב, שהוא גרוזיני, ושהיה אחראי בין היתר על השתלת מידע כוזב בעתוני המערב, מתאר את טיהורם של היהודים בברית־המועצות בתקופת סטאלין ואת סיפורם של אלה שלא הוצאו להורג. הוא כותב כי למרות שיהודים רבים משמשים בתפקידי מפתח בפוליטיקה ובשרות הדיפלומטי (כמו גיאורגי ארבאטוב, מראשי צוות המומחים של פירוק הנשק), הרי שקיימת נגדם אפלייה רבה בכל תחומי החיים, כמו נגד הגרוזינים ומיעוטים אחרים.

צו איסור פירסום

(סוף מעמוד 1)

במשך כמה שעות עוכבה ביום שלישי בערב פרסום ההודעה הרשמית של היועץ המשפטי על ההחלטה להגיש כתבי אישום נגד שלושה שופטים (אהרון כהן, ברשור הריפאי ואשר ארבל) משום שכל העוסקים בפגישה היו משוכנעים שקיים צו איסור על שמות השופטים ולכן יש לעכב את הפרסום עד לביטול הצו ע"י השופטת באור.

אין תשובה חד משמעית מדוע לא הוצא צו איסור פירסום על שמות השופטים. אך ההערכה היא, כי גורמים משפטיים סברו, שצו איסור הפירסום על שמו של מזכיר בית המשפט לתעבורה אברהם פלאי מקיף גם את חקירת פרשת השופטים. הערכה זו לא היתה נכונה — צו איסור הפירסום נגע רק לחקירת פרשת העובדים המינהליים בבית המשפט בתל־אביב, ופלאי בראשם.

הכוח האדם
הארץ חדשות

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הוצאת רופאים במקרים דחופים ב־6 בערב עד להחזרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
בלפונים: 03-433300
"שקפ" – שרות רפואי לקט (ת"א)
שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24—19
טל' 03-7549111 "שקפ" קוד מנוי 222
שליח – שרות רפואי לקט (חיפה)
ביקור חול בשעות 24־19, בימי שישי 24־14, בשבת 24־08 טל' 04-380541 קוד מנוי 1665
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית
ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום – 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום – 218620, 218898
מוקד לילה – 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בל מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל' 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקורבנות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
קשב לבית –
שרות מוניים לרפואה, שיקום וטיפול בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
7549111 איתורית 1500
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית:
(24 שעות ביממה):
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז מידע למבצעי לחץ מטעם "טנצ'ילי"
א' ו־ה' 11.00־13.00
ב' ו־ד' 16.00־18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
ארם לשירות אדם – חברה ציבורית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8

היעד להתלבות באזרים – הסברה וקיום לחולים מידע מוקדם 24 שעות ביממה: 03-290101, 03-203121. קו פתוח כל יום ב' 19.30־23.00, ת.ד. 20633 תל־אביב
תורנות מדענות בטלפון – הסתלק ת"א – 611001, 24363, 241239952 שעות ביממה) חוסן ירושלים 226335 חוסן חיפה 645354

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח – (ילדים, פנימית)
איכילוב – (כירורגיה)
ירושלים
שערי צדק – (כירורגיה, אורתופדיה, נשים)
הדסה ע"כ – (ילדים, עיניים)
ביקור חולים – (פנימית, א.א.ג.)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שוק המלך ג'ורג' 54 280644
סיני שד' ים 70 יפו 822995
ירושלים
מרפאת רוממה הפ"ג 28 523191
חיפה
חניתה חניתה 22 231905
חולון
ד"ר חורי סוקולוב 22 231905
בת ים
אחר הכינה רייך 20 583360
רמת־גן
הן ז'בוטינסקי 99 7514434
נתניה
הנשיא שד' וייצמן 36 23639
פתח תקוה
אגודת ברון הירש 21 911710
הקריות
הקריות ההגנה 1 ק' ביאליק 721665
חדרה
קופ"ח לאומית רוטשילד 60 322204
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחות, בריאות – אבצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' – 16.00־19.00.
יום ו' שעות 8.30—11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511-2
חיפה: ימים א', ד' – 16.00־19.00
רח' הספדים 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הוצאת רופאים במקרים דחופים: ב־6 בערב עד להחזרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 925335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
בלפונים: 03-433300
שירותי ישראל רפואי (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג – 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בל"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל': 03-284649
פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל' 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקורבנות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית:
241 שעות ביממה:
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
ביקור חולים – (נשים)
שערי צדק – (ילדים)
הדסה ה"צ – (פנימית)
הדסה ע"כ – (כירורגית, אורתופדיה, עיניים, א.א.ג.)

תורנות בתי־מרקחת

ירושלים
הר הזיתים הר הזיתים 287450
מוצא"ב – מרכז רפואי שערי צדק בית וגן 555502
תל אביב
בני דינגוף 174 222386
סיני שד' ים 70 יפו 822993
מוצא"ב – בני, סיני
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 33 333312
חולון
אהרון הפרין 52 889153
בת ים
בלפור בלפור 90 583448
רמת גן
הבנק ביאליק 30 723674
נתניה
סקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
כפר גנים לחוצי הגינה 6 9237416
הקריות
פנטגון הגדוד העברי 4 ק' מוצקין 711490
חדרה
קופ"ח לאומית רוטשילד 60 322204

מרכזי מידע – אגד
02-304304 03-432777 04-549121

הסנה
מוגש כשירות לציבור על ידי
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

זמן הדלקת הנרות

	כ"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.33	5.49
תל אביב	4.51	5.44
חיפה	4.40	5.46

לפרוייקט ארצי
דרושים
רוכשי מודעות מנוסים
באזורים:
מרכז הארץ
חיפה והצפון
ירושלים
באר־שבע ואילת
טל: 03-217934

למשרדנו בתל־אביב
דרושה
פקידה
למחלקה הטכנית
ידע בהנהלת־חשבונות
למשרה מלאה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ת.ד. 429
חיפה 31003

לחברת שקם בע"מ
לחנות שקם אבן־גבירול
דרושים/ות
קופאים/יות
במשרה חלקית
הכישורים הדרושים:
1. ידיעה טובה בעברית וחשבון.
2. השכלה 10 שנות לימוד לפחות.
3. גיל 23-45 שנה.
4. הדרכה במקום.

● המעוניינים יפנו לחנות השקם
לגב' לאה זיו
בימים א'־ה' בין השעות 10.00־17.00

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

★ **מהנדסי/ות והנדסאי/ות תעשיה וניהול** לעבודת ניהול בייצור באזור הדרום.
★ **מהנדס/הנדסאי בנין** + נסיון במכירות.
★ **טכנאי מכונות** לתכנון והפעלת מכונת חפליקיטור.
★ **טכנאי/הנדסאי** נסיון 5 שנים בענף הפח.
★ **טכנאי קירור** + תעודת חשמלאי.
★ **מפעיל CNC** רצוי נסיון במכונה ממוחשבת לכיפוף פח.
★ **מפעיל P.C.** לחנות מחשבים בהדר־יוסף (לשעות 15-19).
★ **מחסנאי טכני** + נסיון במחסן כלים (עיבוד שבבי).
★ **חשמלאים מוסמכים** נסיון תעשייתי רב.
★ **עוזרי חשמלאים.**
★ **חווטי לוחות חשמל.**
★ **מלחימים/ות מחווטים/ות ומרכיבים/ות** לאזור גושדן.
★ **רתכי חשמל/שריון/CO_2** מנוסים.
★ **כרסמים/חרטים** מעולים קונבנציונליים ו־CNC, פרופיל צבאי גבוה.
★ **מבקרי טיב** מכניים
★ **משחיזנים** להשחזה עגולה, פרופיל צבאי גבוה.
★ **מבקרי טיב** מנוסים בתעשיית רהיטים ומזרנים
★ **כונן** מכבשים ומבלטים
★ **צבעים** תעשייתיים / ווסס
★ **נגרים.**
★ **מפעיל גליוטינה.**
★ **מלגזנים** לאזור פ"ת / בת"ים.
★ **עובדי/ות ייצור** רצוי רקע טכני
★ **חשבת שכר** + נסיון בחשבות שכר ממוחשבת, רצוי נסיון בענף הרפואה
★ **מנהלת חשבונות** סוג 2 – 3 נסיון בהנה"ח ממוחשבת
★ **מזכירות** עברית־אנגלית, אנגלית ברמה ט"מ - הדפסות
★ **פקידות** עברית־אנגלית + הדפסות בשתי השפות
★ **בוגרי 12 שנות לימוד** לעבודה כטלרים בבנק במשרה מפוצלת
★ **מזכירה** עברית־אנגלית־צרפתית - הדפסות
★ **פקידת יבוא** מנוסה + שליטה ט"מ באנגלית – עיבוד תמלילים ע"א.
★ **פקידה טכנית** מנוסה + הדפסות בעברית
★ **פקידת כ"א** נסיון בהקלדת חומר למחשב - הדפסות

משרות קבועות, תנאים מצוינים, ארוחות והסעות
תל־אביב, דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
נתניה, שמואל הנציב 17, טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185, טל. 08-465277
חיפה, הרצל 22, טל. 04-670825

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

מעוז
חברה לביטוח בע"מ

אם ברצונך להצליח עשה החלטה בטוחה

חברת מעוז, חברת ביטוח בתנופה.
מקבוצת הביטוח של מגדל מחפשת מועמדים רציניים מגיל 24 ומעלה בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
אנו נכשיר אותך בקורס לביטוח חיים, תכנון פיננסי וביטוח כללי.
נסייע לך לעמוד במבחני רשוי מתמחה של משרד האוצר ובהבטחת הכנסה בשלבים הראשונים של עבודתך כסוכן החברה. נעזור לך להגשים קריירה עצמאית.
טלפן למירי: 03-647253.
או: 03-647294

ביטוח חיים עושים ב־ מעוז

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים:

מכונאי אחזקה

הכישורים הדרושים:
- בוגרי בי"ס מקצועי
- ניסיון של 6 שנים לפחות
- מגורים באשקלון והסביבה

לקורס מפעילים לעבודה במשמרת

הכישורים הדרושים:
- בוגרי 12 שנות לימוד.
- מסיימי שירות בצה"ל.
- בריאות תקינה.
- מגורים באשקלון.

המועמדים יעברו מבחני קבלה.
למסיימי הקורס מובטחת עבודה קבועה בחברת החשמל.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים אל מח' כח אדם תיפעול דרום רח' החשמל 14 ת.ד. 25 ת"א.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים

חברת החשמל לישראל בע"מ

קרן קימת לישראל
דרוש·ה
עוזר/ת לממונה על מפעל בולי הקק"ל 2/88

תיאור התפקיד:
עזרה באירגון, בייזום ובהוצאה לאור של בולי קק"ל חדשים ושל קטלוג בולי קק"ל; כתיבה ועריכה של חומר פירסומי בנושאי בולי קק"ל; ארגון חוגי אספנים של בולי קק"ל בקרב ילדים ונוער; עזרה בניהול חשבונות הכנסות והוצאות.
דרישות המשרה:
השכלה על־תיכונית; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין רצוי ידיעת שפות לועזיות נוספות; כושר הבעה בכתב ובע"פ בשפות הנ"ל. נסיון רב בעבודה מינהלית.
מקום מגורים בירושלים.
מועמדים/ות מתאימים ות הממלאים ות אחר דרישות המשרה הנ"ל, יפנו בכתב בצירוף תולדות חיים השכלה ונסיון לת"ד 283 ולציין על־גבי המעטפה מכרז מס' 88 .2
היער הוא שלך ובשבילך – ישראל נקיה בשנת ה־40

פילת
אגף מיון והשמה

ללקוח שלנו
מפעל תעשיתי באזור מפרץ חיפה
דרושה
מזכירת מנכ"ל

דרישות וכשורים:
- נסיון של 3 שנים לפחות בעבודת מזכירות עצמאית.
- שליטה מעולה בעברית.
- ידע באנגלית ברמה בינונית.
- הפעלת טלקס והדפסה מושלמת עברית/אנגלית.

העבודה במישרה מלאה 5 ימי עבודה בשבוע עדיפות למתגוררות באזור.
נא לפנות בכתב־יד בפרוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24 חיפה, 33131, ולציין על המעטפה משרה מס' 5250
סודיות תשמר בקפידה.

למשרד אדריכלים
שרטט הנדסאי ארכיטקטורה
מיום א'
03-285169, 290297

אנו מחפשים נציגי פרסום

לניהול משא ומתן
עם בתי עסק
לקידום המכירות
באמצעות הפרסום

כישורים נדרשים
- יכולת מכירה וכושר שכנוע
- זיקה והבנת מדיית הפרסום
- הופעה ייצוגית ואמינה
- חריצות ושאיפה להישגים

העובדים המתאימים יהנו מהכנסה מובטחת בחברה יציבה
- ויעברו הכשרה מקצועית

נא לפנות לתאום ראיון לתמי טל' – 052-911110

צומת השרון
עיתונות מקומית בע"מ

לרשת עיתונות מקומית
דרוש/ה
עורך ראשי
לעיתון מקומי ותיק בצפון הארץ
תנאי העסקה מצויינים
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 28025 תל־אביב 61281
עבור מס' 201
- סודיות מובטחת -

לחברה קבלנית לבנין דרוש
מנהל עבודה מנוסה
עם ניסיון מוכח בביצוע עבודות שלד וגמר
לקביעת ראיון נא לפנות למבנה ת.מ.מ בע"מ
טל: 03-358774 03-362068

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב

דרושים
סטודנטים לתפקידי שמירה

● **דרישות התפקיד:**
א. סטודנט שלפניו שתי שנות לימוד לפחות.
ב. יוכל להקדיש לפחות משמרת בוקר אחת בשבוע, בנוסף לימי שישי.
ג. לאחר שרות צבאי מלא.
ד. בריאות תקינה.

ליצירת קשר עמנו, נא התקשרו לטלפון: 03-210075 בין השעות 08:00־16:00 או כיתבו לת.ד. 33686 בצירוף קורות־חיים, פרטים אישיים כולל מספר ת.ז., מספר אישי, ארץ לידה, שנת לידה, שנת עליה, כתובת ומספר טלפון.

סודיות מובטחת
רק פונים מתאימים ייענו

קרן קימת לישראל
דרושים
מדריכים/ות לעבודה עם נוער במחנות הקיץ בארץ

★ בוגרי צה"ל (שירות צבאי מלא).
★ בעלי הכשרה פורמאלית בתחומי ידיעת הארץ והדרכה חברתית כוללת.
★ נסיון רב בהדרכת נוער בגילאי תיכון בתחומים הנ"ל במסגרות שונות.
★ שליטה בשפות: אנגלית, צרפתית, ספרדית, איטלקית, גרמנית.
★ עדיפות לדוברי צרפתית/גרמנית.

העבודה במחזורים בני שבוע ימים בחודשים יולי־אוגוסט 88. מועמדים/ות העונים לקריטריונים הנ"ל יפנו בכתב אל: קרן קימת לישראל המחלקה לנוער מדור ההדרכה רח' צבי שפירא 11 תל־אביב מיקוד 64358 טל: 03-287111 03-289946

היער הוא שלך ובשבילך – ישראל נקיה בשנת ה־40

לתיכון בבת־ים
דרושים
מורה לספורט
מורה לאנגלית
מורה למזכירות
מורה לתנ"ך ולשון
03-586247

דרושה
מזכירה כתבנית
מנוסה עברית אנגלית
למשרה מלאה
לפנות
03-389444, 389254
עליזה - צבי

עיריית הרצליה
דרוש
נגר מומחה
לניהול נגריית העיריה.
בעל כושר לבצע עבודות רהוט ונגרות בנין באופן עצמאי.
תנאים טובים למועמד.
דרוש
חשמלאי מוסמך
דרוש ידע בתאורת רחובות

בדבר פרטים נא לפנות לכח אדם בצרוף תעודות והמלצות למחלקת כח אדם סוקולוב 11 הרצליה.

משרד העבודה והרווחה
שרות מבחן לנוער
דרושים
קצינ/ות מבחן לנוער

ההשכלה הדרושה: כשירות בעבודה סוציאלית או תואר ראשון בפסיכולוגיה, מדעי ההתנהגות או חינוך.
על המעוניינים להתקשר:
1) **מחוז הדרום** – לגב' רחל שרביט באר־שבע, רח' הפלמ"ח 75. טל' 057-32471.
2) **מחוז תל־אביב** – גב' חנה וינשטוק יפו, שד' ירושלים 22, טל' 03-828173.
3) **מחוז המרכז** – גב' תמר גריידי פתח־תקוה, רח' מונטיפיורי 8. טל' 03-905552.
4) **מחוז חיפה** – מר אמציה גילת חיפה, רח' חסן שוקרי 1 טל' 04-643954.
5) **מחוז הצפון** – מר עזרא לוי טבריה, רח' זאכי אלחדיף 40. טל' 06-721012
6) **ההנהלה הארצית** – מר לוי עדן ירושלים, רח' יד חרוצים 10. טל' 02-717567

---

1. חשמלאי תעשייה/בניין
עם הסמכה
שכר התחלתי 1.000 $ נטו.

2. נגר רהיטים
עם ניסיון
שכר התחלתי 1500 ש"ח נטו.

3. הנדסאיות תעשיה וניהול

טל: באר־שבע – 057-73976
ירוחם – 057-89768

מכון דור
מיון · אבחון · פסיכולוגי

את/ה מתלבט/ת מה ללמוד באוניברסיטה?
הכוונה מקצועית במכון דור תעזור לך להחליט.

- מבחנים פסיכוטכניים ומבחני אישיות
- ראיון עם פסיכולוג
- שיחות יעוץ והכוון מקצועי ותעסוקתי

(עלות כוללת 200 ש"ח)

לפנות למכון דור רח' רוזנבאום 4 תל־אביב טל' 203652, 293116

למערכת עיתון
דרושים

★ **מגיה/ה** בעל/ת נסיון (משרה מלאה)
★ **עובד/ת לארכיון תמונות** בעל/ת נסיון (3 שעות ביום)
★ **פקידה** בוגרת תיכון, כולל מרכזית, נסיון בהדפסה (12:00-18:00)
★ **מרכזנית** בעלת נסיון (08:00-15:00)
★ **מרכזנית** בעלת נסיון (15:00-19:00)
★ **מונטאז'ר/ית**
★ **צלם/ת אופסט**

לקביעת ראיון נא להתקשר ל-03-253211

לאולפן לבגרות דרושים
מורים

להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב במקצועות: **מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית, תנ"ך, ספרות עברית, לשון, ביולוגיה, כימיה ואומנות, ידיעת העם והמדינה, והסטוריה.**
רק מורים בעלי תעודת הוראה ונסיון בהכנת כיתות לבגרות מתבקשים לפנות: תל־אביב: 03-5460618, ירושלים: 02-222340, חיפה: 04-641040, באר־שבע: 057-71690
– תנאים טובים למתאימים –

עיריית הרצליה
לבית ספר תיכון מקיף בהרצליה
דרוש/ה
מורה לסוציולוגיה
בחצי משרה
נא לפנות לבית הספר.
טלפון: 541055, 542529

הכנסת

לכנסת דרושים/ות לעבודה על פי חוזה לשנה ובהיקף של חצי משרה

1. **2 מדריכים/מדריכות לקבוצות מבקרים במשכן הכנסת.**
על המועמדים/ות לשלוט ב־3 שפות על בורין: עברית, אנגלית וכן גרמנית או ספרדית.
העבודה בימים א' ־ה' בשעות 08:00—15:00 ויום נוסף באחד מימי השבוע האחרים.
2. **סדרן/סדרנית**
נדרשת ידיעת השפות עברית ואנגלית
העבודה בימים ב'־ג' בשעות 13:00—20:00 וביום ד' בשעות 08:00—15:00.

המעוניינים/ות אחר שירות צבאי, יפנו ללשכת קצין הכנסת (למירי או לדליה) לקביעת ראיון.
טלפון: 02-554329 02-554367, 02-524212

לחברה לחברה לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
לתפקיד
דרושים יזמים חברתיים
מנהלים
למתנ"סים
* פרדס כץ
* באר יעקב

דרישות התפקיד
● השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) ● תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שוורץ
● נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים ● נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות
● מגורים במקום תנאי הכרחי.

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים גבעת גונדה ירושלים 91034.
על הפניות, בציון המקום המבוקש להגיע עד ל־12.2.88
על הפניות להגיע עד ל־12.2.88
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

לחברה מסחרית בפתח־תקוה
דרוש
מנהל חשבונות - לקוחות
★ סוג 3-2.
★ ניסיון של 3 שנים
★ אפשרי פנסיונר

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2285 (מיקוד 31040)

ס.ב.מ. – מידע כלכלי ממוחשב בע"מ
דרוש:
איש מכירות
◀ ידע בהכרת מערכת DOS של I.B.M P.C – הכרחי
◀ נסיון במכירות
◀ ידע בנושאים פיננסיים – יתרון
לפרטים נא לפנות לטל: 03-204334/5

צכذا عن الاصل

חדשות כלכלה

יעקב דנקנר בשיחה מחו"ל: אחזור בקרוב

בעל השליטה ב"אושיות" "הופתע מההחלטה למנות מנהל מורשה" ★ "בשלב זה אין טעם בנוכחותי בישראל משום שאיני מסוגל לראות מה שעושים לי" ★ מכחיש חוב ל"רותם"

מאת אריה לביא

יעקב דנקנר בעל השליטה בחברת הביטוח אושיות יצא מהארץ לפני שבועות אחדים אבל שבדעתו לחזור לישראל בקרוב. הוא הכחיש כי ברח מהארץ וטען כי היה בחופשה כאשר החלו לנקוט פעולות שנועדו, כדבריו, לחסל אותו ואת חברתו. דנקנר שוחח עם סופר "הארץ" מבריסל לשם הגיע מדרום אפריקה. בדעתו היה לנסוע משם ללונדון.

לדברי דנקנר יצא לחו"ל לאחר שחתם על הסכמים עם חברת הביטוח רותם מקבוצת הסנה והופתע כאשר החלו פעולות שנועדו להרוס את חברת אושיות, ובעיקר ההחלטה למנות מנהל מורשה לחברה. "הסכמתי שימנו מפקח מיוחד לחברה כדי להבהיר שאין מה להסתיר אך מינוי מנהל מורשה הוא צעד לא מובן כשם שלא מובנת ההחלטה לפטר את עשרות מעובדי החברה," אמר.

דנקנר הוסיף שבשלב זה אין טעם בנוכחותו בישראל מאחר שאינו מסוגל לראות את מה שעושים לו ולמפעל שבנה.

בקשר להפסקת התשלומים לחברת אבנר שתרמה להחלטה למנות מנהל מורשה לחברה, אמר שחברת אבנר קיבלה ערבויות מקבוצת הסנה וזו צריכה לשלם את החוב. דנקנר הכחיש שהוא חייב כספים לחברת רותם ואומר שההסכם שהושג עם חברת רותם מצביע על כך שאין לו חובות לה. עוד אמר שבניגוד לפירסומים, נמצאת הקופה לתשלום פיצויים לעובדים במצב תקין ויש בה 400 אלף שקל שחלקם ניתנו כהלוואות לעובדים. לדבריו הבכירים נהנים מביטוח מנהלים ואילו העובדים הזוטרים נהנים מכספי הקופה שמידי פעם קיבלו מכנה הלוואות.

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרכזי בנייה

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלס + הדרכה + מידע = הכל תחת גג אחד

1 קומפלט — קיימים במרוכז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 הדרכה — קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - תצוגה במקום, אפשרות לייצור דגם, חופשי - ללא תשלום. הביקור בתיאום מראש.
איזור המרכז – אורפל 03-808734 ,805320 | איזור ירושלים – אלטיר 02-854468 | איזור הדרום – דזפל 057-73124 ,33124/5 | איזור הצפון – קליל 04-700424 ,710957

3 מידע — קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלנו, במרכזי ההדרכה, ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

מוצר איכות נוסף של קליל

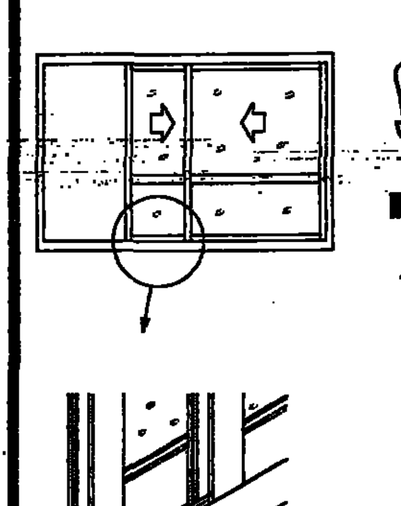

פתרון חדשני לבנייה יוקרתית

קליל 7000

דלת/חלון הזזה 2–3 נתיבים
דלת/חלון הזזה לכיס

קליל 7000 מתאפיין ב:
- איכות, יציבות וחוזק מירביים
- אטימות ונוחיות בתפעול לאורך שנים
- פירזול חדשני
- קל לייצור ולהרכבה

התלונות עמדו בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום"

פרופילי קליל 7000 מוגנים כמדגמים רשומים
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל ≡ 3 פסים

קליל פרופילי אלומיניום

קליל תעשיות בע"מ ● ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ● טל: 700424, 710957 (04) ● טלקס 471537 KLIL IL ● פקס: 711180 (04)

חשש לפגיעה ביצוא החקלאי לגרמניה בשל ארועי השטחים

תיתכן קריאה של ארגוני צרכנים להחרים תוצרת ישראל כפי שמוחרמת תוצרת דרא"פ

מאת אבי גנאור

המבורג, (מיוחד ל"הארץ") היצוא החקלאי מישראל לגרמניה עלול להיפגע אם לא ייפתרו הבעיות הפו־ ליטיות בגדה וברצועה. מזהיר קלאוס ברונס מגדולי הסיטונאים לירקות ולפירות בגרמניה.

ברונס, העומד בראש חברת פריקו, המשווקת למעלה מ־10% מהתוצרת החקלאית של ישראל במדינה זו, מסביר כי עד היום מכירות התוצרת הישראלית לא נפגעה, כיוון שעקרת הבית הגרמניה הרוכשת תפוזים וירקות אינה מודעת לעובדה שמוצרי "כרמל" או תפוזי "ג'אפה" באים מישראל וקשורים בדרך זו או אחרת לאירועים בשטחים. ואולם, החשש הוא כי אם יימשך אי השקט בשטחים, ייצאו בגרמניה ארגוני צרכנים, שידרשו החרמת תוצרת ישראלית בדומה למה שהתרחש לגבי מוצריה של דרום אפריקה.

אילן שיכטר, מנהל סניף מועצת ההדרים בגרמניה, אומר גם הוא: "אין ספק שיש חשיפה מוגברת של האירועים בישראל, חשיפה שעלולה להתבטא בסופו של דבר גם בשטח ובקשיים בשיווק התוצרת הישראלית בגרמניה בכלל וכמובן גם בתוצרת החקלאית. עם זאת תשווק השנה ישראל בגרמניה כ־20% יותר הדרים מאשר בשנה שעברה.

מעדיפים אשכוליות אדומות

בדומה לצרפתים מסתבר שגם הגרמנים מעדיפים כיום אשכוליות אדומות על פני לבנות אבל במועצה מציינים בסיפוק שהעלייה שנרשמה השנה חלה גם על האשכוליות הלבנות הרגילות. זאת, כאשר האשכוליות הלבנות מקפריסין משווקות כאן ב־5 עד 7 מארק פחות על כל קרטון ואילו האשכוליות האדומות מפלורידה ב־3 עד 4 מארק פחות מאלו המגיעות מישראל.

בסך הכל מספקת ישראל כעונה כ־10% משוק ההדרים הגרמני כאשר המתחרה העיקרית שלנו היא ספרד המספקת מעל ל־80% בתפוזים וקלמנטינות. הספרדים סבלו השנה מירידה משמעותית בטיב התוצרת שנגרמה בשל ריבוי הגשמים, דבר שהביא במישרין לעליה בביקוש לתפוזי השמוטי מישראל.

סוחרים: גל המחאות חוזרות; בנקים מונעים הגדרת "לקוחות מוגבלים"

טוענים כי הבנקים אינם מחזירים המחאות שלא כובדו בחותמת "נא לפנות למושך" אלא ב"התקבלה הוראת ביטול" ★ מאיימים לא לקבל המחאות בסכומים נמוכים

מאת יהודה שרוני

סוחרים מתחומי מסחר שונים מאיימים כי לא יקבלו עוד המחאות על סכום נמוך, עקב גל החזרות הפוקד את השוק בימים האחרונים. החזרת המחאות מתרחשת בעיקר בענף הטכסטיל וההלבשה ובענף הרהיטים. בגלל הסתבכות חברות רבות. הסוחרים מתרעמים בעיקר על הבנקים המסחריים, שלטענתם משתפים פעולה עם מחזירי שקים.

בפניות ל"הארץ" נטען כי לבנקים יש אינטרס עסקי מובהק למנוע את הגדרתו של מי שמחזיר המחאה כ"לקוח מוגבל". אחת הדרכים למנוע תיוג כזה של לקוח היא לציין על גבי ההמחאה שלא כובדה "התקבלה הוראת ביטול", במקום "נא לפנות למושך".

חלק מהסוחרים כבר הודיע כי ימנע מלקבל המחאות בסכומים נמוכים, כיוון שהטיפול המשפטי בהחזרת המחאה כזו גבוה.

לא ניתן היה לקבל את תגובת הפיקוח על הבנקים בנידון.

גורמים משפטיים מדגישים כי פעולה זו של סניפי הבנקים מנוגדת לחוק, שכן המקרים שבהם ניתן להחזיר המחאה עם "הוראת ביטול" הם בודדים. חוגים בנקאיים מסרו כי הנהלות הבנקים שלחו לסניפים תזכורת בנידון, ובהם הם נדרשו לנהוג על פי הכללים.

הערכות מחודשת בבל"ל בניו־יורק: 4 סניפים ייסגרו, עובדים יפוטרו

כוונה לייעל את מערך הסניפים ולהכנס לתחומי פעילות נוספים

מאת יהודה שרוני

בנק לאומי מתכנן היערכות מחודשת בסניפיו בניו־יורק. היערכות זו, שחלקה ייעשה השנה, מתבססת על עבודת מחקר שהוזמנה מחברת הייעוץ "אוליבר ויימן ושות'". במחקר, נסקרו על 24 סניפי הבנק הנמצאים בניו־יורק, תוך בדיקה אם יש תשואה נאותה על ההון בסניפים אלה. נקבע כי סניף בנק חייב להרוויח מידי שנה לפחות 250 אלף דולר, כדי להצדיק את קיומו.

בסקר התברר כי ארבעה סניפים אינם עומדים בקריטריון זה. ומתכוונים לסגרם. מדובר בין השאר בסניפים ברחוב דלאנסי ובברוקלין. הנהלת הבנק כבר הפעילה תכנית יעול שבה צומצם כוח האדם בכ־80 עובדים. הצמצום התאפשר לאחר שמוזגו שני סניפי בנק שהוטל ספק בקיומם העצמאי. צומצמה מצבת כוח האדם בחברת "לאומי סקיוריטס", העוסקת בעיקר בתחום ניירות ערך, והיא מעסיקה כיום חמישה עובדים. לעומת 15 בשנים קודמות. הנהלת הבנק מתכוונת להרחיב את תחומי פעילותו גם ללקוחות מסחריים בהיקף בינוני.

המעסיקים: המשך מס יסף — חריגה מההסכם לייצוב המשק

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המעסיקים הצטרפו אתמול לשורת הגופים, המתנגדים להמשך גביית מס היסף. דב לאוטמן, יו"ר לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, שלח אתמול מברק דחוף לראש הממשלה ולשרי הממשלה ובו הוא מבקש להסיר את ההצעה להמשך גביית מס היסף מעל סדר יומה של הממשלה.

דב לאוטמן

לאוטמן מציין, כי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים רואה בחומרה רבה את הכוונה להמשיך לגבות את מס היסף והחלטה כזו מהווה חריגה חמורה מהסכם לייצוב המשק, שנחתם בינואר 87' בין הממשלה, ההסתדרות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

לאוטמן מציין גם, כי ראש הממשלה ושר האוצר התחייבו אז, כי מס היסף יהיה תקף לשנה אחת בלבד והתחייבות זו היתה אחת המניעים להסכמת המעסיקים לצירוף חתימתם להסכם.

לאוטמן הוסיף, שבמידה והתחייבות זו תופר, תיפגע מאוד אמינות הממשלה ולשכת התיאום תביא זאת בחשבון בדיונים בעתיד.

חשש במושבים מ"מתקפת נושים" — בעקבות ההסדר עם הבנקים

מנהלת ההסדר במו"מ עם 50 מושבים

(ע.) תנועת המושבים אינה משתתפת בשמחת החתימה על הסדר המושבים בשל הסתבכות בת השנה בחתימתו — נאמר בהחלטת מזכירות התנועה מאתמול.

ההחלטה מחייבת עם זאת את ההסדר כפתרון הטוב ביותר. בתנאי שהמושבים שבהסדר לא יידרשו ע"י הבנקים לשלם בעתיד סכומים נוספים בשל גרעונות מפעלים או בגין ערבויות בין מושבים וכן שתהיה העמדת אשראי הולם ופריסת חובות סבירה. ההלכה המוכרזות נתקבלה על פי הצעת מזכירי התנועה. גוליה גל ויהונתן היאל.

ראש מנהלת ההסדר אברהם סנפירר מסר, כי כתנהל משא ומתן עם 50 מושבים. חלקם "עדיין יושב על הגדר". אך לדעתו, במצב הקיים, ההסדר הוא הברירה הטובה ביותר.

סנפירר אמר כי קל יהיה לחבר מושב להיכנס להסדר כחבר באגודה, מאשר כחבר מושב בודד. המנהלה, הוסיף, מחייבת המשך הפעילות של המושב באגודה. לדבריו, ארגוני הקניות יעסקו להבא רק בתשומות חקלאיות. מפעלים לא רווחיים ייסגרו או יימכרו. חברי מושבים שאינם מסוגלים להמשיך ולתפקד כחקלאים, יצטרכו למצוא תעסוקות אלטרנטיביות.

מזכיר תנועת המושבים, גוליה גל אמר, כי מוקדם לשפוט אם ההסדר הוא הישג או מכשלה. לדעתו צפויה "מתקפת נושים" אשר תביא לתגובה קשה מצד המושבים ולהתקרבות גורמים פוליטיים ב־ כעבר.

אושרה רשימת המועמדים לניהול מפעלי תעשיה אווירית

מאת זוהר בלומנקרנץ

ארגונה של ההסיבה החדשה מנעסיה האווירית במסגרת תוכנית ההתארגנות, נכנס אתמול לביצוע מעשי. לאחר שבוועדת המנהלים אישרה בישיבתה שלשום את רשימת המועמדים לעמוד בראש כל אחד מהמכבת המפעלים.

לבד מהצגת המועמדים לתפקידים השונים, הובאו לפני חברי מועצת המנהלים פרטי עסקות מסודגות.

ראשי ועד העובדים נפגשו באמצע השבוע בירושלים, עם ח"כ מיכה חריש, בתוקף תפקידו כממלא מקום יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת והעלו בפניו את החשש, כי הארגון לא יביא למסירת עבודה הישנה לתעשיה האווירית.

ערך את העמוד: אור גנדר

הריבית על ההלוואה המוניטרית — 18.7%

מאת דן סגיר

שיעור הריבית הממוצע שנקבע אתמול במכרז על ההלוואה המוניטרית שמעמיד בנק ישראל לבנקים בהיקף 750 מיליון ש"ח הוא 18.7% לשנה. שיעור הריבית שבו נסגר המכרז הוא 17% לשנה. הבנקים שהציעו ריבית נמוכה משיעור זה לא קיבלו כספים במכרז הנוכחי.

המכרז שנערך אתמול הוא הראשון מבין ארבעה שיתקיימו בפברואר. הסכום הכולל הוקצה לבנקים בריביות שונות, בהתאם להצעותיהם במכרז. בנק ישראל ציין שההלוואה המוניטרית פטורה מחובת נזילות בבנק, ולכן עלותה לבנקים היא שוות ערך לשיעור ריבית של כ־16% לשנה בגיוס פקדונות מהציבור (פח"ק).

במכרז אתמול הציעו הבנקים 114 מיליון ש"ח ללא ריבית. המציעים התחייבו לקבל סכום זה בריבית הממוצעת שנקבעה בסופו של דבר ל־18.7% לשנה.

אל על מזמינה סוכני נסיעות מחו"ל לסיור הכרות בישראל

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

שלוש קבוצות גדולות של גורמי תיירות מחו"ל הוזמנו להתארח בישראל במהלך חודש פברואר על חשבונה של חברת "אל על", כחלק ממאמץ עידוד תנועת התיירות.

במהלך ינואר כבר אירחה חברת התעופה על חשבונה בארץ, שלוש קבוצות אחרות, בנות למעלה מ־40 איש בכל קבוצה, מטעמם של גורמי תיירות מניו־יורק, לוס אנג'לס ושיקגו שבארה"ב.

ארגונם של קבוצות סוכני הנסיעות והתיירות לסיור היכרות בישראל נעשה על ידי נציגי חברת התעופה בחו"ל, עוד לפני שפרצו האירועים האחרונים בשטחים. היה חשש, כי בעקבות הסיקור השלילי באמצעי התקשורת בחו"ל בכלל ובארה"ב בפרט, על הנעשה בגדה וברצועה, יבטל חלק מאותם גורמי תיירות את בואם ארצה. אולם בשלב זה התברר החשש וקבוצות האורחים של חברת התעופה מחו"ל מגיעות במלואן.

שרות חקירות כללי
ש.ח.כ.
מקבוצת "השומרה"

31 שנות נסיון והצלחה
בארץ ובעולם
לשרותך!
בחקירות בינלאומיות
איתור אנשים ורכוש
בדיקת מעמד כלכלי
בדיקות גרפולוגיה

S.I.R.
תל־אביב, רח' אנגל 8
טל. 623084, 621975 (03)

השתלמות המשתלמת בעסקים

★ כלכלה ★ פיננסים ★ מיסוי ★

בואו להתעדכן

לוח פעילות המכללה הפיננסית בעתיד הקרוב

תאריך	סוג פעילות	נושא	מיקום
1.2.88	ערב עיון	ליסינג והשכרה	מלון דן ת"א
2.2.88	ערב עיון	חוק מע"מ	מלון דן ת"א
4.2.88	ערב עיון	הלוואות לעובדים ובעלים	מלון דן ת"א
8.2.88	ערב עיון	תחילת שנת המס	מלון דן ת"א
10.2.88	ערב עיון	דוחות כספיים	מלון דן ת"א
21.2.88	ערב עיון	ניכויים במקור	מלון דן ת"א
23.2.88	ערב עיון	אחריותם האישית של מנהלי הכספים	מלון דן ת"א
8-9.3.88	סדנא	מתמטיקה לאנשי עסקים ומנהלים	מלון דן ת"א
13.3.88	ערב עיון	השקעות הון בעסקים	מלון דן ת"א
15.3.88	כנס	ועדת שישנסקי	מלון דן ת"א
27.3.88	פורום מיסים	פורום המיסים	מלון דן ת"א

ניהול מקצועי — אשר קניפל

לפרטים נוספים והרשמה:
ת.ד. 16068 ת"א 61160
טל. 249390, 03-5449603
פקס. 03-5449610.

המכללה הפיננסית
תזרים האינפורמציה שלך

בשכ"ח
קומת משרדים
ביהודה הלוי 14 תל־אביב
לפנות 03-627114
עו"ד ברטוב

בשכ"ח
דירה 3 חדרים
+ טלפון
במרכז תל־אביב
03-627114.

קרן קימת לישראל לשכת הדובר
האזינו
הערב, יום שישי, 29.1.88
בשעה 19.05 ברשת ב'
משה ריבלין יו"ר דירקטוריון קק"ל
מהארה בטור השבועי מראיין יואל רפל

אלברט בן־דוד M. Sc.
מהנדס בנין
מנהל כללי
אבן־דוד חברה קבלנית לבנין בע"מ
מציעה בתל־אביב:
דירות בנות 4 חד' ועם גג צמוד,
למכירה בבניין מפואר ויוקרתי ההולך ונבנה בשדרות חן 27, ת"א (פינת רח' השופטים).
חנויות ומשרדים להשכרה/מכירה, בבנין חדיש ומודרני ההולך ונבנה ברח' קרליבך 1 פינת לינקולן, ת"א (מול בית "מעריב").
חנויות בשטחים: 85 מ"ר ו־ 125 מ"ר. משרדים בשטחים: מ־ 60 מ"ר ועד 400 מ"ר.
★ חניה לקהל בשפע.
חנות 70 מ"ר להשכרה מיידית
בבנין חדיש באזור מסחרי מרכזי בת"א, רח' סעדיה גאון 24 (ע"י רח' קרליבך) + טלפונים.
לפרטים: טלפונים 03-235275, 03-237217 ● לפנות לזיוה ברדוד. בין השעות 09.00-12.00.

למד צרפתית
בריביירה הצרפתית
לפרטים נוספים נא לפנות לפיוני 03-346480
או בשעות הערב לתושבי 03-355530
לאילת: 08-471862

האזינו ל"קול השלום"
היום, לתכנית "לפני שבת" בשעה 2.00
איתן דנציג מראיין את:
ח"כ ד"ר אליהו בן־אלישר
אבי כהן שחקן נבחרת ישראל בכדורגל
הזמרת ירדנה ארזי

בט"ו בשבט השנה כל תושב יטע עץ בתל־אביב

עיריית תל־אביב יפו
תחלק שתילי עצים חינם.

עיריית תל־אביב־יפו
תחלק בט"ו בשבט תשמ"ח
10,000 שתילים חינם.

כל בעל "תעודת תושב" בתל־אביב־יפו
זכאי לקחת חלק במבצע
ולקבל שתיל חינם לנטיעת עץ בגינתו.
(בתים משותפים בהם למעלה מ־12 דיירים - רק באמצעות ועד הבית).
את השתילים ניתן לקבל
בט"ו בשבט 3.2.88
בין השעות: 10.00-18.00
במקומות הבאים:

משרדי מנהלי השכונות:
- **רמת החייל, ישגב, בני אפרים מזרחה,** עולי הגרדום 46, טל. 485636, מנהל - שלמה סמיר
- **הדר יוסף, מעוז אביב, בני אפרים מערבה,** קהילת ורשה 73, טל. 491480, מנהל - אבי ברזוהר
- **פלורנטין, שפירא, נוה שאנן,** מסלנט 27, מרכז קהילתי, טל. 370497, מנהל - חנרט מרקוביץ
- **יפו א', נוה עופר, צהלון, חסכון,** נחל הבשור 3, טל. 833005, מנהל - קלמן אברבך
- **רמת־אביב, נוה אביבים, למד** בוחדצקי 19, טל. 415176, מנהל - נבי בן שבת
- **נחלת יצחק, מונטיפיורי, בצרון, רמת ישראל,** מרכז קהילתי רמת ישראל האספרגוס פינת דם המכבים, טל. 333338, 337680, מנהל - בקי נרלר
- **כפר שלם, כפיר, נוה ברבור, נוה חן, ליבנה, רמת הסיירים, נוה אליעזר, ניר אביב,** מחניים 23, טל. 302717, מנהל - מנשה הראלי

משרדי הפרויקט לשיקום שכונות:
- **נוה שרת** - אדירים 1, טל. 472802, ענת אלמוס.
- **התקוה** - אצ"ל 67, טל. 376457, אילון מיכאל.
- **נוה אליעזר** - ערד 7, טל. 394453, יואב כספי.
- **יפו ג', נוה גולן** - פיקוס 26, טל. 588187, בני ונסורה.
- **יפו ד'** - שן ארי 8, טל. 580111, בני ונסורה.
- **עג'מי** - תרשיש 19, טל. 812679, אלי בן בסס.

ובבניין עיריית תל־אביב־יפו

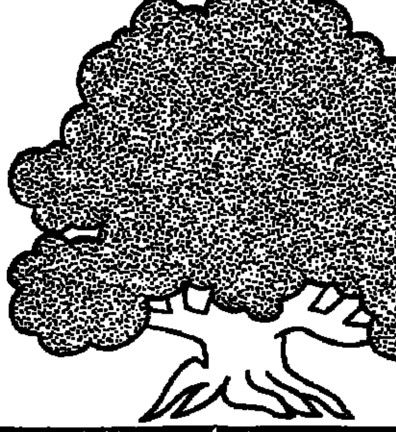

עיריית תל־אביב־יפו - למען עתיד ירוק יותר.

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
10 ש"ח כולל מע"מ

הלוח הארצי

הארץ חדשות

חדשות | העיר | כלהעיר | צומת השרון | כאן הדרום | הלוח הבטוח

הלוח הארצי | כלהעיר | ירושלים

דירות למכירה

פנטהאוסים

קבלנים מציעים

● בפסגת זאב, 4 חדרים, כתחים בשלבי בניה מעולה, כתנאים לזו"ג, מחירים נוחים. 246742 (6285) 221440

קוטג'ים

● בגבעת זאב, קוטג' 4 חדרים, קרקעי+גינה. טל. 06"328410 (5935)

וילות ובתים

● במבשרת ציון + בית עם אופי, בניה אלפא נכסים 667263 (5977)

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

● בפסגת זאב 3 + פ"א + מרפסת, גינה. מתווכת הצב 855212 (6657)

● בבקעה שלושה גדולים משופצת טלפון 412508 (6658)

2—2.5 חדרים

● בנוקים, 2.5, מתווכת, קל"ג, כערב 232641 לרול"ר 225164 (6025)

1—1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

● דרושה דירת 1.5 בכתה ללא תיווך מיידי. 557483 (5987)

דירות מרוהטות

בהלוואה מבנק טפחות אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

לפרטים: הלני המלכה 9 02-219111 גאולה יחזקאל 11 02-285145 רמת אשכול פארן 02-815090, 02-815092 ירושלים

לחברת תיווך גדולה
דרושה/ה
מנהל/ת
לסניף ירושלים
1. נסיון של לפחות שנתיים בתיווך דירות
2. יכולת ניהול צוות
3. רצוי אקדמאי/ת
– סודיות מובטחת –
נא לפנות מיידית בכתב יד לת.ד. 2391
עבור 239 ירושלים

מתקבלות הזמנות
ללוח כל העיר
02-247118
לבעלי כרטיס אמריקן אקספרס ויזה וישראכרט

מכוניות

אודי

● אודי 80, 1300, 1982, טסט. (6029) 344125 מעולה 87,000

אוטוביאנקי

● אוטוביאנקי ג'וניור, 1984, ראשונה, 73,000, מצוינת. 272644 (6038) 911879

אופל

● אסקונה אוטומט ושרס 1300 ראשונה 1986. 223859 (6031) 855712

אוסטין

● מטרו 1980 אוטומט + סאנרוף + אפשרות החלפה + תשלומים. 242202 (6086) 232203

אמריקאיות

● ביואיק סקיילרק 1978 יפהפיה + אפשרות החלפה + תשלומים. 242202 (6785) 232203

אלפא

● סוד, 82, 8000, שלישית, מוכה, כתנת לכוחזן. (6453) 716039

ב.מ.וו.

● ב.מ.וו. 315, 1985, 80,000, מטלי + הילוכים. (5962) 533694

דייהטסו

● שרמנט אלגי 1300 84 יד ראשונה + מזגן, מזדרון (5965) 818103

וולבו

● סטיישן 1982 2000 + אפשרות החלפה + תשלומים. 232203 (6089) 242202

טלבוט

● אוריזון 1983, 1300, יד ראשונה. (5963) 636099 קמ' 100,000

מונדיאל

לנצ'יה

מוריס

● מוריס מרינה 72 דיזיר מצב וצמיגים חדשים מכני בבורין (6535) 421630

מסחריות

מיני-מיינור

מרצדס

● מרצדס 190 1983 אוטומט 69,000 ק"מ + תוספות. 342240

משאיות

סובארו

● סוגי סובארו 1972 לבה ביצוע, מצב לבה. (5944) 536011

פיאט

● פיאט 131 1600 1983 אוטומטית במצב מצוין, יד ראשונה (5957) 638477

סוזוקי

סיאט

● סיאט מלגה 1200 1987 ראשונה מצוינת. (6091) 246546 .272564

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פז'ו

רנו

אופנועים

● מוטור 50 איסר 1985 במצב מצוין + תוספות. (6128) 344156

ביקוש רכב

● בעניין לקנות כל סוגי המכוניות, תשלום במזומן. 242202 (6349) 232203

הצעות עבודה

למוקד הבירה
דרושים
מקדמי מכירות
הכשרה בחברה
הכנסה נאה
למתאימים
02-242024
02-248161

صكذا عن الأصل

הכוונה הארצי · הארץ חדשות

המשך ירושלים

יעד

יעוד תעסוקתי-ניהול-מיחשוב בע"מ

ללקוחותינו בירושלים
דרושים/ות:

★ כימאים
★ מזכירות
★ תוכניתי מחשבים
★ הנדסאי תעשיה וניהול
★ מנהלי-עבודה בבניין

הכוונה מקצועית
ע"י פסיכולוג תעסוקתי ביעד

לקבלת פרטים ורישום פנו לשיבא
בין השעות 16.00 — 08.00, 02-520022
(מזכירה אלקטרונית אחרי שעות העבודה)

רח' המוסדים 22, ת"ד 23672,
ירושלים 91235, טל' 02-520022

או.אר.אס.

מבני-תעשייה

מגרשים

רפואת-שיניים

מוכרים/ות

שילוב

ביקוש עבודה

עסקים

מחסנים

משרדים

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

חימום והסקה

וידיאו

מחשבים

חבר

עוזרות ומטפלות

מנפאואר

תיגבור

אביב

חנויות

מערכות-סטריאו

פסנתרים

צילום

רהיטים

אסטרולוגיה

ציוד בניין

בריאות

מוכרים

קונים

חברה טובה

חוגים

עבודת פרך

קורת-גג

שעורים פרטיים

משקים

עבודות יד

בעלי-חיים

מקררים

שידוכים

אזור הדרום · כאן הדרום · הכוונה הארצי

דירות למכירה

וילות ובתים

בהלוואה
מבנק טפחות
אתה יכול לקנות,
לבנות, לשפץ או
להרחיב את
הדירה
לפרטים:
מרכז מסחרי ד רח' מה. שפירא אשדוד
08-552335
מצדה, מרכז הנגב ב"ש
057-76183
שד' הרצל 65 רמלה
08-230939

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

ביקוש דירות

מכוניות

אוטוביאנקי

אמריקאיות

דלתה

חלון

לנציה

סובארו

סוסיתא

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מסחריות

ביקוש עבודה

עסקים

חנויות

משרדים

חקלאות

הלוואות

מכירות ושירותים

הצעות עבודה

להברת מערכות תקשורת דרושים/ות
אנשי מכירות
מהשורה הראשונה
נסיון רב בשיווק מערכות תקשורת חובה
תנאים מצויינים
פניות בכתב יד + קורות חיים תענינה
ת.ד. 45233 חיפה סודיות מובטחת

קלורית
ירושלים, הנדסה וסחר בע"מ
דרושים:
★ טכנאי מזוג אויר
★ טכנאי הסקה
בעלי ידע ונסיון בחשמל ופקוד
המסוגלים לעבוד באופן עצמאי
לפנות: 02-524142 בשעות העבודה

רוקר אינטרנשיונל בע"מ
מפעל עתיר ידע בירושלים
דרושה
פקידה למחלקת רכש
* הדפסה באנגלית ובעברית — חובה
* ידיעת השפה האנגלית
* נסיון בעבודה דומה — יתרון
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות טלפונית
02-822222, 02-820905

דרושים
• מנהל/ת מחלקת תמחיר
כישורים:
- כלכלן (רצוי עם נסיון דומה בענף).
- יכולת ניהול צוות עובדים.
- עמידה בלוח זמנים.
דרישות:
- ניהול מחלקת תמחיר - לאחר שנת לימוד וצבירת נסיון.
- בדיקת כדאיות, עריכת תקציבים.
- תחשיבים כלכליים, מעקב ובקרת ייצור.
- חישובים מסחריים, דיווחים, חישובי מכס ומסקנות.
• מכונאי/ת מכונות תפירה/ מכשירן/ית מסגר עבודות עדינות
כישורים:
- בוגר ביה"ס מקצועי.
- בעל רקע במכניקה עדינה.
- רצוי בעל ניסיון קודם בעבודה.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למחלקת כח-אדם, טל': 02-715255, בין השעות 07:00-16:00.

Triumph
אני מרגישה בטריומף חדשה.

למפעל תעשייה באזור חיפה
דרוש/ה למחלקת השיווק
כלכלן/נית צעיר/ה
★ תואר אקדמי או סטודנט לקראת סיום הלימודים.
★ רצוי נסיון במכירות, יבוא ויצוא.
★ ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
★ רשיון נהיגה.
מועמדים העונים לדרישות התפקיד יפנו בכתב-יד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496 חיפה 31043 עבור משרה מס' 5-2
• סודיות מובטחת •

המועצה המקומית ערד
מכרז פומבי משולב
דרושים/ות

1. מנהל/ת ספריה ציבורית עירונית (1/88 כ"א)
א. **תאור תפקיד ותחומי אחריות:** ניהול צוות עובדים, תיקצוב וניהול רכישות וניהול דוחו"ת. מגע עם גורמי חוץ ופנים.
ב. **דרישות התפקיד:** השכלה בספרנות שלב ב' מורשה. או ספרן אקדמאי בעל נסיון בספרנות של 3 שנים לפחות. שליטה בעברית ושפה זרה נוספת. **היקף משרה 75%.**

2. מנהל המחלקה לגינון ולנטיעות (2/88 כ"א)
א. **תאור התפקיד:** ניהול צוות עובדים תיקצוב פיתוח ומגע עם גורמי פנים וחוץ
ב. **דרישות התפקיד:** בוגר ביה"ס לשתלנות וגננות או השכלה אקדמית רלוונטית. נסיון 4 שנים בניהול לפחות כושר הבעה בעברית בכתב ובע"פ רצויה ידיעת השפה הערבית.
היקף משרה - מלאה.

3. עו"ס לטיפול בזקן.
א. **תאור תפקיד:** טיפול באוכלוסיית הקשישים כפי שמפורט בתע"ש. ייעוץ וארגון את נושא חוק ביטוח סיעוד.
ב. **דרישות התפקיד:** עו"ס כשיר או בוגר אוניברסיטה 3 שנות נסיון כושר בארגון וכמו כן כושר בכתב ובע"פ כושר הדרכה.
היקף משרה 75%.

דירוג ותנאי שכר בהתאם להסכמי השכר הרלוונטיים בהתאם לכישורי המועמד
חובת מגורים בערד ינתן סיוע בדיור ע"פ נוהלי משרד השיכון.

שאלון מועמדות ניתן לקבל בכח אדם טלפון מספר 057-955119, 057-957911
הגשת מועמדות עד לתאריך 12.2.88

בכבוד רב
אברהם שוחט
ראש המועצה

עיריית ק. ביאליק מרכז קהילתי
דרוש/ה **רכז/ת שלוחה**
למתנ"ס צור-שלום
יכולת ניהול והפעלת צוות
ניסיון קודם בתחום החינוכי, תרבותי
עדיפות לתושבי הקריות
מדריך ליחידה לקידום נוער
למשרה מלאה
מדריך חברתי — לחצי משרה
לטל' 04-731157

האוניברסיטה הפתוחה
לאוניברסיטה הפתוחה דרושים מנחים בקורסים הבאים:

שנאת ישראל ואנטישמיות
בערד
הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיומו) בהיסטוריה כללית או היסטוריה של עם ישראל. רצוי נסיון בהוראה.
נא לפנות לאלזה טל: 03-422677

מגלות לקוממיות
במכללת אחווה (ליד צומת אחים)
הנחיה שבועית בימי ד' בין השעות 09.00-10.30.
הכישורים הדרושים: תואר אקדמי בהיסטוריה של עם ישראל. רצוי התמחות בתקופת בית שני.
נא לפנות לאלזה טל: 03-422677

ניהול השיווק
בדימונה
הנחיה אחת לשבוע בין השעות 17.00-20.00.
הכישורים הדרושים: תואר שני במנהל עסקים (או לקראת סיומו). התמחות בשיווק.
נא לפנות לחדוה טל: 03-422679

אשנב לפסיכולוגיה חברתית
במכללת אחווה (ליד צומת אחים)
הנחיה שבועית בימי ב' בין השעות 18.00-20.00
הכישורים הדרושים: תואר שני (או לקראת סיומו) בפסיכולוגיה חברתית. רצוי ניסיון בהוראה. נא לפנות לחדוה טל: 03-422679

דירות למכירה

● בצהלה 3 חדרים בקומה 2 קו"ב (בלי) 17570304א 03"746355

● ברמלה כבן נחרים 3, ק"ג + חדר"ם סביבה שקטה 08"232301 19433004א

● ביבנה 4 96 מ"ר קו"ב מטבח כפרי 17484907א 08"455765

● בצהלה 3 חדרים 78 מ"ר קו"ד (בלי) בשכונת גבעת הזיתים 08"241202 16254328א

טוביה לשם רח קהילת סלוניקי 7 ת"א 03-481387

בשיכון דן — למכירה — וילה, 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר, מגרש 600, פנוי במיוחד. $ 500,000

בשיכון דן — למכירה — קוטג', 4 חדרי שינה, מרתף, סלון, שירותים כפולים. $ 270,000

בתל אביב — בכרמיה — למכירה — 2 חדרים (דירת קוטג') קו"א + סלון, מיידי. $ 70,000

ברמת השרון — הלבנות — קוטג' מפואר ומושקע, מגרש 400, 500,000 דולר, מיידי.

ברמת גן — תל-בנימין — למכירה — מגרש 1400, מיועד ל-4 קוטג'ים. $ 800,000

ברעננה — קוטג', משקע, מגרש 371, 4 חדרי שינה, פנוי במיוחד. $ 230,000

בירושלים — ברמות — למכירה, 1/2 3, מרווחת + גג ק"צ, מיידי.

בתי כפר ומשקים

● להזדמנות! משק לידי־הדרה למכירה במיוחד. 163539071 052

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

דירות נופש

● מבצע נופש לכל החיים באילת קלאב־הוטל באוגוסט 772741 16260311א

וילות ובתים

● 3 יחידות קוטג'ים בבניה בגולים שנים בנה בניה תכנון בניה ועיצוב בעלים 17575804א 03"5101391

טוביה לשם רח קהילת סלוניקי 7 ת"א 03-481387

בשיכון המנהלים — למכירה — בית, 4 חדרים, מגרש 439 $ 240,000

בסביון — למכירה — וילה, 1,300 דונם, במרכז, שקט. $ 450,000

בסביון — להשכרה — לשנתיים, וילה, חצר מטופחת + טלפון, מיידי.

בסביון — למכירה — וילה מפוארת 5 דונם, 8 חדרים, מיידי.

בצהלה — למכירה — וילה, חד־קומתית + יחידת מגורים, גינה. $ 450,000

בצהלה — למכירה — וילה, 6 חדרים, מושקעת, פנוי במיוחד. $ 480,000

1—1.5 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

גוש דן

תל־אביב

איזור השרון

חולון ובת־ים

ראשל"צ

נתניה

דירות בשנ"ח

קונים זהב מהציבור וזהלומים גדולים יהודה הלוי 143 ת"א
ZAMLER טל: 03-235924

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: הנוטע 16 נתניה 053-337523

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: הרצל 44 ראשל"צ 03-948844
בית הפועלים 4 רחובות 08-451861

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: שד' קוגל 25 חולון 03-851472
העצמאות 64 בת־ים 03-537924

יעצמן 85 כפ"ס 052-32343 052-449452 85

● 4 חדרים, ק"ג, בלי, מושקעת, מרווחת $83,000

● 4 חדרים, חדשה + מעלית בהזדמנות $80,000

● דירות להשכרה 5 ,4 חדרים + טלפון מיידי.

● 5 + גג 150 מ"ר, באזור יוקרתי, נוף משגע.

● למכירה חנות בדמי מפתח במקום מעולה.

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: ביאליק 22 ר"ג 03-721644
ריבבי ציון 29 פ"ת 03-904703

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: החשמונאים 123 03-5614081-6

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
לפרטים: סוקולוב 11 הרצליה 052-88017

קידמה
אלפי דירות למכירה בגוש דן ללא דמי תיווך!
מחפש דירה?
הכתב לנו בטלפון את פרטי הדירה שאתה מחפש (אזור, חדרים, תקציב...) ואנו נשלח לביתך דו"ח מחשב עדכני ומסודר של הדירות המתאימות לדרישותיך.
המחיר מבצע 30 ש"ח בלבד (בכרטיס אשראי בטלפון). ללא דמי תיווך!
מוכר דירה?
הכתב לנו בטלפון את פרטי דירתך ואנו נביא אותם בין קונים פוטנציאליים, כל זאת בחינם! וללא התחייבות מצידך!
עובר דירה?
התקשר למשרדינו וקבל לביתך חינם את "משנה מקום..." הירחון לעוברים דירה.
הצטרף לקידמה בשוק הדירות: 03-5449973-4

"לא מכרת, לא שלמת"
קבלת מודעות לוח העיר
לבעלי כרטיסי אשראי בטל:
290697
293648

הבורסה הארצית — הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

● בתוכנית קומה 2 1 1 טלפון 5600 דולר ... 03-659053 ... 194438077

● בהרצליה 4 חדרים ק.א. + מעלית מפוארת, ... 052-84202 ... 194504077

● ברמת גן דירת 3 חדרים ... 03-280541 ... 200143072

● דירה בכפר סבא ... 052-444150 ... 160007113

● ברמת השרון 1/2 3 ... 03-473156 ... 161201113

● בגבעתיים 4 גדולה ... 03-496248 ... 162317113

● 4 בגבעתיים 5400 ... 178859113

● 3 מרפסות ... 03-450555 ... 172811113

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומאו

אינוצ'נטי

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

ב.מ.וו.

דירות בדמ"פ

דירות מרוהטות

שותף/שותפה

ביקוש דירות

AVIS

למכירה
דגמי 1987
● איביזה 1200
● קורה 846
● דייהטסו שרייד 1000
● אוטוביאנקי 1000 ט ז
● לנצ'יה דלתא 1300 - מזגן
● דגמי 1986
● סובארו 1300 רגיל - מזגן
● סובארו 1300 אוטו' - מזגן
● סובארו 1600 אוטו' - מזגן

לכל המכוניות אחריות
ל-3 חודשים ו/או 5000 ק"מ
משרד מכירות:
לוד - בוטן מרכזי "אוויס"
אזור התעשיה לוד העתיקה
טל 08-226464, 221062, 222210
בימים א'-ה' בין השעות 08.00-17.00
ביום ו' בין השעות 08.00-13.00

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר"

מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות מילים (לא שטח) בלוח העיר בלבד ולגבי נכס או שירות. (לחלק: נכס) המוצעים באזור ת"א, גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך

● כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' הנגב 4 ת"א טל' 03-371261 בימים א'-ד' בין השעות 8.00-15.00 ולא יאוחר משבועיים מתום חודש פרסום.

שיעורי עזר
בכל המקצועות

פרסום ניל ב"
לא מכרת לא שילמת!
קבלת מודעות ללוח הארצי באמצעות כרטיסי אשראי או באבן גבירול 66 ת"א (ליד קולנוע גת) טל 03-219149 03-218713
נשמח להישמע

חדש
בדיזנגוף סנטר !!
קבלת מודעות ל"לוח העיר"
בתנאים מיוחדים
אטרקציה הפקות
טל 7517388
שער מס' 2 בקזינו הלאומי

משכנתא, יותר פשוט ממה שאתם חושבים

דירה לא מוצאים כל כך מהר, אבל כשמוצאים, צריך את הכסף מהר, מאד מהר. אנחנו יודעים, ואנחנו איתכם. אם אתם זכאים למשכנתא של משרד השיכון, אנו נטפל עבורכם בנושא תעודת הזכאות ונעניק לכם את המשכנתא בזמן הקצר ביותר האפשרי. את הכסף תוכלו לקבל במשך כל ימי החודש. תוכלו לקבל גם הלוואה

משלימה של הבנק, למקרה שהכסף לא מספיק (ומתי בעצם הכסף כן מספיק?..) גם אם אינכם זכאים למשכנתא של משרד השיכון, אבל רוצים לקנות דירה, לבנות, להרחיב או לשפץ - נשמח לעזור לכם, גם לכם מגיעה משכנתא.
פנו עוד היום אל מומחה המשכנתאות שלנו. הוא יודע, והוא איתכם.

מומחי המשכנתאות עומדים לרשותכם:
תל-אביב, מונטיפיורי 31, 03-202444
ירושלים, המלך ג'ורג' 14, 02-222355
חיפה, רח' הרצליה 24, 04-521673
באר-שבע, העצמאות 54, 057-37903
אילת, מרכז מסחרי. 059-71010
פתח-תקוה, רוטשילד 76, 03-9223422
נתניה, רח' סמילנסקי 7, 053-611577

אשדוד, מרכז מסחרי א', 08-525111
רחובות, שעריים, הרצל 59, 08-450368
ראשון לציון, הרצל 65, 03-9682246
הרצליה, רח' בן גוריון 2, 052-544111
בת ים, שד' העצמאות 67, 03-585066

אנחנו יודעים, ואנחנו איתכם.

בנק לאומי למשכנתאות

מודעה באחריות
לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
379-379

ווקסהול

● ויקטור 1961 1500 + טסט + הלפים שמורה מרשימה. 03"5322705
18340004א

מלבום

לנצ'יה

מיני מיינור

● בהזדמנות מיני מיינור קלבמן 1100 1975 סט"ק 222922-03
193123077

מרצדס

דלתה

הילמן

● הילמן 71 1000 דולר במצב טוב 03"5232897
00042328ב

וולוו

סוסיתא

● רום כרמל 81 טסט לשנה חיפוש 03"5567498
17212811א

סיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

סיטרואן

סוזוקי

סאאב

● סקניה 1981 + קאוורן מהיירוק לעולה חדש/תייר 03"35142
20021721א

סובארו

פורד

לא מכרת
לא שילמת
קבלת מודעות
לוח העיר
03 625015
5365759
עד חצות

פיאט

פיז'ו

הכוונה האנושית · הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

למ.א.ס.
יצור ושיווק בע"מ
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
מעולה
עם נסיון
למשרה מלאה
לפרטים נא לפנות
03-5565672 לתיקי:
03-803369

רפואת שיניים

מורות וגננות

עוזרות ומטפלות

מחסנאים

נערים

נהגים

ספרים/יות

עובדי מתכת

שרטטים וגרפיקאים

עובדי מוסך

יהלומים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות

מזכירות

סוכנים/ות

אחיות

גזירה ותפירה

דפוס

הנהלת חשבונות

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

SOS
כח אדם
אנשים טובים לעבודה טובה
תל-אביב: פינסקר 7
03-292190 , 298384

ל"א.ו.ת.
דרושים:
★ חשמלאי תעשייתי
★ מכונאי דיזל
★ מכונאי אחזקה
★ פועלים/ות
★ מסגרים
★ רתך CO2
★ רתך נחושת
★ מנהל אחזקה
★ מתקין מכשירי קשר
תנאים מצוינים למתאימים
03-371465/70

זוהילה
למשרדנו בת"א
דרושים
* נגר בניין
* מעבדות
* תמלילים (וורדמיל)
* מנתחי מערכות
כושר כתיבה
ניסיון 5 שנים
רקע בסביבות
דיגיטל
* רתכי C"O2
* רתכי ארגון ונרוסטה
* מסגרים תעשייתיים
* פחחים תעשייתיים
* חשמלאי תעשייתי
* מוסמך
* דפס אופסט
* עוזר חשמלאי
* מפעיל C.N.C
בתחום העיבוד
השבבי
בעל ניסיון
בעבודה
במחשב מנוק
ת"א, רח' דיזנגוף 117
03-5448328/9

דרושות
אחיות • מטפלות
עובדת סוציאלית •
• ומרפאה בעיסוק

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

כתיספר לנהיגה

חלפי רכב

מכוניות להשכרה

הצעות עבודה

דרושים
מנהלים וסוכני
פרסום
בכל הארץ

משאיות

מסחריות

רנו

טנדרים

המשך ת"א גוש דן והשרון

ל.א.ו.ת.
דרושות
* מנהל/ת חשבונות
* מזכירה אנגלית עברית
* כתבניות עברית אנגלית
* מעבדות תמלילים
* מזכירה עברית
* מפעילת טלקס אנגלית
תנאים מצוינים למתאימות
03-371465/70

תינוק

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

עסקים

להשכרה בבתים
לרציניים בלבד
מח' מכונאות
פעילה + ציוד
03-869830
03-5516373

פועלים/ות

פקידים/ות

מקדמי מכירות

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

משרדים

אולמות

מחסנים

בתי מלאכה

חנויות

מכירות ושירותים

בתי אבות

מציעים למכירה

ריפוי והרזיה

ציתות והאזנה

בריאות

לטם
מכון רגל

הלוואות

ברוך relax
למצבי לחץ והרדה
יתר לחץ דם
שיטת בריאלקס
סדנאות
ב"ים, ת"א וחיפה
02-813237

ניקוי ופוליש

ספרים

מערכת סטריאו

נופש וקיט

שיפוצים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

צילום

רהיטים

רהיטי-תכים

הלבשה והנעלה

מלגזות ושינוע

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

כלי נגינה

صكا عن الاصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

וידאו

[illegible]

מחשב

[illegible]

ציפוי אמבטיות

[illegible]

חימום והסקה

[illegible]

שיעור

[illegible]

חיות בית

[illegible]

אמנות

[illegible]

אסטרולוגיה

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

תנורי אפיה

[illegible]

מכונות תפירה

[illegible]

מכונות כתיבה

[illegible]

טלויזיות

[illegible]

רוצים לקנות

[illegible]

מדיחי כלים

[illegible]

מזגני אויר

[illegible]

סידרות

[illegible]

שידוכים

[illegible]

בר־זוג

[illegible]

בת־זוג

[illegible]

הכרויות

[illegible]

חוגים

[illegible]

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש/ה
פקיד/פקידת חשבונות
עם נסיון למשרה מלאה
פנות בכתב ת.ד. 1973 חיפה מיקוד 31019

קח תן חצי חינם

עיריית תל-אביב-יפו
דרוש
מפקח/מפקחת בחינוך המשלים
דרוג: עובדי הוראה בתוספת גמול מדריך ואחזקת רכב.
תאור התפקיד: ייזום תכנון וביצוע פעולות חינוכיות תרבותיות ומינהליות של מרכזים קהילתיים.
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית בתחומי החינוך או החברה. נסיון מוכח של 10 שנים לפחות במינהל חינוכי. נסיון בניהול מוסד חינוכי.
העונים על כל דרישות התפקיד יתקשרו אל הגב' שוש אופק טלפונים: 236959 438260 בשעות המשרד ויוזמנו לראיון

דרושים:
חרטים וכרסמים
בעלי נסיון
לשתאימים תנאים טובים -
"ארוחה חמה" "משכורת 13" "5 ימים בשבוע"
רצוי תושב האזור.
טל: 06-554618 06-555912

מכללת זבולון
קרית ישמואל
דרושה
מזכירה דתית
למשרה מפוצלת
מועמדות מתאימות מתבקשות לצרף קורות חיים והמלצות

דרושים
★ **אדריכל/ית**
★ **הנדסאי/ת אדריכלות**
בעלי ניסיון בתוכניות עבודה, לעבודה מיידית
טל' 04-981939, 04-981959

דרוש/ה
למשרד רואה חשבון:
מנהל/ת חשבונות סוג 3
עובד ביקורת
(אפשרות להתמחות)
רצוי עם נסיון
לפנות לת.ד. 754 חיפה עבור רואה חשבון

לחברה מסחרית
דרוש:
סוכן מכירות
בתחום דישון צמחים.
נסיון במכירות
לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 10280 מפרץ חיפה

"שמעי"
אגודה לילדים לקויי שמיעה
דרוש:
מדריך להוראת מחשבים
בימים א'-ד' בשעות 14.00-17.00
להתקשר לטל' 530024 בשעות אחה"צ

הסיבת ביתיים אי רוגוזין
זקוקה ל:
מורה לשון וספרות
לעבודה מיידית
לטל. 04-440812 בשעות לפני הצהריים
04-442285 בשעות הערב

דרושים
★ **אדריכל/ית**
★ **הנדסאי/ת אדריכלות**
בעלי ניסיון בתוכניות עבודה, לעבודה מיידית
טל' 04-981939, 04-981959

דרוש:
פקח תברואן מוסמך
למשרה מלאה.
נא לפנות בצירוף תעודות והמלצות ב.ים.מקומית שלומי בטנגנון
טל: 04-968161

למשרד מהנדסים
דרושים
★ **מהנדס / הנדסאי בניין**
להתחשבנות עם קבלנים וחישובי כמויות
★ **מזכירה**
עם ידע בעיבוד תמלילים
לפנות טלפונית: 04-257435

למשרד שמאים בחיפה
מעבדת תמלילים עברית
ברמה מעולה
משרה מלאה
הכרת תוכנת א"ב, יתרון!
טל: 04-334092
לפנות לסוזי
בימים א' עד ה' בלבד.

למשרד שמאים בחיפה
מעבדת תמלילים עברית
ברמה מעולה
משרה מלאה
הכרת תוכנת א"ב, יתרון!
טל: 04-334092
לפנות לסוזי
בימים א' עד ה' בלבד.

לחברת לירון
יבוא ובכשיטי יוקרה
דרושות:
דיילות מכירה
באיזור הצפון
רווחים נאים, עבודה בשעות הפנאי.
לפנות אל חנות במפרץ
04-988350
במשך כל שעות היום

למפעל באשקלון
דרושה
מזכירה
רצוי ידע בניהול משרד והדפסה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 101
סביון עבור "אשקלון"
- סודיות מובטחת -

דרוש:
פקח תברואן מוסמך
למשרה מלאה.
נא לפנות בצירוף תעודות והמלצות ב.ים.מקומית שלומי בטנגנון
טל: 04-968161

לשרות קריסטל באזור הצפון
טכנאי שרות
למוצרי חשמל ביתיים
★נסיון בעבודה עם לקוחות
★בעלי ידע בחשמל
★רשיון נהיגה 3 שנים לפחות
תנאים טובים למתאימים
לפנות בכתב יד ת.ד. 9138 חיפה
סודיות מובטחת

לחברת שיווק ארצית למוצרי צריכה ביתיים
השייכת לקונצרן תעשייתי גדול
דרושה
לעבודה קבועה בסניף ירושלים
פקידת מכירות
★ השכלה תיכונית
★ יוצאת צבא—רצוי בעלת רקע פקודי
★ עד גיל 28
★ כושר עבודה מעולה בתנאי לחץ ונכונות לשעות נוספות
מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות למספר טלפון 03-9234424 לנאווה או לסיגל בשעות הבוקר
סודיות מובטחת

סופר-פארם
דרושה
אשה/בחורה
אינטליגנטית, אחראית ובעלת יוזמה
לעבודה במשמרות במח' הקוסמטיקה
לפרטים נוספים לטל' 839321 לקלרית או למירב
טל' בשעות הערב 345768 קלרית

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
לסניפנו בחיפה
דרוש/ה
מפקח/ת רכישה
(סופרווייזר)
לטיפול בסוכנים קיימים
נא להתקשר 04-514445

לימית שמירה ואבטחה
דרושים
מאבטחים
יוצאי צבא
לעבודה לפי שיבוץ אישי
ותנאי שכר מצוינים
לקביעת ראיון
טל' 02-244974
02-245421

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
דרוש/ה
יועץ/ת חינוכי/ת
תאור התפקיד:
ייעוץ חינוכי לסטודנטים ומעקב אחרי השנתיים האקדמיים. ייעוץ בנושאי בחירה והתאמה לפקולטה. טיפול והידום קבוצות סטודנטים עולים חדשים. סטודנטים במילואים וסטודנטים מעיירות פיתוח
הכישורים הדרושים:
בעל/ת תואר אקדמי בייעוץ חינוכי או פסיכולוגי (רצוי תואר שני). נסיון של 3 שנים לפחות בייעוץ והדרכה של תלמידים או סטודנטים. שליטה בשפות עברית ואנגלית. רצוי ידע בשפות נוספות. יכולת לעבודה בצוות. כושר לקיים מגע נאות עם סטודנטים, עובדים וסגל אקדמי
מספר המשרה: מח/74.
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 7.2.88, אל אגף כח־אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

דרוש/ה:
מנתח/ת מערכות
בוגר/ת תעשיה וניהול — מערכות מידע
הכרת מערכות DIGITAL ו-MUMPS יתרון
נא לפנות לטל' 04-244875

"עמידר" החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל בע"מ מחוז הצפון
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מקום עבודה בעכו
התכונות הדרושות:
★ סוג 3־2 בהנהלת חשבונות
★ הכרחית שליטה בעברית
★ עדיפות לבעלי ניסיון
המעוניינים יפנו בכתב למזכירות מחוז הצפון רח' מאיר 2, חיפה

לש. קאופמן
יבוא ושיווק עצים בעטרות
דרושים
מנהל חשבונות ראשי
בעל יכולת נהול ופקוח על מערכת ממוחשבת. 3 שנות נסיון לפחות
מנהל עבודה
למחלקת ייצור הרהיטים
נסיון בנהול צוות עובדים, תכנון ופקוח על הייצור, נסיון של 3 שנים לפחות בתפקיד דומה.
למתאימים תנאים מצויינים
5 ימי עבודה בשבוע.
לקביעת ראיון לפנות טלפונים 02-854360, 853193/4

דרושים
★כימאי/ת + נסיון למפעל, בשעות תעשיה 5 ימים
★חשמלאי ראשי/מוסמך + רשיון למתח גבוה
★חרטים כרסמים קונבנציונאליים וסי.אן.סי
★מבקרי טיב, מרכיבים מכניים, מכוני מכונות אוטומטיות
★עובדות ייצור במפעל 5 ימים בשבוע
★לשעות 14.00—18.00 מעבדת תמלילים עברית, מעט אנגלית
★לשעות 14.00—19.00 מזכירה מעבדת תמלילים עברית אנגלית
★לעבודות מזדמנות לפי שעות מעבדות תמלילים, כתבניות, מזכירות, מתאים לסטודנטים/יות
משרדינו פתוחים בשעות 08—18.00
ירושלים - בן־יהודה 7
02-242801
02-241979
02-233732
דנאל
החברה לשרותי כח אדם בע"מ

לתעשיה הצבאית באזור חיפה
דרושים/ות
- **מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה**
  - לתחזוקת מתקני C.N.C בייצור.
  - דרוש ידע באנגלית וניסיון של שנתיים לפחות.
- **הנדסאי חשמל**
  - בעל ידע בפיקודים ובמערכות תעשייתיות
  - בעל ניסיון של שנתיים לפחות
- **אנשי אחזקה — לטיפול בציוד מתוחכם**
  - מכונאים בוגרי בתי ספר תלת שנתיים
  - המכירים מערכות הידראוליות ופנאומטיות
  - ידיעת אנגלית יתרון
- **חוטים/כרסמים — לייצור מכשירים מדויקים**
  - בוגרי בתי ספר מקצועיים או קורסים בחריטה וכרסום.
  - בעלי 8 שנות ניסיון
- **צבעים — לצביעה בריסוס.**
  - למוצרים תעופתיים.
  - לבעלי ניסיון – יתרון

המתאימים/ות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מספר טלפון לצורך התקשרות)
לת.ד. 437 חיפה, מיקוד: 31003
– סודיות מובטחת –
התעשיה הצבאית

לשרות לייעוץ ארגוני בחיפה
דרושה
מזכירה
- חצי משרה
- יכולת לנהל משרד
- שליטה במעבד תמלילים — WORDMILL
- שליטה בעברית רצויה ידיעה באנגלית וערבית
נא לפנות לשולה, טלפון בירושלים: 02-634079

מחסנאי
לחלקי חילוף למוצרי חשמל
★ נסיון עבודה עם מחשב
★ רקע טכני
★ שעות עבודה 16.00 — 07.00 לפחות
מגורים בחיפה יתרון
בכתב יד לת.ד. 4800 חיפה עבור מחסנאי

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
יצואני הלבשה תחתונה
דרושים
★ **תדמנית**
★ **בוגרת בי"ס מקצועי לאופנה**
★ **תופרת**
5 ימי עבודה — משרות מלאות
לפנות לטלפון 04-709510

שופר-סל
לסניף אגרון 1 ירושלים
דרושים
לעבודה לילה
(עד חצות)
★ קופאים/ות
★ עובד מחלקת חלב
★ עובד מחלקת בשר
★ עובדת מעדניה
עבודה במשמרת בוקר ואחה"צ לסירוגין
תנאי שכר מיוחדים
הכשרה תנתן במקום
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום

חבר
חברה לשרותי כח אדם
רח' ינאי 6 234265-6-7-8
★ בחורים בוגרי מכניקה עדינה
משכורת גבוהה
★ בוגרי צבא בעלי נסיון בנושא חשמל מטוסים
(חשמניקים חמשניקים וכו'). משכורת גבוהה
★ צבעים, צבעי ריסוס
משכורת גבוהה

לרשות שמורות הטבע
דרוש **חשב**
תפקידים עיקריים:
1. אחריות למערכת תקבולים ותשלומים
2. אחריות למערכת הנה"ח ממוחשבת
3. אחריות להכנת דוחות פיננסיים
דרישות התפקיד:
1. השכלה גבוהה בכלכלה, או בראית חשבון או במינהל עסקים.
2. נסיון מוכח של 5 שנים, הצוי במוסדות ציבור.
3. יכולת ניהול משא ומתן ברמה גבוהה.
התפקיד כרוך בנסיעות ברחבי הארץ.
השכר ותנאים נלווים כמקובל בשרות הציבורי.
המעוניינים יפנו למילוי שאלונים, עד יום 5.2.88 למשרדי רשות שמורות הטבע. רחוב ירמיהו 78 ירושלים

MEDIC PLUS בע"מ
מדיק פלוס בע"מ
שירותי רווחה וסיעוד
רחוב חרל"פ 8 רחביה ירושלים
טלפון 02-665879
דרושים
מטפלות בית; אחים/ות חובשים/ות; מקדם/ת מכירות
בעל/ת רקע רפואי +רכב
רצוי דוברי אנגלית או גרמנית
שעות: א'-ד' 09.00-13.00, פרט ליום ד' ר"ר אחה"צ 16.00-19.00

למכללת אורט בגבעת רם ירושלים
דרוש/ה
ספרן/ית
בוגר/ת בית ספר לספרנות
למשרה חלקית וגם מלאה
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות למזכירות המכללה. טל 02-533141-8
בין השעות 08.00-15.00

לחברה בענף התמרוקים
באזור התעשיה טירת הכרמל
(ליד ההיפרשוק)
דרושות
1. קלדנית מעולה
להעברת חומר במחשב
2. אורזות סחורה
למשרה מלאה
העבודה הינה מא' - ה'
בין השעות 6:00 - 08:00
ו 08:00 - 13:00
נא לפנות טלפונית 04-573291-2-3
ולבקש את בועז
- סודיות מובטחת -

זמיר
שרותי כח אדם בע"מ
חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670750/1
קרית ביאליק: צומת צבר, טל' 04-709284
תל־אביב: רח' בן יהודה 26, טל' 03-284494
רחובות: רח' הרצל 202, טל' 08-473832
אשדוד: רח' רוגוזין 22, טל' 08-535455
באר שבע: רח' ההסתדרות 73, טל' 057-73118
דרוש/ה
למפעל עתיר ידע באזור חיפה
מפעילת טלקס אנגלית
מנוסה למשרה מלאה
★ אנגלית ברמת שפת אם, לעבודה במשמרות
נא לפנות לסניף חיפה

זמיר
שרותי כח אדם בע"מ
חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670750/1
קרית ביאליק: צומת צבר, טל' 04-709284
תל־אביב: רח' בן יהודה 26, טל' 03-284494
רחובות: רח' הרצל 202, טל' 08-473832
אשדוד: רח' רוגוזין 22, טל' 08-535455
באר שבע: רח' ההסתדרות 73, טל' 057-73118
דרושים/ות
חרט / כרסם — קונבנציונלי או C.N.C מכל הרמות.
רתך מנוסה — מכל הסוגים קורא שרטוט בשכר גבוה.
חשמלאי / מוסמך / ראשי / בכיר — נסיון מוכח.
מכונאי קו / מפעילי מכונות.
מסגר אחזקה — נסיון באיתור תקלות ותיקון בתעשיה.
מרכיבה / מלחימה / מחווטת — מנוסה.
עובדי ייצור — 10 שנות לימוד – הכשרה במקום.
מעבדת תמלילים — עברית ו/או אנגלית מנוסה.
מזכירת סמנכ"ל — אנגלית ברמת שפת־אם, הדפסה חובה.
מנה"ח עצמאי — רצוי נסיון בתעשיה.
אנא פנה לסניף הקרוב אליך.

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשייה הדרומי עם ת.ד. 2357
דרושים
1. מהנדס כימיה
★ בעל נסיון של שנתיים לפחות בעבודה במתקנים כימיים
★ כושר ניהול צוות עובדים גדול
★ למועמד המתאים מוצעת הזדמנות להשתלב בעבודה במערכת מורכבת
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון למחלקת כח אדם, לגלעד.
2. מסגר — רתך
★ עם נסיון של שנתיים לפחות
המעוניינים יפנו לשוש מאחזקה, טלפון 04-912231-6 בין השעות 14.30 - 08.30

לבי"ס מקיף עירוני אורט
קרית מוצקין
דרוש
מנהל בית־ספר
(לשנת הלימודים תשמ"ט)
★ בעל נסיון במינהל חינוכי
★ בעל השכלה אקדמית, רצוי בתחומי הטכנולוגיה
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב־יד בפירוט קורות חיים למח' הטכנית־פדגוגית אורט ישראל ת.ד. 16087 תל־אביב (61160)
עבור מנהל בי"ס

לאלקו התקנות חשמליות
דרוש
מחסנאי/קניין
העבודה במחסני החברה באיזור התעשיה בהרצליה
התכונות הדרושות:
- נסיון בעבודה במחסן טכני או חשמל
- רשיון נהיגה ב
בדבר פרטים נא לפנות 052-556825 חנן

למשרדה הראשי של חברה תעשייתית
דרושה
פקידה
לעבודה במזכירות הנהלת החברה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בעבודות מזכירות (כולל הפעלת טקלס ופקסימיליה)
★ ידיעת הדפסה עברית על בוריה
★ ידיעת הדפסה באנגלית יתרון
הערות:
★ העבודה במשרה מלאה 6 ימי עבודה בשבוע
★ נדרשת נכונות לעבודה בשעות נוספות
★ מיקום העבודה תל־אביב
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב יד תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם אל מנהל כח אדם ת.ד. 24149 תל־אביב 61240 ויציינו על גבי המעטפה עבור: פקידה למזכירות הנהלת החברה
סודיות מובטחת

זמיר
שרותי כח אדם בע״מ
תל־אביב: רח׳ בן יהודה 26, טל׳ 03-284494
רחובות: רח׳ הרצל 202, טל׳ 08-473832
אשדוד: רח׳ רוגוזין 22, טל. 08-535455
דרושים/ות
מזכירה — עב./אנ., אנגלית ברמת שפת־אם, הדפסה חובה.
מפעיל/קדם — רקע בשרטוט מכונות ולמשמרת שלישית.
שרטט/ת אלקטרוניקה - נסיון על מחשב, רצוי מסוג PCAD
קופאית — לשתי משרות, מרעננה, רמה״ש, הרצליה ונתניה.
ראש צוות CNC — בוגר בי״ס מקצועי, נסיון רב בחריטת CNC
מנהלי עבודה — נסיון בתעשיה, לעבודה במשמרות.
מכונאי רכב — מנוסה ברכב דיזל או שינוע.
משחיזן — להפעלת משחזה עגולה, נסיון מוכח.
אנא פנה לסניף הקרוב אליך.

רדיו
גיל לגיל
חברה לשרותי בריאות ורווחה לקשיש בע״מ רמת השרון
דרושים
אחים/ות מוסמכים/ות
אחים/ות מעשיים/ות
מטפלות בית (מוסמכות)
מבשלות
עובדי/ות ניקיון
לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום 31/1/88
טלפון מס 472457
בין השעות 08.00-12.30 16.00-19.00

לחברה מסחרית
בתחום העתונות והפרסום
דרושה/ה
רוכש/ת
מודעות נמרץ/ת
(נסיון קודם אינו הכרחי)
לראיון נא לפנות לטלפון:
370640 לענת החל מיום א׳

ברושקו
SHARP
לאגף האלקטרוניקה
דרוש
סוכן מכירות
באזור ירושלים וגוש דן
בעל נסיון מוכח במכירת מקלטי טלויזיה, מכשירי וידאו, ומערכות סטריאופוניות. בעל רכב.
תנאים מעולים למועמד המתאים
לקביעת ראיון נא לפנות:
(סימה) 03-335421

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרושה **מזכירה**
העונה למרבית הכישורים הבאים:
- שליטה בעיבוד תמלילים (Wordmail) (גם הדפסה וגם ארגון העבודה של מדפיסות אחרות) ● שליטה בעברית ● שליטה באנגלית ● ידע בהנהלת חשבונות ● יכולת לעמוד במצבי לחץ ושעות נוספות
5 ימי עבודה בשבוע – תנאי שכר ושעות יקבעו בהסכמת הצדדים
לכתוב לת.ד. 7041 תל־אביב, תוך ציון הכישורים, שכר נדרש ומספר טלפון

לבית איזי שפירא ברעננה
דרושות
מטפלות
לעבודה עם ילדים מפגרים
בשעות הבוקר או אחה״צ
טלפון: 052-913187
יהודית או זהבה בין השעות 08:00-14:00

לחברת תובלה באזור חיפה
דרושים
נהגי סמיטריילר
לעבודה במרחב חיפה
נא להתקשר לטלפונים
04-220186, 04-233641

ORS שרותי כח אדם
לעבודה קבועה בחברתנו
דרושה
פקידה
הנה״ח – שכר
– הדרכה תנתן במקום
– שליטה בשפה הפורטוגזית ו/או ספרדי חובה
– עבודה בימי א–ה. 8.00-17.00 ו׳ 8.00-13.00
– תנאים טובים למועמדת המתאימה
כתובתנו ORS, כיכר אתרים 134 ת״א טל. 202460
הטובים עובדים קבוע ORS

לחברה העוסקת במכשור רפואי
דרושים
מהנדסים / טכנאי אלקטרוניקה
הדרישות: ★ שליטה בשפות עברית וערבית
★ נכונות לעבודה בכל אזורי הארץ כולל המגזר הערבי
★ רשיון נהיגה — חובה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב
לת.ד. 46172 חיפה בציון קורות חיים
סודיות מובטחת

לעתון הג׳רוזלם פוסט
דרושים
סוכנים/רוכשי מודעות
לעבודה בגוש דן
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים
לת.ד. 20126 תל־אביב 61201
לידי י.ע.

״דוקטור״ לפרסום
לד״ר פישר
לניהול תיק פרסום בארץ ובחו״ל
אם את/ה בוגר או מוסמך אוניברסיטה בשיווק ובפרסום
אם את/ה בעל רעיונות מקוריים, נטיות קריאטיביות והבנה בגרפיקה.
אם את/ה מסוגל ללמוד ולהתמודד עם החדשנות וקצב הפיתוח המהיר שלנו, עם המגוון הרחב של תכשירינו:
תרופות עיניים, עור ותכשירי טיפול מכף רגל ועד ראש לתינוק ולמבוגר.
פנה/י לת.ד. 39071, ת״א מיקוד 61390 צ״ין/י פרסומאי.
Dr. Fischer
ד״ר פישר
תעשיות פרמצבטיות

לפרוייקט פרסום לשם יצוא
דרושה
אשת מכירות
עצמאית ופעילה
ת.ד. 33407 חיפה

לעיתון ״הארץ״
דרושים/ות
דיילים/ות
להחתמת מנויים
שעות גמישות
משכורת בסיסית + עמלה
טל. 04-661166

תיגבור
כח אדם מקצועי — זמני בע״מ
★ **חשמלאים**
מוסמכים
עוזרי חשמלאים
בנין + תעשיה
★ **רתכי שריון**
CO3 + חשמל
בעלי נסיון
פרופיל רפואי גבוה
★ **מבלטן**
תבניות פלסטיק
★ **מסגר/רתך**
מסגרות כללית + ריתוך CO3
★ **חרטים/כרסמים קונבנציונאליים**
כרסם C.N.C + ידע בתכנות
★ **טכנאי/הנדסאי חשמל**
1. לעבודה במתח גבוה
2. לניהול מחסון חשמל ואלקטרוניקה
חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה תשמ״א 1981
תל־אביב, רח׳ תל־חי 7, טל. 296846, 03-297840
חיפה, רח׳ סוקולוב 14, טל. 04-671454
ירושלים, רח׳ שמאי 12, טל. 02-240438/9
יש פתרון - תיגבור!
הדרך הטובה לעבודה!

מכון דור
מיון אבחון והשמת כ״א
עבור לקוחנו
חברת יבוא ושווק
באזור התעשיה בחולון
דרוש
1. מנהל חשבונות ראשי
דרישות התפקיד:
★ ידע בהנה״ש ממוחשבת
★ ידע והבנה בנושא כספים
★ נסיון בהנה״ש הקשורה ליבוא ועמילות מכס
★ נסיון של 5 שנים לפחות
2. פקידת יבוא
דרישות התפקיד:
★ ידיעת האנגלית המסחרית על בוריה
★ הדפסה באנגלית
לפנות: מכון דור – רוזנבאום 4 תל־אביב
טלפון: 203652

ג׳י. אר. טכנולוגיות ובקרה בע״מ
j.r. technologies & control ltd.
פיתוח ייצור ושיווק מערכות בקרה להשקיה, דישון ואקלים לחקלאות ולגינון
לאזור המרכז:
1. איש מכירות ושירות
למעי בקרה לחקלאות, יכולת מכירה מוכחת ידע בסיסי באלקטרוניקה נסיון בענפי הלול והרפת משכורת בסיסית + אחוזים
2. הנדסאי/מכנאי אלקטר׳
בעל נסיון במעי המבוססות על מיקרו מחשבים לבדיקות סופיות ושירות
טל: 03-5566487, 03-5566660

לרשת הריבוע הכחול דרושים:
אנשי מכירות במחלקות למוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים (אלקטרוליין)
בחנויות הרשת ב:
קיראון, פתח־תקוה, ראשון לציון, נס ציונה, חדרה, נתניה
דרישות התפקיד:
★ 3 שנות נסיון במכירות
★ השכלה תיכונית לפחות
תנאים טובים למועמדים המתאימים
טוב לעבוד בקו־אופ׳
המעוניינים יפנו, לקביעת ראיון והתאמה לקראופ׳ ת״א דן השרון
רח׳ תפוצות ישראל 13 (אזור המלאכה) גבעתיים. לתיאום וקביעת ראיון
נא לפנות לטלפונים 03-7551298, 7551279
קו־אופ

לכל־בו אלנבי
של
המשביר לצרכן
דרושים/ות
★ קצין בטחון
למשרה מלאה
★ עובד אחזקה
בעל רשיון חשמלאי למשרה חלקית
ראיון נא לתאם בטלפון
03-622916

לחברה לעמילות מכס
דרוש
פקיד רשוי למכס
עם ידע ביבוא, יצוא,
סווג וניסיון של לפחות 5 שנים,
קורות חיים בכתב יד
ומשכורת מבוקשת, יש להפנות
לת.ד. 177 חיפה (מס׳ 133)

לעיתון ״הארץ״ דרושים
לחלוקת עיתונים לבתי מינויים
בשעות הבוקר המוקדמות
1. מחלקים ברמת־גן בעלי קטנוע
להתקשר 7510088
2. מחלקים בתל־אביב בעלי קטנוע
להתקשר 5121336
3. סוכן באזור גדרה
להתקשר 5121336
4. סוכן במשולש
להתקשר 5121336
5. סוכן לאילת
להתקשר 5121336

ORS שרותי כח אדם
למחלקה המשרדית
★ **מזכירה אנגלית** אנגלית כשפת אם, טלקס, עיבוד תמלילים, ניהול משרד.
★ **פקידת ביטוח** בעלת נסיון של שנתיים לפחות בביטוח אלמנטרי, קבלת קהל, למשרה קבועה/זמנית.
★ **איש/אשת ביטוח** עריכת פוליסות, טיפול בתביעות, עבודה על מחשב, נסיון של שנתיים לפחות, קביעה.
★ **מפעיל/ת טלקס** אנגלית ברמה גבוהה, קבועה/זמנית.
★ **מעבדת תמלילים עברית/אנגלית** בעלת נסיון מוכח על התוכנות הבאות: וורדסטאר, וורדמול, א״ב, איינשטיין.
★ **קלדנית עברית/אנגלית/נומרי** עדיפות לבעלות רקע בהנה״ח למשרה קבועה/זמנית.
★ **כתבנית עברית/אנגלית** בעלת נסיון ומיומנות לעבודה קבועה/זמנית.
★ **מנהל/ת חשבונות** סוג 3 עצמאי/ת בעבודה רצוי רקע בכלכלה ופיננסים, נסיון בתעשיה, הנה״ח ממוחשבת – קבועה.
עובדינו מקבלים תנאים סוציאליים מלאים ושכר גבוה.
מתאימים יפנו:
סניף חיפה: רח׳ הרב הרצוג 2, חיפה
טל. 663703, 671937, 04-664002
סניף הקריות: מרכז צבר, חדר 29, קרית ביאליק
טל. 709076, 04-709077
הטובים עובדים קבוע ORS

לחברה תעשייתית בחיפה
דרוש/ה
מתכנת/ת
כישורים:
ניסיון של 3-4 שנים תיכנות בשפת R.P.G, קובול, על מחשב I.B.M/38 לעבודה קבועה.
תנאי שכר טובים למתאימים
טל. 04-663703, 04-671937, 04-664002
או: לת.ד. 5346 לשרה

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
לעבודה במרכזים קהילתיים
בתל־אביב
דרושים
★ מדריכים/ות חברתיים לעבודה במועדוניות בשעות אחה״צ
★ מדריכים מקצועיים לחוגי יצירה ואמנות
★ מורים לשעורי עזר במקצועות אנגלית ומתמטיקה
לפרטים נוספים נא לפנות למח׳ למתנ״סים בעיריית ת״א
טל: 438165, 438269 כל יום בשעות העבודה
או ישירות לקומה 11 בבנין העיריה חדר 1126

לבית חולים וולפסון
דרוש/ה
טכנאי/ת אחראי/ת למכון E.E.G
● בוגר/ת בי״ס לטכנאי E.E.G
● עם ניסיון
● היקף משרה ¾ – 1
פרטים: 04-371671 שלוחה 711
לגב׳ רות טפט

לחברת יעוץ
דרושים
הנדסאי תעשיה וניהול
לפנות בכתב ע.מ.י.ת. עצוב מערכות ייצור ותכנון בע״מ
רח׳ דישראלי 54 חיפה
מיקוד 34334

למפעל מתכת גדול
דרושים
☆ מסגרים
☆ רתכים מנוסים
נא לפנות בתוספת קורות חיים
לת.ד. 45373 חיפה עבור ד.מ.

לרשת חנויות
אקדמון
דרוש
מנהל שווק
מועמדים בעלי השכלה אקדמית
ונסיון שיווקי קודם
ייפנו לטלפונים:
02-584288
02-584294

תלמידים וסטודנטים, פקידים!
החל מיום ראשון ה־31/1 תתקיים בחנות רשת ״גזית״ לציוד כתיבה והנדסה ברח׳ קינג ג׳ורג׳ ליד קולנוע מקסים בת״א אחה״צ מכירה של חוברות כתיבה יפהפיות חדישות ומהפכניות שתקלנה מאוד על לימודיכם. מחירן 7 ש״ח כולל מע״מ ליח׳. הביאו כסף קטן ובואו בהמוניכם. מוזמנים במיוחד נציגי כל החנויות האוניברסיטאיות.

לפרוייקט פרסומי יחודי בחיפה, עכו, נהריה וכל אזור הקריות
דרושים:
אנשי מכירות + ניסיון
רצוי רכב
העבודה במשרה מלאה
שכר בסיס + עמלות + בונוסים
לתאום ראיונות נא להתקשר 04-825311
ביום א׳ או ב׳ בלבד לדלילה

ביצועיסטים!
הטובים ל״עדנה״.
הוכחות יתקבלו מיום א׳ בסטודיו של או.קי.
656459

מכרז
להוצאות ספרים עתידות הון
הוצאות ספרים שמעוניינות לרכוש כתב ספרות נדיר ומופלא בנושא היהדות בעל ערך מסחרי עצום ופוטנציאל תפוצה אדיר תפקדנה ביום א׳ ה־31.1.88 בסניף הבנק הבינלאומי הראשון 101, רחוב בלוך 2 פינת אבן גבירול ת״א עד 14.00 בחשבון מס׳ 149179 על ידי הפקידות סופי או אדר ערבות בנקאית בלתי סחירה ע״ס 50,000 ש״ח לפקודת ״רוך״ שתוקפא בסניף זה ל־3 חודשים אם תפרושנה ביוזמתן או שלא ביוזמתן מהמיכרז או גם אם תזכנה בו למניעת העתקה של כתב זה ולהבטחת התשלום הראשוני וכן המחאה בנקאית ע״ס 50,000 ש״ח לפקודת ״רוך״ שתהיה תשלום מקדמה ראשונה מייד עם הרכישה כל התהליך מבוקר ומובטח באופן משפטי ע״י הבנק באמצעות טופס חתום מיוחד וההוצאה שתפרוש מסיבה כלשהי תקבל מיד המחאה זו בחזרה אין המציע מתחייב לקבל הצעת הוצאה לאור כלשהי.

דרושה בחיפה,
מנהל/ת גלריה לאומנות
בעל/ת נסיון וידע באומנות, לחצי משרה
לפנות בכתב יד + קורות חיים לת.ד. 164
טירת הכרמל, עבור משרה 505

דרושים:
מאבטחים,
בוגרי יחידות שדה לאבטחת גוף ממלכתי. נא להתקשר לישראל:
02-270364 02-270208

לאגודת אכסניות נוער בישראל
דרוש/ה
אחראי/ת על פרסום, עריכה ודוברות
★ נסיון של 3 שנים לפחות
★ ידע באנגלית
★ ידע בגרפיקה — יתרון
★ רשיון נהיגה הכרחי
★ עבודה בשעות בלתי שגרתיות
★ רקע בידיעת הארץ — יתרון
★ מגורים בירושלים — חובה
התפקיד מחייב נסיעות ברחבי הארץ
בדבר פרטים נא לפנות בכתב
לאורי דגול ת״ד 1075 ירושלים 91009

למוסד ממלכתי במרכז ירושלים
דרושים
מאבטחים
יוצאי יחידות קרביות
לעבודה בשעות היום
תנאי שכר טובים
לפנות טל: 234028 -02-228755

נועם אורים
למפעלינו באשקלון
דרוש
גזרן
לבטנות לדובונים
אפשרות לעבודה חלקית
טל 051-23127
לדוד או יוחנן

נציבות שירות המדינה
ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים בירושלים
אקדמאים
לעבודה מקצועית
★ דרושים בעלי תואר אקדמי בכלכלה או בסטטיסטיקה או בכלכלה חקלאית.
★ תינתן עדיפות לבעלי נסיון בעבודה מקצועית.
★ העובדים יועסקו בחוזה מיוחד.
★ הדרגה תקבע על־פי כללי התקשי״ר ובהתאם לנסיון ודירוג המשרה.
המעוניינים מוזמנים לבוא לראיון אישי אצל מר ישראל לייבנר, מנהל המחלקה לסטטיסטיקה חברתית בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הקריה, רוממה, ירושלים – ביתן 26 חדר מספר 1. הראיונות יתקיימו בימים ב׳ ג׳ (1.2.88, 2.2.88) בין השעות 13:00 ל־15:00

ש.י
השמת עובדי רווחה וקהילה בע״מ
בן יהודה 32, תל־אביב
עובדים סוציאליים
לחברת ש״י הצעות עבודה מעניינות במגוון תחומים ותפקידים. לאזורים: אשקלון, רחובות וסביבתם.
המשרות המוצעות כוללות תפקידים בכירים בתחומי העבודה הקהילתית ושיקום.
למועמדים מתאימים יוצעו תנאי שכר ותנאים נילווים יחודיים.
לקביעת ראיון נא לפנות לש״י – השמת עובדי רווחה וקהילה טלפון: 03-280283
ימים א׳-ה׳ בשעות 09:00-15.00

לחברת שרותים ארצית
דרוש
מפקח
נסיון מנהלי ופיקודי
רכב וטלפון חובה
לפנות בכתב לת.ד. 3061 ירושלים

רוקר אינטרנשיונל בע״מ
מפעל עתיר ידע בירושלים
דרושים
לפתוח מערכות ניווט באמצעות לוויינים:
1. איש תוכנה מעולה
★ רקע במתמטיקה
2. מהנדס אלקטרוניקה מנוסה
★ 5 שנות נסיון
3. מהנדס אלקטרוניקה
★ כשנתיים נסיון
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ולציין את המשרה המבוקשת
לת״ד 3294 ירושלים 91032

صورة عن الأصل

صورة عن الاصل

הלוח הארצי
הארץ חדשות

מודיעין אזרחי בע"מ
סניף חיפה והצפון

ליחידת האבטחה בנמל חיפה
דרושים
מ א ב ט ח י ם
• בוגרי צבא / משטרה • בריאות תקינה • עד גיל 45,
הנאים מצויינים למתאימים
ראשונה קבלה יתקיימו במשרד השבת במשרדי יחידת האבטחה של מודיעין אזרחי במנהלת נמל חיפה
נא להצטייד בתעודת זהות, תעודה מילואים וארבע תמונות

עיריית ק. ביאליק מרכז קהילתי
דרוש/ה **רכז/ת שלוחה**
למתנ"ס צור־שלום
יכולת ניהול והפעלת צוות
ניסיון קודם בתחום החינוכי, תרבותי
עדיפות לתושבי הקריות
מדריך ליחידה לקידום נוער
למשרה מלאה
מדריך חברתי — לחצי משרה
לטל' 04-731157

לעיתון כלבו
דרוש מחלק
אחראי וחרוץ
בעל רכב מסחרי תקין
טל' 8-643276 שפריר

לרשת ש.ב.י.ל. בשר, בקריות
דרוש
מנהל חנות
ליום עבודה ארוך
04-928874/5/6

זוגלובק
נהריה

לתשלובת מפעלי זוגלובק דרושה
מזכירה בכירה
לטיפול בייצוא ויבוא
בעלת שליטה באנגלית, כולל הדפסה
רצוי שפות נוספות
יתרון לנסיון קודם בתפקיד דומה
מקום העבודה במשרדי התשלובת בנהריה
בהצעות לפנות בכתב יד עם קורות חיים
מספר הטלפון להתקשרות
וציון שכר ותנאים מבוקשים
למר דוד סלומון — אישי
ת.ד. 70 נהריה 22100
סודיות מובטחת

מ. אזורית גליל תחתון
דרושה **מזכירה**
לראש המועצה
היקף המשרה: מלא
תנאי שכר: עפ"י כישורי המועמדת
הכישורים הדרושים:
• השכלה תיכונית מלאה
• שליטה בהדפסת השפה העברית.
• ניסיון של 5 שנים לפחות בניהול משרד
• נעימות הליכות ויכולת לעבודת צוות
• ידיעת השפה האנגלית והדפסה רצוי
פרטים ניתן לקבל אצל החיים טל' 06-767213
הצעת מועמדות בצירוף קורות חיים, פירוט ניסיון יש להגיש במזכירות המועצה עד לתאריך 5.2.87 שעה 12.00
גלי שחם
מזכירת המועצה

למועצה המקומית מגדל העמק
דרושים
2 מנהלי חשבונות
למחלקת הגביה
נסיון של 5 שנים לפחות
העבודה כרוכה במגע עם קהל
קורות חיים יש להגיש
למזכיר המועצה עד לתאריך 15.2.88
שאול עמור ראש המועצה

לחברת שווק ארצית
דרוש:
איש מכירות
לסניף חיפה
• נמרץ ודינמי
• יחסי ציבור
• ניסיון במכירות
• רשיון נהיגה
תנאים טובים למועמד המתאים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 9197 ירושלים מיקוד 91091 לציין עבור "איש מכירות"
סודיות מובטחת

דרוש
מכונאי דיזל מעולה
לעבודה קבועה בתנאים מצוינים
לפנות לסטיב טל' 08-522611 בשעות העבודה

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
יצואני הלבשה תחתונה
דרושים
★ **תדמנית**
★ **בוגרת בי"ס מקצועי לאופנה**
★ **תופרת**
5 ימי עבודה — משרות מלאות
לפנות לטלפון 04-708510 ו'

בית הספר הארצי להנדסאים מבוגרים
קריית הטכניון טל' 229111
דרושים
1. מרכז/ת מגמת תעשייה וניהול
מהנדס/ת תעשייה וניהול עם נסיון בתעשייה
2. הנדסאי חשמל — זרם חזק
לתחזוקת מעבדות החשמל ולהדרכה
3. מרצים במשרות מלאות וחלקיות
למגמות: תעשייה וניהול, חשמל, אלקטרוניקה, מכונות, מחשבים
4. מנחים לפרוייקט גמר
מהנדסים בכל המקצועות
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
למנהל ביה"ס הארצי להנדסאים מבוגרים,
קריית הטכניון חיפה מיקוד 32000

IGP כי"ל פרוייקטים (1983) בע"מ
דרוש
"מהנדס תהליך" /
"מהנדס פרויקט"
מהנדס כימאי בעל ניסיון של 10 שנים בתעשייה הכימית
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 313 חיפה 31002 עבור "מהנדס תהליך"

קליל kil
קליל תעשיות בע"מ
ד ר ו ש
הנדסאי / טכנאי
לתפקיד מנהל משמרת
הכישורים הדרושים:
* רצוי רקע בכימיה.
* גיל — עד 35.
* יוצא צבא.
* תושב הקריות או עכו.
* ניסיון ניהולי — יתרון.
המעוניינים, העונים על הדרישות הנ"ל, יפנו בכתב, בפירוט קורות חיים וניסיון בעבודה, לת.ד. 210 ק.מוצקין (26114), לידי דורית ישראלי.
סודיות מובטחת

לוז
חברה תעשייתית לתכנון ולבנית מערכות הפקת חשמל מאנרגית השמש.

ד ר ו ש י ם

1. מהנדס צנרת
תאור התפקיד: הובלת פרויקט הנדסי בנושא צנרת.
כשורים נדרשים: • נסיון מוכח בנהול פרויקטים הנדסיים עד לשלב של קטלוג בנושאי צנרת • היכרות רב שנתית של השוק הישראלי/עולמי בנושאי צנרת.

2. מהנדס המשך
תאור התפקיד: אחראי לפעילות הנדסת המשך.
כשורים נדרשים: • מהנדס מכונות • יכולת מקצועית גבוהה בתחומים מכניים הנדסיים (רטרופיטים) • נסיון בעבודה עצמאית בפתרון בעיות מכניות בשדה.

3. מהנדס כח וחום
למחלקת פתוח
תאור התפקיד: תכנון מודלים למערכות סולריות.
כשורים נדרשים: • מהנדס מכונות • נסיון במודלים של תחנות כח ותרמודינמיקה • חשיבות יצירתית

4. מהנדס / חוקר
למחלקת פתוח
תאור התפקיד: מחקר בנושאי ואקום חמרים
כשורים נדרשים: • מהנדס חמרים תואר שני/Ph.D בכימיה פיסיקאלית • נסיון במחקרים בתחומי מערכות ואקום גבוה.

5. מהנדס חשמל ובקרה
כשורים נדרשים: • נסיון של 3 שנים בהנדסת פרויקטים • ידע בתכנון ושרטוט.

6. מכנאי אחזקה
כשורים נדרשים: • רשיון חשמל • נסיון באחזקת מבנים • מגורים בירושלים
משרות אלו מיועדות לנשים ולגברים כאחד
מקום העבודה - ירושלים
נא לשלוח קורות חיים בציון שם המשרה ומספרה למחלקת משאבי אנוש - חברת לוז תעשיות ישראל ת.ד. 7929 ירושלים 91079
- סודיות מובטחת -

האור של המחר. היום.
LUZ

למוסד ממלכתי באזור תל־אביב
דרושות
כתבניות
א. יכולת הדפסה עיוורת באחת או יותר מהשפות להלן:
עברית
אנגלית
ערבית
ב. לאחר שירות צבאי או לאומי.
ג. לעבודה קבועה או ע"פ שעות
ליצירת קשר עמנו. נא טלפנו למספר 03-256214 או כתבו לת.ד. 33789 בצירוף קורות חיים. פרטים אישיים. מס' ת.ז., מ.א., ארץ לידה, שנת לידה, שנת עלייה, כתובת ומס' טלפון.
רק מועמדות מתאימות ייענו.
— סודיות מובטחת

בית התפוצות
על שם נחום גולדמן
בית התפוצות
מציע למכירה בהזדמנות
ארגזי עץ בגדלים
שונים במצב טוב
בדבר פרטים נא לפנות למחלקת המשק החל מיום ראשון בשעות העבודה
טלפון 03-425161 שלוחה 25

ORS שרותי כח אדם

למחלקה הטכנית בתל־אביב דרושים:

• רתך בנוסה לצילום רנטגן, חולון.
• מסגר מכני כללי, ידע בחריטה הכנת כלים, השחזה, חולון
• רתכי CO2, 5 י"ע+ ארר חות, חולון.
• עובדים כלליים לעבודות מטבח, חולון.
• חשמלאי ראשי/מוסמך, דובר אנגלית, רכב אישי חובה, רקע באחזקה, נסיון בלוחות פיקוד, הכנה בנושאים מיכניים ואלק', חולון.
• דפס פוליטילן מנוסה, חולון.
• מפקחי תברואה, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, גיל עד 35, רשיון לקטנוע חובה, חולון.
• הנדסאי/מכנאי בניין, רקע בפרסום וסקיצות, רשיון ב+רשיון לקטנוע חובה, חולון
• שרברבים לעבודה זמנית, חולון.
• אחראי כלאי ממוחשב, רקע צבאי באפסנאות+קורסים מתאימים, חולון.
• מחסנאים מעל גיל 30, מנוסים, 2 משמרות, חולון.
• הנדסאי/מכנאי מכונות, 3 שנות נסיון בתעשייה, אנגלית ברמה, בוגר מכניקה עדינה, חולון.
• עובדי ייצור יוצאי צבא, פרופיל גבוה, לימוד מקצוע מעניין, חולון.
• חדרנים לעבודות כלליות כולל פיסות (לא נקיון), חולון.
• עובדים אלקטרו מיכניים, אפשרי חשמלאי אחזקה או מכונאי דיזל או רכב כבד, טיפול במנועים חשמליים, טיפול במיסבים, חולון.
• מחסנאי עם נסיון 5 שנים בחומרי גלם, פ"ת.
• בוגר מגמת מתכת למסגרות וריתוך, פ"ת.
• לבורנט בוגר 12 שנות לימוד עם תעודות לעבודת ביקורת טיב, פ"ת.
• מאבטחים, 11-12 שנות לימוד, פרופיל גבוה, 3 משמרות+שבתות וחגים, הסעות וארוחות, תושבי לוד והסביבה בלבד.
• עובדי מחסן קרור, משמרות, פ"ת.
• חשמלאי מוסמך, שנתיים נסיון בתעשייה, רקע בתקשורת, פ"ת.
• אנשי אחזקה, נסיון בהידראוליקה, פנאומטיקה, אוטומציה, מסגרות וריתוך, פ"ת.
• מפעיל צמ"ה, בוגר מגמת מכונות, 2 משמרות, פ"ת.
• מבקר כיב, רקע בקורסים ונסיון ראש צוות מכני, משמרות, פ"ת.
• מחסנאים להכנת הזמנות, רשיון ב' חובה, פ"ת.
• נהגים עם רשיון ג' עד 15 טון לתלוקה, פ"ת.
• מחסנאי עם נסיון בהדרכת צוות עובדים וידע בקליטת פריטים במחשב, משמרות, פ"ת.
• עובד כימיה תעשייתי או לבורנט לעבודה בציפויים של מעגלים מודפסים וכן הכנת החומר לציפויים, נסיון חובה, פ"ת.
• מכונאי רכב דיזל, פ"ת.
• משתיון למסחות עגולה, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א, רמת־השרון.
• מלחימות יוצאות במצ"א 108, רמת־השרון, הסעות וארוחות.
• בחורים/בחורות לעבודת ציפויים, משמרות, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, רמת־השרון.
• רתכים מנוסים, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, רמת־השרון.
• כרסמים קונבנציונליים, נסיון 4 שנים, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, רמת־השרון.
• חרטי C N C + קוני, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, רמת־השרון.
• כרסמים C N C + קוני, פרופיל גבוה, הסעות ארוחות רמת־השרון
• בוגרי תיכון, רשיון ב' חובה, רשיון קטנוע רצוי, יוצאי צבא, עבודה קבועה, ת"א.
• כמ"ס צעיר, יוצא צבא, עבודה קבועה, ת"א.
• שליח עם רשיון ב' וקטנוע חובה, ת"א.
• מכונאי רכב דיזל, בני־ברק.
• פחח רכב מעולה, יפו.
• צבעי רכב מעולה, יפו.
• סוכן מכירות בדפוס משי, שכר+אחזקת רכב, ת"א.
• בוחן רכב סוג 3 במכונאות + תעודת בוחן, ת"א.
• מנהל מוסך, ת"א.
• מכונאי רכב, ת"א.
• מסגר/רתך, עבודה קבועה, ת"א.
• איש אחזקה, רצוי מכונאי, רקע בפניאומטיקה, מכונאות עדינה חשמל, מסגרות, עבודה קבועה, ת"א.
• נהגים עד ומעל 15 טון, ת"א.
• מחסנאי עם נסיון בכלי חיתוך ועבוד שבבי, אנגלית ברמה גבוהה, עבודה קבועה, משמרות, ת"א.
• חרט כרסם צעיר, 2-5 שנות נסיון, עבודה קבועה, ת"א.
• מנהל עבודה מוסמך במכונאות רכב, ת"א.
• צבעי רכב מנוסים, ת"א.
• בוחן קבלה, סוג 3 במכונאות רכב, ת"א.
• ראש צוות C N C, בוגר בי"ס מקצועי, 4 שנות נסיון, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א.
• חרט מכשירים מנוסה והרכבי תוצרת אפשרי מתחילים, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א.
• מסגר מכשירון, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א.
• מכלמנים בוגרי בי"ס מקצועי, נסיון 5 שנים, עבודה זמנית, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, ת"א.
• שרטטים/ות אדריכלות מנוסים/ות, עבודה קבועה, ת"א.
• הנדסאי/מכנאי/ות אדריכלות מנוסים/ות, עבודה קבועה, ת"א.
• מפעיל C N C, בוגר בי"ס מקצועי או קורס מוכר, נסיון שנה לפחות, הכרת מחשבי מאנוק חובה, רצוי הכרת מכונות מסוג ליסמורה, עבודה קבועה, בני־ברק.
• חשמלאים ראשיים: מוסמכים/מעשיים, עבודה קבועה, ת"א.
• מסגר, פ"ת.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אל אני או ציפי בימים א–ה בין השעות 08:30–16:00 וביום ו' עד 12:00.
יש להגיע עם פנקס מילואים, שני ותעודות השכלה.
העובדים בחברתנו נהנים משכר גבוה ותנאים סוציאליים מלאים.
כתובתנו: כיכר אתרים 134, תל־אביב.

הטובים עובדים קבע ORS

יותר טוב מנפאואר

לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 057-79523
ד ר ו ש י ם
למחלקה המשרדית
★ **מזכירה**
עברית־אנגלית
בעלת נסיון כולל הדפסה ועיבוד תמלילים.
★ **כתבנית**
עברית־אנגלית
אנגלית ברמת שפת־אם.
למחלקה הטכנית
★ **חשמלאי מוסמך**
בעל נסיון בתעשיה.
★ **חשמלאי**
עוזר/מעשי
בעל נסיון בתעשיה ובבנין. לעבודות התקנה ואחזקה.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק
פנו למנפאואר בהקדם — זה משתלם!
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

למפעל באזור הדרום
דרוש
איש אחזקה
בעל ותק של מינימום 10 שנים, שעיקר התמחות:
• אוטומטיזציה
• פנאומטיקה
• מכניקה
• תכנון
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות טל: 051-26210, 051-26825
לצבי או משה

לחברה לאספקה טכנית
דרוש
מהנדס מכונות /
מיכשור ובקרה
לשיווק וקידום מכירות באיזור הדרום
יתרון לבעלי רכב
פנות בכתב יד בציון קורות חיים ת.ד. 1732 איזור תעשייה חולון 58117
עבור "מהנדס מכירות"

ניתוב ביצוע תעשייתי בע"מ
ביצוע מערכות תעשייתיות

חברתנו מבצעת עבודות הקמה ואחזקה של מערכות תעשייתיות בטכנולוגיות מתקדמות.
לעבודה באזור אשדוד־רחובות דרושים
• **טכנאי/הנדסאי מיכשור ובקרה** – בעל יכולת לתחזק מיכשור מודרני – נכונות לעבודה במשמרות
• **טכנאי/הנדסאי מכונות** – ניסיון בעבודות אחזקה. פיקוח ותפעול מתקנים.
• **מכונאי אחזקה** – ניסיון בעבודות אחזקה של מכונות תעשייתיות.
• **חרט/כרסם C.N.C** – ניסיון מוכח של שנתיים. קריאת שרטוטים, יכולת עבודה עצמאית ומשמרות.
• **מסגרים / רתכי C.O2** – יכולת עבודה עצמאית ניסיון של 2 שנים.
• **מחסנאי טכני** – רצוי ניסיון בניהול מחסן ממוחשב.
• **חשמלאי מוסמך** – ניסיון מוכח בעבודה של 3 שנים - תעודה.
למעוסים בתעשיה – מוצעות עבודות לתקופות ארוכות תנאים טובים למתאימים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ניסיון קודם ומס' טלפון להתקשרות אל ת.ד. 379 אשדוד ולציין משרה.

כתר פלסטיק בע"מ
ברמיאל
דרוש:
תכנת/מפעיל
I.B.M. - 36
רצוי נסיון ב־R.P.G.
הכרת P.C. יתרון
לפרטים לפנות לדורון 04-989760

למפעל תעשייתי באזור נצרת
ד ר ו ש
מנהל חשבונות
ראשי
• רואה חשבון או מנהל חשבונות בדרגה עם נסיון רב
• שליטה במערכות ממוחשבות
• כושר ניהול צוות עובדים
• שליטה באנגלית
נא לפנות בכתב יד בלבד
בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה
(לציין ע"ג המעטפה עבור מס' 6242)
המשרה מיועדת לגברים ונשים כאחד

שופר־סל

לסניפי באר־שבע
דרושים
* **מנהלי מחלקת בשר**
* **מנהל/ת מחלקת כלי־בית וביגוד**
המעוניינים מתבקשים לפנות להיפרכל צרי לי רח' האורגים פינת דרך בן גוריון, ביום ראשון 31.1.88 בין השעות: 17.00–19.00
למר יחיאל בר־שושן.

למפעל בצפון הארץ
ד ר ו ש / ה
פקיד יבוא יצוא ורכש
כישורים:
★ בקיאות ונסיון בטיפול בהזמנות חו"ל ורכש מקומי.
★ נסיון בתאום יבוא/יצוא אווירי/ימי של טובין.
★ נסיון בהליכי שחרור ממכס, בנקים וביטוח.
★ קשר עם חברות שילוח ועמילי מכס.
★ נסיון בעבודה על מחשב.
★ שליטה טובה באנגלית.
לפרטים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
ת.ד. 5305 קרית־ביאליק
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל
רצוי ניסיון 3 שנים לפחות.
להתקשר בין השעות 8.00 עד 15.00
טל 03-223588

דרושים
אנשי מכירות
בעלי הופעה נאה
וכושר שכנוע
לפרויקטים פרסומיים
יחודיים ובלעדיים
תנאי שכר מעולים
טל: 057-79465, 057-75588

דרוש/ה
עו"ד
לתחום האזרחי
★ רצוי בעל נסיון
ת.ד. 4899 חיפה

קופת חולים מכבי

למרפאת שיניים
גדולה בחיפה
דרושים/ות סייע/יות
נא לפנות לטלפון 04-258291
– סודיות מובטחת –

רצף
תעשיות מוצרי בנין בע"מ
למחלקת האחזקה דרושים:
★ **מכונאי** נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה, רצוי ידע בפניאומטיקה.
★ **מסגר** נסיון של 5 שנים לפחות בתעשיה.
המעוניינים יפנו בטלי 726072, לחנוך או דוד פורת, בכל יום החל משעה 14.00

SUBARU
למוסך סובארו מרכזי בירושלים
ד ר ו ש
מנהל עבודה עם עבודה
תנאים טובים
למועמד המתאים
טלפון: 02-531223-4-5
ירמיהו 27 ירושלים

לחברה מסחרית בירושלים
ד ר ו ש ה
מזכירת הנהלה
כישורים הדרושים:
השכלה תיכונית, עברית ואנגלית, אחראית, עצמאית ונסיון רב בניהול משרד בעלת מרץ יוזמה וכשר ארגון. תפיסה מהירה. הדפסה ומעבד תמלילים (עברית ואנגלית). יום עבודה מלא (8 שעות לפחות) אישיות סמכותית ואצילה
מועמדות רציניות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 16054 ירושלים

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
1. מזכירה בכירה
דרישות המשרה:
- השכלה תיכונית ומעלה
- ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית כולל ניסוח והדפסה
- נכונות לעבודה בשעות נוספות וביפי ו
- ניסיון בניהול משרד ועבודה עם מעבד תמלילים וטלקס
2. מזכירת יבוא
דרישות המשרה:
- השכלה תיכונית ומעלה
- ידע וניסיון של 3 שנים במסמכי יבוא שחרור והשבונות ספקים
- ידיעה טובה של השפות עברית אנגלית הדפסה
- ניסיון בעבודה עם מערכת מחשב וטלקס
- העבודה שישה ימים בשבוע
המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים לת.ד. 1416 ולציין ע"ג המעטפה את המשרה

למפעל גדול
באזור אשקלון
דרושים:
• **מכונאים**
בוגרי 12 שנות לימוד
• **מבקרי איכות**
בוגרי קורס ובעלי ניסיון בענף המתכת.
• **מפעילי מכונות C.N.C**
לעבודות מגוונות
מועמדים לאחר שירות סדיר בצה"ל מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 120 אשקלון 78100 עבור "מפעל גדול" תוך פירוט קורות חיים ומס' טלפון להתקשרות מהירה.

תלמה
ד ר ו ש / ה
מהנדס/ת חשמל
לניהול צוות חשמלאים
ותכנון מערכות חשמל
כישורים דרושים
★ נסיון במפעל תעשייתי במערכות פיקוד וכוח
★ ידיעת השפות עברית אנגלית
★ גיל עד 40
המעוניינים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ומבליטים למר בוז־אדם עבור מהנדס/ת חשמל לת.ד. 707 חיפה מיקוד 31006

לפרוייקט גדול בדרום
ד ר ו ש י ם
לאחר שירות צבאי
מפעילים לשופל
מפעילים למפלסת
מכונאים ★ מסגרים
★ פועלים
לפנות טלפונים: 057-31643
057-76211, 057-77286

CAPRICE
לסניפיו בחיפה ובטבריה דרושים/ות:
מוכרים/ות
דוברי גרמנית שפת אם
נסיון במכירות יתרון, הופעה נאה
נא להתקשר:
בטבריה טל. 06-792616 עבור ציפי.
בחיפה, לטל. 04-723211-7 עבור מימי

מכון דור מיון · אבחון פסיכולוגי
לחברה בינלאומית
דרושות בירושלים
מוכרות לאולם
תצוגה לתכשיטים
• גיל 30–60.
• דוברת גרמנית על בוריה
• שעות גמישות – 6 שעות מינימום ליום 6 ימי עבודה בשבוע
– תנאים טובים למתאימות –
לפנות טלפונית למכון דור
03-293116, 203652

למכון רפואי בר

1. רופא/ה משפחה/כללי/תעסוקתי/פנימי בעפולה.
2. רופא משפחה/כללי/תעסוקתי/פנימי/לעבודה במכון בחיפה.
3. אחות טכנאי/ת לביצוע בדיקות כולל ארגומטריה - במכון בחיפה.

כל המשרות הן לימים מלאים בהיקף חלקי
חיפה, רח' שמשון 1
טל. 251202, 04-242335
מכון בר

תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות הסביבה

שרות בתי הסוהר

מנהל ארגון

דרושים

מנתחי מערכות/ תוכניתנים

הכישורים הנדרשים:

— ידע ונסיון בניתוח, תכנון, הקמה ואחזקת מערכות מידע ניהולי
— נסיון בכתיבת תוכנית בשפת COBOL ו־PASCAL
— נסיון בעבודה עם תוכנה לניהול בסיסי נתונים
— תואר בוגר במדעי המחשב/או ממר"מ או הנדסאי מחשב
— נסיון בעבודה על מחשבים ממשפחת HP3000 - יתרון
— נסיון בשימוש בכלי תוכנה מתקדמים – יתרון
*מקום העבודה בירושלים

מפעילי מחשב

הכישורים הנדרשים:

— לפחות שתי שנות נסיון בהפעלת מחשבים
— שליטה בשפה האנגלית כדי קריאת ספרות טכנית
— הכשרה מקצועית בהפעלת מחשבים
— השכלה תיכונית מלאה
— נכונות לעבודה במשמרות
— הכרת מחשבי HP3000 - יתרון
*מקום העבודה ברמלה

נא לפנות לצורך קביעת ראיון אל:
ראש ענף מערכות מידע
נציבות שרות בתי הסוהר, ירושלים
טלפון: 244511, 246771

לפרוייקט מעניין וייחודי בחיפה דרושה

אשת יחסי ציבור מעולה

תכונות נדרשות:
★ כושר הבעה מעולה בעל"פ ובכתב (אנגלית – יתרון)
★ ידע ונסיון בארגון וניהול משרד
★ ידע ונסיון בפרסום או ארגון ארועים.
★ ידע ונסיון במו"מ עם אישים בכירים.
★ יכולת עבודה בתנאי לחץ
★ הופעה נאה.

תנאים טובים למתאימים

בפרסים: קורות חיים בכתב על נייר חלק בציון טלפון להתקשרות לת.ד. 36770 ת"א מיקוד 61367 או טלפן 04-725195 חיים

לבית אבות על הכרמל
דרושים:

מנהל/ת חשבונות

בעל/ת נסיון בהפעלת מחשב (חשבשבת), לעבודה זמנית

נא לפנות בכתב לת.ד. 7711 חיפה 31076

דרושים:

יועצי מס/מנהלי חשבונות

נפתחת השתלמות בנושאים:
1) ביטוח מנהלים, חיים ותגמולים לעצמאיים.
2) ייעוץ פנסיוני ופריסת מס.

לבוגרי ההשתלמות הצעת מיידית להרחבת מעגל עבודתם.
בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים
04-520256/7 (ישראלה)

שחפיר סוכנויות לביטוח בע"מ

ישנם אנשים שמדברים על כסף
וישנם אנשים שעושים כסף

אנחנו עושים כסף

חיפאי/ת
אם אתה שייך לאלה שעושים ולא רק מדברים

מקומך איתנו!

אם הינך בעל כושר ביטוי ובעל יוזמה
מעל גיל 25, נשוי, בעל רכב
אנשי השיווק שלנו יקלטו אותך
בצלצול הטלפון הראשון שלך אלינו.
לקביעת ראיון אישי נא להתקשר
רק ביום א' משעה 9.00 — 19.00

טל' 04-336224, 04-335199 לבני

שטראוס שיווק צפון בע"מ
יובל החמישים

דרוש:

מקדם מכירות

■ השכלה תיכונית מלאה.
■ נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
■ רכב פרטי חובה.
■ גיל 25 עד 35.
■ איזור מגורים: קריות או חיפה.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים אל ת.ד. 320 - קריית חיים

דרושות

★ **לחברת שיווק דרושה אשת מכירות מנוסה כולל רכב**

★ **מנהלת חנות רצוי גישה טכנית במוצרי פלסטיק**

ת.ד. 5050 הרצליה

תנאי שכר הולמים למתאימים

לסניף "תנובה" נתניה

דרושים

מפיצים
לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:

★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35
★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון בעשי בחלוקת מוצרי מזון.

התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

מועמדים מתאימים תושבי נתניה, חדרה והסביבה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק מר בני שולץ, לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון בטלפון 053-344266.

- סודיות מובטחת -

לעתון "הארץ" דרושות

סטודנטיות ונערות בוגרות תיכון

להחתמת מנויים בדוכני מכירה

★ **העבודה במשמרות 3-4 פעמים בשבוע**
★ **שעות עבודה גמישות**
★ **שכר + עמלות גבוהות**

לפנות אל:
אורית 5121339

אוניברסיטת חיפה

דרוש/ה:

חשמלאי מוסמך

מס' מכרז 16/87

תאור התפקיד: ביצוע עבודות אחזקה והתקנה במערכות החשמל באוניברסיטה.

כישורים:
★ חשמלאי מוסמך;
★ נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה;
עדיפות תינתן לבעלי רשיון נוסף לטיפול במתקני מתח גבוה.

בהצעות יש לפנות בכתב לאגף כח־אדם, אוניברסיטת חיפה הר הכרמל 31999 בצרוף תעודות והמלצות עד תאריך 7.2.88 רק מועמדים מתאימים יענו.

יותר טוב מנפאואר

אנו נשלם לך יותר מכל אחד אחר!

למחלקה המשרדית

קלדניות מנוסות

לוטוס 1,2,3, חשבשבת, ציוד אלביס (קיפקס), מסופי I.B.M.
— לפנות ליהודית —

למחלקה הטכנית

הנדסאי מכונות

מנוסה בביקורת איכות וניהול בית-מלאכה לעבוד שבבי, לעבודה במגדל העמק.

הנדסאי אלקט'

נסיון 3 שנים לפחות בפיתוח מעגלים ספרתיים ו־DE-BAG, לעבודה ממושכת.

הנדסאי/מהנדס בנין

נסיון 3 שנים לפחות בחישוב כמויות וטיפול בחשבונות קבלנים, רצוי נסיון בעבודה בוילות.
— לפנות לבירד —

תנאים סוציאלים כחוק למתאימים

העצמאות 104, א-ה 8:00-14:00
טל: 04-530051 (גם בשבת)

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

דרושים:

חרטים וכרסמים

בעלי נסיון
למתאימים תנאים טובים
*ארוחה חמה *משמרת 13 *5 ימים בשבוע
רצוי תושב האזור.
טל: 06-554618 06-555912

"תצפית – לעתיד"

סוכנות לבטוח
בשיתוף עם

מנולייף־מנורה
חברה לבטוח בע"מ
מודיעה על פתיחת קורס

לסוכני ביטוח חיים

שייערך בחודש פברואר בשעות הערב
בסיום הקורס ינתן סיוע כלכלי לקידומו של הסוכן

בפרטים נא להתקשר לטלפון 04-673618 בימים א', ב' ה' בשעות 19.00 — 16.00 ולבקש את ציפי או פיני

לאחים עופר (אוניות) בע"מ
דרושים/ות

1. עוזר(ת) למנהל מחלקת חלקי חילוף

★ עם ידע ונסיון בחברת ספנות
★ ידיעת אנגלית חובה

2. מזכירה אנגלית – למחלקה הטכנית

★ ידע בהדפסה והפעלת טלקס

נא לפנות בכתב לת.ד. 1755 חיפה,
או טלפונית 04-510221, 04-528261 למר גלעד

למפעל תעשייתי בנצרת עילית
דרושים:

1. עובדי יציקות ועופרת
2. עובדי ייצור
3. מחסנאי

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 1237 נצרת עילית
סודיות מובטחת

לבית חולים

MEDICARE מדיקר
מרכז גריאטרי חיפה

דרושים:
■ אחיות
■ פיזיוטרפיסטיות
■ מרפאה בעיסוק
■ איש אחזקה

רח' ישעיהו 6 חיפה,
טל. 332489, 337461

לחברה מסחרית באזור חיפה

לתפקיד ראש תחום כ"א באגף ענ"א

דרוש

מתכנן/מנתח מערכות

בעל נסיון רב במערכות כ"א ושכר
בוגר מדעי המחשב/תעשיה וניהול
רצוי נסיון במחשבי VAX ושפת BSM
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 4868 חיפה 31048 למשרה 797.

להבי ישקר

■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המטוסים בעולם. ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים. ■ שבוע עבודה בן 5 ימים. ■

מנהל/ת חשבונות

הכישורים הדרושים:
★ סוג ד' או מדופלם/ת
★ נסיון בעבודה בתעשיה
★ ידע ונסיון בעבודה עם מחשב

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל לכח אדם, להבי ישקר בע"מ
ת.ד. 330 נהריה 22102 טל. 04-927831

לחברת מחשבים גדולה

דרושים/ות

1. מפעילי מחשב S/36,S/38 I.B.M
נסיון בהפעלת S/38 יתרון.
העבודה במשמרות שניה ושלישית עפ"י הצורך.
2. קלדניות
בעלות נסיון בעבודה על דיסקטים I.B.M 3742
או מסופי מחשב.

תנאים טובים וסודיות מובטחים.
מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 33542 חיפה.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

חולון בת"ים

לעיתון מקומי
דרושים

*** רוכשי/ות מודעות** תושבי האיזור. עדיפות לבעלי נסיון בענף. תנאים מצויינים למתאימים
*** כתבים/ות למערכת העיתון**
תושבי האיזור. בעלי נסיון.
*** צלם מערכת**
להתקשר: 03-322225 03-727177

לקבוצת סינאפסה
דרושים

אנשים בעלי רקע בתנועה וריקוד

להופעה בפסטיבל ישראל
טלפון: 02-717560

למפעל שעשועים וספורט בע"מ באשקלון
דרוש

סוכן מכירות עצמאי
עם רכב
לאזור המרכז

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 101 סביון עבור "סוכן אשקלון" – סודיות מובטחת –

דרושים:

מהנדסים/הנדסאים

לפיקוח על עבודות שיפוצים באיזור חיפה

טל. 244894 - 04

בין השעות 8.00 - 15.00

לעיתון יומי דרושים

נציגי מכירות

הכישורים:
· כושר ניהול משא ומתן
· הרבה יוזמה ומרץ
· הופעה נאה
· משכורות ותנאים הולמים למתאימים

המתאימים יוכשרו ע"י החברה בקורס מיוחד לאמנות המכירה

בפרטים נא לפנות טל: 03-336702 שלוחות 253 264

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב **דחף**
ב **דחף** תקבל יותר

645333-4 לאריה טל

טלרד

תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ

דרוש/ה

מהנדס/ת פיתוח אלקטרוניקה

לפיתוח מכלולי תקשורת למרכזות טלפון ספרתיות

כישורים: ★ נסיון 3-5 שנים בפיתוח חומרה ממוחשבת.
★ ידע בהפעלת מערכות פיתוח למחשבים זעירים (אינטל או HP)
★ ידע במערכות תקשורת נתונים ממוחשבות ומודמים. ופרוטוקולים של תקשורת)
רצוי ידע במרכזות ספרתיות

לפנות לשושנה סלומון בטל. 08-238611 לצורך קביעת ראיון.
רק בעלי נסיון בפיתוח יענו.
ניתן לפנות גם בכתב־יד לדנה שלם,
מנהלת מחלקת גיוס ותעסוקה.
טלרד – ת.ד 50, לוד 71100
— סודיות מובטחת —

טלרד — קו אל העתיד.

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor

חברת נשיונל סמיקונדקטור - מגדל העמק מחפשת עובדות ועובדים לתפקידים מעניינים. העבודה באוירה נקיה חברותית ונעימה ביותר המעניקה אתגרים ותגמול הולם.

את החשבת לרכוש מקצוע
שיפתח עבורך אופקים חדשים ולצידו הכנסה נאה?

אתה הנה נפתחת בפניך ההזדמנות
להצטרף למפעל עתיר ידע המכשיר אותך למקצוע בועדף.

אנא פנו אלינו.

טלפון לפניות: 06-548626,
פניות בכתב בצרוף קורות חיים
אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ
ת.ד. 619 מגדל העמק, 10556 עבור מחלקת כח אדם.

נא לציין טלפון להתקשרות.

תנתן עדיפות לתושבי האזור

סונול ישראל בע"מ
למשרד הראשי בחיפה
דרוש

עורך דין מנוסה

כישורים:
★ ידע ונסיון רב שנתי בנושאים מסחריים כלכליים לרבות טיפול במקרקעין, חוזים ומיסוי.
★ עדיפות למועמדים שהתמחו בניהול מו"מ ויצוג אינטרסים כלכליים ומסחריים.

מועמדים רצינים יגישו פניותיהם המפורטות בכתב יד למנהל אגף כח אדם ומינהל אישית לת.ד. 214 חיפה 31001
סודיות מובטחת.
מודעה זו מופנית לנשים וגברים כאחד.

לאחד מלקוחותינו חברה תעשייתית גדולה בגליל המערבי
דרוש

חשב - מנהל חשבונות ראשי

(משרה 2420)

לניהול ואחריות על מערכת הנהח הכוללת של הקונצרן

דרישות התפקיד
★ **בעל ידע ונסיון מוכח, רצוי בעל הסכמה כרו"ח.**
★ **בעל יכולת ניהול והפעלת צוות עובדים.**
★ **מגורים בסביבה הקרובה לנהריה.**

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים.

תפל
תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

עיריית כפר־סבא
מכרז על מישרות פנויות

1. הגדרת תפקיד:

מהנדס פרוייקטים

כישורים: מהנדס אזרחי בעל נסיון 4 שנים ומעלה בניהול. תיכנון וביצוע פרוייקטים הנדסיים בתחום הפיתוח והבינוי.
תיאור העבודה: קידום ותיאום תיכנון הכנת מכרזים והפצתם. תיאום וקידום ביצוע קבלני של פרוייקטים עירוניים תוך מעקב אחר עמידה בלוח זמנים ומגבלות תקציב עפ"י תכנית העבודה והנחיות מהנדס העיר.

2. הגדרת התפקיד:

מנהל היחידה לביצוע

כישורים: מהנדס אזרחי בעל נסיון 7 שנים ומעלה בתיפעול כ"א מקצועי תוך בניית יחסי אנוש תקינים בניהול הביצוע ובקידום עבודות בדק ואחזקה של מיתקנים עירוניים.
תיאור העבודה: תיפעול המחלקות באגף ההנדסה בתחומי פיתוח ואחזקה, ביצוע עבודות ציבוריות, ביוב ונטיעות.

3. הגדרת תפקיד:

מנהלת מדור המזכירות

כישורים: השכלה תיכונית לפחות, ידיעת השפה העברית על בוריה. רצויה ידיעה באנגלית, כושר אירגון וניהול צוות עובדים. כושר הבעה בע"פ. כושר ניסוח של מכתבים, דו"חות ופרוטוקולים. ידיעה טובה ונסיון בניהול עבודת משרד לרבות משרד ממוכן והפעלת מעבד תמלילים.

על המועמדים להגיש מועמדותם בכתב למזכיר העיר תוך פירוט קורות חיים ונסיון קודם (רצוי העתקי המלצות) לא יאוחר מיום ששי 12.2.88.
יצחק ולד, ראש העיריה

דשנים וחמרים כימיים בע"מ

דרושים

הנדסאי/ת כימיה — לבורנט/ית צעיר/ה

לעבודה במעבדה לביקורת איכות.
כישורים נדרשים:
● כשר טכני
● שליטה בשפות עברית ואנגלית.
העבודה בשלוש משמרות לפי הצורך.

כימאי/ת M.Sc

לעבודה באגף המחקר והפתוח בחברה בעיקר בתחום הכימיה האנאורגנית.
כישורים נדרשים:
● נסיון בעבודת מחקר.
● ידע מקצועי מוכח — יתרון.
● שליטה בשפות עברית ואנגלית.

בעלי השכלה וכישורים כנדרש השואפים להשתלב בעבודה במפעל יצרני מתבקשים לפנות עם פרוט קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה אל:
המחלקה לגיוס וקליטת עובדים, ת.ד. 1428 חיפה 31013
פניות מתאימות בלבד תענינה.
בוא וניצור כימיה.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
סודיות מובטחת.

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשייה הדרומי עכו ת.ד. 2357
דרושים

1. מהנדס כימיה
★ בעל נסיון של שנתיים לפחות בעבודה במתקנים כימיים
★ כושר ניהול צוות עובדים גדול
★ למועמד המתאים מוצעת הזדמנות להשתלב בעבודה במערכת מורכבת
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון למחלקת כח אדם, לגלעד.

2. מסגר — רתך
★ עם נסיון של שנתיים לפחות

המעוניינים יפנו לשוש מאחזקה, טלפון 04-912231-6 בין השעות 14.30 - 08.30

נשיונל סמיקונדקטור National Semiconductor

למרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק, דרוש:

מהנדס תוכנה בכיר

משרה 4102

לפתוח ותחזוקה של מערכות תוכנה לאיסוף אוטומטי, עיבוד וניתוח נתונים הנדסיים.

תאור התפקיד:
- נהול מקצועי של קבוצת פיתוח.
- אפיון, תכנון וכתיבה של מערכות תוכנה CAM

כישורים נדרשים:
* בוגר/מוסמך מצטיין במדעי המחשב.
* נסיון בהנדסת תוכנה.
* כושר ניהול קבוצה מקצועית.
* נסיון וידע בעבודה עם בסיסי נתונים ובעיבודים סטטיסטיים יהוו יתרון.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים תעודות וציונים אל:
נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ ת.ד. 619
מגדל העמק 1056 עבור מחלקת כח אדם
ולציין את מספר המשרה

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

פרסום שפי

صكرا عن الأصل

هكذا عن الأصل

מרכר את הדירה?

רק לוח העיר נותן לך

אחריות שתמכור

בשיטת הפרסום הבלעדית
לא מכרת - לא שילמת!

אם אתה גר בתל-אביב או בגוש דן ואתה רוצה למכור את הדירה או המכונית - חשוב מאוד שתדע: מודעת לוח תעלה לך עכשיו 80 שקלים! יקר מאוד... נכון? ואם אתה לא מצליח למכור - הפסדת את הכסף, ו...אתה צריך לשלם פעם נוספת.

זה לא חייב להיות כך!
יש לוח אחד שנותן לך אחריות שתמכור - לוח העיר.

בלוח העיר המודעה שלך מתפרסמת שוב ושוב ללא תשלום נוסף אפילו חודש ימים, ב-4 עיתונים: "העיר" - "הארץ" - "חדשות" - ו"צומת השרון" ומגיעה לכ-1,000,000 קוראים בגוש דן והשרון. אבל, אם בתוך חודש לא תמצא קונה מתאים - טלפן ל"לוח העיר" וכספך יוחזר לך במלואו!
וזהי שיטת "אחריות שתמכור" - חידוש מהפכני שרק לוח שבאמת בטוח שתמכור יכול להציע.

מעכשיו - אל תסכים לשלם בכל תנאי!
מעכשיו - כדאי לך לפרסם רק במודעה באחריות.

לוח העיר
זה עובד!

מודעות מתקבלות בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח בטלפון 03-371261

הארץ

יום ו', י' בשבט תשמ"ח
29 בינואר 1988

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל-אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס 810012 – טלקס 33746
ירושלים: רחוב ההבצלת 2 טל' 224245-6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב מרגוא 20 טל' 661166-8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה חדר, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בהכרח
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

מערכת הבריאות בפני שיתוק

מערכת הבריאות הציבורית עומדת בפני שיתוק. השאלה היא רק ידיו של מי יהיו על העליונה: עובדי המינהל בבתי החולים הממשלתיים, המאיימים בהשבתת המערכת ביום ראשון הקרוב, או הרופאים, מרדימים ואחרים, ואנשי המעבדות.

הדבר אינו משנה הרבה מבחינת החולים. הסיוט של ישראל ללא רפואה ציבורית הראויה לשמה, שורר בכל זה שבועות.

על-פי הצפי העדכני, אין סיבה שמצב נורא זה – שלכל הפחות למראית-עין עושה על עם ישראל רושם כועס יותר מהפרת הסדר בכפר נידח בגדה – ישתנה בקרוב לטובה.

אף על פי שהורגו ודוכנו באחראים – מרופאים מקופחים או רודפי בצע (הבכחר כולל דוגמאות משני המינים) ועד לאחרון עובדי הניקיון והפקרות שפשטה במערכת, צריך לשוב ולהדגיש אצבע לעבר בעלי החטא הקדמון.

כזכור ההסתדרות, ישראל קיסר, ועוזרתו הנאמנה, שרת הבריאות שושנה ארבלי-אלמוזלינו, הם הגורמים הראשיים – לא רק לשקיעתה של מערכת הבריאות הציבורית, שבעבר היתה תפארתה של מדינת ישראל, אלא גם למניעת העמדתה מחדש על הרגלים. הדבר עלה בידם בזכות התעקשותם על קיומו של שירות בריאות חינם כביכול – רוצה לומר, על חשבון הברון הידוע, משלם המיסים.

ואולם הקופה הציבורית ריקה, ושר האוצר מסרב, למען קיומה של היציבות שהושגה בעמל רב, למלא אותה בעזרת מכבש הדפוס. במקום שבמר ההסדים ישלים עם הטלת תשלום כלשהו (או הגדלתו במשהו) על המשתמשים בשירותי הבריאות, הם אפילו אישרו הסכם עם רופאי קופת-חולים ההסתדרותית, שפירושו הגדלת הנטל על תקציב המדינה. והיתה להסכם זה עוד תוצאה הרסנית: היא המרידה את המערכת התאומה, שירות הבריאות הממשלתי, ובדרך זו סייעה לחולל את האנדרלמוסיה הנוכחית.

אין צורך לשוב ולהגדיר את שחייב להיעשות כדי להבריא מערכת הסובלת ממחלה כרונית של הרעבה. המירשם ידוע ומוכר. מה שחסר הוא הרצון הנחוש לפעול למען תיקון, אשר ביסודו של דבר יכול להיווצר רק בקהל הישראלי.

דרוש לחץ ציבורי על קיסר וארבלי-אלמוזלינו, כדי שישנו את השקפתם לגבי האתיקה של אספקת שירותי בריאות: לדעתם, עיקרה של אתיקה זו הוא בהיותם מסופקים ללא עלות לנזקק להם, בעוד שעל-פי כל בר-דעת, היא צריכה להתבסס על אספקת רפואה לחולה, גם אם הוא נדרש לשלם חלק מעלותה.

בלי שכלל זה יוכר ויוצב ביסוד פעולת שירותי הבריאות הציבוריים, ניתן לומר בלי כחל וסרק, כי אין להם עתיד בישראל.

מצב האומה האמריקאית

התשואות הסוערות שקיבלו בקונגרס את נאומו השנתי האחרון "על מצב האומה" של הנשיא רייגן, היו יותר מאשר פורמאליות בלבד. אם כי פרשיות הנשק לאיראן ומימון ה"קונטראס" בניקרגואה, ירידת ערך הדולר והגרעונות המתמידים פגעו, ללא ספק, ביוקרתו, נותרה לנשיא עדיין אהדה אישית רבה הן על גבעת הקאפיטול והן בקרב האומה האמריקאית. זוכרים לו לטובה את התגברותו על ניסיון ההתנקשות בחייו, ועל מזלו – ובעיקר את העברת תקציבי הביטחון המוגדלים, שחידשו את כוחה הצבאי של ארה"ב ותרמו, לדעת רבים, לנכונות גורבצ'וב לנקוט בגישה ותנינית שאיפשרה את ההסכם על ביטול הטילים לטווח הבינוני.

האמריקאים, כך מותר להניח, מעריכים גם את הרגשת היציבות בשלטון שהוא העניק להם, בהיותו הנשיא הראשון מזה 30 שנה, שכיהן שתי תקופות כהונה רצופות.

כרגיל, הנאום היה גם סקירת השנה שחלפה (ורייגן נמנע בקפדנות מלהזכיר את מפולת הבורסה או את ירידת ערך הדולר) ושל תוכניותיו לשנה החדשה. בעוד 10 חודשים ייערכו הבחירות לנשיאות, ומכיוון שהחוקה האמריקאית אינה מתירה תקופת כהונה שלישית, הוא נחשב בשנה האחרונה בבחינת "ברווז צולע" – כלומר, מי שהשפעתו מוגבלת. ואכן, רשימת הנושאים שציין כי נותרו להשלמה אינה מרשימה, וסיכויי אישורם אינם מבשרים תפניות חדות: בקשתו לסיוע מוקטן ל"קונטראס" בניקרגואה בוודאי תאושר (ברוב לא גדול), ההסכם לחיסול הטילים לטווח בינוני יזכה כנראה לרוב מכובד, בקשתו להגדלת התקציב ל"יוזמה ההגנתית המיוחדת" ("מלחמת הכוכבים") תעמוד בסימן שאלה, הכשלת הניסיונות להטלת מכסי-מגן על היבוא תחייב מאמצים גדולים ומזל לא מבוטל בשיפור נתוני המאזן המסחרי.

סה"כ, תהיה זאת כנראה שנה שתוקדש לרישום רונלד רייגן בהיסטוריה כאחד הנשיאים הטובים יותר משציפו עם היבחרו.

פשעי-מלחמה בבריטניה

לונדון (עי"צ). הוועדה לפשעי מלחמה של הפרלמנט הבריטי פירסמה שלשום רשימה ובה שמותיהם של 3,000 חשודים בפשעי מלחמה נאציים.

רשימה זו גובשה על-ידי שלטונות בריטניה, כשאלה שלטו באזור מארבעת האזורים של בעלות הברית בגרמניה, אחרי מלחמת העולם השנייה, מסרה הוועדה המורכבת מנציגים של כל המפלגות.

"אנו רוצים בפעולה דחופה מצד ממשלת בריטניה, כדי שהחפים מפשע יזוכו והאשמים יועמדו למשפט", אמר חבר הפרלמנט גרוויל ג'אנר, בציינו כי רבים מהכלולים ברשימה כבר מתו. 6 מהחשודים מואשמים ברצח או בהריגת אנשי צבא או שירותי הביון הבריטיים.

הרשימה נמסרה ב-1948 לאו"ם, לאחר שהממשלה הבריטית ששלטה אז, בהנהגת הלייבור, החליטה לא לפתוח בהליכים.

הפסדנו את המערכה

תושבי השטחים גילו את ה"פטנט" להחזיק את ישראל בגרונה במאבק שאין לה שום סיכוי לנצח – מכאן ואילך יהיה רק יותר גרוע

מאת יואל מרקוס

מי שעוקב בימים אלה אחרי הלהבות היהודים הקולניות בצמרת השלטון צריך להגיע למסקנה העגומה שמנהיגי האומה איבדו את הראש וגם את העצבים. ובצדק. יש להם על מה לאבד את עשתונותיהם. עד כמה שלא נוח להודות במפלה, העובדה המרה עומדת בעינה: אכלנו אותה. בשבעת השבועות של המהומות בשטחים הפסדנו את המערכה. לא קרב אחד, אלא את המערכה כולה, על צדקת מאבקה של ישראל בעיני העולם. עכשיו פרשנו כים ביחסינו עם עצמנו, עם ארה"ב ועם ערביי השטחים, והגענו אולי לנקודה שאין ממנה חזרה.

וזוהי מסקנה קשה, ואין היא יכולה להתברר אלא אם תחזור הרגיעה לשטחים וישרור בהם השקט והשלווה בחודשים ובשנים הבאות. אך גם האופטימיסטים ביותר יודו שאפשרות ורודה זו אינה כבר ריאלית. יש מקום לחשש שעידן השליטה הדה לוקס בשטחים הגיע לקצו. מה שקרה בחודש יהיה, עם עליות וירידות, מצב קבוע שיחזור על עצמו בחומרה גוברת והולכת. לכן, כי שאתה שומע הצהרה אפילו של האלוף עמרם מצנע, ששמו הולך לפניו כאיש מתון, כי "הפעלת כוח בשטחים הוכיחה את עצמה", או הצהרות כפי רבין ושמיר כי הכבוש החזירו את השקט, אינך יודע על מה הם מדברים. את מי הם מרמים? אותנו או את עצמם?

* * *

כוחן של המהומות בשטחים היה דווקא בהולכתן: הן לא כוונו מלמעלה, לא על-ידי מדינות ערב ולא על-ידי ראשי אש"ף. הן פרצו מהשטח, באופן ספונטאני. ובדי אשונה מזה עשרות שנים פעלו הפלשתינאים בלי "ספונסור". אף אחד לא עשה בעבורם הפעם את העבודה השחורה, הם פעלו בעצמם למען עצמם, ולא קל (לנו) להודות שהם נחלו הצלחה כמחודשת. הם תקעו טריז בין ישראל ליהודי התפוצות, וגרמו למהפך בדעת הקהל האמריקאית. עלה בידם להציג את הישראלי כדמות אכזרית, חסרת-מעצורים. הם הביאו לכך שישראל תוצג כמדינה מבולבלת, חסרת מוסר וחסרת מדיניות. הם גנבו מכמה את תדמית "דוד וגוליית", שהיתה כאן ומתביד הסבל הסיבה שבגללה זכתה ישראל לאהדה ולהערצה.

בניגוד לקליישאה "כל העולם נגדנו", זכתה ישראל לתמיכת העולם. היא קיימת, והיא פורחת ומתבססת בגבולות בשטחים, לא רק בגלל שחיילים ואזרחים במדים נתנו נפשם לבעבה, אלא גם בגלל שהעולם היה בעדה. למרות הסיסמה הדיקה "לא השוב מה חושבים הגויים, השוב מה עושים היהודים", מהברקותיו של דוד בן-גוריון, העזרה שקיבלנו בתקופות שונות, פעם מברית המועצות, פעם מצרפת, פעם מגרמניה המערבית, פעם מבריטניה ורוב הזמן מאמריקה, הגיעה משום ההכרה בזכות הקיום לישראל, ומשום שלא רצו לאפשר לערבים להשמידה. הם רצו בישראל חזקה כדי לאלץ את העולם הערבי להשלים עמה ולהניח לה להיות. הם רצו גם ישראל מספיק בטוחה בעצמה לרצות ליטול את סיכוני השלום. לשם כך קיבלנו מארה"ב יותר מ-50 ביליארד דולר – לא כדי לבנות פנטהאוזים, לרכוש מערכות ודאו יקרות ולהפוך את ערביי הארץ לנשלטים וחסרי זכויות לנצח.

שבעת השבועות האחרונים גרמו למהפך: הם הוזידו לתהודה העולמית שחייב להיות פתרון לערביי השטחים. הוכיחו שהדרך היחידה שישראל יכולה לשלוט בהם היא באמצעות כוח ברוטאלי. הם תפסו את הפטנט, הם שהתמשו בו בכל פעם שירצו להחזיר את עניינם למרכז ההתעניינות ולטפח את תדמיתנו המכוערת. מכאן ואילך הם יחזיקו אותנו בגרוננו – בכל עיתוי שזה תהיה בידם היכולת להציג אותנו בראש כותרות החדשות בעולם ובאמריקה בצורתנו הבלתי נעימה. וככל שנעמה יותר להשלטת הסדר, כך ניראה יותר גרוע וכך נשחק יותר לידיהם. מילכוד אמיתי.

* * *

אין זה משנה שיש לנו טיעונים צודקים, ושעושים לנו עוול כשאומרים שאנחנו אשמים בכל. אחרי הכל, במשך עשרות שנים היינו על הדבנו כי את ארצנו רצו וגם לא היה עם מי לדבר. במצב הנוכחי, אחרי שקרה מה שקרה, כבר לא נוכל לחזור להיות יפים וגם צודקים. יהיה קשה להסביר במלים את מה שהמצלמה מראה ותראה בעתיד בכל בית. ולא יוכל להיות שלהתפתחות זו לא יהיו השלכות מצטברות חמורות ביחסה של ארה"ב כלפי ישראל. או שתכפה עלינו הסדר בלחץ שמוטב ולא נגיע אליו, או שתחליט להשאיר אותנו לנפשנו. לשון עדינה להחלטה לזרוק אותנו לכלבים.

הזמן אינו פועל לטובתנו. כל חודש וכל שנה שיחלפו באפס מעשה ידרדרו את יחסינו עם תושבי השטחים. חייהם יהיו גיהנום אך גם חיינו. וכשיגיעו מים עד נפש ונרצה כבר מרוב יאוש להגיע להסדר, ניאלץ לשלם תמורתו מחיר כבד יותר מאשר היום. אם לא נהיה מספיק שפויים להיכנס למים הקרים של ההידברות המשא ומתן, נמצא עצמנו אומה מבודדת בעולם, עריצה שאיבדה את צלמה. היתכן שעד כדי כך מגיעות אדישותנו ואטימותנו?

מצנע: על מה הוא מדבר

מי יהיה ראש השב"כ

למינוי זה תהיה חשיבות רבה – משום שמתגברים הסימנים כי המשטר הדמוקרטי בישראל אינו בטוח כבעבר

מאת זאב שיף

שום לשון של הגזמה לא תהיה מופרזת בבואנו להתייחס לחשיבות ולרגישות במינוי בעתיד של ראש שירות הביטחון הכללי, אם וכאשר יעלה הנושא לדיון. ברור כי מי שיהיה בתפקיד זה יפעל באחת התקופות הרגישות ביותר באשר לעתיד המשטר הדמוקרטי בישראל. מינויו של ראש שב"כ בעתיד חשוב ורגיש יותר ממינוי רמטכ"ל. הרמטכ"ל אינו לבד, אפילו בתקופת מלחמה. בנוסף לקבוצת אלופים גדולה שליוה, עומד מעליו קבינט שבו יושבים בדרך כלל כמה רמטכ"לים לשעבר. מעשיו של הרמטכ"ל פתוחים הרבה יותר, ואילו הפיקוח על ראש השב"כ מוגבל מעצם טבעו. אין תפקיד רגיש יותר לדמוקרטיה, למעט אולי תפקידו של ראש הממשלה, מאשר ראש השב"כ. הוא מעין שומר החומות.

עם קום המדינה, כאשר עוצבו המסגרות הדמוקרטיות, היתה תפיסה רגישה דומה באשר לתפקיד של השב"כ. ואכן, כאשר נמתחה ביקורת על ראש השב"כ באותה תקופה, איסר הראל, היא התייחסה בעיקר להיבט זה. אחרי מחלות הילדות התייצב שירות הביטחון עד לפרשיות האחרונות. השנים הבאות רגישות במיוחד, משום שמתגברים הסימנים כי המשטר הדמוקרטי בישראל אינו בטוח כבתקופה שלפני כן. הנטיה להגביל את הדמוקרטיה, להחליש קבוצות ובקורת, גוברת והולכת. תהיה הדעה על הצעת החוקה לישראל אשר תהיה, ברור כי החוקה הישראלית אינה מרגנת די הצורך מפני כוחות אנטי-דמוקרטיים חזקים. קולם נשמע בציבור ובכנסת וגם במפלגות הראשיות.

צמיחת התמודדות עצמאית

תקופת השנים הבאות תהיה טעונה במתיחויות פוליטיות וביטחוניות. ההתמודדות הפנימית תהיה עצומה, משום שבתקופה זו ייקבעו יחסינו עם המיעוט הערבי בישראל ויוכרע ככל הנראה עתידם של השטחים המוחזקים. החיים הפוליטיים יגיעו לשיא המתח. אם בתקופת מלחמת לבנון העזו מקורבי שרון להאשים אנשים, כולל אלופים, כי הם פוגעים כביכול בביטחון ונוהגים כבוגדים, רק משום שדיברו עם אמריקאים, מצרים או פלשתינאים, קל וחומר שנטיה זו תגבר בעתיד.

ראש שב"כ לא יוכל להדליק בקלות את המדינה. אם לא יהיה חכם וזהיר די הצורך ביוזמה, ישמשו דבריו חומר-דלק להתלקחות פנימית, עד מלחמת אזרחים. עליו יהיה להיזהר שלא להפוך לכלי-שרת בידי קיצונים שיבקשו להסית את ראש הממשלה והשרים נגד יריביהם הפוליטיים. עליו להיות לא רק מקצוען הרואה את עיקר משימתו בסיכול מעשי חבלה וחתירה, אלא כמי שמוטל עליו להגן על הדמוקרטיה הישראלית. מכאן, אדם שאינו מקבל פקודות בעיניים עצומות.

אם וכאשר יידון בעתיד נושא המינוי, אין זה מתפקידנו לומר את מי למנות. אך לפנינו שתי דוגמאות את מי אסור היה למנות לתפקיד כזה. אחד מהם הוא רפי איתן, כי שאריאל שרון רצה למנות לתפקיד, עם עלית הליכוד לשלטון וכשרון רצה להיות ממונה על שירותי המודיעין. רפי איתן הוא דוגמה שלילית קודם כל משום שהוא מקורב לכוחות העלולים לסכן את אושיותיה הדמוקרטיות של ישראל, ואשר גם רבים בליכוד מתייראים מהם בסתר ליבם. דוגמה שלילית אחרת, מראשי השב"כ לשעבר, הוא יוסי גנוסר.

הראיונות האחרונים עמו, בהם הדגים אמנם אינטליגנציה גבוהה ויכולת מניפולטיבית, הם דוגמא של איש משטרה חשאי. מעין אב טיפוס ששלט בתקופת הטיהורים של האנק קירוה בשנות השלושים בברית המועצות. אדם שראה את המדינה מעל לכל כולל גם מעל למסורת שלשמה הוקמה מדינת ישראל.

השב"כ הוא חלק מהכשלון בשטחים

הכשלון של השלטון הישראלי בענין המהומות בשטחים מבליט גם הוא את חשיבות המינוי העתידי. השב"כ הוא חלק מהכשלון הזה, משום שלא הכין כראוי את התהליך המהומות שם, ואם ידע מה מתחולל מתחת לפני השטח, לא הצליח להמחיש זאת בקול ברור לממונים עליו ולשותפיו. השב"כ, אולי יותר מכולם, ראה בבירור את העצים, אך היער נעלם מעיניו. ראש שב"כ בעתיד יהיה חייב למצוא דרכים, ולא רק אדמיניסטרטיביות, לתקן את המעוות. אם מכירים היבטים מקצועיים, הרי השנים הבאות יהיו קשות יותר לשב"כ בגלל החדירה של שירותי הריגול המזרחיים לישראל. פרשת קלמנוביץ', למרות שתחילתה לפני שנים רבות, היא תזכורת לכך. בתקופה הבאה ייפתחו בוודאי נציגויות מזרחיות שונות בישראל. שוב נהיה בלחץ גדול באשר למשימת הסיכול והרגישות המקצועיות. זה יחזיר אותנו לשנות החמישים והשישים, אבל מדובר כיום בתקופה אחרת מבחינת החוק והפתיחות.

זאת ועוד: בשנים האחרונות נפל דבר בין השב"כ לבין הציבור והדרג המדיני והפרלמנטרי. רוב הציבור תומך בשב"כ, אך נוצר סדק במעמדו. הבוסים החדשים יזדקקו לגישה רעננה שתתאים לתקופה החדשה. תידרש פתיחות חדשה. אינני קורא לשבירת החשאיות, שהיא אחד מכלי-העבודה. אין גם צורך למנות לשב"כ איש יחסי-ציבור, אך יש צורך בקשר הסברתי שונה. המנהיגות החדשה, שחייבת להיות משוחררת וחזקה, תצטרך לטפל גם בנושא זה.

מי צריך להיות ראש השב"כ בעתיד? לא ראש הממשלה בלבד הוא שצריך להכריע בכך. מלבד הנתונים הערכיים, צריך יהיה להכריע אם לשבור מסורת של ארבעים שנה, שלפיה היו מינויים לתפקיד זה מתוך שורות השב"כ? שינוי במסורת זו יהיה כדאי רק אם יש "כוכב" לא רגיל הבצפה בחוץ. אחרת השינוי עלול לערער טוב, שלא לצורך, את השב"כ.

אחרי הליכת אברהם שלום היה חשוב שיבוא מישהו שיסיים מלחמת הגדולים בשב"כ, כדי להרגיע את האווירה. צריך לבחון את השורה, ולשלוף מתוכן את הטוב ביותר לתפקיד רגיש זה.

נטל ידידים

"אילוצי שלטון" אינה תיבה מקובלת על התקשורת הליברלית של ארה"ב ועל יהודיה

מאת א. שוייצר

מקריאת עיתונים מן השבוע שעבר עולה מסקנה מעניינת: אלה הנוטים, בדרך כלל, לניטראליות או לביקורת על ישראל, עוברים לסדר היום על הדיכוי האלים של המרי בשטחים. לעומתם, מקימי הרעש ומגני המדיניות בולטים דווקא בקרב ידידים ותומכים מימים ימימה. אין להרחיק לכת בהפקת לקח מכאן, שהרי הקריאה היא גם מקרית במידה מסוימת, גם מבוררת על-פי ידיעת השפות של הקורא. אך מאחר שהמרי, והניסיונות לדכאו, מתנהלים כמעט כהצגת תיאטרון שהעולם אמור לצפות אחריה בדריכות שאין למעלה ממנה, יש מידה של עניין בהתייחסות אליה על-ידי צופים אלה ואחרים.

כיצד, אפוא, יוסברו הקולות העוינים בכלי-התקשורת האמריקאית, וכן בחלקים נכבדים של דעת-הקהל היהודית בארה"ב ולעומתם, האיפוק – בבריטניה, לדוגמה? "אקונומיסט", שמתוכו ציפו ומשכה, אינו מזכיר כלל, בגליונו מהשבוע שעבר, את המהומות ביו"ש ובעזה. "אובזרוור", ניטראלי הנוטה לשלילה, מביא ידיעה עניינית באחד מעמודיו הפנימיים: "סאנדיי טיימס" (השבועון שפרסם את גילויי ואנונו), אף הוא שומר מרחק בישראל. מפרסם סדר פרשנות – זו פעם שנייה ברציפות – מפרי-עטה של סוזן קרוסלנד, רווי הבנה לישראל. אך "ניו-יורק טיימס" מגנונה, עורכו לשעבר קורא להתפטרות שר-הביטחון רבין, וראשי ארגונים יהודיים אחרים מתחרים בביטויי הסתייגות ממה שמכונה בפיהם מדיניות המכות. ובדין ישאל השואל, מה פשרו של מהפך זה?

מדוע מתנכרים לישראל

התופעה עצמה יסודה בגורמים מסובכים. אך אם לברור אחד מהם, הנראה מרכזי בתוכם, הרי זה התרגשות האמריקאית מוסברת בעובדה שלפחות מאז מלחמת וייטנאם יש נטיה להתעלמות מודגשת בין מובילי דעת-הקהל הליברליים באילוצי-שלטון, מה שקרוי ריאלפוליטיק. הקדימה ניתנת – דווקא באותם כטאונים של דעת הקהל שרכשו להם מוניטין עולמיים – למוסר-טיקית פשטנית, שאינה מתחשבת בעובדה, שכוח והפעלתו הם מרכזיים לניהולה של כל מדיניות, ושאחיזת-עיניים ושקר מדוע הם אמצעים שאין בלתם בידי מדינאים, לרבות אלה שכוונותיהם טובות. גישת-יסוד זו תואמת להפליא את עידן הטלוויזיה, המבחינה רק בין שחור ולבן, על אף כל צבעי הקשת של התמונות עצמן.

ישראל מפעילה כוח עדיף – ולפי תורת המדינה של התקשורת האמריקאית, די בעובדה זו כדי להרשיעה. מה ששר-הביטחון רבין הגדיר בעדינות כהריגים, מרשיע כפל כפליים. וזה על אף אחרי המספר המקובלים בכל העולם, שבעות של פורענות נפגעים טובים ורעים כאחד. בארצות אחרות, נטולות התום האמיתי או המדומה של אמריקה, נראית הפוליטיקה, ערכיה וביסות יישומה הלכה למעשה באור אחר – וזה, הגם שבעת כינונה של ארה"ב כמדינה המשתרעת בין האוקינוס ועד לאוקינוס, לא בזולו העם ושליטיו באמצעים הידועים מן ההיסטוריה של כל העמים.

אם זו הבנת הפוליטיקה, נבחן לשעה זו, של כלי-התקשורת הציבורים של ארה"ב, על אחת כמה וכמה תקף הדבר לגבי חלקים ניכרים של דעת הקהל היהודית. זו לא רק ניזונה מהם, אלא לא במעט נותנת בהם את הטון. היהודים אמונים על ערכי הליברליזם הנאורה, ברובם המכריע לא היו שותפים לניהול בפועל של המדיניות האמריקאית, ולא שירתו בשירותים ודיפלומטיה, צבא ושירותים חשאיים) שעליהם מוטל להגשים, בעזרת כוח כפייה, הונאה וכיוצא בהם, את יעדי המדינה. התוצאה היא כמעט בלתי נמנעת – וברגע שקהילה התודעה מחמת חלוף הזמן, של השואה ושל אחריות יהודי אמריקה להתרחשותה, רפתה גם תחושת האחדות השבטית שקשרה אותם עם ישראל מיום היווסדה. ישראל של המציאות היא, במידה רבה מאוד, אנטי-תיזה לדגם הליברלי של המדינה, ובתור שכזו, היא נטל מוסרי עליהם.

כוונות לבדה לא תעזור

ישראל איחרה להבחין בסערה, שחוללו פלשתינאים עלומי-שם בגדה וברצועה, ומשהתעוררה למציאות החדשה, גיששה, לא אחת בשלומיאליות וברישול המוכר היטב לכולנו, למצוא מענה למצב החדש. אך ביסודו של דבר – נתעלם כאן מן המשגים בליווי ההצהרתי של גיבוש המענה – ישראל עשתה את הנכון. ואמנם, הליקוי הבסיסי במה שישראל עושה בימים אלה אינו באמצעים שהיא נוקטת כדי ליצור תנאי רגיעה, אלא בכך שהיא אינה מלווה אותם במהלכים מדיניים, שבהעדרם רק הכוונת שבדיכוי ההפגנות מושכת אליה תשומת-לב. אף ליקוי זה – הדבר צריך להאמר בהדגשה לנוכח ההתנפלות הכללית על שר הביטחון, הביקורת בחלקי ציבור על צה"ל – אינו באשמת רבין או הצבא, ובין יותר לייצוב, כדי שיוכל לנהל משא-ומתן בתנאים סבירים, ובכך הוא נתמך על-ידי הרוב המכריע של מפקדי צה"ל. אך מי שהורגלו לראייה בצבעי שחור-לבן בלבד, מתעלמים מעובדות, אשר הגם שהן נמצאות ברשות הרבים, אינן הולמות את תבונת העולם הפשטנית והנוחה לקליטה של צרכן התקשורת המצוי.

ואולם, זו המציאות שעמה נצטרך ישראל לחיות, ועל פיה להתמודד עם קשייה. מציאות זו לא תשתנה לטוב, עד אשר – כביכול – תשכיל הממשלה לצרף נכונות-לתחזה מדינית למעשי הדיכוי ההכרחיים. הדברים אמורים על אף הדיעה המדורה – ההולכת ומתאשרת בימים אלה על-פי מה שכבר פורסם על שיחותיו של הנשיא מובארק בארה"ב, כי עד לאחר הבחירות בישראל ובאמריקה, יישאר בעינו התיקו הפוליטי. כאשר אין תוחלת, הרושם שישתנה גם הוא טוב מלא כלום. מצרים וירדן, שהיתן בעלות עניין מובהק בהטלת רסן על המרי הפלשתינאי, הבינו אמת זו, ופעולות בהתאם לכך. רק ממשלת ישראל, וליתר דיוק היסוד הליכודי בקרבה, סבורה כי אפשר לצאת בלי פגע מן הסערה, על-ידי הפעלת כוח המלווה בהבעת משאלות הסהרות בדבר האלטע ואכען של האוטונומיה נוסח בגין.

טוב היה, אילו הבין הציבור ואילו הבינו ראשי הליכוד, כי האידיליה של הכיבוש והחלומות על ארץ ישראל השלמה, מתו בטרם המרי הפלשתינאי. וכאשר תגיע שעת הפרידה, היא לא תהיה באשמתם של ידידים בחוץ-לארץ, שהפכו לנטל, אלא מן הסיבות שמסכסכות עמים בעלי יחוד אתני אינם משלימים עם שלטון זר – ובמאה העשרים פיתחו כיצות להביא את סירובם לידיעת הכל. אך גם בהעדרה של הבנת המציאות לאשורה והסקת המסקנות ממנה, צריך לדרוש השלמה טקטית עם אילוציה. לגיטימיות הליכוד בתור מפלגת שלטון, לבדה או בקואליציה, מותנית ביכולתה לנהל מדיניות העונה לדרישה זו.

שריקה באפילה / גדעון סאמט

איש מפחיד, לפעמים

מה הוא חושב לעצמו, אתה חושב לעצמך, שאנחנו שוטים? ואחר כך עולה האפשרות המדהימה המרתיעה יותר: שראש ממשלת ישראל באמת-באמת כמה שאמר.

הוא אמר לחברי ועדת החוץ והביטחון של הרות שליל ה גלשונים גרם את "רעידת האדמה אצל ערביי ישראל והערבים מחוץ למדינה". ראש ממשלת ישראל הסביר לחבריו כיצד "פתאום בלילה אחד התערער מחסום הפחד מצה"ל. הם אמרו: אנחנו חזקים, ישראל שוקעת, הגיעה השעה לעלות עליה".

אילו, באותו לילה מר ונמהר שבו שקעה ישראל, היה השיך גימל ההוא יודע, שאר החיילים לא היו צריכים היום להכות.

שורשה של כל המהומה בלילה אפל אחד. היא באה על כנפי גלשון חרישי, "פתאום", מבלי שאיש ישים לב, והיתה נמוגה אל אותו לילה אלמלא "התקלה ההיא", אמר מי שמופקד על גורלנו.

וליד מנהיג הליכוד, במצודת זאב, ישב רפי איתן. הוא יליד תת-התועזה למלחמה בטרור. שמיר היה מונע את כל מה שקרה בידייה אחת מבקתת השיך-גימל, איתן היה משסה בתקלה את הכלבים המאולפים.

היה שם, בחמימות הצוותא של הבית-לדוך, איזה שר קטן שכאילו פרץ אצל יצחק שמיר.

האם איבד את שיקול דעתו באותו ערב, בין כותלי המצודה, מתחת לתמונת ז'בוטינסקי, במקום שבו נשא קודמו את דבריו? או שמא אלה הם רגעי-האמת, מועדי ההיחשפות המלאה של שמיר. אולי זאת תמונת המציאות שבה הוא מאמין מעמקי לבו, עולם מושגים הרמטי.

קודת, של סובב והמסובב שאין להם קשר למציאות.

והוא דיבר בלהט כזה, כמין שכנוע עצמי מוחו. איש מפחיד, לפעמים, יצחק שמיר.

טראנספר של רגשות

קרול פולארד היתה נרגשת. נוגעת כליבך ללב. הצליחה ליצור הזדהות רגשית חזקה כזאת עם אזיה ג'ונתן ואשתו המתענים בכלא. הם יקבלו עכשיו מכתבים מהמון ישראלים. המרכזיה התפוצצה מטלפונים אליהם לאחר הראיון.

אשתי מחתה דמעה מול הטלוויזיה. ואני השבתי על השירות הנסתר, הלא-צפוי, שעשתה האשה הנבונה הסימפאטית להמוני ישראלים. היא הקלה עליהם לפרוק את רגשותיהם, כמו בתהליך המפורסם של סיפול נפשי בשיאו, היא פרצה איזה סכר ואפשרה להם לבכות, ולפי המתכונת של הטראגדיה הקלאסית, פחד יש להם כל הזמן, אבל הרחמים. ולכן גם הקתארזיס המוכר. קשים עליהם. עכשיו היא סיפקה אותם למאות אלפים בבת אחת.

להרבה ישראלים, חשבתי ל עצמי, בעוד אשתי נרגעת, יש עכשיו מועקה של עצירות רגשות. הם נאלצים בימים אלה לחסום, למשל, בעוד רגשי חמלתם. מסביב להם מתרחשים דברים שהעיקו את כל העולם. יהודי ארה"ב לא יודעים את נפשם מרוב כאב וצער על מה שהישראלים – בשר מבשרם – נאלצים לעולל לנשים, לילדים ולזקנים בשטחים. עיניהם של הישראלים עצמם, רבים מהם, לא כהו מראות את התמונות האלה. למשל, את האשה הזרה בתמונות הגדולות האלה בעיתונים המציגות את התמונה של בתה ושאלת, "למה החיילים הרביצו לילד שלא נולד". סבאח אל-עמרי בת ה-28 טענה שחיילים בעטו בבטנה לאחר שהיכו את בעלה, את אביו בן ה-75 ואת בתה הקטנה.

התמונות של "קיר המכות" ברמאללה, אשר לשם, לפי הידיעות, מביאים חיילים תושבים ומכים אותם. שר הביטחון ביקר במקום. קצינים הראו לו כתמי-דם על הקיר. רבין, כמו רוב הישראלים, נאלץ לכבוש את רגשותיו. "תשלחו את הכתמים למעבדה", אמר, ולנו זה נשמע לפתע כמו האמירה היבשה של קוזאק לצחורי.

אני בטוח שלבם של ישראלים רבים נחמץ. אבל במקרים האלה הם הרי רואים לנגד עיניהם אויב. מול תמונות הזוועה הקן, היכולות לפתוח רגשות, הם רואים קודם כל את הנפגעים היהודים. את האוטובוסים הבוערים ליד ביתם. אם יניחו לרגשותיהם לפרוץ בגלל אשה הרה מוכה, יהיה להם קשה יותר לבלום בתוכם את אי-הבנות מהחייל המכה. הרי הוא אחד מילדינו. הבן יקיר לנו. המכלא בסך הכל את חובתו הלאומית, על-פי תומו.

לעתים הנפגעים עצמם, מהצד השני, מקשים עלינו להזדהות עם כאבם. ויפארמנתו בתל-השומר, ד"ר רפאל ולדן (אגב, חתנו של שמעון פרס), מספר באוזני העיתונאים איך טיפל באנף לטיפול נמרץ בפצוע אנוש בן 17 מעזה. כשביקש לוודא את שמו לצורך הטיפול, קרא הנער לעברו בכוחותיו האחרונים, שוב ושוב, "ג'יהאד". איך יוכל הלב היהודי לפעול בנסיבות כאלה? ואמנם, מישהו הציע להחזיר אותו לבית חולים בעזה, "שם לא יעשה תעמולה לאש"ף". רק למחרת, לאחר ניתוח מוצלח, הסביר אביו של הנער: ג'יהאד הוא שמו.

שמיר ב"מצודה": לילה אפל אחד

ההדחקה הזאת אוצרת מאגר גדול של תגובות שקשה – היו שאמרו, אסור – לתת להם ביטוי. ואילו פולארד הוא אובייקט פשוט ובהיר כליבך לרגשותינו. הוא סובל למעננו, הוא מאפשר לנו את טראנספר הרגשות, הלוחצים אצלנו בפנים, לעבר יעד נכון, לא מתסכל. קרול פולארד העניקה לרבים אצלנו מוצא רגשי מהסוג הדרוש כל-כך בימים אלה.

אפילו פולארד עצמו היה מקרה כזה של בליעת ההזדהות הישראלית. שלמענה הוא נמק עכשיו בכלא. התקשותה להזדהות בזיקתה אליו. הוא ראוי לתודת האומה בגלל כל מה שעשה למענה. ואילו עכשיו, כשהופך תודות לאחותו ליעד כזה של רגשות, בוודאי לא צריך להיות עוד מה שימנע הענות לי הפצרתה: שראש הממשלה ינצל את ביקורו הקרוב בוואשינגטון לבקש מנשיא רייגן חנינה לפולארד ולאשתו. הזוג המתענה, הרחק מכאן, בעבור כולנו.

בזכות תיק ההשקעות שלך - מגיע לך כרטיס "ויזה זהב" חינם לשנה.
ממש מתנה.
חשבון יומי זהב
לבעלי השקעות של 50,000 ש"ח ומעלה
משיכת יתר עד 10,000 ש"ח בריבית 2% לחודש, והטבות נוספות.
לבעלי השקעות הכוללות קופות גמל ח-50,000 ש"ח ומעלה
בנק לאומי - רווח יומי

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

געגועים לתוכנית רייגן

ממשל רייגן יכול, במקרה הטוב, לפתוח במהלך מדיני. המשך יהיה נתון בידי נשיא חדש. "במקרה הטוב". מכיוון שקשה יהיה למצוא נשיא יותר ידידותי לישראל מרייגן, בעיקר בתחומי הכלכלה והביטחון.

נשיא חדש יביא עמו לבית הלבן גישה שונה ויועצים חדשים. יתכן מאוד שביניהם יהיו אנשים מחברי הקבוצה המוקירת בימים אלה במכון ברוקינגס על תוכנית חדשה להסדר הסכסוך הישראלי–ערבי. יש בהם שבעת מומחים, כמו ביל קוונט, הרולד סונדרס ומיוחדים משמאל לגאים.

מעניין איפוא לדפדף בטיוטת הדו"ח שהגיע בימים אלה לידי:

1. קבוצת ברוקינגס ממליצה שהממשל הבא יאמץ גישה עקבית של מחויבות לקידום התהליך המדיני, גישה באונות ולא תגובה בין הקצה של הפאסיביות המדינית לקצה של פעילות־יתר. על מזכיר המדינה להיות מעורב ישירות בתהליך. על הממשל הבא לפעול בשלב מוקדם לכהונתו ולהקפיד על קצב יציב.

2. אין טעם להידבר רק עם הדיירים המסורתיים: יש להכיר בתפקידה של סוריה, במסגרת החוק והמגבלות הקיימות.

4. יש להעלות את הסכסוך הישראלי–ערבי על סדר היום של יחסי ברית"מ–ארה"ב לבדוק באיזו מידה עשוי אינטרס משותף לשתי המעצמות, למנוע עימות ישיר ביניהן כתוצאה מהסלמה באזור, לשמש בסיס לגיוס תמיכה סובייטית במשא ומתן פורה.

5. קיים צורך ליצור מסגרת בינלאומית שבמסגרתה יתנהל המשא ומתן; הצוות מכיר בכך שאין דרך לטפל בנושאי הסכסוך בשיחות בילטרליות.

6. יש לדון בסוגיות מהות מסויימות, כדי שייווצר סדר יום משותף ומוסכם. כך, למשל, על ארה"ב לתמוך בעיקרון "שטחים תמורת שלום" שבהחלטת מועצת הביטחון 242. אין לקבל את החלטת ישראל להחיל את חוקיה על רמת הגולן.

7. כדי שהמשלחת המשותפת לירדן ולפלשתינאים תהיה מוסמכת ואמינה, יצטרכו הנציגים הפלשתינאים לקבל תמיכה מאש"ף. לישראל יהיו ודאי הסתייגויות, אבל יש לחפש נוסחה שתהיה מקובלת על כל הצדדים. העיקרון צריך להיות שכל אחד יוכל להשתתף במשא ומתן בתנאי שיהיה מחוייב להסדר מדיני ויוותר על שימוש בכוח.

8. הסדרי מעבר צריכים להיות חלק מתהליך המדיני. הקבוצה אינה מצדדת באוטונומיה נוסח קמפ דייוויד. הסדר המעבר צריך להביא את מלוא הביטחון לישראל ויביא את השליטה הפלשתינית בתחומי אדמה, מים, פעילות כלכלית וכיסוי פוליטי.

9. כדוגמה לחזון אחרית הימים במזרח התיכון מצביע הדו"ח ברוקינגס על "מודל בנלוקס" כהסדר אפשרי לדרך שבה יוכלו ישראלים ופלשתינאים להיות בשלום. הוא מוסיף כי בהעדר שלום, הדיבורים על "תוכנית מרשל" הם רטוריקה בלבד.

גורמים מדיניים בירושלים שבחנו את הדו"ח מזהים בו ביקורת מוסווית על ממשל רייגן, שלא התאים את גישתו למציאות באזור. הדו"ח ממליץ למעשה להמיר את האידיאולוגיה שאפיינה את ממשל רייגן כלפי הסובייטים ולהתנגד לשיתופה של בריה"מ בתהליך המדיני. חברי הקבוצה נזהרים אמנם מלהכיר באש"ף כשותף כשר בתהליך, אם יתחייב לעקרון המשא והמתן ויוותר על דרך הטרור. אפשר להבחין גם בהמלצה עקיפה להפעיל לחץ על ישראל ואש"ף לגלות עמדה מציאותית ולהיכנס להידברות. יש בדו"ח מעין חלוקת עבודה: בריה"מ תטפל באש"ף וארה"ב תלחץ על ישראל.

משיחות השטחים

השבוע קלטו אזני שיחה בין שני ידידים שנפגשו ברחוב, כנראה לאחר שלא התראו תקופה ממושכת. הדברים מובאים כלשונם:

א: מה שלומך? מה שלום הילדים? הם ודאי כבר גדולים.

ב: ודאי. יש לי שני בנים בצבא.

א: נו. אני מקווה שהם לא בשטחים עם אלות וכל זה.

ב. לא, לא, לא, לשמחתי הם משרתים בלבנון.

להשלים חוק וסדר

איש חוק סיפר לי על עבריין שהובא בפניו לאחר שהיכה עד זוב דם את הבוס לעבודה, ערבי מהשטחים. אחרי שהאיש רשם את פרטי התקרית הסיבתית, קם הבריון וביקש ללכת לדרכו. הוא לא הבין מדוע מבקשים לפתוח לו תיק. "מה יש? אסור להרביץ לערבים? בסך הכל עשיתי באופן פרטי מה שהממשלה עושה באופן כללי".

דמוגרפיה ודמוקרטיה

הארי וול, מנכ"ל הליגה למניעת השמצה, כועס על הרב אלכסנדר שינדלר ועסקנים יהודים אחרים שמיהרו לבקר את ישראל על האירועים בשטחים. לדבריו, היהודים מגיבים קשה יותר מהגויים על התמונות הקשות בטלוויזיה. וול אומר כי ברק ומצא שמחצית התיירים האמריקאים ביטלו את הזמנות החדרים שלהם בבתי מלון ישראליים. רובם הגדול, הוא אומר, הם יהודים.

המלך חוסיין? הוא אינו מקדיש דאגה יתרה לתושבי השטחים, בעיקר לנוכח ההערכות שהמהומות לא יתרגמו לחיזוק משמעותי בכוחו של אש"ף. יש לזכור כי אלמלא דחה חוסיין את ההזמנה להצטרף ליצחק שמיר ולמנהיגי שתי המעצמות בוואשינגטון, אפשר שהמשא ומתן היה כבר בעיצומו. בקרב אחדים מהסוציולוגים רווחת ההערכה כי ברגע הקריטי, בבואו לפרוע את הסכם לונדון, לקה המלך בפיק ברכיים. עתה הוא משקיף בהנאה מהעבר השני של הנהר בישראל המתבוססת לעיני העולם כולו ברפש של פלשתינאים מוכים. הוא מוסיף לרחוץ בניקיון כפיו.

גם בארזים נפלה שלהבת

מרטין פרץ, עורכו הראשי של "ניו ריפבליק", נמנה עם ידידיה הנאמנים ביותר של ישראל בארה"ב. בין הסתם גם בקהילייה העיתונאית. השבוע, מדווח יוסי גל, דובר שגרירות ישראל בוואשינגטון, התקשר פרץ ובפיו סיפור על בנו בן ה־20 שהתקשר אליו ובקול חנוק מדמעות סיפר כי זה עתה שב מוויכוח עם סטודנטים בפנימיה שלו. נושא הוויכוח, אמר פרץ, היה התנהגות ישראל בשטחים. הוא שאל: מדוע היה צורך להכריז הכוונה ולהתיר התנהגות כה מחפירה, כפי שתוארה בעיתוני ארה"ב?

"מרטין פרץ יכול להימנות עם הארזים בכל הנוגע לגישתו כלפי ישראל", אומר גל ומסכם: "חבל שגם בו נפלה שלהבת".

המנכ"ל המדיני של משרד החוץ, ד"ר יוסי ביילין, שב באחרונה מוואשינגטון. הוא התרשם שהיהודים — והם בולטים שמרנים שלא נשמעו בעבר — מבררים שאי אפשר לשמור את הסטטוס קוו במזרח התיכון. שנים רבות חלמו בממשל האמריקאי על המתונות הפוליטיים הטמונים במחלוקת יהודית־אמריקאית פנימית ביחס לישראל. סוף סוף יוכלו גם הם להפעיל מניפולאציות על הארגונים היהודיים ולנצל אותם לשם לחץ על ישראל.

ביילין אומר כי לפני חודשים יצא מפגישות עם הנשיא רונלד רייגן והמזכיר ג'ורג' שולץ בתחושה שלדעתם מה שלא יתפתח ב־1987 לא יקרה ב־1988, השנה האחרונה לכהונת הממשל הזה. "אבל בביקור הנוכחי, בעיצומן של המהומות בשטחים, למדתי כי יש היום בממשל חשיבה מחודשת בדבר המעורבות בתהליך השלום", אומר ביילין.

לאן זה יוביל? "זה יכול להוביל לכלום או לאיזושהי צורה של מעורבות. לא יבש מעין הרעיונות, ויש הרבה מה לעשות בעניין נוהל הועידה הבינלאומית. אפשר גם לבחון איך נראה המכנה המשותף של הסדר מדיני בעקבות המהומות בשטחים".

בצד הגורם היהודי, שהמראות השפיעו עליו יותר מכל נאומיו ותוכניותיו של פרס, פועל עתה במרץ רב גם הגורם הערבי המתון להוצאת הממשל מקיפאונו. האמריקאים ורבים מהישראלים, שהריעו לועידת עמאן, מבינים עתה כי השמחה היתה מוקדמת — חיזוק מעמדן של מצרים וירדן בעולם הערבי והידוק קשרי רבת־עמון–דמשק, במידה מסויימת על חשבון אש"ף, היו יכולים לשמן את גלגליו של תהליך השלום. אך כאשר התברר שהעגלה תקועה ואין בנמצא תהליך מדיני של ממש, לא נותרו כתוצאה מהוועידה אלא המחוייבות הירדנית המצרית לעולם הערבי והקשר לבריה"מ. בהעדר יוזמה מדינית, המצב אחרי ועידת עמאן קשה יותר מבפני שהיה לפניה.

מומחי משרד החוץ אומרים שהמאורעות בשטחים גרמו לחץ על מצרים לרגל המסע שלה לבצר את מעמדה הבין־ערבי, ומכך נובעת הכבדה נוספת על יחסי מצרים–ישראל. על הממשל המצרי מופעלים לחצים פנימיים וחיצוניים קשים לנקיטת צעדים מוחשיים נגד ישראל, ולכן מגביר הנשיא מובארק את מאמציו לשכנע את ישראל וארה"ב בדבר הדחיפות שיש להעניק לפתרון הבעיה הפלשתינית. מקורות ביון מוסיפים שמובארק מודאג מהסימביוזה בין המוסלמים הקיצוניים בעזה, מקצתם גולים מצרים, לבין חבריהם בלב קאהיר. אפילו באש"ף חוששים מאובדן היוזמה לטובת מנהיגי ה"שאבביבה" המקומית, הגם שיש להם זיקה לפתח.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

העיתוי הוא הסיכוי

מפלגת העבודה חוששת מסמיכותן של מערכות הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, העלולה לעלות לה בשישה מנדטים לכנסת

לפני שעה נעשה הדבר בצנעה, אך מאחורי הקלעים מתנהל מאבק עז בין מפלגת העבודה לליכוד סביב הפרדת הבחירות לכנסת מהבחירות לעיריות. בשתי המפלגות הגדולות משוכנעים כי לתאריך הבחירות המוניציפליות השפעה גדולה לגבי תוצאות הבחירות הצפויות לכנסת.

לפני מספר ימים הונחו על שולחנם של ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ומזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם, הערכות חד־משמעיות, שאיחוד של הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות עשוי להעניק לליכוד יתרון של עד חמישה אחוזים, העשויים להכריע את הרכב הממשלה הבאה. בפני פרס הוצגה הפעילות הגדולה שמקיים בתקופה האחרונה ח"כ משה ארנס, יו"ר מזכירות תנועת החרות, לבחירת מועמדים מהשורה הראשונה לראש רשימות הליכוד בבחירות לעיריות, בעיקר באיזור גוש דן והמרכז, ונתונים סטטיסטיים המוכיחים כי מאז ומעולם הוכרעו הבחירות לכנסת על־פי התוצאות שהושגו באותם אזורים.

נכון לרגע זה, לליכוד, על־פי רשימת המועמדים, סיכוי רב ביותר לזכות בראשות הערים בת ים, חולון ורמת גן, פרט לתל אביב, הרצליה, נתניה, חדרה, שבהן הוא גם שולט כיום.

התחזית הסודית קבעה שאם יאוחדו הבחירות, והאזרח יתבקש להצביע בעת ובעונה אחת שלוש פעמים בקלפי — לראשות הרשות המקומית, להרכב המועצה המקומית ולכנסת — סביר להניח כי אחוז לא קטן מהציבור יתמוך בליכוד לכנסת אם יצביע גם עבור מועמד הליכוד לרשויות המקומיות.

נתון נוסף שהונח בפני פרס וברעם היה שמפלגת העבודה זכתה להישג גדול מאוד בבחירות המוניציפליות ב־1978, דבר שהשפיע גם על הבחירות לכנסת בשנת 1981, שבה החלה התאוששות של מפלגת העבודה. אלא שמאז פחתו הישגי העבודה במישור העירוני.

ברעם: הערכת מצב

לפתרון הבעיה הוצגו שתי חלופות: להציג מועמדים רבי־השפעה בערים חלשות, או לפעול להזזת הבחירות לרשויות. הסברה היא שהצבת מועמדים, תוך התערבות גסה בשיקולים של סניפי המפלגה המקומיים, תפגע מאוד בניסיון להציג את הדמוקרטיזציה במפלגת העבודה, ולכן המגמה היא לפעול ברוח החלופה השנייה.

עד לפני מספר שנים היו הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות מתקיימות באותו היום, אחת לארבע שנים. התיקון בחוק קבע כי תקופת כהונה של ראש רשות מקומית תהיה בת חמש שנים, והבחירות הופרדו. בגלל סיום תקופת כהונתה של ממשלת הליכוד הקודמת שלא במועד, רצה הגורל ושתי מערכות הבחירות נקבעו לנובמבר 1988. לכנסת במחצית הראשונה של החודש, ולרשויות המקומיות בסופו. מכל מקום, הכנסת תצטרך לתקן את חוק הרשויות המקומיות — לרווח בשנה את הבחירות המוניציפאליות ולהאריך את כהונת ראשי הערים לשש שנים, או לקבוע אותן ליום הבחירות לכנסת.

במאבק בין הליכוד למפלגת העבודה בנושא זה יכריעו גם הפעם המפלגות הדתיות. בשבועות האחרונים ניהלו ראשי העבודה מגעים הדוקים עם נציגי הסיעות הדתיות בכנסת, לשכנעם לתמוך בהפרדת הבחירות. נציגי העבודה עומדים גם מאחורי כמה יוזמות של ראשי ערים ורשויות, המחליטים בעד הפרדת הבחירות תוך הצגת העניין כאינטרס מובהק של השירות לאזרח.

מבין המפלגות הדתיות, רק למפד"ל ייצוג משמעותי ברשויות המקומיות. אך בימים אלה אין דעה אחידה בצמרת התנועה. השר זבולון המר התבטא לפני ימים אחדים כי מהבחינה הכלכלית עדיף לאחד את הבחירות — כנימוק הרשמי המשמע מצד ראשי הליכוד — אך בלשכת המפד"ל, הגוף הקובע את מדיניות המפלגה, סבורים רבים שיש להפריד בין הבחירות. אחד הנימוקים לכך הוא שמירה על הישגי המפד"ל, בעיקר בטבריה, שם מכהן יגאל ביבי בראש העירייה.

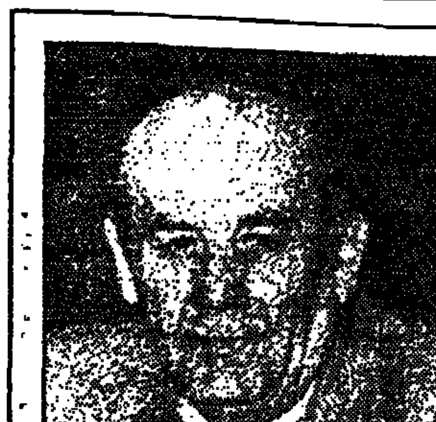
אלמוגי: "חיסול חשבונות" עם יריבים פוליטיים

החשבון הפתוח של יוסף אלמוגי

יוסף אלמוגי, מראשי מפא"י לשעבר, החליט כנראה "לחסל חשבונות" עם יריביו הפוליטיים מהתקופות שבהן כיהן בתפקידים בכירים בממשלה, במפלגת העבודה ובסוכנות. לא מזמן פרסם ספר על קורותיו כיו"ר ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית, ובימים אלו השלים ספר זיכרונות פוליטי נוסף, שבוודאי יעורר תגובות רבות במערכת הפוליטית הישראלית. הפעם כתב אלמוגי על "הפרשה" מראשית שנות השישים, אחת התקופות הקשות ביותר בתולדותיה של מפא"י ומפלגת העבודה.

בעשרות עמודים בספר, העומד לצאת לאור בעוד מספר חודשים, הוא מנהל חשבון נוקב עם גולדה מאיר ושמעון פרס, אך במיוחד עם משה דיין.

"הפרשה", "העסק הביש", "פרשת לבון" החלה בראשית שנות החמישים, עת הוקמה במצרים רשת מודיעין של סוכנים ישראלים, שמטרתה היתה לשבש את היחסים בין מצרים לארצות מערביות, בעיקר בריטניה, על־ידי הטלת פצצות בספריות בריטיות, במרכזי תרבות ובבנייני השגרירות בקהיר ובאלכסנדריה. המטרה היתה שממשלת אנגליה תפרש את הפעולות כפעולות איבה מצד ממשלת מצרים, דבר שיוביל למשבר בין שתי המדינות.

ב־23 ביולי 1954 נתפסו אנשי החוליה. בעקבות משפטה של החוליה בקאהיר העיד שר הביטחון דאז, פנחס לבון, כי פעולות החבלה הוזזו עוד לפני שהוא נתן את ההוראה לכך. ראש אמ"ן באותם ימים, יצחק גיבלי, שזומן לבירור, טען בתוקף כי לבון משקר. נוצר משבר שבעקבותיו פוטר לבון מהממשלה, התפטר בן גוריון ובסופו של דבר נפלה הממשלה וקוימו בחירות חדשות.

בספר, "שקר בראה הקרב על בן גוריון", מתאר אלמוגי את דיין, שכיהן כרמטכ"ל בזמן קומת הפרשה, כמי שהיה מעורב כל כולו סביב עניין "הפרשה" וניסה להסיט את האשמה באחרים, בין היתר במגמה לפגוע בבן גוריון ולהוליך את "מהפכת הצעירים" במפא"י של אז. אלמוגי טוען בספרו כי לקבוצת דיין־פרס היה עניין רב לעוות את כוונותיו ורעיונותיו האמיתיים של בן גוריון באשר לשילוב הצעירים בהנהגת המפלגה, ולהעניק לכך פרסום רעשני. אלמוגי מדגיש מספר מקרים שבהם היה בן גוריון בעימות עם פרס, וכיצד היה פוסל את דעתו ורעיונותיו.

לגבי "הפרשה" עצמה כותב אלמוגי: "חלפו 26 שנים מאז האירועים הדרמטיים, וגם עתה יש אנשים המעוניינים לכסות לסיבוכים היסטוריים לרוחם ולרצונם. אני עדיין תוהה על התנהגותם ועמדתם של כמה מהאישים המרכזיים שהיו מעורבים בסיפור המעשה.

"אשכול היה משכמו ומעלה בין כל חבריו להנהגה, ולא היו לו שום פניות צדדיות, והיה בטוח שיוכל לאכוף על בן גוריון פשרה מתקבלת על הדעת שגם תרגיע את לבון. אבל אשכול נלכד בשבי של כל מיני גורמים שלחצו עליו בעוצמה רבה וגררו אותו להתנגדות לחקירה משפטית... לבון ופנחס ספיר היו תמימי דעים בהערכתם השלילית המובהקת לפרס ולדיין ובהבנה שבן־גוריון נגרר אחריהם... גם גולדה כשרת החוץ לבון היתה פגועה נפשית. היא היתה מלכתחילה המעריצה מספר אחד לדרכו של בן גוריון. אבל מכיוון שכל חייה הבחינה רק בין שחור ללבן, ומכיוון שצברה במשך שנים תרעומת נגד שמעון פרס. לא התקשו ספיר ולבון לשכנעה כי הזיופים היו גם היו, וכי אין לסמוך על שיפוטו של הממסד הצבאי".

אלמוגי מדגיש כי משה דיין הוא אשר גרר את כל הצדדים במפא"י למלחמת חורמה פנימית בעוד הוא "יושב על הגדר ומפצח גרעינים". הוא מספר שבכל הישיבות נהג דיין להשמיע קריאות ביניים דרמטיות ולחזור ולהצהיר שאין לחקור את שנת 1954, שבה ניתנה ההוראה, אלא את שנת 1960, שבה הופיע לבון, ואת עדויות הזוטרים.

"דיין לא חיפש את לבון או את גיבלי, אלא את כל הצמרת הוותיקה של מפא"י, כדי לרשת אותה. כשם שמשה שרת היה יכול לחסל את "הפרשה" בעודה באיבה על־ידי עדותו, כך יכול היה, לטענת משה דיין, אילו סיפר על תוכן המכתב שגיבלי שיגר אליו לארצות הברית, שבו טען כי קיבל הוראה מלבון להפעיל את הקבוצה, ושכל ההוצאות לזיוף נסובו על העתק המכתב", כתב אלמוגי.

בסיכום ספרו הוא כותב: "כל השאלות והתהיות המוצגות לעיל אינן משנות עובדת יסוד אחת: ב־1961 נכפתה על העם בישראל מערכת בחירות שלא בזמנה. לא בשל "הפרשה" אלא בשל המחשבה שהנה הנה נוצרה ההזדמנות להדיח את בן גוריון ממעמדו בתנועה ובעם כולו, ולהמשיך ולמשטט בעקבות הדרך הזאת את מפלגת פועלי ארץ ישראל".

תקנון העבודה כתפריט

התיקון לסעיף 109 בתקנון בחירת מועמדי המפלגה לכנסת הוא העניין המדובר ביותר בימים אלה בבית מפלגת העבודה ברחוב הירקון 110 בתל אביב. חודשים ארוכים התנהלו הדיונים בצמרת המפלגה, כיצד יראה התקנון המחודש לבחירת חברי הכנסת של העבודה בעקבות הדמוקרטיזציה העוברת על המפלגה. בימים אלה הושלם התקנון, ובשבוע הבא יועמד לאישור לשכת המפלגה ומרכזה, מתוך מגמה להוביל לסיום הבחירות הפנימיות לבחירת חברי הכנסת של מפלגת העבודה עד יוני.

על־פי התקנון החדש, ובניגוד לכל התחזיות וההבטחות של ראשי העבודה, לא יוקמו מחוזות חדשים במפלגה. מה שעשוי להביא למאבקים גדולים אצל ראשי המשמרת הצעירה, בשכונות ועוד.

החידוש הגדול בתקנון הוא אופי בחירת חברי הכנסת. על־פי השיטה החדשה, ייבחרו וידורגו מועמדי העבודה בשלושה "סיבובי בחירה". בכל אחד משני "סיבובי הבחירה" הראשונים ידורגו 12 מועמדים, ובסיבוב הבחירה השלישי ידורגו 27 המועמדים הנותרים. בסך הכל תדרג מפלגת העבודה, על־ידי מרכז המפלגה, 51 מועמדים, שיבחרו קודם לכן בבחירות האישיות במסגרת המפלגה ברחבי הארץ (23 מועמדים) ובישיבה מיוחדת של מרכז המפלגה (28 מועמדים).

התקנון החדש קובע עוד כי במסגרת 28 המועמדים שייבחרו על־ידי מרכז המפלגה, חייבות להיות לפחות חמש חברות, צעיר אחד עד גיל 35, שני בני מיעוטים ונציג אחד של השכונות. לגבי דירוג המועמדים ברשימה, נקבע כי נציג המיעוטים חייב להיות בין 35 המקומות הראשונים, והשני עד למקום ה־45.

בתקנון הבחירות נקבע עוד כי ברשימה עצמה תהיה זכות ליו"ר המפלגה לקבוע את שמות המועמדים למקומות השני והשלישי, וחברי המפלגה המכהנים כיו"ר הכנסת, מזכ"ל ההסתדרות ומזכ"ל המפלגה ישובצו בין עשרת מועמדי המפלגה הראשונים. שריון מקומות זה, שנקבע בוועידת מפלגת העבודה, עשוי להשתנות באמצע מרס, במהלך המושב השלישי של ועידת מפלגת העבודה, נוכח ההתנגדות הגדולה בתוך המפלגה כלפי שריון המקומות. בתקנון הבחירות נקבע עוד כי את יתר מועמדי העבודה, מהמקום ה־64 ואילך (כולל מועמדי "יחד"), תקבע "ועדת שבעה" מיוחדת שתורכב מהנהגת התנועה.

ארבל: הפרת אמונים

פלאי: עדות

חריפאי: כרטיסים למשחקים

כהן: "מלכלכים אותך"

חריש: ישיבת צמרת

סביר: חקירה חשאית

26 ימים בינואר

שלב אחר שלב בפרשת החשדות הפליליים נגד השופטים: מחקירת השופט ארבל ועד להחלטה להסיר את צו פרסום השמות בפרשה, שהרעידה את המערכת המשפטית

מאת גדעון אלון

ביום חמישי, 31 בדצמבר, התייצב נצ"מ אלכסנדר איש שלום, מראשי היחידה הארצית לחקירות פשעים, בלשכתו של שופט בית המשפט לתעבורה אשר ארבל בהיכל המשפט בתל־אביב, וחקר אותו לגבי החשדות המיוחסים לו בדבר הפרת אמונים. ארבל (45) מקריה, המכהן מזה כחמש שנים כשופט תעבורה, לשעבר מעובדי פרקליטות מחוז המרכז, נחשב לשופט זריז, בעל הספק עבודה גבוה, וגם שופט מחמיר. רק ימים ספורים קודם לכן גזר חמש שנות מאסר בפועל על נאשם שהורשע בנהיגה בזמן פסילת רשיון.

היתה זו הפעם הראשונה מאז החלה חקירת המשטרה בפרשת השחיתויות בבתי המשפט, לפני יותר כשנה, שחוקרי המשטרה ביקשו לשמוע את תגובת השופטים לחשדות נגדם, שהתבססו בעיקר על עדויותיהם של מזכיר בית המשפט לתעבורה בתל־אביב אברהם פלאי, המזכיר הראשי של בתי משפט השלום בתל־אביב יחיאל בקרמי והחשוד בתיווך לדבר עבירה יהודה פרנקל.

חקירתו של ארבל, ובעקבותיו גביית עדויותיהם של חמישה שופטים נוספים (אהרן כהן, בן־שחר חריפאי, יעקב ברדיין ושני שופטי שלום ותעבורה נוספים ששמם טרם הותר לפרסום) היתה, למעשה, השלב האחרון באיסוף החומר הראייתי המשטרתי נגד השופטים, בטרם הועברו תיקיהם לעיונו ולהכרעתו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש.

הצוות הבכיר של המשפטנים בפרקליטות המדינה עקב מקרוב אחרי חקירתם של השופטים. חריש נתן למשטרה אישור לגבות את עדויותיהם של השופטים כששמע על חומר החשדות נגדם. המשנה לפרקליט המדינה דורית ביניש, פרקליטת מחוז המרכז עדנה ארבל והתובעת הלנה ביילין עמדו בקשר רצוף עם תנ"צ שמעון סביר, ראש היחידה לחקירות פשעים, ונצ"מ איש שלום, שניצחו על מלאכת החקירה הסבוכה.

חקירת השופטים התנהלה בחשאיות מוחלטת, ועדויות השופטים נרשמו בכתב יד. בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון השופט מאיר שמגר, הוחלט לאפשר לשופטים החשודים להמשיך לשבת בדין, כדי שלא לעורר חשד ולהבטיח שפרטי הפרשה יישארו חסויים.

השופט ארבל היה מתוח במהלך החקירה. הוא סיפר באריכות על שיטות עבודתו ועל מערכת יחסיו הידידותיים עם פלאי (המוחזק במעצר כבר 45 יום חשוד בשוחד, הפרת אמונים בנסיבות מחמירות ושיבוש הליכי משפט). לאחר מכן הוא השיב בנחת על שאלותיו של איש שלום. הוא סיפר כי פלאי היה נכנס לעתים קרובות ללשכתו יחד עם נאשם תעבורה במגמה להשפיע על גזר הדין. ארבל הדגיש כי הוא לא התייחס ברצינות לפניות אלה, ובדרך כלל נטה דווקא להחמיר עם אותם פרוטקציונרים. באחד המקרים, סיפר, הוא אף הזהיר את אחד מפקידי בית המשפט שפנה אליו, שאם לא ייצא מהלשכה הוא יתלונן נגדו.

אבל שתי הפרשיות החמורות ביותר שבהן נחשד השופט ארבל בהפרת אמונים קשורות לתיקיהם של שלמה גינזבורג ונהג מונית בשם רביזה. גינזבורג, העומד לדין על נהיגה ללא רשיונות, נשפט שלא בפניו ונגזר עליו עונש של שלילת רשיון לשנה. על־פי עדותו של יהודה פרנקל, יצר עמו גינזבורג קשר וביקש ממנו כי יעשה להקלת עונשו תמורת תשלום כספי. התקיים דיון נוסף בלשכת השופט ארבל, ועל־פי החשדות, למרות שרשיונותיו של גינזבורג לא הוצגו ובאולם לא נכחה התובעת המשטרתית, הוא ביטל את גזר הדין הקודם והטיל עליו קנס בלבד.

פרנקל סיפר כי הוא לא פנה ישירות אל השופט ארבל, אלא באמצעות פלאי, ואף הפקיד בידיו 500 דולר במזומן. לדבריו, הוא ראה כיצד נכנס השופט ארבל לחדרו של פלאי, חותם על ההקלה בדין של גינזבורג ויוצא מהחדר. ארבל ופלאי הכחישו טענות אלה. השופט העלה את הסברה שאולי חסרים מסמכים בתיק, וציין כי הפרטים לא זכורים לו.

מקרה אחד או שניים

בפרשת נהג המונית רביזה התברר שהוא נשפט בהיעדרו ורשיונו נשלל לשנה בפועל. פרקליטו של נהג המונית ערער על גזר הדין ואיים להגיש תלונה ללשכת עורכי הדין נגד פרקליטו הקודם של נהג המונית משום שהתרשל בטיפול בדיון הדין. הפרקליט הראשון פנה למרשו והפציר בו לבטל את התלונה, ובתמורה הבטיח לדאוג לכך שרשיון הנהיגה יוחזר לנהג. התלונה בוטלה, ובתום שורה של דיונים החליט השופט ארבל שהפסילה תוטל על כל סוגי כלי הרכב חוץ ממונית. ארבל טען בעדותו כי נשיא בית משפט השלום השופט רביד ביקש ממנו לעיין מחדש בהחלטה.

ביום ראשון, 3 בינואר, התייצב איש־שלום בלשכתו של שופט השלום אהרן כהן בתל־אביב כדי לגבות את עדותו. כהן, המכהן כשופט מזה כעשר שנים, נחשב לשופט טוב, ואשתקד הוא אף שימש באורח זמני כשופט בבית המשפט המחוזי. חקירתו נמשכה פחות משעה והתמקדה בפרשה אחת. על־פי עדותו של פלאי, סיפר לו כהן שפרנקל העיד נגדו ואף מסר לו פרטים מהחקירה. למרות שכהן עצמו הוציא צו איסור פרסום על הפרשה והדיונים התנהלו בדלתיים סגורות. כהן סיפר כי לא התייחס ברצינות לעדותו של פרנקל, שבה סיפר כי נתן כסף שקיבל מנאשמים שהורשעו בתיקי תעבורה לפלאי כדי שיעביר לשופט ארבל, כי התרשם שהוא שקרן מועד ואף הטיל ספק בשפיותו. כהן אישר כי בעת ששהה בחדרו של פלאי, הוא אמר לו שיש מי "שמלכלך אותך", אולם לא גילה לו דבר על פרטי החקירה.

למחרת, ב־4 בינואר, דפק איש־שלום על דלת לשכתו של שופט התעבורה יעקב ברדיין, המשמש מזה כעשר שנים כשופט תעבורה. חריש עדיין לא החליט אילו צעדים (אם בכלל) יינקטו נגדו. ברדיין, הנחשב לשופט סבלן, נחקר במשך כשעה. החשדות נגדו מבוססים על עדותו של פלאי, שטען שברדיין ביקש ממנו לשוחח עם השופט ארבל בקשר לכמה תיקים שבהם הוא היה צריך לטפל, ולבקשו להקל בעונש. בחקירתו אמר ברדיין שהיו אליו פניות של פלאי ופקידים אחרים של בית המשפט להקל בדינם של עברייני תעבורה, אך הוא לא התחשב בבקשותיהם. באשר לטענתו של פלאי, שהוא ביקש ממנו לשוחח עם השופט ארבל על מנת להקל בדין, אמר השופט ברדיין כי היה אולי מקרה אחד או שניים.

לאחר חקירתו במשטרה, פנה בשמו של השופט ברדיין עו"ד ציון קפאח לחוקרי המשטרה, ואמר להם שהשופט רוצה להוסיף פרטים על עדותו לגבי מקרים נוספים שבהם ביקשו ממנו שופטים להתחשב בתיקים שבהם דן.

שליחים מיוחדים

למחרת השלים איש־שלום את חקירת ארבעת השופטים ששמם הותר לפרסום, כשהתייצב בלשכתו של שופט התעבורה בן־שחר חריפאי (61) בהיכל המשפט. חריפאי, שופט תעבורה מזה כשש שנים, נחקר במשך שעה ארוכה. והאשמה העיקרית נגדו קשורה להחלטתו להקל בדינו של אלוף ידיב (בנו של אלוף במיל. אהרן ידיב). חריפאי אישר בחקירתו כי הוא מכיר את ידיב מילדות, וכי בראשית 1987 התקשר אליו האב וביקש ממנו לדון מחדש בהחלטה לפסול לבנו רשיון למשך שלוש שנים (עד סוף שנה זו) ולהטיל עליו קנס גבוה, משום שנהג ללא רשיונות. השופט חריפאי הודה כי ביקש ממזכירות בית המשפט להמציא לו את התיק לעיון מחודש. פלאי מסר בעדותו שידיב האב פנה אליו וביקש לקיים דיון חוזר בתיק.

על־פי עדותו של פלאי, ידיב ידע שהשופט חריפאי יטפל בתיק. פלאי ביקש מידיב האב לנסח בקשה בכתב, והוא צירף אותה לתיק. ביום שישי (היום היחיד שבו נהג השופט חריפאי לעבוד בלשכתו בתל־אביב, שכן בשאר ימי השבוע הוא עבד בבאר־שבע) התייצבו ידיב ובנו אצל פלאי. גם השופט חריפאי היה במקום. על־פי עדותו של פלאי, ניהלו ידיב האב והשופט חריפאי שיחה על שירותם המשותף בצה"ל ועל לימודיהם המשותפים בבית הספר בפרדס חנה. לאחר מכן, העיד פלאי, עיין חריפאי בתיק, ביטל את גזר הדין הקודם ללא נוכחות התובע המשטרתי, והמירו בפסילה לשנה בלבד וקנס בכסף של 500 שקל.

השופט חריפאי הודה כי קיבל מעו"ד שמעון מזרחי (באמצעות פלאי) כרטיסי כניסה חינם למשחקי כדורסל של מכבי תל־אביב בגביע אירופה. לעומת זאת, הוא הכחיש בתוקף את טענתו של פלאי כי נהג להפגיש אותו עם אשה צעירה.

מיד עם השלמת החקירה ביום שלישי, 12 בינואר, הועבר כל החומר, תחת מעטה כבד של סודיות, באמצעות שליחים מיוחדים, מהמטה הארצי של המשטרה ליועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, לפרקליטות מחוז המרכז עו"ד עדנה ארבל ולמשנה לפרקליט המדינה עו"ד דורית ביניש. העיון בחומר עורר תדהמה, בשל החשדות ובעיקר התשובות המבולבלות של השופטים. היה ברור להם שיש לעשות כל מאמץ כדי שהמשך הטיפול ייעשה בזריזות ובחשאיות מוחלטת, כדי למנוע נזק למערכת השיפוטית.

השופטים קוראים לחריש

כעבור ארבעה ימים, ב־17 בינואר, הובאו עיקרי הממצאים לידיעתם של שר המשפטים אברהם שריד ונשיא בית המשפט העליון השופט שמגר.

ביום שלישי, 19 בינואר, כינס השר שריד התייעצות דחופה בלשכתו, שבה קיבל פרטים מלאים על הממצאים מעדנה ארבל. במקביל התקיימה ישיבה של צמרת המשפטנים אצל חריש. כל הגורמים חששו שהפרשה תודלף לעיתונות ותגרום לזעזוע קשה. שר המשפטים קיים שורה של שיחות עם השופט שמגר על הפרשה, ושניהם הגיעו לתמימות דעים שעד שלא יוחלט אם להגיש כתבי אישום נגד השופטים, לא יינקטו נגדם שום צעדים והם ימשיכו בעבודתם.

ב־20 בינואר מסר שריד בראשונה תגובה על הפרשה. התגובה שלו היתה כוללנית מאוד ודבריו נוסחו בזהירות מרבית. שריד כבר ידע ששופטים מעורבים בפרשה, אבל הוא אפילו לא רמז על כך בהודעתו. הוא רק ציין כי "העובדות העולות בימים אלה מהחקירות המתנהלות, לגבי מספר בתי המשפט במרכז הארץ מדאיגות ביותר". הדגיש כי "הנושא כולו, על כל היבטיו, מטופל על־פי אמות מידה קפדניות ביותר".

ביום חמישי, 21 בינואר, פרסם "הארץ" את פרשת החשדות הפליליים נגד השופטים, ללא שמות, עקב הצו לאיסור פרסומם. הפרסום הדהים שופטי שלום בתל־אביב. שימור קריאה לחריש לפרסם את שמות השופטים כדי למנוע הטלת דופי בכל שופטי השלום והתעבורה במחוז המרכז. אחד השופטים סיפר כי מצביעים עליו באצבע. שופט אחר אמר. ספק ברצינות ספק בבדיחות, שהוא מסתובב במסדרונות היכל המשפט כדי שלא יחשבו שנעצר.

לא לעכב הפרסום

למחרת, ביום שישי, נמשכו הדיונים הקדחתניים בצמרת פרקליטות המדינה. גם בשבת עבדו פרקליטים בכירים במחוז המרכז על השלמת החומר והכנת הטיוטה לכתב האישום נגד שלושה מהשופטים (ארבל, חריפאי וכהן), בעוד חקירת החשדות נגד שלושת השופטים האחרים (בהם יעקב ברדיין) נמשכה במלוא המרץ. חריש ביקש מהמשטרה להשלים כמה פרטים חסרים.

ביום ראשון, 24 בינואר, שוחח שר המשפטים שוב עם היועץ המשפטי על הצורך הדחוף לזרז את השלמת החקירה, ופגש את שר המשטרה חיים בר־לב. גם נשיא בית המשפט העליון היה כל העת "בתמונה" ותמך בהחלטה מהירה של היועץ המשפטי. שריד גם כינס בו ביום ישיבת עבודה עם מנהל בתי המשפט השופט אריה הגר ועם האחראי לביקורת הפנימית בבתי המשפט, שבה הוחלט למנות צוות מיוחד שיפיק לקחים מפעולותיהם של פקידים במעשי שחיתות.

ביום שלישי, 26 בינואר, התקיים דיון מסכם וממושך (כ־8 שעות) בלשכת היועץ המשפטי לממשלה בהשתתפות נציגי פרקליטות המדינה והמשטרה, בסיומו הוחלט שיש בחומר שהצטבר ראיות מספיקות לצורך הגשת כתבי אישום פליליים נגד שלושה שופטים באשמת הפרת אמונים. כמה מהמשתתפים בהתייעצות (בהם חריש) נטו לדחות את פרסום ההחלטה עד להשלמת כמה פרטים חסרים בחקירת המשטרה. אך בלוחצן של ביניש וארבל הוחלט שלא לעכב את הפרסום לגבי השופטים ארבל, חריפאי וכהן, ולהמשיך בחקירת החשדות נגד שלושת השופטים הנוספים.

אחרי שהיועץ המשפטי לממשלה הכין את נוסח ההודעה הרשמית לעיתונות ומנהל בתי המשפט (בתיאום עם נשיא בית המשפט העליון) הורה לשלושת השופטים על הוצאתם לחופשה, הוברר שקודם להפצת ההחלטה לכלי התקשורת יש לבטל את צו איסור הפרסום על שמות השופטים. נציגים של פרקליטות המדינה והמשטרה מיהרו לביתה של השופטת מרים באור כדי לבטל את הצו. הביטול הושג והשמות פורסמו.

"שורשים"
מרכז ללימודים יהודיים

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ואמנות

"הנביא"

אמת . שקר . דמיון . מציאות

"מיום שחרב בית המקדש" אפשר רק לדון וללמוד על הנביא והנבואה. סוד הנבואה העסיק את ההגות היהודית מיום שפסקה. מהי הנבואה – צפית עתידות או הסתכלות נקבת במציאות המתפתחת? מי נביא אמת ומי נביא שקר? כיצד מתנבאים – בהשראה מלמעלה או בהישג שכלי עליון מלמטה? מהם יעדיה החברתיים, רוחניים, פוליטיים של הנבואה? ועוד...

המרצים בסמינר:

פרופ' **ישראל אלדד** –

פרופ' **יהודה אליצור** – החוג לפילוסופיה יהודית, אוניברסיטת בר־אילן

ד"ר **נחום אריאלי** – החוג לפילוסופיה יהודית, אוניברסיטת בר־אילן

פרופ' **יאיר הופמן** – החוג למקרא, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **חננאל מאק** – החוג לתלמוד, האוניברסיטה העברית בירושלים

גב' **לאה מזור** – החוג למקרא, אוניברסיטת תל־אביב

ד"ר **אביגדור שנאן** – החוג לספרות, האוניברסיטה העברית

מועד: שישי־שבת, כ"ד־כ"ה בשבט תשמ"ח, 12-13.2.88

מקום: מלון "מגדל הכנסת", ירושלים

פרטים והרשמה: אגודת "שרשים", טל' 02-663195, 02-663194.

נפתחה ההרשמה לסמינר: "ביאליק" בהשתתפות המשורר יעקב אורלנד. פרופ' הלל וייס, פרופ' מנחם פרי, פרופ' יונה פרנקל, פרופ' אלי שביד, ד"ר זיוה שמיר.
הסמינר יתקיים ב־ 19-20.2.88 במלון "נוף העמק".

נפתחה ההרשמה לסמינר "רבי יוסף קארו" שיתקיים בצפת ב־ 11-12.3.88
המרצים:
פרופ' משה אידל, מר דוד אסף, פרופ' יוסף הקר, ד"ר מרדכי פכטר ופרופ' אליאב שוחטמן.

סדקים בהיכל הצדק (ו')

מאבק בצמרת

בצלם הכבד של מעצרים וחשדות במערכת המשפטית מתנהל מאבק עקרונות בין משרד המשפטים לבית המשפט העליון על מקום בפסגת הפירמידה המשפטית

מאת רומן פריסטר

ביזו כספר אות במערכת המש־פטית של מדינת ישראל? מי רשאי להתגאות בכך שבמשך 40 שנה הלך לפניהם שמם של בתי המשפט במדינת ישראל כמעוז של יושר, שלא דבק בו אפילו צל של רבב — ומי אחראי לעובדה שהמערכת כולה ניצבת כיום על סף של משבר אמון והתמוטטות ביתהליך?

מעולם לא היתה השאלה משמע־תית יותר מאשר עכשיו, כאשר צל כבד של חשדות שחיתות מוטל גם על קודש הקודשים של החברה הישראלית. אך לפני חודש הורשע ונידון לשישה חודשי מאסר מזכיר בתי המשפט ברחוב יצחק טאוב; נגד מזכיר בית משפט השלום בתל אביב אברהם פלאי הוגש כבר כתב אישום, והיועץ המשפטי לממשלה החליט להעמיד לדין פלילי שלושה שו־פטים בגוש דן. שלושה נוספים יעמדו, כנראה, לדין משמעתי.

דעת הקהל נסערת, אבל יודעי דבר שבתוך הממסד המשפטי אינם זוקפים גבה בתמיהה. היו שאמרו כי "הכל היה צפוי; פעם השלינו את עצמנו כי צה"ל שונה בכלל האוכ־לוסייה, שהמוראל ונכונות ההקרבה גבוהים בו מן הממוצע. עכשיו מסתבר כי הציבור חי באשליה דומה גם לגבי בתי המשפט. האם שכחו הבריות שכולנו מהווים חתך של אותה חברה?"

אלא שבעיני החברה בממסד ביכרו לעצום עיניים ולאטום אוז־ניים למתרחש. זמן רב לפני פתיחת החקירה התהלכו בפרוזדורי היכל המשפט בתל אביב שמועות על שוחד ועל מעשי שחיתות, בחוצות באר שבע הרבו האנשים לרכל על מעלליו של מזכיר בתי המשפט טאוב. אבל כאשר נתבקשו הממונים ראו בהנהלת בתי המשפט לסלק את "התפוח הרקוב", התייחסו בביטול לכל האזהרות.

עכשיו, כאשר נפרץ סכר השתיקה, מתכנסים בחדרי חדרים השר אברהם שריר ונשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר ועוזריהם כדי לטכס עצה ולהציל את כבודה ואת מעמדה של המערכת המשפטית. אלא שלשותפות זו שעל פני השטח אין שורשים עמוקים. זה שנים מתנהל מאבק סמוי על המקום בפסגת הפירמידה המשפטית. אין זה מאבק אישי, כי אם עימות בין שני עקרונות מנוגדים. החוק מקנה לשר המשפטים שליטה מוחלטת על ני־הול המערכת המשפטית. הוא גם האיש העומד בראש הוועדה הממנה שופטים. כאשר התיישב משה נסים על כיסא שר המשפטים ניסה השופט שמגר לשכנע כי יסכים להוסיף שורה אחת לסעיף 82 בחוק בתי המשפט: שורה שבה ייאמר כי החלטות יתקבלו "בתיאום עם נשיא בית המשפט העליון". נסים השיב, בסגנונו הרגוע האלגנטי "לא בא בחשבון".

הפוליטיקאים מעולם לא היו להוטים לוותר על מוקד כוחם והשפעתם. המצב אינו שונה לגבי אברהם שריר, שעקב מעמדותיו בר־ חבר תבל עסקיו המרובים במשרד התיירות בוודאי מתקשה לתפקד כהלכה כשר המשפטים. משרדו אינו מצטיין ביוזמה חקיקתית העשויה להציל את בתי המשפט מפני מבול של מיליון תיקים בשנה. הוועדה למינוי שופטים לא זומנה עדיין לישיבה, אף שעוד בספטמבר אשר תקר אישר האוצר 15 תקנים לשו־פטים חדשים. הנדבך העתידי לא נסקר באורח יסודי. ההסבר הרשמי: אין תקציב. ההסבר ששמעתי מפי שופט בכיר: "מדובר בסכום שאינו עולה על 50 אלף ש"ח. דומני שמשרד המשפטים אינו מעוניין לערוך סקר מקיף, כדי שלא יוודעו ברבים היקף המחדלים והעומק מצוקתה של מערכת שהשר ניצב בראשה".

מועצת השופטים

הסקר המקצועי היחיד שנעשה הוא בדיקת צרכיה של המערכת המשפטית בתחום המיחשוב. בוועדה שבדקה את הנושא, על סמך סקר של חברת "פורמולה", ישב גם נציג משרד האוצר. השופט המחוזי יוסף ליפז, יו"ר ועדת המיחשוב מטעם מועצת השופטים, מאמין כי השתת־פותו ביזיונים תבטיח גם את המימון הדרוש. "היום", אומר לנו השופט רוני בורסקי, סגן מנהל בתי המשפט, "אם תשאל אותי כמה תיקים בני 10 שנים תקועים בבית משפט מסוים, אשיב בכנות 'אין לי מושג'. כדי לבדוק פרט כזה צריך ללכת לספרי היסוד מלפני עשור ולחפש את השורה שבה נרשמות תוצאות המשפט. אם השורה ריקה, סימן הוא שהתיק לא הגיע לסיום. זו עבודת סיזיפוס במערכת, שכל שנה זורמים לתוכה כ־750 אלף תיקים חדשים". השופט בורסקי, בדומה לשופט המחוזי ליפז, מקווה שבע־יית הצעת הפקיקה תבוא על פתרונה בעתיד הנראה לעין.

מאיר שמגר הוא הנשיא הראשון של בית המשפט העליון שסיים קורס בהפעלת מחשבים. הוא נמנה עם הראשונים שהבינו כי בלי מי־חשוב לא תוכל המערכת לתפקד כהלכה והחליט כי הפקודה הצה־לית "אורייה", כוחה יפה גם בבתי המשפט. ייתכן שאת הגישה הבס־יסית הזאת, את הסמכותיות ואת הפרגמאטיות האופיינית את מעשיו הביא עמו לבית המשפט העליון בתרמילו של הפרקליט הצבאי הראשי לשעבר. בניגוד לקודמיו בכהונה הרמה, הוא אינו רואה פחי־תות כבוד במלאכת השדולה. הוא הביא את מצוקת המערכת בפני ועדת חוקה, חוק ומשפט ובפני ועדת הכספים בכנסת, והיתה לו יד בקבלת הקצבה נוספת של כ־6 מי־ליוני ש"ח מהאוצר ובהשגת כסף לאיוש משרות נוספות במערכת השפיטה.

לדבריו, זקוקים בתי המשפט לעוד 25 שופטים — מעבר ל־15 שאושרו באחרונה. אך בראש ובר־אשונה זקוק היכל הצדק הישראלי לשידוד מערכות, החל מייעול והר־פקה וכלה בבניינים ובעובדים טכ־ניים. כאשר נשאל על־ידי עמיתיו למקצוע מדוע הוא נוטל על עצמו עול שאינו קשור במישרין במלאכת השפיטה, ענה השופט שמגר כי "מישהו צריך לעשות זאת". היה בכך רמז ברור לאוזלת־ידו של משרד המשפטים.

הצעת חוקה שפורסמה באחרונה על־ידי קבוצת פרופסורים מאוניבר־סיטת תל אביב גורסת מפורשות כי "הנהלת בתי המשפט תהיה באחר־יותו של נשיא בית המשפט העליון". השינוי המוצע בא להגשים את עקרון אי־תלותה של הרשות השיפוטית ברשות המבצעת. פרופ' שמעון שטרית, מהפקולטה למש־פטים באוניברסיטה העברית, סבור, כי האחריות חייבת להיות משותפת לשר המשפטים ולנשיא בית המ־שפט העליון. לדעתו, גישה כזאת אפיינה את הממסד הפוליטי בתח־ילת שנות ה־70, אולם "עקב חי־לופי גברי במשרד המשפטים לא באה נטייה זו לידי הגשמה".

הנשיא שמגר מודע לאילוצים פו־ליטיים מקומיים ואינו דוחק, בשלב זה לפחות, את כל הסמכויות, כפי שזה כיום בבתי המשפט הפדרליים בארה"ב. אבל את המצב הקיים הוא מכנה "אבסורדי, מכיוון שיש בו נסיגה אפילו לגבי נוהלים שחייבו בתקופת המנדט הבריטי, כאשר זקן השופטים קבע את סדר הדין". את הסדרים הנוכחיים ניתן להשוות למצב שבו משרד הבריאות ולא הרופאים עצמם יקבעו את דרך עבודתו של חדר הניתוח.

באוקטובר 1986 יזם הנשיא שמגר את הקמתה של מועצת השו־פטים. במועצה יושבים נשיאי כל בתי המשפט במדינה ועוד 22 שו־פטים שנבחרו על־ידי עמיתיהם במ־קום כהונתם. זו הפעם הראשונה שבה במערכת השפיטה נוצרה קבוצת לחץ הנטולת רשות דיבור, והגר הצעות לחקיקה עוסקות ב־נושאים "פרוזאליים" כמו תקציב, סדרי ניהול בבתי המשפט, מיחשוב ואפילו תנאי העבודה והשכר.

הדעה הרווחת במועצת השופטים היא, כי על הכנסת לאשר את המסגרת התקציבית ואילו את ענייני החלוקה הפנימית יש ל־השאיר בידי נציגות השופטים. השו־פטים אינם מבינים מדוע על פקידי משרד המשפטים לקבוע כמה שו־פטים יכהנו בכל בית משפט ואילו עוזרים טכניים עליהם להשתמש. הנשיא שמגר אינו מסתיר את כוונתו להפוך בעתיד את מועצת השופטים לגוף סטטוטורי, שיוטל לידיו חלק ניכר מהאחריות לניהול בתי המשפט. שאיפה כזאת אינה זוכה, בלשון המעטה, לברכת הפו־ליטיקאים. כאשר שאלנו את השר אברהם שריר כיצד הוא רואה את מעמדה של מועצת השופטים, ענה בקרירות: "אני מוכן לקבל עצות טובות מכל גוף במדינה".

אין שלום במחוזי

בעולם האנגלו־סאקסי נולדה ה־תפיסה של עצמאות אישית של השופטים. פירוש הדבר שכל שופט, כשהוא יושב על כס המשפט, פועל על־פי צו מצפונו בלבד — אך המסגרת כולה נשלטת על־ידי הרשות המבצעת (בישראל — משרד המשפטים). באנגליה עד היום ממונה על המערכת השיפוטית לורד צ'נסלר, שהוא חבר ממשלה ואיש פוליטי. נשיא בית המשפט העליון מתרעם על מציאות שבה כל הצעה שהוא מגיש עוברת לדרג פקידותי במשרד המשפטים. אם הדרג הזה אינו מקבל אותה, היא נתקעת כאבן מתה. מצב כזה אינו קיים באנגליה, לנוכח כוחו ומעמדו של לורד צ'נסלר.

מקובל אצלנו לחשוב כי המערכת השיפוטית בישראל ינקה מהמסורת הבריטית, אך לא כך רואה את הדברים נשיא בית המשפט העליון. בחמש השנים האחרונות הירבה בית המשפט העליון לעסוק במגילת הזכויות ובנושא זה קשה להסתמך — לדעת הנשיא שמגר — דווקא על המסורת הבריטית. בית המשפט העליון מביט יותר ויותר לעבר ארצות הברית, עם חוקתה בת 200 השנה, ולעבר קנדה, שלה החוקה החדשה בעולם. בעתיד מקווה בית המשפט העליון ליצור סינתזה של משפט המבוססת על חירויות הפרט כפי שרואה אותם העולם המערבי, תוך ניסיון לשלב בו את הערכים הנובעים מתפיסת היסוד הישראלית.

כדי להתפנות למלאכה חשובה זאת חייב בית המשפט העליון להשתחרר תחילה מנטל של אלפי תיקים, חלקם קלי־ערך, הצורמים במשרדיו במגרש הרוסים בירושלים. זה שבע שנים מועלית הצעה לאחד את בתי משפט השלום והמחוזיים לערכאה אחת ולהקים לצדה בית דין ארצי לערעורים. עו"ד אמנון גולדנברג, מי שהיה ראש לשכת עורכי הדין, רואה ביישום ההצעה כעין כלים שלובים שיפתרו הן את בעיית העומס בבית המשפט העליון הן את בעיית לקוחותיו, המתגייסים שנים עד שמגיעה תביעתם להדיון.

"בית המשפט העליון חדל ל־תפקד כערכאת ערעורים", אומר עו"ד גולדנברג. "ב־30 השנים הראשונות של קיום המדינה המתינו הערעורים בעליון ארבעה עד ה־מישה חודשים; היום — ארבע עד חמש שנים. הקמת בית דין ארצי לערעורים תסיר את נטל הערעורים השגרתיים משופטי בית המשפט העליון, ואיחוד בתי משפט השלום והמחוזיים תגדיל בבת אחת את מספר השופטים שישבו בערכאת השמיעה. אני משוכנע כי הרפורמה המוצעת תגרום לכך שבירור תביעה אזרחית רגילה יימשך תוך חודשים ספורים".

בנושא עקרוני זה אין הבדלי דעות מהותיים בין הנשיא שמגר לבין השר שריר. למכשול עומדים דווקא השופטים המחוזיים, המתנג־דים בתוקף להצעת הרפורמה. נשיא אחד מבתי המשפט המחוזיים אמר לנו במלים שאינן משתמעות לשתי פנים: "במאבק זה נלך עד הסוף". לצורך הדיון מעלים השופטים המחוזיים סיבות והסברים מקצועיים למכביר, אך הגרעין הקשה של ההתנגדות אינו ניתן להסתרה: 80 "מודסים מעט" בבתי המשפט המחו־זיים מסרבים להתחלק בכבוד, ביוקרה ובסיכויי קידום הקשורים במעמדם עם "עמך" של 180 שופטי שלום. גם הצעת הפשרה שלפיה יכ־הנו בערכאה המאוחדת שופטים בכירים (מחוזיים לשעבר) ושופטי קמא (שלום לשעבר) אינה מרככת את חורת הסירוב. "לצערי, ההצעה לא עברה את קהל החברים שלי", אמר באכזבה הנשיא שמגר.

עם הראש בקיר

הפעלת מחלקות ערעור בשלושה בתי המשפט המחוזיים היא הצעת הפשרה שהגיש נשיא בית המשפט העליון לשר המשפטים. השר שריר סיפר לנו כי אינו מוכן לפשרות וכי בכוונתו לבוא לכנסת עם הצעת חוק שלמה יותר. בינתיים קוסמו העי־כובים התמורים את ח"כ דוד ליבאי, ובאמתחתו הצעת חוק פרטית להקמת בית משפט ארצי ל־ערעורים, שאותה הוא מתכוון להגיש לכנסת בימים אלה. פרופ' ליבאי, עורך דין ותיק ופוליטיקאי מנוסה, מבין היטב שהוא הולך עם הראש בקיר.

"אני מגיש את הצעתי אף על פי שאינני משלה את עצמי שהיא תעבור", הוא מסביר. "די לי אם היא תורה את ההליכים ותשמש דחף לחקיקה. המצב בכנסת עגום למדי. לאופוזיציה אין כל אפשרות להגיש ולהעביר הצעות חקיקה, ואילו אני צריך לקבל את הסכמת הקואליציה. הנחת הצעתי על שולחן הכנסת תלויה בהסכמתם של שרי האוצר והמשפטים. ברור לי כי שניהם יסרבו לתת לה אור ירוק. בוודאי אקבל הודעת התנגדות מהנהלת הקואליציה, וכולם יגנו להצביע נגד. בכוונתי להגיש את ההצעה לקריאה טרומית והדרך זו היא פשוט תחמוד לשר המשפטים".

כל עוד לא שונה החוק הממקנה לו את מלוא הסמכויות, מוטלת על השר גם כל האחריות למתרחש במערכת השיפוטית.

(בכתבה אחרונה בסדרה)

הערת סיום: ראש לשכת עורכי הדין, יעקב רובין, ביקש להעיר כי תוכנית הסנגוריה הציבורית לנאשמים מעוטי יכולת חלה על המדינה ולא על הלשכה.

אחד השופטים המחוזיים בת"א ביקש להדגיש כי משפטים רבים מתמשכים גם בגלל הדחיות ה־מכוונות והלא־מתוכננות שגורמים עורכי הדין המייצגים את ה־מתדיינים. כך היה בין היתר בתביעה אזרחית שנתבררה בפני השופט י. גלעדי ותוארה בכתבה הראשונה בסדרה.

אבו־גוש על אם הדרך

אבו־גוש, הכפר הערבי ששיתף פעולה עם המחתרות ועם צה"ל, לא הרוויח מאומה מנאמנותו. דרך המלך הפוליטית איכזבה את אנשיו

מאת דן כסלו

"תגיד לסלים שאנחנו לא אח־ראים לכביש הראשי. תכתוב ככה. שכל העם בישראל ידעו: היו שנים שאנחנו היינו אחראים לכביש הראשי, ואז שמרנו עליו, ושמרנו עליו טוב. אבל מאז הכביש ברח מאיתנו ואנחנו לא אחראים עליו יותר. אז שלא יאשימו אותנו במה שקורה שם". האג' מוסא אבו־גוש חוזר על המשפטים האלה פעם אחרי פעם, מקפיד שארשום אותם בד־ייק. הוא צוחק בהנאה, וכאשר הוא צוחק, נעלמות כמעט עיניו הקטנות והפקחיות, ופניו נעשות חרושות קמטים ומבוגרות יותר. זו אמורה להיות בדיחה, אך בפיו זה נשמע יותר כהכרזת כוונות. האג' מוסא, בן 70 פלוס, הוא המוכתר (או, במונחים של היום, ראש ועד הכפר) וגם בע־ליו של המוסד החשוב ביותר באבו־גוש: המסעדה. פעם ישבה המסעדה הזאת על אם הדרך, לצד "כביש מס' 1" המקשר את תל־אביב עם י־רושלים. היום עוברים שישה מסלולי האוטוסטראדה כמה מאות מטרים מכאן, למרגלות ההר. והכביש ליד המסעדה נראה צר ומשובש. מעין רחוב כפרי, מוזנח כמו הכפר כולו.

מדובר בידיעות שהוציאו ב־שבועות אחרונים את הכפר אבו־גוש מהשביתה, שלוש פעמים מאז יום השביתה של ערביי ישראל: יידוי אבנים על רכב העובר בכביש הראשי. לידיעות היתה משמעות מיוחדת בגלל שם המקום וסיפורי העבר הקשורים בו. לאלה הזוכרים סיפורים אלה, היתה סיבה להרגשה קשה: אפילו אבו־גוש!

לגבי המקרים עצמם, יש בכפר כמה גירסאות. גירסה אחת: ביום השביתה היה הכפר שקט ורגוע. לא שביתה ולא מהומות. באה עיתונאית מ"ג'רוזלם פוסט", פגשה ילדים ליד בית ספר וביקשה מהם לקחת אבנים, בשביל צילום. (לגירסה הזאת יש מגרעה אחת: תצלום כזה מעולם לא הופיע).

גירסה שניה: מי אמר שמיידי האבנים בכביש הם מאבו־גוש? קשה להגיע להצטלבות הכביש הראשי עם הכביש הצדדי המוביל לנווה אילן, לזרוק כמה אבנים ולברוח? יש לאבו־גוש אויבים רבים. דווקא בגלל עברה, שיעשו את זה כדי לסכסך בין הכפר ובין היהודים.

גירסה שלישית: יש בכפר ילד מופרע (או שניים, לפי גירסה אחרת), שצריך מזמן לאשפז אותו. לא מאשפזים אותו, כי אין מקום. הילד הזה הוא אשר עושה את כל הצרות. הוא זרק אפילו אבן על מכונית צבאית, והחיילים תפשו אותו. אז בגלל אחד כזה צריך להאש־ים את כל הכפר?

אלא שלכל הגירסאות האלה אין משמעות של ממש. אין זה אפילו חשוב אם אמנם זרקו ילדי אבו־גוש אבנים על המכוניות העוברות בכביש הראשי, או לא. בדבר אחד לא יכול להיות ויכוח: יש פער עצום בין אגדת אבו־גוש לבין הכפר אבו־גוש של היום. ועוד דבר: משהו השת־בש מאוד בכפר הזה.

* * *

אגדת אבו־גוש מתחילה הרבה לפני ששיירות ההספקה, שנעשו מהשפלה לירושלים הנצורה, ובו במקום הזה, מצאו בית־ספר ומנוחה מעין אי של ידידות בים העוינות של הכפרים הערביים בסביבה. היא מתחילה לפני שאנשי אבו־גוש התחלקו בתמיכתם במחתרות שו־נות, מלח"י עד הפלמ"ח, ולפני שר־בים מהם גוייסו למשימות שונות, מתפקיד גששים ביחידות הלוחמות במלחמת העצמאות ועד לסוכני ש"י הפועלים בארצות האויב.

לפי המסורת המקומית, מתחילה האגדה עוד לפני 500 שנה, כאשר אבו־גוש הראשון הגיע למקום הזה וקבע כאן את מקומו. היו לאבו־גוש, מייסד הכפר, ארבעה בנים: אברהים, עות'מן, ג'אבר ועבד אל־רחמן, ואלה שמות ארבע החמולות היושבות ביותר בכפר אבו־גוש, ולא תמיד בשלום מוחלט זו עם זו.

האג' מוסא אברהים אבו־גוש, העומד בראש הכפר זה 12 שנה, טוען שהחלוקה הזאת מלאכותית, המצאת השלטונות שהחלו להצמיד לצאצאיו של אבו־גוש הראשון את שמות הסבים שלהם. "כולנו משפחה אחת", הוא אומר.

לפי ההיסטוריונים, היה זה שבט שודדי־דרכים, ששלט ביד רמה בכפרים רבים. לקח כופר מתושביהם ומאלה שביקשו לעבור את הדרך מיפו לירושלים. זקני הכפר דוחים את הגירסה הזאת בתוקף וטוענים שאבותיהם שלטו בסביבה לפי צו הטורקים שהטילו עליהם גביית מס מ־46 כפרים, "מליפתא ועד רמלה", כדברי אחד ממכובדי הכפר, וגם תפקיד שומרי הכביש הראשי וגובי מס מהעוברים ושבים בו.

יתכן ששתי הגירסאות הן נכונות. אך תהיה האמת ההיסטורית אשר תהיה, היא מספיקה כדי להסביר את מצבם המיוחד של בני אבו־גוש משך עשרות שנים: איבה שהרגישו כלפיהם ערביי הסביבה, מצד אחד, ורגש העליונות — מעין רגשי נסי־כים־שודדים פיאודלים — שהפגינו אנשי אבו־גוש כלפי שכניהם ה־ערבים, מהצד השני. כל זה גם מסביר מדוע נקשרו קשרי שיתוף־ פעולה הדוקים כל־כך בין אבו־גוש והמתיישבים היהודים שבאו לכאן עוד לפני מלחמת העצמאות. ה־קשרים שהפכו עם הזמן לברית צבאית. הברית הזאת קיבלה משנה תוקף עם התקפלותם של האנגלים ופרוץ הקרבות.

היחידות המזויינות הערביות תפ־שו את גבעת הראדאר, השולטת מב־חינה אסטרטגית על הסביבה. הם היו מוכנים לתפוס מיד גם את בניין המשטרה בשולי הכפר. אבל עלי סלח, מוכתר אבו־גוש ואז — "מוכתר המוכתרים", לפי התואר שסיגל לו — הקדים אותם. "אנחנו לא צריכים פה את הזרים", אמר וכבש עם אנשיו המזויינים את בניין המשטרה. עוד לפני שאחרון הבריטים הספיק לעזוב אותו.

זמן קצר לאחר מכן העביר עלי סלח את הבניין לידי ההגנה. היה זה מעשה הזדהות גלויה והוא לא נשאר, כמובן, ללא תוצאות. בטווח המיידי, היתה זאת הפגזה כבדה של הכפר מתותחים הערביים שמעל לגבעת הראדאר. לטווח רחוק היו התוצאות מרחיקות־לכת עוד יותר. בעיני הערבים קיבלו אנשי אבו־גוש שם של בוגדים. השם שלא הוסר מהם עד היום הזה. בעיני היהודים, היתה זאת הוכחה ברורה ליחסים מיוחדים שעמדו במבחן־האש ו שהפכו את אבו־גוש לכפר ערבי מיוחד במינו — דבר שותיקי מלחמת העצמאות לא שכחו להם עד היום. לאנשי אבו־גוש היה זה צער שאין ממנו חזרה.

מכל מקום, אחרי שפסקו הקרבות וקמה מדינת ישראל, היו אנשי אבו־גוש ראשים להרגיש שפעלו בדרך הנכונה. גם ראשי המדינה היהודית טיפחו אצלם את התחושה הזאת. משה דיין ויגאל אלון היו אורחים קבועים בכפר. יצחק נבון בילה שם ימים שלמים ועוד ערך ביקור נשיאותי בכפר כמעט מיד אחרי שנבחר לתפקיד זה. גם יצחק שמיר ביקר באבו־גוש לפני זמן־מה, והגדיר את ביקורו כ"ביקור משפחתי".

אלא שכיבודים לחוד ומציאות לחוד, ובמציאות השתבש משהו באבו־גוש. ההוכחה הטובה ביותר לשיבוש הזה היא, אולי, אי־הרצון הבולט של נכבדי הכפר, והאג' מוסא אבו־גוש בראשם, לדבר על הזמנים ההם ועל התפקיד שאבו־גוש מילא אז. אחד האנשים עמו נפגשתי סירב להשיב לי מדוע קוראים לו כולם בשם לועזי, במקום שמו הערבי האמיתי. אחרי היסוס הסכים לגלות לי את הסוד, אבל בתנאי שלא אביא לידיעה. התברר שהשם הלועזי ניתן לו ככינוי מחתרתי, בזמן שהיה פעיל בלח"י. "אז למה אתה מתבייש?" שאלתי. "אני לא מתבייש", השיב. "אבל למה לנו לחזור לסיפורים האלה? גם ככה אנשי אבו־גוש לא יכולים לנסוע לשטחים..."

* * *

מלכתחילה, מיד אחרי קום ה־מדינה, היה יחס השלטונות לאבו־גוש אמביוולנטי למדי. מצד אחד, קיבל הכפר הטבות, שאף אחד מהיישובים הערביים לא זכה בהן. כבר בדצמבר 1948 נפתחה בכפר מרפאה — אמנם קטנה ומצומקת בחדר אחד, אך בכל זאת מרפאה עם אחות ועם רופא יהודי, שביקר באבו־גוש פעמים מספר בשבוע. בספטמבר 1949 נפתח באבו־גוש בית־ספר יסודי, וכפי שפורסם אז בעיתונים, "ילדי אבו־גוש יוכלו ללמוד בו חינם". בדצמבר 1950 הוקמה, כראשונה במגזר ערבי כולו, מועצה מקומית. תחילה קרואה, אך כבר כעבור שנתיים נבחרה על־ידי התושבים.

אך מהצד השני היו עם אבו־גוש בעיות לא קטנות בשנים ההן. הכפר הפך מרכז הברחות, ודפי משטרת ירושלים היו מלאים בסריקות לג־לוי סחורות מוברחות בכפר. אבל גם זרועות ביטחון אחרות ערכו סריקות בכפר — לגילוי מסתננים.

זה היה סיפור שונה לגמרי. בעוד הכפר מוכיח את נאמנותו לצבא היהודי המתארגן, וחושש להפגזות מהצד הערבי, יעץ מפקד האזור לראשי הכפר לשלוח את הנשים והילדים לעורף השקט יח־סית, כמו שנעשה עם נשים וילדים ביישובים יהודיים באזור. נשים ויל־דים מהקיבוצים מהסביבה הועברו לירושלים, ואילו מאבו־גוש — בעיקר לבית־לחם. הצטרפו אליהם גם גברים, בעלים ואחים. בתום הקרבות, מנתה אוכלוסיית אבו־גוש כ־400 נפש, פחות מחצי מניינה לפני הקרבות. החצי השני נמצא מעבר השני של הגבול.

ואז החלו ההסתננות, או הגבנות, או שניהם גם יחד. בני הכפר המפונים מימי הקרבות הפכו לנפקדים לאחר המלחמה. הם עברו את הגבול וחזרו לכפרם, ואז נתפסו בסריקות הנערכו כמסתננים. חלקם גורשו אל מעבר לגבול, הסתננו שוב, נתפסו בסריקה נוספת וחוזר חלילה. ביולי 1950, אחרי סריקה גדולה במיוחד, התפוצץ העניין כפרשה ציבורית וגרם לוויכוח סוער בכנסת. דוד בן־גוריון השמיע אז נאום תקיף בו הכריז, כי "אין ממשלת ישראל יכולה להכיר בכפרים מיוחסים".

התוצאה: חלק מאנשי אבו־גוש חיים בבית־לחם עד עצם היום הזה. חלק מהכפר, בעיקר קרקעות בכפר, הוכרזו כרכוש הנפקדים ועבר לבעלות המדינה. כך הצטמצם שטח הכפר (מחוץ לקרקעות שהיו לו באזורים מרוחקים) מכ־7,500 דונם ב־1948 לכ־2,500 דונם היום.

כל זה שייך כבר להיסטוריה. אך ההיסטוריה אינה נגמרת בנקודה מסויימת. אחמד עבד אל־רחמן אבו־גוש, ממשתתפי כינוס משמרת אבו־גוש, סיפר לי איך נכלא יחד עם אישתו בשוק בירושלים בזמן ש־נתגלה שם חומר־נפץ. "פתאום עצר על ידינו ג'יפ וקצין צבתים ציווה עלינו לעלות למכונית," סיפר אחמד. "הג'יפ לא עצר עד שהגענו למבואות הכפר. אז אמר לי הקצין שהוא מהקיבוץ השכן, מעלה החמישה. הכיר אותנו כאנשי אבו־גוש והוציא אותנו מהשוק כדי שלא יהיו לנו צרות." אך יש צרות. אותו אחמד עבד אל־רחמן מספר, כי באחד הימים ראה בירושלים איך אנשי משמר־הגבול מתעללים בשני בחורים מהכפר. הוא ניסה להתערב, להסביר שהם מאבו־גוש, אך גורש בגסות וכמעט נעצר בעצמו. הוא פגש חבר, עיתונאי ירושלמי, וסיפר לו על המקרה. "מה אתה מתפלא?" אמר לו העיתונאי. "הרי זה דור חדש, שלא מכיר אתכם ולא יודע מה זה אבו־גוש".

"זוהי בדיוק הבעיה," סיכם אחמד עבד אלרחמן אבו־גוש. "הדור החדש לא מכיר אותנו עוד. בעיני היהודים אנחנו ערבים, ככל ערבי. ובעיני ערבים אנחנו בוגדים, גרועים מהיהודים."

* * *

אלא שזו לא כל הבעיה. מבחינה מסויימת, תושבי אבו־גוש אינם "כמו כל ערבי". מצבם גרוע יותר. מבחינה מוניציפלית, הכפר נמנה עם המוזנחים ביותר בהשוואה למגזר הערבי כולו. אין רשת ביוב, ומי ביוב זורמים ברחובות הכפר. ה־רחובות אינם רחובות אלא סמטאות סלולות עפר. רשת־המים חלודה כולה ומים לא מגיעים לחלק מהש־כונות, בגלל הצנרת בת חצי אינטש, שאינה עומדת בלחץ הדרישה. יש באבו־גוש בית־ספר אחד, כאלף תלמידים, מגן־ילדים ועד י"ב, הפועל בצפיפות איומה, חלקו בצרי־פים רעועים. מזה שנים מחפשים שטח כדי לבנות בית־ספר חדש ולא מוצאים.

איפוא בית־הספר? רק לפני שש שנים הוקם תיכון "צומח" ורק לפני שלוש שנים יצא ממנו מחזור בוגרים ראשון — עד היום כ־100 בוגרים בלבד. עד אז רק בודדים סיימו בתי־ספר תיכוניים במוחקים. בנצרת, או בירושלים המזרחית (בבית־הספר האחר ההיה הם לא מתקבלים, ואלה שמתקבלים נו־שרים, בגלל ידיעתם החלשה בעברית). התוצאה: רמת ההשכלה באבו־גוש היא בין הנמוכות בכל המגזר הערבי. אין באבו־גוש קרקע חקלאית, כמעט כל המפרנסים עוב־דים בחוץ, כמעט כולם בעבודות שחורות: בבניין, בבתי־מלון, בכביש דות. אפילו מנהל בית־הספר אינו מתושבי המקום, הוא מגיע לכפר מדי יום, מכפר קאסם.

לא רק לבית־ספר אין קרקע. גם לבנות מגורים. יש אמנם תוכנית מתאר, אך היא צרה מדי עבור יישוב שגדל לכ־5,000 תושבים, 550 בתי־אב. נגד 70 מבנים, שנבנו ללא רשיון, הוצאו צווי הריסה. רק שלושה מהם בוצעו, שניים מהם נגד יהודים דווקא (באבו־גוש מכרו קרקע ליהו־דים — זה מה שנשאר מההסכם המיוחד).

* * *

חלק מבעיות אבו־גוש הן ב־אשמתם דווקא. הכפר שקיבל ראשון מועצה מקומית פועל כבר 12 שנה בלעדיה. זו, ללא ספק, תולדה של מספר החמולות ושל ה־פטריארכליות השולטת בו. זה אולי הכפר הערבי היחיד בארץ, שבו הדור הצעיר עדיין לא הגיע לכלל ביטוי בסדרים הפנימיים שלו. "אני הפלתי את המועצה המקומית. היא לא היתה שווה כלום. כי בכלל צריך מועצה מקומית?" אומר האג' מוסא אבו־גוש, המוכתר הקשיש של הכפר.

מאז שולטת במקום המועצה האזורית מטה יהודה. "לא רצינו אותם. ידענו שזו צרה צרורה. אבל הכריחו אותנו", אומר יו"ר המועצה דוד דוד. "לפני שש שנים הצענו להחזיר להם עצמאות מוניציפלית. אבל הם הקימו צעקות. התלוננו עלינו בפני נבון וכך זה נשאר עד היום". הוא מודע למצבו ה־קטסטרופלי של הכפר. אבל כדי לפתור את הבעיות צריך כסף. ולמ־ועצה אזורית אין כסף. "בתקציב השוטף דרשנו עבור אבו־גוש 640 אלף ש"ח. קיבלנו פחות מ־60 אלף".

ובכל זאת, בזמן האחרון מתחיל משהו לזוז. אחרי ביקורו של סגן־ הכן סגן היועץ לענייני ערבים, ד"ר אלכסנדר בליי, הדו"ח על מצב הכפר, כולו שחור משחור. הוקמו ועדות. שאלתי את דוד דוד מה סיבת ההתעניינות הפתאומית באבו־גוש. "הבחירות בפתח", הסביר ב־קצרה. אולי הוא צודק. ואולי בכל זאת התעורר המצפון. אם זה אמנם כך, אז המצפון התעורר מאוחר מדי. לא רק בין היהודים קם דור חדש שלא מכיר את הזכויות ההיסטוריות של אבו־גוש. גם בכפר עצמו גדל דור חדש. וזו, הסיבה לשינויים הפו־ליטיים. בתחילה, כל אבו־גוש הצביע בבודדות לכנסת עבור מפא"י המערך. אחר־כך התחלקו הקולות בין מערך לליכוד. בבחירות ה־אחרונות קיבלה רק"ח מספר קולות זהה לזה שקיבל המערך.

אבו־גוש איננו עוד מה שהיה פעם.

איך קרסה "אושיות"

שורה של חברות־ביטוח נפלו בשנים האחרונות; "אושיות" היא החוליה החדשה

מאת אריה לביא

העניין עדיין לא הגיע סופית, אך ככל הנראה תגיע חברת־הביטוח "אושיות" לידיו של מפרק, וכך תצטרף לשורה של חברות־ביטוח שנפלו בשנים האחרונות כאשר הבולטות שבהן "ירדניה", "לבנון" ו"לביא". סיפורה של "אושיות" הוא, במידה רבה, סיפורו של יעקב דנברג, הבעלים של חברת־הביטוח הזאת, שעמד בראש החברה עד ראשית השבוע, כאשר המפקח החדש על הביטוח, גד ארבל, מינה לחברה מנהל מורשה, פעולה שהיא — על־פי הניסיון שהצטבר עד כה — מעין מבוא אל הפירוק וכינוס הנכסים.

עד לפני שבועות לא רבים נראה היה שדנברג (51) מצא את הדרך להמשיך ולפעול בענף הביטוח, לאחר מספר שינויים דרמאטיים בפ־עילות חברתו, בשנים האחרונות. היום נראה שרק נס יציל את החברה מפירוק. בקשה למנות לחברה מפרק הוגשה על־ידי אחת מסוכנויות הביטוח שפעלו עם החברה, אך הגורמים העיקריים שנפגעו עד כה — לרבות חברת־הביטוח "רותם" — נמנעים בשלב זה מפניה לבית־המשפט. יעקב דנברג שוהה ב־שבועות האחרונים בחו"ל. הוא מב־טיח למקורביו שיחזור. אך בענף הביטוח לא כולם בטוחים בכך.

דנברג עשה שורה של הסכמים שנועדו לאפשר לו להמשיך ולפעול בענף הביטוח למרות שורה של זעזועים שהוא עבר יחד עם קבוצתו בשנים האחרונות. את ביטוחי החיים העביר לחברת־הביטוח "מנורה", ואת הביטוחים האלמנטריים — שהם עיקר הפעילות של חברתו — העביר לחברת־הביטוח "רותם" מקבוצת "הסנה". הסכמים אלה אפשרו ל־דנברג להמשיך ולהיות, כפי שהוא, בעל חברת־ביטוח, אך זו לא פעלה להשגת ביטוחים חדשים. למעשה, חזר דנברג לפעול כפי שהתחיל, כסוכן־ביטוח.

בסוף 1987 החלו הבקיעים ה־ראשונים במערכת החדשה שבנה דנברג. אלה החלו להתברר לאחר ש"רותם" החלה לסכם את דו"חותיה לשנת 1987 והתברר שלחברה הפסדים קשים שרובם כתוצאה מפעילותה עם דנברג ו"אושיות". היקף הפעילות עם "אושיות" היה כמחצית מהפעילות של "רותם".

כאשר התוצאות הראשונות הובאו על־ידי מנכ"ל "רותם", אלכס פלה, לראש קבוצת "הסנה", אלפרד גולץ, הוחלט שיש לבדוק ביתר פירוט את מהות הקשרים שבין "אושיות" ל"רותם", שכן התברר, לפחות ממבט ראשון, ש"אושיות" הרוויחה מהפעי־לות עם "רותם", אך זו האחרונה צברה הפסדים כתוצאה מכך.

הממצאים הראשונים הצביעו על כך, שאין אפשרות להמשיך ולפעול באמצעות "אושיות". התברר ש־"אושיות" חייבת ל"רותם" מיליוני דולר, ויש אף הטוענים — "הרבה מיליונים". הגילוי היכה בתדהמה את ראשי קבוצת "הסנה". שכן על־פי ההסדרים שהושגו בעבר, נקבע שכל הפרמיות מהפעילות של "אושיות" מועברות ישירות ל־"רותם". בליבם של ראשי "הסנה" החל להתעורר חשש, שלא כל הפרמיות הגיעו לחשבונות הבנק של "רותם".

על־פי שמועות שלא ניתן לקבל להן אישור, איים אלפרד גולץ על יעקב דנברג בנקיטת צעד דראסטי, אם לא יאפשר ל"רותם" לבדוק היטב את ספרי "אושיות". דנברג נאלץ להסכים ומנכ"ל "אושיות", נחום דורי, הוחלף בשמואל זיקאל, מהעובדים הבכירים של "רותם". דורי יאמר מאוחר יותר, שהחליט על פרישה מרצונו החופשי וללא כל קשר לאיומים אחרים שהביאו למינויו של איש "רותם" למנכ"ל חברת "אושיות".

ימים מספר לאחר מינויו של זיק־אל, החליט המפקח על הביטוח למנות את רואה־החשבון עמוס אסלן למפקח מטעמו על "אושיות". מינוי מפקח מורשה הוא צעד המאפשר למפקח על הביטוח לבדוק את פעי־לות החברה, אך במצב זה ממשיכה הנהלת החברה ומועצת המנהלים שלה לפעול באופן עצמאי. נראה שהממצאים הראשונים כתוצאה מ־מינוי המפקח המורשה, והבדיקות של ספרי "אושיות" על־ידי אנשי "הסנה", הביאו להחלטה הדראסטית שהתקבלה תוך התייעצות בין המפקח היוצא על הביטוח, יהודה דרורי, לבין המפקח החדש, גד ארבל. שני המפקחים קיימו התייע־צויות טלפוניות עם חברי הוועדה המייעצת לענף הביטוח, והוחלט על מינויו של אסלן, שפעל כבר בחברה כמפקח מטעם המפקח על הביטוח — למנהל מורשה בחברה. פירושו של דבר, שסמכויות הניהול בחברה הופקעו מידי דנברג, שהחברה הפכה להיות תלויה פירעון ושכל פעולה המתבצעת בה היא על־פי החלטתו של המנהל המורשה, תוך ניטרול מועצת המנהלים והמנכ"ל.

הקופה ריקה

בהתייעצויות הטלפוניות שקיים המפקח על הביטוח עם חברי הוועדה המייעצת, מסר להם המפקח שהחברה הגיעה למצב שבו אינה מסוגלת לעמוד בהתחייבויותיה, וכי המצב חמור עד כדי כך שיש לנקוט בצעד הדראסטי של מינוי מנהל מורשה. רק אתמול התכנסה הוועדה המייעצת של ענף הביטוח כדי לקבל החלטה פורמלית לגבי מינוי המנהל המורשה לחברה. מכאן יש ללמוד, שהממצאים שהתגלו למפקח היו כה חמורים, שהוא החליט למנות מנהל מורשה על בסיס התייעצות טלפונית ולא רצה להמתין עד אתמול מועד כנוס הוועדה המייעצת.

רשמית, יודעים עד היום על שני גורמים שהביאו לנקיטת הצעד הדראסטי: חברת "אושיות" הפסיקה לכבד הסכם שנחתם עם תאגיד הבי־טוח "אבנר", לפיו אחראית "אבנר" לכל ביטוחי הרכב של "אושיות" ולא רק ל־70% מהיקף הביטוחים, כפי שמקובל לגבי החברות. אי עמידתה של "אושיות" בתשלום כסף של קרוב לחצי מיליון שקל במסגרת הסכם זה בחודש נוב־מבר 87, הדליק את הנורה האדומה בענף הביטוח לגבי המתרחש ב־"אושיות".

בנוסף לכך, אין "אושיות" מסו־גלת בשלב זה לשלם ל"רותם" את כל חובותיה, המוערכים כאמור במי־ליוני דולר. בעניין זה יש לציין, שקיימת מחלוקת בין "אושיות" לבין "רותם" לגבי היקפו של החוב. סכום החוב נשמר בסוד. הן על־ידי "רותם" והן על־ידי "אושיות", ונראה שכאשר יתברר ברבים, יביך לא רק את אנשי "אושיות" אלא גם את ראשי קבוצת "הסנה", בראשונה של המנכ"ל אלפרד גולץ, שכן הכשלון העסקי של "הסנה" עם "אושיות" ייזקף לחובתו.

בענף הביטוח נזכרים כעת כמה מראשי החברות בביקורת קשה שנמתחה על גולץ לפני קצת יותר משנתיים, כאשר הגיע להסכם לקליטת ביטוחי "אושיות". גולץ, שכיהן כבר אז כיו"ר איגוד חברות הביטוח, דחה את הביקורות של חבריו, מנהלי החברות, ואמר להם שההחלטה שקיבל היא החלטה עסקית של "הסנה", ולכן אינו רוצה להתייחס לטענות הקשות שהעלו כמה מעמיתיו, ראשי החברות ה־אחרות.

מנכ"ל "הסנה", אלפרד גולץ, מסרב להתייחס ישירות להתקשרות של "רותם" מקבוצתו עם "אושיות". אך הוא מזכיר שבטרם נחתם ההסכם, הוא ניהל בשם חברות־הבי־טוח הגדולות מו"מ עם דנברג על־מנת שחברות־הביטוח ירכשו ב־משותף את "אושיות". המו"מ נכשל מסיבות שגולץ לא רוצה לפרטן כעת. ההסכם בין "אושיות" ל"רותם" לא אמור היה להביא לזו האחרונה כל הפסד, אם היה מתנהל על־פי החוק. אם בוצעו פעולות לא־חוקיות, הרי שעל כך אין הגנה לאף אחד. לדעתו של גולץ, על־ידי נקיטת פעולות נכונות, ההפסד מפרשת "אושיות" לא יהיה גדול.

ההישגים של דנברג

ההחלטה להעביר את עסקי "אושיות", לה כ־5% מהיקף ענף הביטוח, התקבלה אמנם בביקורת על־ידי מנהלי החברות האחרות, אך לגבי דנברג היא היתה הישג. ההסכם אמנם קבע שחברתו תחדל לפעול כמבטחת בענף האלמנטרי, והיא פועלת למעשה כסוכנות־ביטוח, אך כך התאפשר לחברתו, שאי־תנותה בענף הביטוח היתה מוטלת בספק כל השנים, לפעול תוך סיוע הגב הרחב של "הסנה" ההסתדרותית. השיקולים של דנב־רג בעניין זה התבררו כנכונים. החששות מפעילות עם "אושיות" נמוגו וחברת "אושיות" הגדילה את היקף פעילותה מדי שנה, תוך שהיא מאפשרת ל"הסנה" להגיע לקרוב לשליש מענף הביטוח האלמנטרי בארץ. כל זה מבחינת היקפי הפעי־לות — אך רווחיותה של פעילות זו היתה מוטלת בספק, ולאחר שהת־בררו הממצאים הראשונים על היקף הפעילות בין שתי החברות, החליטה "רותם" להפסיק את פעי־לותה עם "אושיות".

סיפורו של יעקב דנברג, שכונה "הילד הנורא" של ענף הביטוח, החל במחסניה של קבוצת האחים כאריה. שם שימש שנים רבות כפקיד מחסנאי. שנים מספר מאוחר יותר, כאשר כישוריו בתחום יחסי־אנוש התגלו לו, הוא הפך סוכן־ביטוח. תוך זמן קצר היתה סוכנות־הביטוח של דנברג לאחת הגדולות בענף האלמנטרי, ודנברג החל לחלום על כך שיהפוך לבעל חברת ביטוח.

אם ד"ר יעקב פיקר המנוח, המפקח הראשון על הביטוח, היה ה־יום, הוא היה מפטיר מן הסתם: "אמרתי לכם". ד"ר פיקר היה המחסום שמנע מדנברג להקים חברת־ביטוח. עקשנותו של הד"ר פיקר, ייקה קפדן שהיה כל־יכול בענף, לא עמדה לו כאשר דנברג הגיע אליו וביקש היתר לרכוש חברת־ביטוח שולית כמעט ללא פעילות בשם "עממית". זה התרחש באוקטובר 1963. "עממית" היתה חברת־ביטוח עם רשיון מוגבל לבי־טוח תאונות אישיות. לאחר שבעליה הקודמים לא היו בעלי אמצעים מספיקים כדי להגדיל את הונה, ד"ר פיקר אישר את העסקה, אך עינו היתה תמיד פקוחה למתרחש ב־משרדי "עממית", והוא סירב זמן רב להרחיב את הרשיון של החברה. רק לאחר איומים מצד דנברג בפניה לבג"ץ, ניתן האישור להרחיב את הרשיון של "עממית".

היריבים היו לעמיתים

בשלב זה נראה היה שאין מי שיעצור את דנברג בדרכו להרחבת העסקים. הוא היה הנציג הישראלי של חברת הברוקרים האמריקאית הענקית פראנק בי. הול. פעילות זו הסתיימה לפני שנים מספר תוך חילוקי־דעות כספיים. בעזרת ההון האמריקאי הצליח דנברג להרגיז את עמיתיו בהנהלת הביטוח על־ידי הנהגת תחרות פרועה שהביאה להפחתה של תעריפי הביטוחים, ובעיקר לקולקטיבים גדולים שנ־פעלו באמצעותו.

בימי המהר של הבורסה ב־1982, שקל דנברג להוציא את "עממית" לבורסה, אך הוא איחר את המועד. היחסים בין חברתו לבין חברות־הבי־טוח האחרות, החריפו. כי שניהל מלחמת חורמה נגד דנברג היה יו"ר איגוד חברות־הביטוח דאז, איתן אבניאון, שכיהן כמנכ"ל "הסנה". אבניאון לא חלם אז, שיום יבוא והוא יעבוד אצל דנברג.

ביולי 83 סולקה "עממית" מאי־גוד חברות־הביטוח, אך דנברג לא התרגש מכך. עם המעבר לבניין משרדים באזור התעשייה של הרצ־ליה, הוא היה הראשון שהכניס לענף הביטוח מחשב שגם הפיק פוליסות — זמן רב לפני שחברות־הביטוח האחרות נקטו בצעד זה. המעבר מתל־אביב לאזור התעשייה של הרצליה, נגד שמועות קשות על מצב החברה. דנברג מצא פתרון מקורי. הוא הגיע להסכם עם איתן אבניאון, יריבו לשעבר, שחדל לשמש מנכ"ל "הסנה", ומינה אותו ליו"ר "עממית".

בהוראתו של אבניאון, שונה שמה של "עממית" ל"אושיות", על־מנת לתת דימוי חדש לחברה.

יודאיקה — אנשים וחפצים

מאת מרדכי ארציאלי

הסניף התל־אביבי של חברת המכירות הפומביות סות'בי'ס, שנוסדה בלונדון לפני 244 שנים, נראה באחד מימי השבוע כתחנת רכבת. גברים ונשים נראו אוחזים בידיהם תיקים וסלים, בתוכם היו חפצי יו־דאיקה שנשתמרו בבתיהם. הם המתינו למומחים שיקבעו אם "האוצרות" ימכרו במכירה הפומבית של חפצי יודאיקה שתתקיים במאי השנה בירושלים. רובם נטשו את המקום באכזבה מהולה בצער. מגילת אסתר לא היתה עתיקה. החנוכיה מסוף המאה ה־19 לא היתה מיוחדת במינה והספר הישן אינו נדיר. למעשה, כל פריט שמחיר המינימום שלו נע סביב 600 דולר, אינו מתקבל למכירה הפומבית.

בין המאוכזבים היה גבר מבוגר שהביא ספר תנ"ך בעברית, שהודפס בהידור רב בתחילת המאה ה־17. במהרה למד לדעת שהתנ"ך אינו שייך ליודאיקה, באשר ולא הודפס על־ידי מדפיס יהודי. לעומת זאת, הוכו בתדהמה מומחי סות'בי'ס בתל־אביב מגביע בשמים מהמאה ה־18, שהביא תושב העיר. מגדל בשמים זה היה שייך למאיר זליג גולדשמיט שחי במאה ה־18 בפרנקפורט. הוא הוערך בין 30 ל־50 אלף דולר ויימכר במכירה הפומבית, וללא ספק ימכר בסכום גבוה מההערכה הראשונה. גם מגילת אסתר מאוירת הנידה מאיטליה תשיג מחיר טוב. המחיר ההתחלתי הוא 60,000 דולר.

הנדירות והאיכות קובעים את ערכו של כל פריט. כדי לסייע לשתי מנהלות סות'בי'ס בישראל, דניאלה לוכסמבורג ורבקה סקף, וב־מיוחד כדי לקטלג את הפריטים שיועמדו למכירה הפומבית, הגיע מלונדון בראשית השבוע פרופ' שמ־עון אברמסקי, היועץ הראשי של חברת סות'בי'ס לספרים וכתבי־עת עבריים.

פרופ' אברמסקי נולד במינסק לפני 71 שנים ובגיל 15 היגר עם הוריו לאנגליה. ב־1935 הגיע ליר־ושלים כדי ללמוד באוניברסיטה העברית. הוא היה תלמידם של ההיסטוריונים פרופ' בר, דינור וקבנר. פילוסופיה למד אצל פרופ' רוט וברגמן. אצל פרופ' רופין למד סוציולוגיה. את שלושת המקצועות סיים בהצטיינות.

בשובו ללונדון החל לעבוד בהוצאת הספרים "שפירא ולנטין", שלאחר מכן עמד בראשה. לעולם האקדמי הגיע ב־1965, כשמונה לחובר בכיר בקולג' סנט־אנטוני באוניברסיטת אוכספורד. אותה שנה פירסם עם עמיתו ד"ר הנרי קולינס את הספר "מרקס והאינטרנציונל הראשון" — הנחשב עד היום כספר היסודי ביותר על האינטרנציונל הראשון.

באוניברסיטת אוכספורד הרכיב תורה לסטודנטים לתואר שני וש־לישי בשני נושאים: תולדות היהו־דים בזמן החדש באירופה, ותורת האידיאות של מרקס ואנגלס. ב־1974 נתמנה לפרופ' וראש המחלקה ללימודים יהודיים באוניברסיטת אוכספורד, וממנה פרש לגימלאות לפני שנתיים.

ספריה מהעשירות בעולם

בד בבד שימש כיועץ לחברת סו־ת'בי'ס. ראשי החברה היו מודעים לעשרות הרבות של מאמרים ו־מונוגרפיות שפירסם, ביניהם שתי מונוגרפיות על אמנות עברית במאה ה־16; על שתי הגדות לפסח מהמאה ה־16 שהופיעו בפראג; על הספר "ברכת המזון" שראה אור בפראג ב־1514, ושממנו נשאר רק טופס אחד. היועץ הראשי של סו־ת'בי'ס לספרים וכתבי־עת יהודיים הוא שכתב את כל הקטלוגים על ספרים וכתבי־עת עבריים שיצאו לאור באנגליה ובאירופה.

פרופ' להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים שביקר כמה

פרופ' שמעון אברמסקי

פעמים בביתו של פרופ' אברמסקי בלונדון סיפר לי, שספרייתו הפרטית של אברמסקי היא אחת העשירות בעולם. היא כוללת יותר מ־20 אלף ספרים. הספריה מחולקת למדורים. זו העוסקת במרקס עשירה יותר מזו שבכל ספריה אחרת באנגליה. גם זו העוסקת בקומונה הפריסאית משנת 1871 — קומונה שהתקיימה עשרה שבועות בלבד — כוללת כל ספר, ללא יוצא מהכלל, על נושא זה. אלפי ספרים בספרייתו הם על תולדות היהודים באירופה. הספריה מכילה ספרים בעברית, יידיש, גרמנית, רוסית, צרפתית, אנגלית, איטלקית — שפות שאותן הוא קורא בשטף.

כששאלתי אותו על ספריות פרטיות של ספרים וכתבי־עת יהו־דיים השיב: "אין בעולם ספריה פרטית חשובה בנושא זה שאותה אינני מכיר. לדעתי, אין ספריה הי־כולה להשתוות עם ספריית שוקן בירושלים. היא יחידה בעולם. אני עברתי על כל ספר ועל כל כתב־עת בספריה הזו".

האם חברת סות'בי'ס התייעצה בך גם על ספר לא יהודי? הוא מחייך חיוך רחב ומשיב: "לאחר 25 שנות ייעוץ בסות'בי'ס הגיעה מגרמניה חוברת צנומה בת 24 עמודים על המניפסט הקומוניסטי של מרקס ושאלו לדעתי. אמרתי מיד שיש בעולם 11 חוברות כאלה וזו החוברת ה־12 שעליה לא היה ידוע. היא הודפסה על־ידי הבאים והיתה עליה חותמת שלהם. ציינתי במדויק היכן נמצא כל אחד מ־11 הטפסים. בקיצור, החוברת נמכרה במכירה פו־מבית לאספן יהודי עלום־שם ב־26,000 לירות שטרלינג".

מחיריהם של חפצי ופריטי יו־דאיקה מרקיעים שחקים. הביקוש עולה אלפי מונים על ההיצע. הדו־רשים אינם רק אספנים פרטיים, אלא גם מוסדות, ספריות ומו־זיאונים. בשנים האחרונות הסתבר למנהלי חברות המכירות הגדולות שקיימת דרישה גדולה ליצירות אמנות יהודית שנוצרה, או שהיו בשימוש בגרמניה. נתגלה שהר־כישות נעשו עבור המוזיאון היהודי החדש שיפתח בנובמבר השנה בפר־נקפורט, בבית שהיה שייך למשפחת רוטשילד. ספרים וכתבי־עת יהודיים נרכשו גם עבור ספריות בגרמניה, המנסות לשקם את האוצרות שלהן.

באלה מתחרים אספנים פרטיים. פרופ' אברמסקי אומר שעתה יש מהפכה בשוק היודאיקה. יהודים עשירים מאוד, רובם דתיים, ורוכשים ספרים עבריים שהודפסו במאות ה־16 וה־17. הם ירכשו ספרים יהו־דיים רק עד תקופת ההשכלה ולא יגעו בספר מתקופת ההשכלה. לכן, לספרים מתקופת ההשכלה כמעט ואין שוק. לספרי חסידות ולספרי קבלה יש שוק ומחיר טוב, להוצאות הראשונות בלבד. ספרים עבריים במתמטיקה, רפואה או אסטרונומיה שהודפסו לפני שנת 1800, ובמיוחד אלה שנדפסו במאה ה־16 וה־17, הם נדירים ביותר ויש להם דרישה גדולה.

האם בין האספנים הפרטיים יש גם נוכרים? פרופ' אברמסקי משיב בשלילה. "אני מכיר את כל האספנים היהודים הרציניים. מספרם בעולם אינו מגיע לשלושים. שישה באנגליה, שישה בניו־יורק ושניים בלבד בקנדה. אבל נתקלתי ביהו־דים עשירים, שלא יודעים להבחין בין ימינם לשמאלם, לא ביהדות ולא בתרבות ובהיסטוריה היהודית, ואני תוהה מדוע הם קונים יודאיקה במכירות הפומביות".

מחירים גבוהים מאוד

פריטי יודאיקה השיגו מחירים גבוהים מאוד. תנ"ך משנת 1312, שנכתב בספרד על־ידי הרב הידוע שם־טוב בן אברהם גאון, מהאוסף של ששון, נמכר בדצמבר 1984 במ־כירה פומבית של סות'בי'ס בניו־יורק ב־750 אלף דולר, בתוספת 10 אחוז קומיסיון. את התנ"ך רכש אספן פרטי יהודי מאירופה. פרופ' אבר־מסקי משוכנע שאם האספן יציע מחר את התנ"ך למכירה פומבית יקבל עבורו מיליון וחצי דולר.

הגדה של פסח נמכרה במכירה פומבית של סות'בי'ס בשנת 1970 ב־13 אלף דולר. ב־1983 נמכרה אותה הגדה במכירה פומבית תמורת 265 אלף דולר. גם הקונה השני מבקש למכור אותה, ויש להניח שהיא תמכר ב־550 אלף דולר, אם לא ביותר. אשתקד נמכרה במכירה פומבית של סות'בי'ס בניו־יורק מגילת קלף מאויירת, הכוללת את מגילת אסתר, שיר השירים ומגילת רות. מגילת הקלף נכתבה בצפון איטליה במאה ה־18. היא נמכרה לאספן פרטי יהודי מאירופה ב־150,000 דולר. במכירה של סות'בי'ס במאי אשתקד בירושלים נמכר זוג רימונים לספר תורה שנוצרו באיט־ליה במאה ה־19 ב־35,000 דולר. ואילו חנוכיה מפולין מהמאה ה־19 נרכשה על־ידי אספן ישראלי ב־12,100 דולר. אך חנוכיה אחרת, נדירה מאוד מברטיסלבה, נמכרה ב־40,000 דולר.

כאמור, הביקוש בשוק היודאיקה אינו מוגבל לספרים וכתבי־עת. קיים ביקוש רב לחנוכיות, גביעים לקידוש, הדסים לבשמים, כלים לאתרוג, אצבעות לספר תורה, כתרים ורימונים לספר תורה. זיו־פים? פרופ' אברמסקי, דניאלה לוכסמבורג ורבקה סקף יאמרו שאין תעשיה של זיופי ספרים וכתבי־עת עבריים. השוק מצומצם והמומחים יזהו מיד. אבל יש זיופים של תש־מישי קדושה, מזייפים חנוכיות, רי־מונים וכתרים לספר תורה ועוד.

סוחרי יודאיקה בארץ, המספרים שבשנים האחרונות, יגלו שהת־עשית הזיופים התפתחה מאוד. אין מזייפים רק בארץ. מייבאים זיופים שנעשו בכמה מארצות־אירופה. יש, איפוא, להיזהר מאוד ברכישת יודאיקה.

צימצומים וחסכון לא מביאים לקוחות

יגאל אילן חברה לפיתוח תוכניות שיווק בע"מ - שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.

דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 / פקס: 268020

למי שמחפש תשובות מעשיות בתחום השיווק

صورة عن الاصل

השיבה הביתה

עם נסיגתה הצפויה בעתיד הלא־רחוק של בריה"מ מאפגניסטאן, ישובו הפליטים האפגאניים לארצם לאחר שנות סבל במחנות

מאת ג'ייקוב יאנג ורון מורו

Newsweek

מיוחד ל"הארץ"

פאשאוואר, פקיסטאן

על מדרון גבעה חשוף, חבוט רוחות במזרח פקיסטאן הצטופף מוחמד עזיז ראוי עם המון של אפגאנים אחרים בציפייה לתורם לשאוב דליי מי־שתייה ממכלית מים. החיים קודרים במחנה 6, מחנה פליטים הממוקם במרחק 64 ק"מ מצפון לפאשאוואר, שם מבלים 8,750 איש את ימיהם בביקתות טיט או באוהלי בד. אבל התנאים עדיין רחוקים מהקשיים באפגניסטאן, שם מבלה ראוי את מחצית זמנו בלחימה לצד המוג'הדין נגד הכוחות הרוסיים וכוחות המשטר האפגאני שהרסו את כפרו לפני חמש שנים.

"אנחנו חיים רק כדי לחזור הביתה", אומר ראוי, בן 31, מורה לשעבר. "אנחנו מוכנים לחיות במדבר כל עוד הוא יהיה באפגניסטאן החופשית מהחיילים הרוסיים ומהבובות שלהם בקאבול". השיבה הביתה של ראוי תהיה, אולי, בעתיד הלא־רחוק יותר מאלום. שמונה שנים לאחר הפלישה הרוסית לאפגניסטאן עדיין לא הצליחו מוסקווה והמשטר הנתמך על־ידה להכריע את תנועת ההתנגדות. נראה שהקרמלין להוט יותר מתמיד לנטוש מערכה כושלת זו, כדי לשים קץ להקזת הדם של חייליו, ופקידים סובייטיים החלו לדבר בגלוי על נסיגה.

בקרות ההשערות בשאלה מתי וכיצד עשויה להתבצע נסיגה כזו, דובר רק מעט על גורלם של שלושה מיליוני האפגאנים החיים כעת בפקיסטאן השכנה. אך הם יהיו חלק מכריע במשוואת השלום, שכן איסלאמאבאד וואשינגטון כאחד דורשות שכל הסדר יכלול ערובות לשובם בשלום.

המבחן לכנות הסובייטים

אין זה כלל ודאי שהרוסים אכן ייצאו מאפגניסטאן. מוסקווה כבר דיברה בעבר על יציאה, אך 115,000 חיילים רוסיים מוסיפים לשבת שם. אולם החודש אמר שר החוץ אדוארד שוורדנדזה, כי הקרמלין מתכנן להוציא את חייליו במהלך "שנת 1988".

המבחן הראשון לכנותה של מוסקווה יהיה בפברואר, בז'נבה, במהלך הסיבוב הבא של שיחות בלתי ישירות בין איסלאמאבאד וקאבול. "נראה אם הסובייטים יבלעו סוף־סוף את הגלולה ויקבעו מועד לנסיגה", אמר בשבוע שעבר פקיד בממשל רייגן. לוחמי הגרילה האפגאניים מוסיפים להיות חשדנים, אך הם גם שואבים עידוד מהדיבורים על עזיבה סובייטית. אך גם אם כוחות מוסקווה אכן יתחילו להתאסף לקראת שובם הביתה, מתכוונים המורדים להמשיך את הלחץ בשדה הקרב.

המצוקה הכותשת ושעמום החיים במחנות הפליטים מסייעים להזין את מאבקם. תושבי המחנות הצפופים והמזוהמים, שבהם חיים 90% מהאפגאנים הגולים, יחזרו ללא ספק הביתה ברגע שהדבר יתאפשר. רבים מהפליטים נמצאים בפקיסטאן זה שנים, אך מדי חודש כופה המלחמה על 5000 איש נוספים לחפש בה מקלט. רובם נאלצו לעזוב את חלקות האדמה הצחיחות שלהם בגלל ההפצצות ואש המקלעים של כוחות רוסיים ואפגאניים, המיישמים מדיניות אדמה חרוכה שמטרתה למחוק את התמיכה העממית בגרילה.

חוצים את הגבול הלוך ושוב

אם הלך הרוחות בקרב הפליטים מהווה מדד כלשהו, הרי שהאפגאנים מוכנים לשאת בנטל כבד מאוד כדי להביס את הרוסים. בדומה לראוי, מחלקים מרבית הגברים הצעירים את זמנם בין פקיסטאן לאפגניסטאן, חוצים את הגבול הלוך ושוב כדי להילחם לצד הגרילה. אי לכך 76% מתושבי הקבע במחנות הם אמהות וילדיהן.

התנאים קשים במיוחד לנשים, שבסופו של חשבון הן כמעט בבחינת אסירות במחנות. עליהן להישאר בבקתות או באוהלים גם כאשר פניהן רעולות, שכן הגברים אוסרים עליהן להסתובב בין אלפי הזרים במחנות. הצורך להיזקק לנדבת ידן של סוכנויות סעד בין־לאומיות מכביד ביותר שאת על שיגרת החיים הקשה. "החיים במחנות הורסים את הגאווה הבסיסית שלהם", אומר עובד־סיוע אחד. "עד כה הם מעולם לא ביקשו דבר, לא נשענו על אחרים לקבל תמיכה".

הפקיסטאנים גילו נכונות מרשימה לקבל את האפגאנים. אך גם הם יהיו מאושרים אם הפליטים יעזבו. אף כי רוב הסכום השנתי בסך 200 מיליון דולר הדרוש לפרנסת הפליטים בא מקבוצות סעד וסיוע בין־לאומיות, עדיין האפגאנים הם מעמסה. אבל פקידים באיסלאמאבאד מרגישים, שהם לא ישקלו את שיגור האפגאנים בחזרה ללא הבטחות שעם שובם יהיו בטוחים ומוגנים. לנהוג אחרת, אומר אחד מהם, "יהיה דומה להשלכת יוני־הזהב למטווח ירי". הפתרון האידאלי מבחינת פקיסטאן הוא, שהרוסים ייסוגו קודם כל מאזורי הגבול, כדי שכוח בין־לאומי ייכנס אז לאזורים ויפקח על תהליך השיבה.

מתחים עם התושבים המקומיים

רוב הפליטים האפגאניים התיישבו במחוז הגבול הצפון־מערבי של פקיסטאן ובמחוז באלוצ'יסטאן. האנשים משני צדי הגבול הם בעלי מוצא אתני משותף וזהות דתית אחת, והפקיסטאנים רוחשים אהדה למאבק שכניהם האיסלאמים נגד "קומוניסטים אתאיסטים". אך על אף כל הקשרים ביניהם, התלקחו באחרונה מתחים בין הפליטים והתושבים המקומיים. יש פקיסטאנים הטוענים שהאפגאנים לקחו מהם מקומות עבודה בערי הגבול. אחרים אומרים שהם ביערו את היערות, שגם כך הולכים ומידלדלים, כדי לקושש עצי הסקה, וכי 2.5 מיליוני בני הבקר, הכבשים והעזים שהביאו אתם השמו את אדמות המרעה.

בגלל הפליטים בוצעה שורת תקיפות מעבר לגבול של סוכני הא"ד, המשטרה החשאית של קאבול שאומנה על־ידי הק.ג.ב. בשנה שעברה בלבד נהרגו למעלה מ־250 איש בפיגועים בפקיסטאן. מוקדם יותר החודש גילתה וניטרלה המשטרה בפאשאוואר פצצה בת 65 ק"ג שהוסתרה במכונית. בתקווה למנוע התקפות נוספות, העבירו באחרונה שלטונות פקיסטאן אלפי פליטים מפאשאוואר ויישבו אותם במחנות במנהרה.

פקיסטאנים רבים גם טוענים כי הפליטים אחראים לגל של פשיעה. הם טוענים שפעולות הברחה אפגאניות מזינות את התמכרותם של מכורי־הרואין פקיסטאניים, שמספרם נאמד ב־600 אלף איש. ואין ספק שנשק המיועד לאנשי גרילה מוצא לעתים קרובות את דרכו לשוק השחור הפקיסטאני.

גם אם תהיה להם אפשרות לחזור הביתה, יעמדו הגולים מול שורה חדשה ומפחידה של בעיות. על־פי התסריט הגרוע ביותר האפשרי, ינהרו הביתה כל חמשת מיליוני הפליטים — אלה שבפקיסטאן ועוד שני מיליונים באיראן — בבת אחת. "חשוב שיהיה לפליטים כשהו לחזור אליו", אומר דיפלומט מערבי. "כפריהם נהרסו והאדמה החקלאית שלהם היא עכשיו אדמת בור". השיבה תצריך תכנון מדוקדק וסיוע בין־לאומי מקיף, ואפילו אז תהיה זו תקופה של תוהו ובוהו.

"המדינה חייבת להיבנות מחדש מהמסד", אומר פקיד־סיוע פקיסטאני בפאשאוואר. "הכפרים, הפרדסים ותעלות ההשקיה כולם נהרסו. הכל יצטרכו להתחיל מהתחלה".

מנהיגי ההתנגדות ועובדי־סיוע כבר החלו בתכנון, בתקווה למנוע מבול אנושי פתאומי שירד על אפגניסטאן. הם מייעצים למשפחות פליטים לבחור כמה מבני המשפחה, שיחזרו ראשונים, בעוד האחרים יישארו לעוד תקופת־מה בפקיסטאן.

עתידו של נאג'יבולה

החוזרים יבנו מחדש את התשתית המינימאלית, יזרעו וישתלו את היבול הראשון של העונה. אז יקראו לשאר בני המשפחה לשוב. אם לא כן, אלפי אפגאנים שהחזיקו מעמד במלחמה עלולים לחזור הביתה רק כדי להיספות מקור או מרעב.

"האנשים שיחזרו יעמדו מול קשיים חמורים", אומר סיבגאטולה מוג'אדידי, מנהיג גרילה אפגאני. "לכן אנחנו רוצים שיחזרו אט אט".

אך, כמובן, לפני שמישהו יחזור חייבת המלחמה להיפסק. בשבוע האחרון עוד הפציצו והפגיזו חיילים רוסים ואפגאניים מעוזים של המורדים. המשטר טען כי פרץ מצור של המורדים בחוסט. אך כתבים מערביים שביקרו באזור דיווחו על המשך הקרבות, ולא יכלו לומר בבירור מי שולט על אזורי הכפר מסביב לעיירת־מפתח זו השוכנת על הגבול. לא פחות בספק עומד עתידו של נאג'יבולה, ראש המשטר בקאבול. בשבוע שעבר הוא הדגיש כי יישאר בשלטון גם אם ייצאו הרוסים, תנאי שהמוג'הדין דוחים מכל וכל. הגרילה יכולה למצוא כאן בעל ברית בלתי צפוי. הקרמלין הבהיר כי הוא יקריב את ממשלתו של נאג'יבולה אם יפתח הדבר דרך לנסיגה בדרכי שלום.

אם אכן יוכלו לשוב הביתה, יש להניח שהפליטים ימצאו מדינה שאינה שונה בקרבה מזו שעזבו. תוך שנות מאבקים, לא הצליחה ממשלת קאבול לשכנע את האנשים לאמץ את הקו שלה. תרבות ואורחות החיים המסורתיים נשארו בעינם. כאשר יחזרו הפליטים ויתיישבו בארצם, קרוב לוודאי שאפגניסטאן תשוב להיות דומה מאוד למה שהיתה לפני הפלישה: חברה איסלאמית אדוקה בעלת קשרים רופפים, המורכבת משבטים בלתי תלויים שלרובם שלטון עצמי. כאב השנים במחנות יימוג. יישארו הסיפורים איך החזיק העם האפגאני מעמד.

אתגר חברתי בסעודיה

המיתון הכלכלי הפוקד את ממלכת הנפט המדברית, מוליד בעיות חברתיות קשות

מאת פראנסואז שיפו

Le Monde

מיוחד ל"הארץ"

ריאד

באל מהאר, שדרה גדולה שמשני צידיה עצים, כמו בכל רחובות ריאד, ניצב בניין מרשים שרק כיפתו מבצבצת מעל פיגומי המתכת. זה אמור להיות מושב משרד־האוצר. מאות פועלים עובדים במקום, כמו גם על בנייני משרד ההשכלה הגבוהה. המיתון, או האטת הפעילות הכלכלית, שאיש בערב הסעודית אינו כופר בהם (קיצוץ ל־100 מיליארדי דולר הכנסות ב־1981, לעומת 28 מיליארד אותם חוזה תקציב 1988 שבגר נמוך ב־10% בהשוואה לתקציב הקודם) אינם מונעים את השלמתם של פרוייקטים בהם הוחל. התקציב החדש הצופה הוצאות בסך 37 מיליארדי דולר — 17% פחות מאשר בשנה שעברה — מקציב 13.6 מיליארד להמשך 2,707 הפרוייקטים הקיימים, אך רק 2.4 מיליארד ל־51 פרוייקטים חדשים.

אכן, מלאכת הבניה בארץ זו, שגודלה פי ארבעה מגודל צרפת, כמעט הושלמה. ערב הסעודית יכולה כעת לקחת לעצמה פסק־זמן. היא מכוסה במערכת כבישים מעולה, שדות־תעופה בכל הערים, טלקומוניקציה אולטרה־מודרנית, בתי־ספר בכל מקום, שבע אוניברסיטאות, בתי־חולים רבים וה־מתמחים בתחומים ספציפיים, בסיסי תעשייה וחקלאות המתפקדים היטב, משאבי מים הודות למיתקני־התפלה, ועוד כהנה וכהנה. בנאום הגשת התקציב שלו, אמר המלך פהאד שכל משאבי הנפט, שהצטברו בארבע חמישיות תוך שנים מספר, הושקעו בעבר בפיתוח המדינה ובשיפור רמת־החיים של תושביה. הללו עדיין נהנים מהכנסה לגולגולת מהגבוהות בעולם — כ־7,250 דולר.

אמנם, תור־הזהב של הרווחים המהירים, ללא מאמץ, הסתיים, אך ערב הסעודית מסוגלת לגבור על קשייה, בתנאי שתסתגל לנתונים הכלכליים החדשים. בעוד שנראה כי הממשלה עומדת כהלכה על היקף הבעיה, שכן צימצמה בצורה משמעותית את הוצאותיה, עדיין לא הכירו בכך הסעודים עצמם, הרגילים כבר לחיות ברמת חיים גבוהה ולהשליך את יהבם על המדינה כעל השגחה עליונה וקרן שפע כאחד. בנאום חשוב לאחר הצגת התקציב, הזהיר המלך פהאד את התעשיינים ואת אנשי־העסקים הפרטיים לא לעשות שימוש לרעה בחסדים ובטובות מהם הם נהנים, ולא לנצל את זכויות המכס הגבוה על מוצרים מיובאים, כדי להעלות את מחיריהם. "אם מישהו ינסה לעשות שימוש לרעה בהורמנות שבידיו, ניאלץ להיכנס לשוק ולהיפך תחרותיים", הכריז. "אנו רוצים שלתעשיות הלאומיות יהיו רווחים סבירים. אך אין אנו יכולים להתעלם מהאינטרס של האזרחים ולהניח להם להיות לטרף של מיעוט שדאגתו העיקרית היא לצבור עושר".

לפי שעה, אומר כלכלן, עלו המחירים רק במעט. אולם נפילת הדולר, אליו צמוד הריאל הסעודי (3.75 ריאל הם דולר אחד), אמורה היתה לגרום להאמרתם, שכן 75% ממוצרי היבוא באים מאזורים שמחוץ לאזור של הדולר. אבל, מסבירים המומחים, "עד עתה המאגרים הגדולים, צימצום שולי הרווחים, וקניית מטבע זר על־ידי החברות הגדולות, יכלו לצמצם את הנזק. קיצה של תופעה זו יבוא ברגע שאמצעי הבנק יפגעו ברמת השכר".

מגמת ה"סעודיזציה"

האתגר האמיתי העומד בפני ערב הסעודית הוא חברתי ופוליטי. "אנחנו בנינו את ארצנו", אומר סעודי צעיר החוזר משהות ארוכה בארצות־הברית. "עכשיו עלינו לבנות מחדש את החברה, ללמד אותה להשתמש בכל מה שניתן לרשותה בתקופת שפע כדי לעבור את השפע הזה בן 10 השנים. מבחינה זו יש אפילו המוצאים יתרונות במיתון, אך אחרים חושבים שהרוב אינו מוכן לכך".

"קשה לסעודי צעיר", אמר פקיד, "להשלים עם כך שיהיה אולי פחות טוב מאחיו הבכור או מאביו".

אולי בראשונה נתקלים סעודים צעירים בקשיי מציאת תעסוקה. בגלל שיעורם הגבוה מאוד של בעלי השכלה בדור הצעיר — כרגע לומדים 2,400,000 בבתי־הספר או באוניברסיטאות במדינה — עלול ליצור באורח בלתי־נמנע שאיפות או צרכים שהמדינה לא תוכל תמיד לספקם. בעוד שב־1986, אומר מקור אמריקאי, קלטה הממשלה כמחצית מ־14 אלף בוגרי האוניברסיטאות, היא לא תוכל היום לספוג כה רבים. פהאד אמר שהשנה לא ייווצרו מקומות עבודה במינהלים ולא יקודמו פקידים במידה שיחרוג הדבר מספיקי התקציב. עיתונאי סעודי ידוע אומר: "מעתה משתנים הדברים אט־אט. תוכל למצוא סעודים בעבודות בהן לא עסקו בעבר". על־פי תוכנית הפיתוח הרביעית אמורים היו 600 אלף זרים העובדים במדינה לעזוב לפני 1990. ועל־פי מקורות מסויימים מספר זה כבר הושג.

השאיפה ל"סעודיזציה" היא בכל מקום ממשית מאוד, גם אם יישומה כרוך לא אחת בקשיים. בעוד שבניגוד לתדמיתם הנפוצה, הסעודים מגלים חום ורגישות כלפי הזרים השוהים בארצם, נחשב הזר במידה מסויימת כרע הכרחי. "למעשה", אומרת אשת־עסקים (נשים כאלה נדירות, אך הן ישנן), "קשרי המשפחה החזקים שלנו, המבנה החברתי שלנו, אחראים לכך שלעתים קרובות נתפשים הזרים כגורם פוטנציאלי של בעיות ומהומות". לא בקלות אפשר לחדור לחוגים סעודיים. עובדה זו מסבירה מדוע סעודיה, שזה מכבר האוכלוסיה הזרה בה שווה במספרה לאוכלוסיה המקומית, נשארה במהותה כפי שהיתה. משקלה של הדת בוודאי תורם לכך במידה רבה, והפסקת הפעילות היום־יומית פעמים מספר ביום, לתפילה, מזכירה שארץ זו היא תחת שלטונו המחמיר של האיסלאם הווהאבי.

תהיה זו טעות לחשוב, שכל הצעירים הסעודים החוזרים מחו"ל אינם חולמים אלא על החיים במערב. בשובם למדינה, רבים מהם חוזרים לחברותה של המשמעת המשפחתית. אין פירוש הדבר, שאינם יכולים לשאוף לפתיחות רבה יותר. השיעמום אורב לפתחם של צעירים שעקב קשיים כלכליים יכולים פחות ופחות לנסוע לחו"ל כדי להמשיך את לימודיהם. הבילויים היחידים הם הכדורגל, הפופולרי מאוד, טיולי־ערב בקניונים המוארים, או ביקורים. אין קולנוע או תיאטרון, שלא לדבר על מועדוני לילה.

סמים בארץ האיסלאם

האם תופעה זו עומדת בשורש בעיה חמורה העומדת בפני ערב הסעודית — הסמים? אומר פקיד סעודי: "למעשה, הכסף מתגלגל, ומנהגים שלא אחת נרכשו בחו"ל, הביאו את מארת הסמים למדינה".

כיום נבקטים אמצעים חמורים נגד התופעה. החוק חוק המטיל עונש מוות על סוחרי־סמים. ארבעה בתי־חולים נפתחו לשיקומם של נגמלים. והעיתונות אינה מהססת לפרסם עדויות, האמורות לשמש מופת, של מכורים לסמים הרוצים להשתחרר מהם. אפילו פאהד העלה את הבעיה בנאום בו האשים כי "אויבי האיסלאם מפיצים את הסם במדינות מוסלמיות, בניסיון פחדני לשתק את כוח־העבודה ואת היכולת האינטלקטואלית של צעירים".

אין זה קל לסגל את צורת החיים לתקנות הדת נוסח סעודיה. אם חושבים על כברת־הדרך שכבר נעשתה, על ההתנגדויות שצריך היה לגבור עליהן כדי, למשל, לפתוח בתי־ספר לבנות, ועל העובדה שערב הסעודית היא בת פחות מ־60 שנה, אפשר לחשוב שהזמן יאפשר את פיתורן הסתירות בין השאיפות לחופש רב יותר מצד חלק באוכלוסיה ושאיפת כוהני־הדת לשמור על מצב הדברים הקיים — בלי לדבר על השפעתן של תנועות פונדמנטליסטיות שערב הסעודית אינה מחוסנת בפניהן. השילוב של כוח פוליטי וכוח דתי, תולדות הברית בין משפחת אל־סעוד והשייח' מוחמד עבדול והאב במאה ה־18, איפשר לערב הסעודית עד כה לעבור ללא זעזועים שינויים מפליגים. אבל קשה יהיה עוד יותר לשמור על מערכת האיזונים כאשר הכסף, שלא ימשיך להתגלגל כבעבר, יגביל במידה מסויימת את האמצעים לספק את שאיפותיהם של כל רכיבי החברה הסעודית.

להטוטני הקרח

משחקי אולימפיאדת החורף שייפתחו בקנדה ב־13 בפברואר מבטיחים חזיון־ראווה משוכלל. הכיוון הוא התמחות, תוך הסתמכות על פריצות־דרך טכנולוגיות ורפואיות

מאת ביל יאטס וריצ'רד מנינג

Newsweek

מיוחד ל"הארץ"

קלגארי, קנדה

ככל שזה מוזר, מרבית האנשים חיים יפה מאוד מבלי להקדיש גם מחשבה חולפת לנושאים כמו מסלולי סלאלום (תחרות סקי עקלתון) הכדור דמויי־הדיסקוס ומשחק הוקי קרח. אך מדי ארבע שנים, עם בוא מועד אולימפיאדת החורף, משהו מתרחש. די בכך שספורטאי העולם כולו צועדים בטקסי הפתיחה, די שהלפיד נדלק, והנה לפתע לאותם דברים מוקנית חשיבות רבה. התהליך עומד לחזור שוב. ובעוד שרובנו לא שמנו לב למתרחש, הספורטאים הכינו כמה הפתעות המבטיחות להפוך את אולימפיאדת החורף ה־15 שתיערך בקלגארי לאחד המופעים הזמים ביותר בכל הזמנים.

חישבו למשל על הדוגמה הבאה: בתחרות החלקה מהירה בקלגארי בחודש שעבר נקבעו שישה שיאי עולם חדשים, לרבות אחד ששבר את השיא הישן בן 15 שניות. תחרויות ההוקי יהיו בכל הנראה אינטנסיביות ובלתי צפויות כאחד. בחודש שעבר הביסה הנבחרת הלאומית הקנדית את הסובייטים המהוללים, ועוד במוסקווה מכל המקומות. וכך איפוא, הקנדים ניצבים בעמדה טובה יותר עם ברית המועצות, שוודיה וצ'כוסלובקיה לזכות במדליית זהב במקצוע זה. ובתחום ההחלקה האמנותית מתאמן בינתיים בריאן בויטאנו האמריקאי בתרגיל נועז המכונה לולאת זינוק מרובעת. תרגיל זה כרוך בזינוק לאוויר, הסתובבות־בזק ארבע פעמים, ואז נחיתה. תפילה שהתחושה הבאה לא תהיה [illegible] ניתק בגוף אלא שהמחליקים יחזרו ויפגעו בקרח.

ברגע מחכים תושבי קלגארי בקוצר רוח לחיזיון־הראווה בן 16 הימים (טקסי הפתיחה ייערכו ב־13 בפברואר). המרכז המסחרי של העיר כבר מכוסה דגלים. חנות אחת, הדסונ'ס ביי קאמפני המכובדת, קישטה את כל ארבעת צדי הכניסה הראשית שלה בדגלי כל המדינות החברות בהתאחדות האולימפית. אפילו של קובה שהודיעה כי לא תשתתף השנה אף באחד מהמשחקים. ולמרות שהעיר מתכוננת לרגע הגדול זה שבע שנים, עדיין נותרו אי־אלו פרטים להשלמה.

ההצלחה הפיננסית מובטחת

פועלים מסיימים כעת את הקמת הפלאזה האולימפית מול העירייה, שם יוענקו רבות מהמדליות. בשבת התקנת תאורה נוספת בדרך המובילה לזירת ההחלקה העיקרית. הרבה תלוי בשאלה אם יהיה די שלג בקלגארי במהלך המשחקים. ואין זה כלל ודאי. בשנים האחרונות עבר מחוז אלברטה לא אחת את חודש פברואר ללא שלג. למדרונות יש הציוד הדרוש לייצור שלג מלאכותי, אך אפשר שגם דבר זה לא יועיל. רוחות חמות "מטורפות" המכונות "צ'ינוקס" נושבות לעתים קרובות מהאוקיינוס הפאסיפי בפברואר, והופכות כל שלג היכול להימצא על האדמה, מלאכותי או אמיתי, לעיסה טובענית.

אולם בלי קשר למזג האוויר, נראה שקלגארי תדע הצלחה פיננסית. המארגנים שלא שכחו את הפיאסקו של המשחקים האולימפיים במונטריאול ב־1976, שהותירו את משלמי המסים בקוויבאק מול הפסד של 750 מיליון דולר, תיכננו בזהירות את האסטרטגיה שלהם. כמעט ודאי שהמשחקים הפעם יישאו רווחים, הן באמצעות מימון חסות רשמיים והן באמצעות 309 מיליון הדולרים שרשת הטלוויזיה איי־בי־סי גייסה לזכויות שידור אמריקאיות.

המעידה היחידה של המתכננים היא אולי בנושא הדיור. יש מחסור בחדרי מלון וכמה בעלי כרטיסים עלולים להיאלץ לנסוע שעתיים לקלגארי ממחוז קולומביה הבריטית הסמוך.

המשחקים בקלגארי ישמשו, כמובן, חלון־ראווה לכשרונותיהם של ספורטאים. אולם המשחקים האולימפיים משמשים יותר ויותר מבחן לשיטות אימון ולציוד חדישים, המכניסים מהפכה בענפי הספורט. אתלט אחד שהיה למעין מקרה מבחן לטכניקות חדישות אלה הוא המחליק האמנותי הקנדי בריאן אורסר. במשך שנים הוא היה האיש מספר שתיים הנצחי והגיע למקום השני בארבע אליפויות עולם רצופות. אבל אז החליט פסיכולוג קנדי שבעייתו העיקרית של אורסר היא נפשית, לא גופנית — שהוא אינו מרוכז דיו.

כך איפוא ב־1987, שבועיים לפני תחרויות אליפות העולם, הטיל הרופא על התלמיד תוכנית הכנות קפדנית. הוא שכר את גני מייפל ליף בטורונטו וערך תחרות אליפות מדומה על כל גינוניה, בהשתתפות צוות טלוויזיה, קהל ושופטים קפדניים, שכולם נועדו להעניק לאורסר את התחושה של תחרות חשובה. התחבולה הנגרלית הצליחה בכל הנראה ואורסר זכה באליפות.

מחוללות חדישות

אך פריצות דרך טכנולוגיות תורמות יותר מהפסיכולוגיה ומהרפואה לשיפור הביצועים. למחליקים מהירים יש עכשיו להבים חלולים וחלקים עליונים עשויים ויניל. משקלם קל יותר משל נעלי־בית. בזמנו לבשו המחליקים חליפות צמר שבהתרטבן היו כבדות כעופרת. כיום הם מתהדרים בחליפות פלסטיק. וכדי להשיג מהירות רבה יותר הקימו המארגנים בקלגארי אצטדיון מגור חדש דמוי כיפה — ראשון מסוגו בעולם — המבטל למעשה את התנגדות הרוח. האיצטדיון האולימפי, שעלה 30 מיליון דולר, מבטיח שיאים אוטומטיים כמעט בהחלקה מהירה.

שינויים דומים מורגשים בכל ענף אולימפי. מחוללות קרח שבזמנו עוצבו מעץ, מעוצבות כעת במקרים מסויימים בידי מדעני־חלל ממשלתיים. ובעוד שהן עדיין נראות כצעצועי ילדים, הן יכולות להגיע למהירות של עד 136 קמ"ש לשעה ויש צורך ברפלקסים מהירים ביותר כדי לנווטן. "הנהגים שהשתתפו בתחרות מחוללות הקרח במשחקי סאפורו ב־72', לא היו רוצים להניח רגל על המסלול היום", אומר בוב יו, מנהל פיתוח־משאבים בצוות המחוללות האמריקאי. "הם היו פוחדים עד מוות".

אפילו שיפורים של מהדנסי עשויים להביא לתוצאות משמעותיות. ומשום כך מקדישות כל מדינות הספורט בצמרת זמן ומרץ כה רבים לפירוק כל אירוע לגורמיו העיקריים ביותר. עד לאחרונה, למשל, לא היתה צוות הביאתלון (תחרות סקי למרחקים ארוכים עם הפסקות חניה לקליעה במטרה) האמריקאי, איום על גורם כלשהו בתחרויות בין־לאומיות. ואז בשנה שעברה גלן אברלה, סטודנט להיסטוריה בן 25 האוהב לעבוד בעץ, קיבל מענק בן 5000 דולר מהוועד האולימפי האמריקאי ופיתח קת רובה קלה ביותר. כמה חודשים אחר־כך השתמש ג'וש תומפסון בהמצאה החדשה וזכה במדליית כסף באליפות העולם בביאתלון — האמריקאי הראשון שזכה אי־פעם במדליה כלשהי בתחרות זו.

אין ספק שהפטרונית הגדולה ביותר של המהפכה הרפואית והטכנולוגית היא גרמניה המזרחית. איך להסביר אחרת את המספר המדהים של ספורטאים בשיעור קומה עולמי שמייצרת מדינה זו, המונה 16 מיליון איש בלבד? נבחרת הביאתלון המזרח־גרמנית כה מהירה, עד כי נבחרת המלואים שלה מהירה בשתי דקות מאשר המתחרה העיקרית, ברית המועצות. באליפויות ההחלקה המהירה לנשים בקלגארי בחודש שעבר זכו המזרח־גרמניות בראשות קארין קאניה ב־14 מ־18 המדליות. בשנים האחרונות אפילו הצליחו המזרח־גרמנים להדביק את השווייצים שחלשו זה מכבר על ענף מחוללות הקרח המיגררות.

התמחות בענף אחד

אבל ככל שמרגש לראות בהישברות כל אותם שיאי עולם, יש צד שני לשינויים שחוללו הרפואה והטכנולוגיה. ראשית, העניין כולו יכול לצאת במהרה מגדר שליטה. בשנה שעברה השתמשה נבחרת סובייטית במיגררה חדשה בעלת מרכז־כובד נמוך יותר, שהוסיף על מהירותה. הבעיה היחידה היתה שהחידוש התגלה כבלתי חוקי. המיגררה נפסלה והקבוצה הושעתה מתחרויות בין־לאומיות.

יתר על כן, התרכזות זו באלכימיה אתלטית עלולה בסופו של דבר לגרוע מההנאה הספורטיבית. אף כי יש יוצאי ויוצאות דופן כמו קאנייה, המגמה בימים אלה, ככל שאירועים נעשים תחרותיים יותר והאימונים מורכבים יותר, היא של התמחות. בין הגברים גולשי הסקי, פירמין צורבריגן השווייצי הוא אחד המועטים המתחרים בכל האירועים.

בהשתמשם בטכניקות שפותחו בשביל שחיינים, החלו רופאים אמריקאים לקחת דגימות רקמות של גולשים מהירים פוטנציאליים. אלה שיש להם שרירים רבים בעלי יכולת התכווצות מהירה מופנים לתחרויות למרחקים קצרים. בעלי שרירים עם יכולת התכווצות אטית מופנים למרחקים ארוכים יותר. התוצאה היא שנדיר מאוד לפגוש כיום מחליקים הזוכים במדליות בענפים שונים וקשה יותר ויותר, אם בכלל, להכתיר אדם אחד כגולש הסקי הטוב ביותר, כמחליק המהיר ביותר של דורו וכדומה. ובמצב זה בו כאשר הולך ופוחת מספר הספורטאים החולשים על הענף כולו, יש סכנה שהתעניינות המעריצים תרד.

להיום אין מה לדאוג

יהיו אשר יהיו פני הדברים, לקתרינה ויט אין מה לדאוג. לפני ארבע שנים זכתה המזרח־גרמנייה במדליית הזהב בהחלקה אמנותית לנשים בסאראייבו. יתר על כן, היא עשתה זאת בסגנון של מבש, ועזרה הצת ועיניה הכחולות ולהיטו שדפנים הצופים כאחד. לאחר האולימפיאדה הציעה לה חברת קוסמטיקה אמריקאית חוזה דוגמנות היא קיבלה כ־35 אלף מכתבים מגברים חולי אהבה שהבטיחו לה נאמנות נצח.

ויט עשויה להיות שוב הדמות הזוהרת במשחקי החורף. את תרגיליה היא מבצעת לנעימותיהם של גרשווין, גלן מילר ו"סיפור הפרברים". ואפילו על־פי אמות־המידה הצעקניות, הוולגריות במידת מה, של ספורט זה, תלבושותיה לוכדות את העין. בעבר הופיעה כרקדנית בסן, כלה בת איכרים ואפילו כמוצרט. אך שלא כמוצרט, אין היא נשענת רק על כשרונה מלידה. באופיה, כמו במחליקים שלה, יש פלדה לא מועטה.

ב־1986 השתתפה ויט בתחרויות אליפות העולם כמועמדת הבטוחה ביותר לניצחון. אך היא נחתה בצורה לא נכונה לאחר לולאה כפולה, נפלה על הקרשים והפסידה את התואר לדבי תומאס האמריקאית. בשנה שעברה חזרה ויט בסערה. היא עלתה על הקרח מול קהל אמריקאי שואג ומריע לתומאס האמריקאית לאחר שזו ביצעה תרגיל כמעט מושלם, וזכתה חזרה בכתרה.

"הצעירה הזו מרהימה", אמרה תומאס לאחר תבוסתה. "זה היה מבחן להוכחת קשיחותה. ובכן היא באמת קשוחה". עד כדי כך שתומאס החליטה לא להפסיק את לימודיה הקדם־רפואיים כדי להקדיש את כל זמנה לאימונים, צעד שרבים ראו בו ויתור על מדליית הזהב לטובת ויט.

עצבי ברזל דרושים גם לקפיצת סקי ולא מזיק אם אתה קצת משוגע. מתי ניקאנן הפיני כה מצטיין בתחום זה עד כי הוא מהווה סכנה לעצמו, שלא לדבר על סביבתו. בתחרויות בחודש שעבר בסאנדר ביי באונטאריו, המריא ניקאנן לגובה 128 מטר בקפיצת אימונים. מחשש שיחליק מהמסלול בשעת תחרות אמיתית, הנמיכו הפקידים את שער היציאה כמעט במטר, כדי להוריד ממהירותו על השיפוע. ניקאנן שזכה בכל התחרויות שבהן השתתף השנה, מלבד באחת, ככל הנראה אפילו ישתפר יותר לפני קלגארי. "אני מקווה שעדיין לא הגעתי לשיא הכושר" אמר אחרי הקפיצה בסאנדר ביי.

יתרון לשווייצים

אפשר להמר בשקט כי השווייצים הידועים באימוניהם הקפדניים, יקבעו את שיאיהם בזמן הנכון. הגברים השווייצים הם אלופי העולם הנוכחיים בשבעה משמונה אירועים. עד עתה בעונה זו סיימו צורבריגן, דניאל מאהר, פטר מולר, קארל אלפיגר ופראנץ היינצר כולם במקום הראשון בתחרויות הגביע העולמי. מתחריהם העיקריים יהיו האיטלקים אלברטו טומבה ומיכאל מאר והקנדי רוב בויד.

גם הנשים השווייציות מריה וייסר ומיקלה פיגיני התגלו כמעט כבלתי מנצחות בשנתיים האחרונות. מדבית הזכו כאשר מישהו מהם הפסידה. היא הפסידה לרעותה. העימות ביניהן על מדרונות קלגארי יעורר עניין רב יותר משום האיבה בין השתיים. כפי שאמרה פעם פיגיני לעיתון שווייצי "בינה, שווייצית גרמנייה אמיתית וביני, עם הטמפרמנט הלטיני שלי, אין שום משותף. אנחנו לא מסתדרות".

אירועי הסקי הנורדי יהיו אלינבון בשליטת המדינות הסקנדינביות. אבל כמה מנצחים אינם משתלבים בחלוקה זו. בהחלקה המהירה לגברים, היפאני יוקיהירו מיסאני הוא אלוף העולם הנוכחי במסלול בן 1000 המטרים, ויריבו העיקרי הוא חבר לקבוצה, אקירה פורויה. לבי־קי מיי מדרום קוריאה יש סיכוי להשיג מדליה במסלול בן 500 המטר ותהיה זו מדליה ראשונה מסוגה לארצו בהחלקה מהירה.

במשחקים האולימפיים נותר עדיין שמץ מהחובבות הנושנה שיקדם בברכה את האנק קליין, משתתף הביאתלון מאיי הבתולה שהחטיא את כל 20 המטרות במירוץ בשנה שעברה ושבר את הרובה שלו בנפילות רבות, לפני שהתבקש לעמוד בצד כדי שאפשר יהיה לחלק את המדליות. סביר שמדליות יוענקו השנה ללא בעיות רבות. אך המשחקים האולימפיים לא היו כאלה אילמלא היכוחים ביורוקרטיים. סכסוך ביורוקרטי מרכזי נוגע לנבחרת מחוללות הקרח האמריקאית, שתקוותיה לזכות במדליה תלויות באחד מיוסלאב זאיאנץ. לאחר חודשים של התמקחות עדיין צריך הוועד האולימפי הבין־לאומי להחליט אם זאיאנץ, שנולד בצ'כוסלובקיה ושתקופה קצרה ייצג את קנדה, רשאי להשתתף בקבוצה האמריקאית.

אך אף אחד אינו מתקרב למארגני קלגארי עצמם בכל הקשור לדקדקנות ונוקדנות. הם יצאו למערכה לגאלית נמרצת כדי למנוע מחברות להשתמש לרעה בשם "אולימפי" וכך לפגוע במכירותיהם של מבצבים ותומכים רשמיים. יעד אחד להתקפתם היה חברת אולימפיק איירוויס, חברת התעופה היוונית הלאומית, השטה זה 30 שנה בהשקט ובשלווה בין קנדה לאירופה. בשבוע שעבר פסק בית משפט באונטאריו בפשרה והורה לחברת התעופה לספק להתאחדות האולימפית הקנדית שמונה טיסות חינם ליוון לשנה בתמורה להיתר להמשיך לשמור על שמה בקנדה.

אך כללית נראה שפקידים בקלגארי ביצעו עבודה מצוינת בהכנת עירם למשחקים. אין ספק שהספורטאים מוכנים. עכשיו, אם ישתף מזג האוויר פעולה, יכול שאר העולם להתעורר מתרדמת החורף שלו וליהנות מן החיזיון. חיישבו איפוא שלג.

אגוד המוזיאונים בישראל
והועד הישראלי של איקו"ם

משרד החנוך והתרבות
האגף לתרבות ואמנות
המחלקה למוזיאונים
מועצת המוזיאונים

רב־שיח בנושא:

"אירועים במוזיאונים כמנוף לקרוב הקהל"

יתקיים ביום שני, י"ג בשבט תשמ"ח, 1 בפברואר 1988 באודיטוריום מוזיאון ישראל, ירושלים
הפתיחה בשעה 10.00

בתכנית:
דברי פתיחה: אבשלום זמר — יו"ר אגוד המוזיאונים והועד הישראלי של איקו"ם
מנחה: ד"ר מרטין וייל — מנכ"ל מוזיאון ישראל
משתתפים: יונה פישר — אוצר בכיר במוזיאון ישראל
עדי סמל — מנהל הארועים במוזיאון תל־אביב
מירה חומסקי — מנהלת הארועים בבית התפוצות
צבי הילמן — מנהל הארועים במוזיאון ישראל
רינה שפירא — מנהלת הארועים במוזיאון חיפה

ציבור שוחרי המוזיאונים מוזמן

הרבנות הראשית לישראל

ב"ה ירושלים השלמה תשמ"ח

להסיר מכשול

חברת "סמפל" (וליגר) יבאה בתקופה האחרונה דגי "אצבעות־זהבון" מיפן והכניסם לארץ בלי אישור כשרות כלשהו.
אצבעות כאלו הובאו בעבר והוצגו ככשרים בהשגחת ועד הכשרות דבולטימור שהודיעונו שאין להם אחריות על המוצר הנ"ל.

הציבור מוזהר לבל יכשל

אנו מזהירים את הציבור להקפיד לקנות מוצרי יבוא רק עם אישור מהרבנות הראשית לישראל.

מחלקת הכשרות הארצית
הרבנות הראשית לישראל

משרד החינוך והתרבות | אמנות לעם | עיריית עכו
המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות — מדור תיאטרון

הפסטיבל לתיאטרון ישראלי אחר, עכו

חוה"מ סוכות תשמ"ט 1988

מזמין יוצרים להגיש הצעות לפסטיבל

מסגרת הפסטיבל היא תחרותית ומיועדת ללהקות מקצועיות בלתי ממוסדות ולעבודות שאופיין נסיוני באמצעי הביטוי התיאטרוניים שלהן, בתוכן, צורה ועיצוב. באות בחשבון רק להקות שאינן נתמכות ו/או מסובסדות בארות קבוע והמשכי, להקות המתארגנות במיוחד או שלא במיוחד להכנת עבודה דרמתית שתעלה לראשונה במסגרת הפסטיבל.
הלהקות שתבחרנה תזכינה במענק כספי לביצוע ההכנות. העבודות המצטיינות יזכו את יוצריהן בפרסים.

הצעות בשני העתקים יש להגיש לא יאוחר מ־30.4.88 למשרד הפסטיבל ברחוב בר גיורא 20, ת"א בימי א'־ה' בשעות 09.00 עד 14.00.
להנהלת הפסטיבל שמורה הזכות שלא לקיים את הפסטיבל מכל סיבה שהיא.

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 20.00
לוח העיר
מבצע מיוחד !!!
מודעפון

למכירה
בית מסחר פעיל לכימיקלים
במרכז תל אביב
לפנות בערב טלפון: 03־444519

הסינית מס' 1 חוגגת 10 שנים.

אנו ממשיכים בחגיגות העשור,
בוא לחגוג איתנו, עם מיטב הטעמים והניחוחות...

רק אצלנו
במשך החודש מחכות לך לקינוח
עוגיות המזל הסיניות (Fortune cookies),
בכל אחת מהן הפתעה מאוצר החוכמה הסינית
או פרס עבורך.

כפר שמריהו
טייסט אוף סצ'ואן
10 שנים של טעם טוב!
מרכז מסחרי כפר שמריהו 052-70448, 547722

כתב זר / תום שגב

מכתב לניו יורק

אין מה "להסביר" את מדיניות הכסאח של רבין. מוטב לגייס את ידידי ישראל למאבק נגדה. זה לא קל. אביו של פיליפ רוט, למשל, בעדה

שלום ש.,

כמו שתיארת לי, אתה התלבטת ומתחבט והתפתלת ומסביר ומסביר. כל הזמן ולכולם. וזה לא קל, כפי שסיפרת לי אתמול בטלפון. בארץ אתה מרגיש "שלום עכשיו" ובניו־יורק אתה חש צורך להיות "שגריר ישראל". אתה מנסה להציל משהו מדימויה של ישראל. אתה מסביר שהמדינה אחראית לחוק ולסדר בשטחים. אתה אומר שמדיניות האלה של יצחק רבין עדיפה על השימוש בנשק. אתה קובל על שהטלוויזיה מעוותת את המציאות. אתה מזכיר לאנשים שיש מדינות גרועות יותר מישראל ושישראל זקוקה לידידותם דווקא בשעות קשות אלה, כשאמריקה עושים יד אחת נגדה. ואתה חורק שיניים.

לפי דעתי, אתה לא עושה לנו שירות טוב. קודם כל אין מה להסביר. אתה יכול להגיד שמדינת ישראל היא מדינה קטנה ושואפת שלום המוקפת אויבים הזוממים להשמידה. מה תגיד אחרי זה, שהחיילים לא קיבלו הוראות לשבור עצמות? יצטטו באוזניך את רבין. מיודעיך מכירים את כל ההסברים. הם רואים את התמונות והתמונות מדברות בעד עצמן.

אגב, אל תיתפס לנוסחת־השוטים הזאת: התמונות אינן מעוותות. יש להן לצלמות. וגם לחלק מהצלמים, תאווה גדולה לאקשן ולאלימות, אבל המראות אמיתיים.

אדרבא: יתכן שמה שקורה בשטח עוד יותר נורא כמה שמראות המצלמות. קרא את עדויות הזוועה שפורסמו בימים האחרונים בעיתונים בישראל. העיתונים כותבים עכשיו יותר ממה שמראה לנו הטלוויזיה שלנו. דברים איומים על ילדים וזקנים שעצמותיהם שוברו ונשים בהריון שהוכו עד אובדן עובריהן. מדיניות הכסאח של רבין היא קודם כל מדיניות דיכוי הסותרת את עקרונות היסוד של זכויות האדם. היא מבוססת על יצרים אפלים של שנאה גזענית־כהניסטית. כמה מהדברים המתועבים ביותר, שעד כה אפשר היה למצוא רק על הדלתות הפנימיות של שירותים ציבוריים, קיבלו פתאום לגיטימציה צהלית. מה יש כאן להסביר.

לפי דעתי, אתה צריך להגיד למיודעיך באמריקה שיצטרפו למחאה הנשמעת גם בישראל עצמה, אך ספק רב אם די בכוחה כדי לבלום את הטירוף הנוכחי. השפיות הישראלית זקוקה לעזרה מבחוץ. רק סיוע מאמריקה יציל אותנו מידי עצמנו.

אני יודע שאני נוגע עכשיו בעצב הישראלי הרגיש ביותר. אפילו הטובים ביותר בינינו נוטים להתקומם כשמישהו בעולם אומר מה שאנחנו אומרים לעצמנו וגם בלשון יותר חריפה. זהו מין רפלקס פטריוטי משונה כזה. אולי שריד מימי המדינה שבדרך ומראשית ימיה, כשהמאבק על קיומה קדם בחשיבותו למאבק על צדקתה. אין דבר השנוא עלינו יותר מגערתנו הבא מבחוץ.

לעומת זאת, ממשלת ישראל, הארגונים ומוסדות לאין ספור, ממלכתיים וציבוריים ופרטיים, מקיימים באמריקה מגביות. זה כולל גם מפלגות ושורה של ארגונים פוליטיים אחרים. חלקם אינם מסתפקים בכך שהם מבקשים תמיכה כספית — מבקשים גם תמיכה פוליטית. ממשלת ישראל פועלת לא אחת לגיוס תמיכה המונית של ידידי המדינה באמריקה, לפעמים בניגוד לעמדת הממשל האמריקאי.

ידידות אמת אינה זהה בהכרח לתמיכה עיוורת במדיניותה של ממשלת ישראל. אין זהות בין מדינת ישראל לבין ממשלת ישראל. במקום לנסות ולשכנע את מיודעיך ש"יבינו" את מדיניות הדיכוי של רבין, עליך להגיד להם על כן שאם ידידי אמת הם, עליהם להשתתף במאמץ לבלום את הכסאח ולעודד הסדר כזה או אחר שיאפשר לישראל להיפטר משלטונה בשטחים. הגד להם שישראל זקוקה עכשיו לסיועם כפי שנזקקה לו בימי קמפ דייויד. אני בטוח שלא היינו מגיעים להסכם השלום עם מצרים אלמלא הלחץ שהפעילה עלינו ממשלת ארצות הברית. אני בטוח שלא ניפטר מהשלטון בשטחים מבלי שארצות הברית תסייע לנו בכך. על כן הגד למיודעיך שיכתבו אל הקונסוליות הישראליות ואל הקונגרסמנים שלהם ואל מערכות העיתונים. שיפרסמו עצומות ויצאו להפגנות. אין דבר ידידותי יותר שהם יכולים לעשות עכשיו.

בכנס של הקרן החדשה לישראל פגשתי השבוע כמה יהודים מאמריקה ושמעתי מהם שאין סיכוי גדול לחלץ את ידידי ישראל שם ממצב רוחם הנצי. פיליפ רוט סיפר לי על אביו הישיש הסבור שיש להרביץ לערבים מפני שבמהותם הרביצו ליהודים. ברנארד אביטי אמר שגם אמו החורגת לא תומכת בהקמת מדינה לפלשתינאים. מה רוצים מיהודי אמריקה, אמר ליאונרד פיין, הלא גם מפלגת העבודה בולעת את הכסאח של רבין.

בשבוע שעבר ביקרו כמה מראשי ועידת הנשיאים אצל שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ. בחלק הרשמי של המפגש דיברו על יהודי ברית המועצות. אחר כך ניגשו כמה מהיהודים אל השר ולחשו באוזניו שהם מודאגים מאוד ממה שקורה בשטחים. חבל שאתם לא אומרים את זה בקול רם, הגיב שולץ, וכמה הוא צודק.

כן, אני יודע: מי שרוצה להשפיע על הנעשה בישראל, "שייעשה עליה". אם אתה, ש., חרד כל כך לנעשה בישראל, בוא הביתה, עוד מעט יש בחירות. זה נכון, כמובן, אבל משום מה לא אומרים את זה אף פעם כשממשלת ישראל מגייסת באמריקה תמיכה ציבורית במדיניותה. לממשלה אין מונופול על ידידי המדינה. אגב, אני אשמח מאוד כשתחזור הביתה. בינתיים, אני חושב, אתה יכול להועיל שם יותר משרובנו יכולים להועיל כאן.

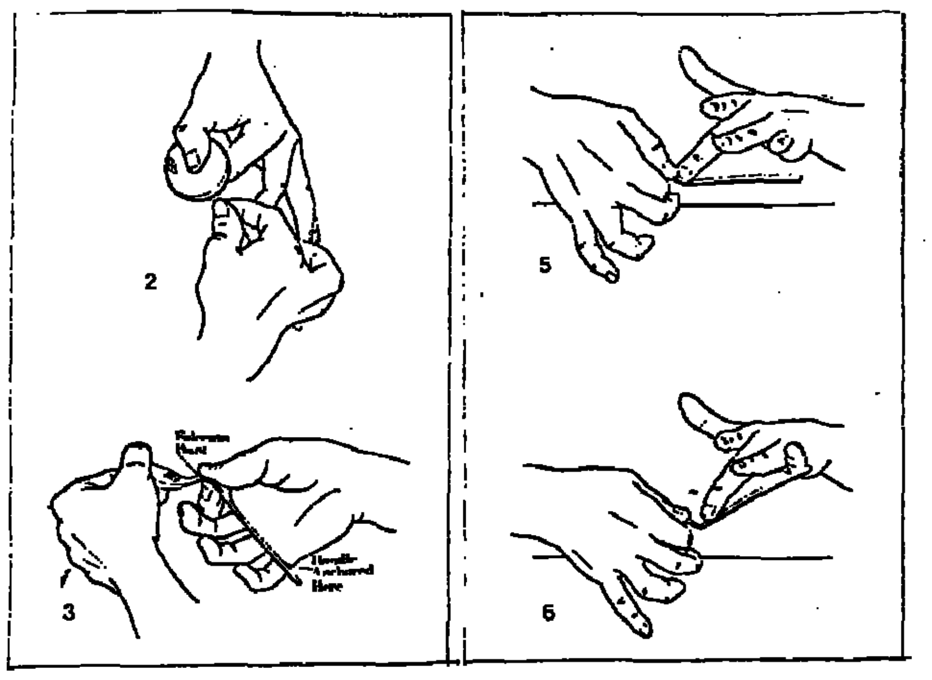

כל אחד יכול

איך מכופפים מזלג

שיעור בשש תמונות

איכשהו היתה לי תחושה שאני מסתבך עם יכולתו המופלאה של רוני מרכוס. לפני שבועיים הוא שכנע אותי שהוא יודע לכופף מזלגות ולראות חפצים המונחים בתוך קופסאות אטומות. הוא הראה לי את זה בביתו וזה היה מדהים. יש לו מין תכונה כזאת, אמר לי. די האמנתי לו. לא, ידידי לא לעגו לי על מה שכתבתי. רובם ככולם התעלמו באדיבות מהשטות הזאת.

ליאור מנור, לעומת זאת, צלצל להגיד לי שנפלתי בפח. רוני מרכוס הוא קוסם, אמר מנור. גם מנור קוסם. ההבדל בינו לבין מרכוס, אמר, מתבטא רק בזה שהוא מודה במקצועו ומרכוס מתכחש לו. חוץ מזה, אמר מנור, הוא הקוסם המוכשר בין השניים.

הוא באמת מוכשר מאוד וגם סימפטי מאוד. שולף שפנים ומעלים כדורים ומנסר גברת, גם מופיע בפני ילדים ובפני מבוגרים, תמורת תשלום ובהנאה גדולה. בן 25, סטודנט למתמטיקה ומחשבים באוניברסיטת תל אביב. 17 שנה במקצוע. כן כן, הוא היה ילד פלא. אם הבנתי אותו נכון, הוא גם קצת עסקן באגודת הקוסמים וסגן נשיא בסניף הישראלי של אחד מארגוני הקוסמים הבינלאומיים. בישראל, לטענתו אגב כך, יש כמעט 200 קוסמים וידעונים ומכשפים ואשפים ועושי להטים, טליסמנים ומלחשים, אמגושים, רבי מג, פיתומים ואוחזי־עיניים למיניהם.

בין כללי האתיקה שהקוסמים אמורים להקפיד עליהם יש כלל הקובע שאסור להם להתחזות לבעלי יכולת פאראפסיכולוגית. הם עוסקים באמנות, הסביר לי מנור, הדורשת הרבה השראה ויצירתיות ואימונים מפרכים. הקוסם המקצועי נדרש להתגאות במקצועו־אמנותו. מצפים ממנו שלא יציגה ככוח על־טבעי.

אחר כך הראה לי מנור איך מכופפים מזלג. למעשה נתן לי את זה בכתב, על גבי דף הדרכה שחיבר קוסם אוסטרלי, בן הארים. עם שישה ציורים. בשלב שהצופה רואה כיצד המזלג מתכופף, כאילו ללא שימוש בכוח, הוא כבר מכופף מזמן. כל העניין הוא אחיזת עיניים מדהימה בפשטותה.

צריך בשביל זה אצבעות חזקות והרבה אימון. אני עוד לא הצלחתי, אבל אני עובד על זה. לעומת זאת, אני יודע לחזור על טריק אחר שהדהים אותי אצל רוני מרכוס: גם אני, כמוהו, יודע עכשיו לתת למישהו טוש מתוך עיתון וכמוהו אדע לכתוב על הלוח את המלים בשורה שהמישהו ההוא יותנך בספריים, על־פי בחירתו, ללא התערבות מצדי. כן כן. ומי שירצה להאמין שאני עושה את זה בכוח פאראפסיכולוגי, שיאמין — אבל אני לא.

מרכוס יודע גם לראות את מה שיש בתוך קופסאות גפרורים סגורות. הוא מציץ, אומר מנור. מרכוס יודע לקרוא את מספריהם של שטרות כסף מקופלים. מנור אינו בטוח איך הוא עושה את זה. מן הסתם מציץ.

מה איכפת לו בעצם, שאלתי את מנור. בעצם לא איכפת לו, השיב הקוסם. אלא שמרכוס גם אומר לאנשים שהוא יודע לרפא חולים — וזה כן איכפת לו.

צילצלתי למרכוס. אולי, הצעתי לו בהיסוס, הוא רוצה ללכת עכשיו על הודיני הגדול? מרכוס, צינה בקולו, עמד על כך שהוא לא קוסם. איך הוא קורא את המספר שעל השטר, שאל. איך, איך? הוא הציע להפגיש אותי עם חולים שריפא. לדבריו.

אולי הוא משלב בהצגת כוחו המיוחד גם איזה טריקים של קוסמים, הצעתי בימוס, אבל מרכוס כבר היה בכל זה. בשום פנים ואופן לא יודה שהוא קוסם. חבל. יש משהו שובה לב באמנות הקוסמות.

שיר אחר

העתיד שייך לטארק ולארז. כך, על כל פנים, הם מאמינים עכשיו

הקרן החדשה לישראל, אלטרנטיווה יהודית למגבית היהודית, מממנת פרוייקטים לקירוב לבבות בין יהודים לערבים. בימים אלה פועלים בישראל עשרות ארגונים ואגודות וקבוצות עבודה העוסקים כולם במפגשים בין יהודים לערבים וכולם נהנים מתמיכת הקרן. בסך הכל היא משקיעה בזה יותר ממיליון דולר בשנה.

השבוע כינסה אותם הקרן למפגש. האולם היה מלא עד אפס מקום. ספרתי 23 ארגונים שונים וכזה, אמרו לי אנשי הקרן, ספרתי בערך את מחציתם.

קוראים להם "שותפות" ו"ניצני שלום", "ברית בני שם" ו"רעות", "לפיד" ו"נתיבי אחווה" וכיוצא באלה שמות. אבל השם היפה ביותר, לדעתי, שייך לארגון של טארק שהאדה, בן 20 מבצרת, ולארז פרידמן, בן 16 וחצי מגיד דוד: "הנוער שר שיר אחר", קוראים לארגון שלהם.

הם קמו לפני כשנתיים, בעקבות מעשי הרצח בעפולה וגל הכתובים ששטף את העיר. הם פועלים בעיקר בצפת, במפגשים בין תלמידים יהודים וערבים שנערכים בדרך כלל בקיבוצי הגליל. עד כה השתתפו בהם כ־500 נערים ונערות. הם מכירים ומכבדים את ערך הזהים, סיפרו לי, הם בעד שוויון זכויות ומתנגדים לגזענות. הם בעד שלום, מגנים כל טרור. צעירים מלאי מרץ ותקווה. הם אומרים שהעתיד שייך להם. הקרן החדשה לישראל השקיעה בהם עד כה כ־12 אלף דולר.

ראקציונר בעיר הקודש

מיליון עותקים נמכרו עד כה מהתלמוד של עדין שטיינזלץ, אך אנשים מברכים אותו על כתבה ב"טיים". דין וחשבון מהפרובינציה

עשרים שנה ויותר שוקד הרב עדין שטיינזלץ על התלמוד שלו. 20 כרכים השלים עד כה, כל אחד נמכר בכ־50 אלף עותקים. יותר כמיליון. הוא מלומד גדול. איש ידוע ומכובד. מרבים לראיין אותו, הוא מופיע גם ברדיו ובטלוויזיה, והשנה מעניקים לו את פרס ישראל. אך עד שלא פרסמו עליו לפני כשבועיים עמוד שלם בשבועון האמריקאי "טיים", היו גם בעיית ירושלים מי שלא ידעו שזה גדול הוא בקידים. אנשים שמעולם לא בירכוהו על התקדמותו באחד המפעלים המדעיים החשובים ביותר בישראל, אולי החשוב מכולם, בירכוהו על הכתבה ב"טיים" כמו היתה זו הישגו העיקרי בחיים. זה שיעשע אותו מאוד. בבחינת דין וחשבון מהפרובינציה.

התלמוד של שטיינזלץ מפוסק ומנוקד ומתורגם לעברית ומבואר, כמעט מלה מלה, בלשון בהירה מאוד. לצד הפירושים, בשתי רמות, יש מידע להבנת הרקע, תוך שימוש בממצאי מחקר חדישים בתחומים רבים, מארכיאולוגיה ועד גסטרונומיה. יש גם שורה של מפתחות מפורטים. קשה לי לחשוב על מפעל דומה לזה בישראל.

בניגוד לפולמוס הרמב"ם, לא נתפסה היהדות לפולמוס שטיינזלץ. התלמוד שלו מקובל על הכל. לא, הוא אינו למד מכאן שגם היהדות מופשטת עכשיו את השינון הקל, במקום יסודי הבירורים בבבבי הדף. הוא כשלעצמו אינו רואה כל ערך במאמץ העצום הכרוך בפענוח הטקסט התלמודי. חבל על הזמן. מוטב להשקיע את כוחות הנפש בנסיון להבין את הכתוב, במקום להשחיתם על הפענוח, אמר. אמרתי שהוא נשמע כרפורמיסט תלמודי, אבל שטיינזלץ אמר שהפירוש המסורתי שלו מחזיר את לימוד הגמרא אל המקום שהיה בו בדורות הקודמים. במובן זה, הוא ריאקציונר, אמר.

כתבו עליו בעיתון

שטיינזלץ הוא ג'ינג'י בן 50 עם עיניים נוצצות והומור שובה לב שלדברי "טיים" קרא את לנין ואת פרויד לפני שלמד את דרשת הבר־מצווה שלו. הוא איש רנסנס היודע לגלגל שיחה על מגוון עצום של נושאים וגם לרכל על מכרים משותפים הוא יודע, ויש לו גם כתוב רומאן בלשי שעלילתו מתרחשת בירושלים. הבלש אינו רב, כבספרי הארי קמלמן, הרוצח אינו באטלר. אך זה כל מה שהצלחתי להוציא ממנו בעניין זה. עוד יבוא יומו של הרומאן הזה, הבטיח שטיינזלץ. אחר כך אמר פתאום, וחיוך ממזרי בעיניו: "יהיו אולי כמה אנשים שיזהו את עצמם ברומאן הזה".

הבאתי ממנו פנקס מלא באמירות ומכולן אני אוהב את זו: "מדינת ישראל צריכה לייבא מהנדסים ולייצא רבנים. למרבה הצער היא עושה בדיוק את ההיפך מזה".

פעם, כשראיינתי את דוד בן גוריון, הגענו איכשהו לשוחח על התלמוד והתנ"ך. "אינני מחשיב את התלמוד", רשמתי מפי הזקן בשדה בוקר: "אינני יכול להעמיד את התלמוד בשורה אחת עם התנ"ך".

מפי הרב שטיינזלץ למדתי השבוע שהתנ"ך הוא אכן ספר ישראלי מאוד מבחינה זו שאין בו שאלה, כולו נחרצות, אין בו סובלנות. התלמוד, יותר מכל התרבות היהודית כולה, כולו דיאלקטיקה, ספקנות, ניסיון לשכנע, ומכאן נהגה גם סובלנות. מצרך חסר מאוד במדינה התנ"כית הזאת.

המכון לפרסומים תלמודיים מצויד במערכת של מחשבים המפעילים תוכנות אשר פותחו במיוחד לצורך עבודתו של הרב. לרבות ניקוד ועימוד גראפי מסובך. הוא עובד במשך שעות רבות ביממה, בעזרת צוות של עוזרים. 19 הכרכים של הבבלי שהשלים עד כה מביאים אותו לכדי מחצית עבודתו. לא מכבר החל להוציא במקביל גם את הירושלמי.

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

היכן כדאי יותר

הבנקים זקוקים לפקדונות שקליים כמו אוויר לנשימה. לכן הם מתחרים אחריו ומציעים תנאים טובים.

מהטבלה המצורפת רואים כי בנק הפועלים מציע את הריבית הגבוהה ביותר על פקדונות לטווח של חצי שנה ושנה. בנק דיסקונט, בניגוד לבנקים האחרים, משלם את שיעורי הריבית שבטבלה גם על סכומים נמוכים, של יותר מ־1,000 שקל.

בנק לאומי מציע למפקידים מסלול נוסף, שבו יכול המפקיד לקבל על פקדונותיו את הריבית [illegible]

שיעורי הריבית על פקדונות שקליים

בנק	3 חודשים	6 חודשים	שנה
לאומי	19.5%	17.5%	17.5%
פועלים	—	22.5%	23.7%
דיסקונט	20.0%	21.5%	22.5%
מזרחי	21.0%	20.0%	21.0%
הבינלאומי	19.0%	19.5%	21.0%

היזהרו מבנק מסד

בנק מסד פתח בימים אלה מבצע לחברי הסתדרות המורים. הבנק מציע למורים הלוואות של עד 2,000 שקל ויותר בריבית נומינלית שנתית של 27 אחוזים. כמובן, ההלוואות לא ניתנות לכל מטרה, אלא רק לצורך הפקדתם החוזרת בתוכניות החיסכון של הבנק. תוכנית צבורות־מדד של מסד נפרעת בעוד שנתיים, ונושאת ריבית שנתית צבורה של 3.75 אחוזים.

מכיוון שלא כל המורים הם מורים למתימטיקה, נספר כאן מדוע לא כדאי לקחת הלוואות אלה.

נניח כי האינפלציה השנה תגיע ל־12 אחוזים, וכך גם בשנה הבאה. הרווח שיקבל המורה על השקעתו בתוכנית יהיה 35% כעבור שנתיים. אך ההלוואה תעלה לו 61%. וזוהי העסקה הגרועה ביותר האפשרית במערכת הבנקאות שלנו.

הלוואות יקרות בשקם

השקם מפרסם בימים אלה מודעות ענק תחת הכותרת "מבצע לשנה החדשה". במסגרת המבצע מוצע לרכוש מקרר גלאקסי, בהנחה של שישה אחוזים על תשלום במזומן, או ללא הנחה, ב־12 תשלומים.

כרגיל במקרים מסוג זה, העובדה שהתשלומים מחוייבים בריבית מצויינת באותיות הקטנות.

הריבית החודשית שגובה השקם על הלוואות אלה מסתכמת ב־3.25 אחוזים.

בדיוק באותו עמוד שבו הופיעה המודעה, הופיעה טבלת שיעורי הריבית שגובה בנק לאומי על הלוואות שקליות. הבנק גובה מלקוחותיו ריבית חודשית של 2.5 אחוזים על הלוואה לשלושה חודשים. אולי כדאי לקחת את ההנחה, אך ודאי שלא את התשלומים.

שערי מט"ח מקוטעים

בנק ישראל נותן לציבור שירות חשוב. מדי יום ניתן להקשיב בטלפון להודעה מוקלטת של שערי המט"ח. לצורך העניין ניתן להתקשר לטלפונים בחיפה (04)645294 ובירושלים (02)528164. את ההקלטה לא ניתן להשיג בתל אביב — הטלפון תמיד תפוס.

השימוש התכוף בסרט ההקלטה בטלפון החיפאי גרם בשבועות האחרונים לפגיעה בחלק משערי המט"ח. הם נשמעים בצורה מקוטעת. אולי יחליף מישהו סוף סוף את הסרט?

תגיד שגנבו לך

איך שהשנים חולפות. עמודי הבולים בפנקס הארוך של קופת החולים הכללית הלכו והתמלאו באותו פלא טכנולוגי — בולי מס — והנה אין עוד מקום גם לא לבול אחד. מה עושים?

מטלפנים ללשכת המס. אולי הם אחראים על כגון אלו. "תפנה לסניף שלך ושם יתנו לך טפסים". בסניף מבוכה: "תפנה ללשכת המס, רק הם יודעים".

דובר קופת חולים: "באמת בעיה. אין פתרון. אולי תגיד שגנבו לך את הפנקס ותקבל פנקס חדש עם המון מקום לבולים..."

לא תמיד הזול הוא גם טוב

סוללות זולות אינן תמיד הקנייה הטובה ביותר — כך מתברר מהשוואת ביצועי הסוללות לעומת מחירן. בארץ מיוצרים ונמכרים ארבעה סוגי סוללות, שלכל אחד מהם מחיר ותכולת אנרגיה שונה. סוללות ברמה הנמוכה ביותר, בדרגת S (סטנדרט), מיוצרות על־ידי "תדיראן", אך נמכרות רק מעבר לקו הירוק, רק לשטחים.

הדרך הנכונה לקנות סוללות היא על־פי השימוש המיועד להן. בדיקה של סוללות מסוג R-6 (הסוללה הדקה) המשמשות לטרנזיסטורים, מבזקי מצלמות או צעצועים חשמליים, מלמדת על פערים משמעותיים מאוד.

כך, למשל, סוללת זהב של "תדיראן" זולה ב־133 אחוזים מסוללת אלקליין של "תדיראן". אך רמת האנרגיה המופקת מסוללת אלקליין גדולה פי 5.2 בעת שימוש בסוללות למוצר הדורש כמות גדולה של אנרגיה בתקופה קצרה, כמו מבזקי מצלמות.

בבחירה בין סוללות זהב וסוללות אנרג'י (P), עדיף לרכוש את סוללת אנרג'י בעת שימוש בצעצוע חשמלי.

הטבלה שלהלן מניחה שסוללת C היא הבסיס, כלומר היא 100%.

השוואת ביצועי סוללות

סוללה	שימוש לרדיו	שימוש לצעצוע או מנוע חשמלי	שימוש במבזק מצלמה	מחיר מחיר לסוללה
C (זהב)	100%	100%	100%	0.75 שקל
P (אנרג'י)	140%	200%	140%	1.05 שקל
L (אלקליין)	250%	450%	620%	1.75 שקל

הלוואה בבנק או ב"פיאט"

סוכנות המכוניות "פיאט" מציעה בימים אלה הלוואות בשיעור של 50 אחוזים מערך מכונית "אונו" (כולל מע"מ) בעת רכישת הרכב. ההלוואות הן לתקופה של עד שלוש שנים, וללקוח ניתנת האפשרות לקבל את הכסף בריבית חודשית של אחוז לחודש צמוד לפרנק השווייצי, או ריבית של 1.5 אחוזים לחודש צמוד לדולר.

השוואת שערי ריבית אלה לריבית על הלוואות דומות הניתנות בבנק לאומי מלמדת כי את ההלוואה הדולרית עדיף לקחת בבנק. אך בהלוואה הצמודה לפרנק השווייצי עדיפה "פיאט".

בנק לאומי מציע בימים אלה הלוואות צמודות לדולר לזמן קצוב בשער ריבית של אחוז לחודש, לתקופות של שלושה ושישה חודשים. הלוואות בפרנקים שווייצים הם בריבית של קצת יותר מאחוז לחודש בהלוואות לטווח ארוך.

לפני ההחלטה בין ההצמדה לדולר או לפרנק, צריך כמובן גם להעריך את כיוון התפתחותם של שני המטבעות, מי יתחזק ומי ייחלש.

תווי תקן מזוייפים

מערכות סולריות הן המוצר הבולט ביותר לפורענות בכל הקשור לזיופי תו תקן. כך מתברר ממעקב שנערך בנושא זה על־ידי מכון התקנים. מתברר כי יצרנים רבים מדביקים את תווי התקן שהם מייצרים ללא פיקוח של מכון התקנים. אך הם מציגים את מוצריהם כאילו הם אכן אושרו על־ידי המכון.

היצרנים האלה אינם עומדים בקריטריונים שקבע משרד התעשייה והמסחר בכל הקשור לייצור מערכות סולריות, ומכיוון שמדובר בהוצאה גדולה יחסית, כדאי להקפיד ולבדוק אם היצרן אכן מופיע ברשימת היצרנים המורשים של מכון התקנים. יותר מ־30 אחוזים מיצרני המערכות הסולריות אינם עומדים בתקנים הקבועים בחוק.

כמה עולה גגון לרכב

לאחד מאנשי "כספת" נגנבו מגבי השמשה מהרכב — בלי הודעות. בחנות הראשונה שבדק, "אוטו שי" ברחוב בצלאל בגבעתיים, ביקשו ממנו 48 שקלים. "לא תמצא זול יותר", הבטיחו לו.

בחנות השנייה, "אוטו סלמה" בדרך שלמה בתל אביב, ביקשו רק 40 שקלים, וגם נתנו שירות טוב. בחנות זו הוא גם ראה גגון למכונית (המודבק מכבי השמש) ב־35 שקלים, בעוד שעבור גגון דומה ב"אלקה", ברחוב שוקן בתל אביב, ביקשו 80 שקלים.

צא ולמד כמה חשובה ההשוואה.

לוח כל העיר

עובר לביתו החדש ב־1 בפברואר 1988

הכתובת החדשה:

רח' יפו 236, ירושלים.

טלפון: 02־528181,

02־521227

דעה מיכון בע"מ

הודעה על קיום אסיפה כללית שלא מן המנין

שתתקיים ביום 29.2.88 בשעה 10.00 במשרדי החברה, רח' המסגר 60 תל־אביב.

על סדר היום:

דיון בהמלצת הדירקטוריון לחלוקת מניות הטבה בשעור של 1000%.

כתב מינוי של שלוח ויפוי־כח יופקדו במשרדי החברה לפחות 48 שעות לפני המועד הקבוע לאסיפה כאמור בתקנה 13.4 לתקנות ההתאגדות של החברה.

בפקודת הדירקטוריון

ראה במוסף שבת!

במדור החודשי למחשבים ותקשורת של "הארץ" יופיעו בעמודים 47־44 מאמרים בנושאים אלו:

- ★ סימולציה בתעשיה
- ★ נהול מסדי נתונים
- ★ מערכת רפואית מפיתוח ישראלי
- ★ הכנסת תיב"מ למפעל קטן

לפרטים נוספים

נא לפנות לרון זוגי טל. 9־03־5121116.

WEST BANK DATA BASE PROJECT

מה מתרחש בגדה וברצועת עזה?

How Expensive are West Bank Settlements?
by Aaron Dether
An analysis of the financing of social services and national subsidies provided to new Jewish settlements in the West Bank, in comparison to the situation in development areas within the "Green Line."
100 pages,15 tables. NIS 21.00

Industrialization in the West Bank and Gaza
by Simcha Bahiri
This paper describes the administrative, political and economic constraints on industrial development in these areas and assesses the possibilities of such development in different scenarios.
100 pages, 10 tables. NIS 21.00

Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987)
by David Kahan
This comprehensive study tabulates and analyses information pertaining to land cultivation, labour, capital, investments, extension services, agricultural processing and trade, and assesses the potential for development.
180 pages, 60 tables. NIS 28.00

Palestinian Press in the West Bank: The Political Dimension
by Dov Shinar and Danny Rubinstein
The Arabic Press in the West Bank is the only instrument for open political discourse in the area and thereby provides unique insight into events. This study analyses opinions expressed in print in relation to political attitudes and stances of specific groups and streams of Palestinian public opinion.
100 pages, NIS 21.00

The West Bank Data Base Project 1987 Report
by Meron Benvenisti
A detailed report of demographic, social, spatial, legal, economic and political developments in the West Bank in the past year.
100 pages, original maps. NIS 21.00

These topical studies are available from the larger Steimatsky Book shops or by mail using the coupon below.

TO: Books, The Jerusalem Post, POB 81, Jerusalem 91000
Please send me the WBDP books indicated below. My cheque is enclosed.

- ☐ How Expensive are West Bank Settlements? – NIS 21.00
- ☐ Industrialization in the West Bank and Gaza – NIS 21.00
- ☐ Agriculture and Water Resources in the West Bank and Gaza (1967-1987) – NIS 28.00
- ☐ Palestinian Press in the West Bank: The Political Dimension – NIS 21.00
- ☐ The West Bank Data Base Project 1987 Report – NIS 21.00

Name
Address
City
Zip Telephone

ינואר בעם עובד

ספרות יפה

- תומס הרדי - הרחק מהמון מתהולל
- חיים באר - עת הזמיר (הדפסה שניה, כריכה קשה)
- אלן גינסברג - קדיש ושירים אחרים (עברית: נתן זך)
- ויליאם שקספיר - המלך ריצ'רד השני (עברית: שמעון זנדבנק)
- נתן שחם - רביעיית רוזנדורף (הדפסה רביעית)
- פ. דוסטוייבסקי - הכפיל (הדפסה חדשה, כריכה קשה)

ספרי עיון

- עמוס עוז - ממורדות הלבנון (הדפסה שניה)
- עמוס אילון - הנס אחורה בבהלה מסויימת

אחרים

- י. גל'נור/ס. לוקס - הצחקתם אותנו (בדיחות פוליטיות)
- ע. אופנהיימר/ע. קורצ'ין - יסודות הסיפול התרופתי
- מנחם חדאר - פקיעין אגדה, הווי ומסורת
- מילון פונטנה למחשבה מודרנית (הדפסה שניה כריכה קשה)

ספרי ילדים

- ג'ק קנט - דרקון, אין דבר כזה
- אליעזר בהגר - היומן של אמא (כריכה קשה)

עם עובד

מזא"ה 22 ת"א ■ טל. 291526

החולה החתימה על "ספריה לעם" 1988

מכרז לרכישת גרוטאות ופסולת פלדה

צנורות המזרח התיכון רמלה מעמידים למכרז כמות של כ־50 טון גרוטאות ופסולת פלדה.

הרכב החומר — שבבי חריטה, חלקי מכונות (מפורקים), פחים (בר־צועות) וקטעי צנורות פסולים.

החומר מרוכז בערימה אחת ועל המציע יהיה לפנותו מהאתר בכו־חות עצמו תוך 30 יום מההודעה על הזכיה במכרז.

ההצעה תפרט את המחיר הנדרש, תנאי התשלום והערבות המוצעת.

ההצעה תינתן לכמות הכוללת בלבד.

לפרטים נוספים נא לפנות למר אברהם שטריגלר טל. 08־229555.

בכבוד רב,

מנורות המזרח התיכון בע"מ

מפעל צריפין

هكذا عن الاصل

صورة عن الاصل

תרבות וספרות

רד אלינו מלבנון

ממורדות הלבנון, מאמרים ורשימות,
מאת עמוס עוז. עם עובד, 1987, 215 עמודים

מאת יהודה מלצר

במלאות חמש שנים למלחמת לבנון כינס עמוס עוז בספר עבה את מאמריו ורשימותיו שמאז פרוץ אותה מלחמה. בוודאי הושקעה לא מעט מחשבה בעריכה, כה "נכון" בתוצאה. ומה שנדרש מטיב העניין, שהרי מעתה לא יישכחו הדברים כדרך שהם נשכחים מטעם בגיליונות העיתונים (בעיקר "דבר" ו"ידיעות אחרונות") מושלכים לאחר צאת השבת. לא קל להבין מדוע נכללו כאן כמה רשימות, ועוז גם אינו מספר לנו מדוע בחר שלא לכלול כאן את מה שלא כלל. אך התוצאה מרשימה.

ובאמת קשה שלא להתפעל מן התופעה הזאת: סופר מוכשר, כאינו בדיוק מכסל כל ימות השנה, אינו מתעייף אף לרגע ובעקשנות ראויה להערצה מעיד, מגיב, מתקיף, מתגונן, בקיצור – מעורב כפי שרק הוא מסוגל להיות. וכל זה בלשונו הבהירה, המפוארת, הזורמת. לא כאן המקום להוסיף על מה שכבר נאמר עד בלי סוף, שהשפה היפה הזאת היא יותר מפעם הן הסוד לרעה לבעליה, ולא רק שאינה משרתת את הקורא אלא אף מוהידה קצת את המשתמש בה בזמן שהוא מתנגן בבקום לדייק.

ואם כך בסיפור, קל־וחומר בספר פוליטי, שהוא עניין לטיעונים. כשהוא מלגלג על רפול, הוא מדבר עברית שלנו, כאילו אנחנו הוא. עוז, מדברים אותה עברית: "ואולי גם לעשות אחת ולתמיד סוף גמור לבדיק בפוזה התיכון". אבל כשהוא כותב כביכול מכתב לבגין, "לא אל יועציך", הכוחלילה, רק כמובן אל בגין עצמו, אנו נבצאים באותה אטמוספירה לשונית המוכידה את אירגונות לכבירה מוסיקת מעליות וסופרמרקטים: "לא פעם גם אני, כמו הרבה יהודים, מוצא בי מכאוב על כך שלא אני בבו ידי הרגתי את היטלר". "מכאוב"? "לא פעם"? "מוצא בי מכאוב"? איזו מין התבטאות רגשית היא זאת, איזו מין צרימה בשפה? לא מכאוב, גם לא כאב, ולא בדיוק אלא סתם דאווין. בשביל להגיד לבגין שההשוואה של אש"ף עם היטלר היא טירוף שנועד לתת שיק פתוח לרצח, לא צריך להעביר את העברית לאריאס־סטריאו. ברגעים אלה – והם רבים – בא לך לפרגן לעמוס עוז שיהיה קצת פחות שליט בשפה.

אבל נניח לדברים האלה. מה שמעצבן ביותר בספר הזה הוא דווקא השתיקה. את המאמר הראשון על המלחמה מפרסם עוז ב־21 ביוני 1982. מה עשה כל הימים הארוכים אשר למן הארבעה ביוני? ב־21 ביוני היה העסק כבר הרס. מכאן ואילך עוז הוא כל־כולו אש וגפרית. אף אחד לא ירמה אותו, לא בגין, לא רפול, לא שרון, והעיקר – לא מנהיגי מפלגתו שלו. הוא יורה ללא־רחם בדמויות המנוקבות כבר כבברה. את כל החשבונות שאנו יודעים לעשות עם מנהיגי מפלגת־העבודה לא צריך לספר לו, איש מפלגת העבודה. אדרבה, הוא עושה אותם בחרון ובעצמת־זעם מרשימים.

אבל מאחר שאי־אפשר אלא לראות בעמוס עוז את מה שהוא, כלומר איש כליבר אינטליגנטי, אתה קורא ורוצה לשאול: מה כל הזעם הזה, אה? שהרי מעל עמודי הספר הזה הנאה תלויה ועומדת השאלה: עשרים ואחד ביוני או קי – ועד או מה כמובן. מי ששואל את עוז שאלה כזאת מסתכן במטח חצים מורעלים, כגון שאם אתה שואל את זה אז אתה מן המשמרות המהפכניים, או שותף לאיזו עלילה (עמ' 81–86). אבל לא יעזור כלום. אילו גם רצינו שלא לשאול את השאלה הזאת, בא עכשיו עוז ואוסף את רשימותיו ונותן בהן תאריכים – כמו שהגון לעשות – ומחליט בתבונה ובדרישות להוסיף לא סתם הקדמה, כאילו לבקשת המו"ל להשלים את העסק או מעתה כזה, אלא מאמר ממש: "שדים עבריים".

ועכשיו השאלה התלויה מרגיזה עוד יותר. ישנו איזה פער וצריך לכלא אותו. לא פער של עמודים שיש למלא בהקדמה לספר, אלא פער של ימי־מלחמה ואסון שבהם עמוס עוז לא משמיע קול אף־על־פי שהוא חכם ואף־על־פי שהוא יודע – כי הוא עד ויש לו ידידים שרי צבא ושרי מדינה – ובמקום להגיד משהו לפחות עכשיו, כשהוא מחליט לכנס הכל בספר, אנו מקבלים שוב כלום. רק מאמר יפה כתמיד, כתוב בחן ובניתוק מן המציאות.

על עצמו מספר לנו עוז כך: "אחרי הצהרים (בשבת, 5.6) שכבתי על הספה וקראתי ידיעות ומעריב של שבת. שאלתי את עצמי אם יגייסו גם אותי למילואים. קיוויתי שלא, וקצת התביישתי בתקווה הזאת". עוז אומר באיזה מקום שאין זה מעניינו לפשפש בשאלה מה בדיוק עושה בגין כשהוא לבדו על משכבו. יסלח לי עמוס אם אומר לו באותה רוח, כי איני בא לפשפש, אבל ברור לי שכמו כל שאר הימים הבוכים לפני ובשעת "אחרי הדי", הוא נתפס במלחמת לבנון לא רק כשהוא שוכב על הספה עם מעריב וידיעות ביד, אלא גם עם התחתונים למטה. מי שאינו מסכים בעד שום הון מוסרי שבעולם להוציא את עצמו מן הקונסנזוס. וכזמן, זהו הפוזה שבסופו של־דבר נשארת לו אם הוא בעל רגישות ואינטליגנציה כשל עמוס עוז. ואם עכשיו הוא בא וכותב על הימים ההם, מפני שהוא מרגיש, בצדק, שבלי זה אי־אפשר, מפני שהוא יודע שהעסק לא התחיל ב־21 ביוני. אז לא ייתכן לכתוב מטאפורות יפות ולא כדיוקות על ה"ידיים ידי בגין והקול קול גבעטרון", כאשר מה שמתבקש הוא מה שכל אחד יודע שמתבקש: תשובה, בלי מטאפורות, לשאלה בעניין הקול שלו. זה הקול שנאלם כאשר הכל (ולרבות הטלפון לחולדה) זעק מן האדמה, במשך יותר משבועיים של זוועה. ובמקום זה אנחנו מקבלים, ביוני '87, מאמר אימפרסיוניסטי של דוסטאליבס סימפאטי.

לא רק בבחינה פוליטית תפסה המלחמה את עוז כשאינו מצויד. מבחינה ספרותית מעיד הקובץ שלפנינו על כתבו שהוא איש בעל רגישות רבה ובעל מחשבה מבולבלת. עוז ארגן לעצמו מין סיסמה, "מדרגות של רוע" הוא קורא לה, והיא חוזרת כדבריו על ימין ועל שמאל ועל ארץ־ישראל ועל מפרי העולם שהוא מלמד גם אותם פרק בהרצאה בניו־יורק (שנדפסה ב"טיים מגאזין" ולאחר־מכן ב"ניו־רפאבליק"). הסיסמה הזאת משמשת לו כעין בול־עיקרון הבא לפקפק כל חוזר המורכן בטיעון: השבת שהדברים פשוטים והם שחור מול לבן? לא כך, ידידי, כי אם יש בעולם "מדרגות של רוע", ו"זה, במידה מסוימת, סיפורה של ארצי וסיפורם של שחור־וטוב, כאן ושם, ואולי בכל מקום".

ואם תשאל, מה אפשר ללמוד מעמוס עוז על אופיין של המדרגות הללו, לשווא תחפש נימוקים של ממש, וכמובן לא משהו הנראה כתיאוריה, אלא רק תחושה בוטחת ודי לא נעימה: במעלה, או במורד, המדרגות האלה, עמוס עוז הוא הסמן המוסרי.

למשל: "בא אלי תלמיד שלי לשעבר – קצין – ושאל מתי לפי דעתי עליו לסרב למלא פקודה. האם עליו להילחם בלבנון בניגוד למצפונו? אמרתי לו, אם תסרב למלא פקודה חוקית – כי אז הכל מותר לכולם כאן. את זה עושים רק כשמגיעים למסקנה שמדינה שלמה הפכה להיות מדינה פושעת. אם אקבל פקודה לנתק את אספקת החשמל לביירות, שאל. אמרתי: זאת פקודה חוקית. ואם אקבל פקודה לנתק את אספקת המים? או לירות באנשים בלתי חמושים? סרב, אמרתי. ותעמוד לדין. זו פקודה בלתי־חוקית בעליל לפי ההגדרות שנקבעו במשפט כפר־קאסם. זה הקו האדום".

מה שבטוח – לא מעט אומץ־שבגילוי־לב יש בקטע המביך הזה. אם תרצה, כל עומקה של תורת "מדרגות הרוע" ניתן כאן בהרהור אחד של גבהות. קשה בכלל להעיר משהו על ההבחנה הבלענית בין שני סוגי הניתוק המדורגים כאן אצל עוז משני צדי הקו האדום. אם כי פסיכולוג היה אולי עושה ממנה הגיגה. בתור אורח עירוני שומר־חוק ממוצע, איני יכול להתאפק ואני שואל: השכל – לא? מים – כן? ומה עם ארנונה? אבל מה שמקומם אינו התוכן, קריקטורת המדרגות. מה שמקומם הוא: "אמרתי לו" (1), "אמרתי" (2), "אמרתי" (3). זכור לטוב סארטר, אשר סיפורו על הבחור ("קצין"?) שבא לקבל עצה על הדילמה שלו – ללכת עם החוברים לפעולה, או להישאר ליד אמא הנזקקת – הוא מן האנקדוטות המרגשות ביותר מן הפולקלור הפילוסופי של המאה העשרים. ענה לו סארטר מה שענה, ועל־כל־פנים לא אמר (1) לו ואף לא אמר (2) לו ובוודאי שלא אמר לו (3) בביזיון־אוטומטי־לפי־ידיד מה לעשות. וכל זאת למרות שהיה לדברים המאלפים שכן אמר גיבוי תיאורטי מן המודרים שישנם.

עוז טועה להלוטין כשהוא מגן על הפקודה הבלתי־חוקית בעליל של משפט כפר־קאסם. אך אינו נבוך כלל ביחס לשאלה אם אכן מתנוסס דגל שחור או לא, במקרה קונקרטי: הוא מבולבל להלוטין בדיעותיו בדבר היחס שבין הבחינה החוקית והבחינה המוסרית (עמ' 3–32, 5–174), אך אינו נבוך כלל בהציבו קריטריון חסר־משמעות במה שנוגע להפעלת השיפוט המוסרי ביציאה למלחמה – "אם המדינה שלך הפכה להיות ארגון פשע, למשל" – מה זה? מילא. לדבר כך בסערת ראיון בקיץ '82; אבל הרי אפשר בקיץ '87, כשמגישים את הספר לדפוס, להרהר קצת, לערוך, להוסיף הערה. משהו.

הרעיון להוסיף הערה דווקא היה לו בראש. בעמוד 42 באמת מוסיף עוז הערת עורך – כמעט היחידה בכל הספר: "כעשרים וארבע שעות לאחר פרסום מאמר זה, הגיש השר יצחק ברמן את התפטרותו לראש הממשלה, מנחם בגין". שם מאמר זה הוא: "כבוד השר מר ברמן, איש הגון מאוד" ("דבר" 22.9.82). תנו מחרף עוז את ברמן בטעם שאין לו אח ורע בפובליציסטיקה במקומותינו. כ־מוקראט אמיתי, הוא מדבר לא ביותר נמיכות־קומה אל השר מבפי שהוא מדבר אל החייל. וההערה שהוסיף בשולי הרשימה קצת מרגיזה במסר הכפול המוצנע בה. שהנה הוא, עוז, רק כותב רשימה ב"דבר" ותראו מה קורה תוך 24 שעות. ואני מודיע בהכנעה שאני פשוט לא מאמין לעמוס עוז כי התכוון בהערה סתם להתנצל בפני ברמן על שעלב בו או לשבחו על ששב למשמעתו. אבל אלה דברים בטלים ואינם אלא אינדיקציה למדרגה שבה רואה עוז את עצמו ניצב במורדות המעלה של מדרגות הרוע.

והנה מה שעמוס עוז מוריד על ברמן חודשיים בלבד לאחר שנחלץ הוא עצמו מן ההתביישות ("קצת") שלו שבאה לו מן "התקווה הזאת" שלא יגייסו למלחמה ההוא באלם לנו דום:

"לא את בגין ירשיע ההיסטוריון כאשר הוא בגין. לא את שרון ירשיע כאשר שרון אינו אלא שרון. אבל אותך, אישי השר, עלולים הדורות הבאים להרשיע עד תמרה. אותך ואת חבריך המלחשים אל תוך שרוולם ואומרים 'אני את נפשי הצלתי'".

ועוד:

"הכול על צוואריך: אתה ושאר הנאבקים לשנות את בגין מבפנים".

ועוד:

"ליל מנוחה, אישי השר מר ברמן. ליל מנוחה לך ולחבריך המתונים והחרדים והמהוסים והמהוועים שעליהם הממשלה הזאת עומדת. מי ייתן והדורות הבאים אשר ישפטו אתכם בכל חומר הדין ימתיקו את דינכם במידת הרחמים".

ולא נדלקה אצל הכותב, גם בשעה שנהיה חמש שנים מאוחר יותר עורך של עצמו, לא נדלקה נורית כלשהי, ולא זע בו צל של הרהור בקוראו שוב את הדברים האלה. לא זע, שמא לא רק השר מר ברמן ראוי לתואר הנלעג "איש הגון מאוד".

עמוס עוז מתפנק. "הידיים ידי בגין והקול קול גבעטרון". לא נכון. הקול בכבישי מלחמת לבנון היה קול סלסולי שירת המעצנות המחצי כוחות ובנותיה וב־סובארו נסעו העצבנים עם טייפ ובתוכו קאסטה של ה־Dire Straits. הידיים היו ידי גבעטרון.

ד"ר יהודה מלצר, ממקימי "יש גבול"

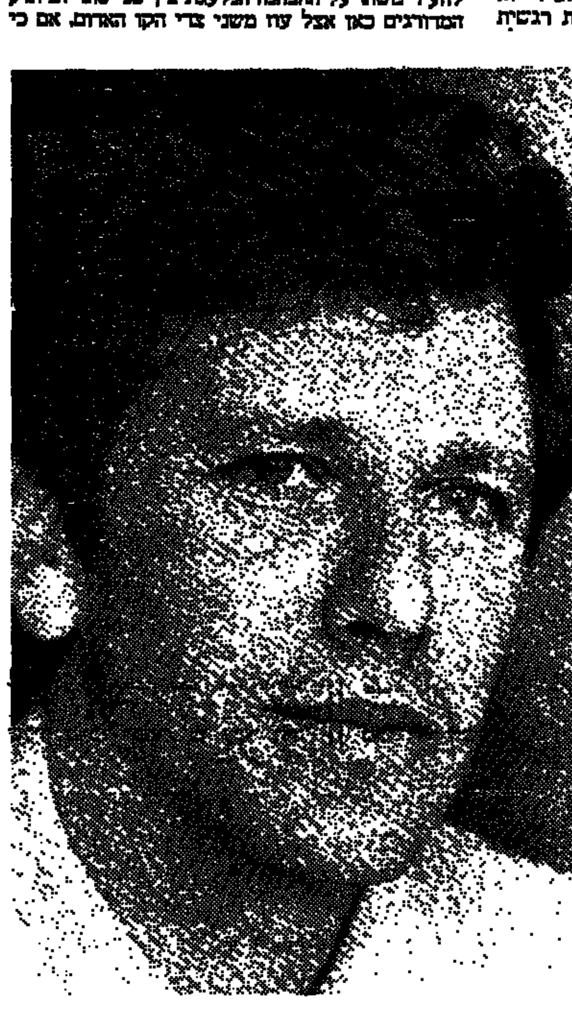

עמוס עוז: לא ייתכן לכתוב מטאפורות יפות כאשר מה שמתבקש הוא תשובה בלי מטאפורות לשאלה בעניין הקול שלו, זה הקול שנאלם כאשר הכל זעק מן האדמה במשך יותר משבועיים של זוועה ביוני '82

דרך אגב / בני ציפר

הפרס הוא העונש

פרס ביאליק, המבוסס זה שנים בתחום האפור של הספרות, ובעצם אינו מעניין איש – נדמה שגם לא את מקבליו – עלה ביום שלישי השבוע לכותרות העיתונים לאחר שנודע כי שניים מחברי ועדת שופטי־הפרס התפטרו ממנה. האחד, אברהם הגורני־גרין, מיחה בכך על הבחירה בסופר נתן שחם לחתן הפרס, שלא היתה לרוחו. השני, הפרופסור חיים שוהם, התפטר במחאה על הדברים שהשמיע ישראל אלדד, חתן פרס ביאליק לחכמת־ישראל, בתוכנית הטלוויזיה "מוקד", בדבר הצורך ב"טראנספר יזציה" של הפלסטינאים בעבר הירדן המזרחי.

קשה לומר שאלדד חרג הפעם בהתבטאותו הטלוויזיונית ממילון המונחים הארכי־קיצוניים השגורים בפיו. כמחאתו של שוהם צריכה היתה להישמע עוד קודם לאותו משדר טלוויזיה, ולא כנגד אלדד, אלא כנגד עצמו, שנתן יד לבחור לחתן פרס ביאליק באדם שהגותו היא אנטיתזה להומאניזם ולסובלנות שחוכמת ישראל מתגדרת בהם.

לא, שוהם לא הציל את הכבוד האבוד־מזמן של הפרס, ששמו של משוררנו הלאומי נישא עליו לשווא זה שנים. אלדד, עם התפטרות ובלעדיה, נרשם כבר לעולם ברשימה המפוארת של החתנים משנים עברו, בכפיפה אחת, למשל, עם סופר פסוודו־פורנוגראפי קשיש, ושורה ארוכה של משוררים נשכחים. האין זה עונש הולם דיו על התבטאות־הבל אחת בטלוויזיה?

ישראל אלדד: לרשימה המפוארת

מכתבים מאנגליה / יורם ברונובסקי

אוסקר ויילד: חיים לא־אפשריים

שנים אחדות לפני מותו עקר ריצ'ארד אלמן, כותב הביוגרפיות הגדול, לאוקספורד, כשהוא מוותר על משרה משתלמת יותר באוניברסיטה אמריקאית למען האפשרות לשהות בעיר שעיצבה את רוחו של אוסקר ויילד, ולכתוב באווירתה של העיר הזאת את הביוגרפיה השלמה ביותר – מה שקורין ה"דפיניטיבית" – של הסופר שחיבר את כל הניסטות. האמנם באוקספורד הזדמן לי לשמוע את הרצאתו של אלמן – אני זוכר שהפתיעתני משום־מה מבטאו האמריקאי – על הנושא "ויילד באוקספורד". כעת אני מוצא את המשפטים הזכורים לי מן ההרצאה ההיא שמלפני כשלוש שנים בפרק השני של הביוגרפיה עבת־הכרס "אוסקר ויילד", יצירתו האחרונה של אלמן שלחיבורה הקדיש כעשרים שנה.

אלמן מת במאי 1987, אך ממש לפני מותו הספיק עוד למסור את כתב־היד השלם של הביוגרפיה לידי המו"ל, המיש המילטון, ששילם בעדה את שכר הסופרים הגבוה ביותר ששולם אי־פעם בעד ביוגרפיה כלשהי – כרבע מיליון לי"ש (זה מקרוב הושג שיא חדש כאשר הוסכם על סכום של כשלושה רבעי מליון לי"ש בעד ביוגרפיה של ג'ורג' ברנארד שו שעתיד לכתוב מייקל הולרויד; הסכומים הגדולים הללו מוכרים בעיתונות כסמלים של פריחת הביוגרפיה בשוק הספרים העכשווי).

במשך השנים היתה ציפייה רבה לביוגרפיה של ויילד מפרי עטו של אלמן, שיש הרואים בו את גדול כותבי הביוגרפיות במאה הזאת, ומי שנודע בייחוד בביוגרפיה על ג'יימס ג'ויס. אלמן התרכז בעבודתו המחקרית – ככל שאפשר לדבר על התרכזות כשמדובר בדמויות שכתבו ספרות ענפה וספרות ענפה עוד יותר נכתבה סביבן – במחקר חייהם ופועלם של סופרים אנגלו־איריים: על ג'ויס ועל ייטס כתב ספרים אחדים, על סמיואל בקט מסות ומאמרים רבים, ובאוסקר ויילד ראה את המקור הגדול של הספרות האנגלו־אירית המודרנית הזאת. ואם ברגע הראשון אין רואים את הזיקות שבין דמויות כמו ג'ויס או ייטס או בקט לבין אוסקר ויילד – הרי שאלמן כתב הרבה על הזיקות הללו, ואף הקדיש ספר מיוחד לתיאורה של הזיקה הכוללת הזאת (ספרו הלפני־אחרון, "ארבעה דבלינאים").

גם ב"אוסקר ויילד" רבות ההצבעות לזיקות הביוגרפיות והספרותיות שבין ויילד לשלושת הסופרים האנגלו־איריים הגדולים המאוחרים ממנו. כבר בעמוד הראשון של הפרק הראשון מזכיר אלמן שוויילד ובקט הלכו לאותו בית־ספר תיכון בעיירה האירית איניסקילן: "אין בית ספר בעולם המגדל אוסקר־ויילדים. אך בית הספר 'פורטורה', שעודנו קיים ופורח, ראוי לציון כבית ספר שהוציא מתוכו לא רק את ויילד אלא גם את סמיואל בקט". לאורך הספר מרבה אלמן להזכיר את כתביהם של ייטס וג'ויס המתייחסים לוויילד או אף הנוטלים מוויילד (כולל משפטים אחדים ב"יוליסס" שמקורותיהם בוכרי־ויילד שזכר ג'ויס).

על אף גודלה ועוביה הרב, על אף עיסוקים רוחפים יותר, לא יכולתי לוותר על קריאתה של הביוגרפיה הזאת שהופיעה לאחר מות מחברה, וזכתה לקבלת־פנים מעורבת, ואף לתגובות של אכזבה ניכרת. כך לא יכולתי לוותר אי־אז על שמיעת ההרצאה הנ"ל, שכאשר יצאתי ממנה לא יכולתי להמנע מתמיהה מסוימת: האומנם מוצא אלמן השראה לכתיבה על נעורי ויילד בעיירה האנגלית הרגילה, העלובה והמלכלכת, שהיא אוקספורד של היום? אני עצמי עסקתי אז בתירגום הדיאלוג של ויילד "המבקר כאמן" (בהוצאה "ספריית פועלים", לסדרת "טעמים") וקירבתה של אוקספורד לא היוותה כל מקור־השראה לתרגום: הייתי צריך להתפנק בהברקותיו של ויילד כמות שהן. אגב, הפליאה אותי מידת האקטואליות שלהם, מידת ההתאמה שביניהן לבין התיאוריות הביקורתיות העדכניות ביותר (אורי־כך למותר לדעת שאחד מראשי המדברים של אסכולת ה"דיקונסטרוקציוניזם" האמריקאית – הרולד בלום, מאנשי האוניברסיטה ייל – רואה ב"המבקר כאמן" את אחד הטקסטים המייסדים או המבשרים של אסכולתו, ואוסקר ויילד עצמו את מבשרו של ז'אק דרידה.

הגילוי הזה שגיליתי לעצמי – ההתלהבות החדשה לוויילד – הציף אותי גם במבוכה, שכן דימיתי שהתגברתי זה כבר על אהבת־הנעורים הזאת שלי למכתמים ולפאראדוקסים קלי־הדעת של הדבלינאי השנון. הרי זו היתה התלהבותי הספרותית הראשונה, הילדותית מכולן. עוד קודם שמלאו לי עשר, עוד בפולניה, קראתי את הספר "מלך החיים" מאת הסופר הפולני יאן פאראנדובסקי, ספר על חייו של ויילד שהיה לחוויית־הקריאה הגדולה ביותר של ילדותי. ויילד לא הניח לי מאז במשך שנים, קראתי בכל כתביו שיכולתי להשיג, קראתי גם בכל ספר על אודותיו שנקרה לידי. יותר על כן: לאחר שהעניין הזה, האופייני אולי לילדות מזרח־אירופית (נדמה שבמזרח־אירופה התמיד התקיים יותר מבכל מקום אחר פולחן־ויילד גלוהב ביותר, ואוסקר־ויסטי עד גיחוך), פקע כמו מעצמו – ולא עוד העזתי להשמיע באוזני חברים את הלצותיו של ויילד ולדמות את עצמי בהיותי מהלך בכיכר פיקדילי כשפרח־ורד או שושנה בידי – הוספתי לקרוא ביוגרפיות חדשות של ויילד.

מין כוח־אינרציה גרם לכך. כוח המביא אותי לפעמים להתעניין בדברים רבים שבהם איני מתעניין כלל (אני כותב, מודע לאבק האפוריסטיקה הוויקטוריאנית שכסוי במשפט האחרון הזה, אבק שהתיישב, אליבא, לתמיד על מגנוני באשר הוא), וכך קראתי את הביוגרפיה מאת פיליפ ז'וליאן, עוד קודם לכן את ספרו היפה של הסקת פירסון (שתורגם לעברית לפני שנים), את ספריו של מונטגומרי הייד, וכו' וכו'... הייתי שבע כבר לחלוטין, דמותו של אוסקר כבר הבעילה אותי קצת, הסכמתי במעט עם מבקריו הוויקטוריאניים האצורים (עם מסתה השנונה של מרי מקקארתי "אי החשיבות שבהיות אוסקר"). ויילד היה בעיני לדמות נלעגת, כמעט מבעיתה, תמצית הטעם הרע. לזכותי ייאמר שמעולם לא נסיתי חיבה ל"תמונתו של דוריאן גריי".

והנה אחרי כל זה, אחרי שאני מכיר בעל־פה כל מכתם שלו, לאחר שהפאראדוקסים הנאכביים הללו יצאו לי כבר מן האף, לאחר שחיי אוסקר עצמם מוכרים לי לזרא – לא יכולתי לוותר על קריאת הביוגרפיה הסופית הזאת מאת ריצ'ארד אלמן. באמת, רק כשהו דפיניטיווי בתכלית יכול לשחרר אותי, חשבתי, מאחיזתו של הענק המכוער הזה, חובב הילדים ושודד נפשותיהם... וכך, מתוך מין עליצות יגעה, קראתי את שש מאות העמודים הללו: עוד הפעם (האחרונה) על אוסקר ויילד.

השאלה הראשונה היא: האם יש בביוגרפיה הזאת חידוש? האם יכול היה ריצ'ארד אלמן להוסיף משהו לתולדותיה של דמות שנכתב עליה הר אדיר של ספרים וזיכרונות, שבאמת כל רגע בחייה תועד ואוסף איגרותיה זכה למהדורה המוקדית ביותר שזכתה לה תכתובת של סופר כלשהו מעולם (אלמן מטעים את היותה של מהדורת "איגרות אוסקר ויילד" בעריכת רופרט הארט־דייוויס פלא אמיתי של אמנות־ההדרה באשר היא)?

רבות מן התגובות הנבונות מן הביוגרפיה של אלמן מתמקדות בכך שאין כאן שום דבר חדש. אבל לכאורה זה נכון. הסכימה של החיים הללו ידועה היטב והביוגרפיה החדשה חוזרת עליה בהכרח ואלמן אף חוזר על ייחוס דגם הטרגדיה הקלאסית לחיים אלו שבעליהם אמר עליהם (האם אנו לחזור על זה? ציטוטי ויילד מותרים – או צריכים להיות מותרים – רק תמורת קנס) שגאונותו הוקדשה להם, בעוד כשרונו בלבד הוקדש ליצירותיו הספרותיות. גם בפרשנות הסופית של משמעות דמותו של ויילד אין אלמן מחדש: הדמות שהקדימה את זמננו, "השייכת לעולמנו יותר מאשר לעולמה של המלכה ויקטוריה" (אותיות־דבר). דמותו של משנה־הערכים הגדול, השווה בכך לניטשה (הקבלה שערך תומס מאן במסה על "הפילוסופיה של ניטשה לאור ההיסטוריה החדשה"), מוכרת מאותם ספרים מעטים שעסקו בוויילד ובתאוריות שלו "ברצינות" (הרצינות הראויה? שאלה גדולה).

בכל זאת, "אוסקר ויילד" של אלמן הוא ספר נהדר. שגם חובבי ויילד הוותיקים, ואף הזכבים ועוכבים (ראה לעיל), יתענגו עליו ולא יוכלו, אולי בייחוד הם, לפסוח אפילו על חצי משפט בכרך הענק הזה. הזאת בלא קשר לפולמוס של מידת החידושים שבה בביוגרפיה הזאת, שהרי כבר אלה שטענו כי אין כל חידוש קטן כבר אלה מצביעים על חידושים רבים, שהצליח אלמן להעלות במחקריו ובחיפושיו שכמו תמיד הם מפליאים בדיקנותם. אכנס אציין כאן משהו שהיה חידוש לדידי: פרשת הידידות שקשר אוסקר ויילד בתקופתו האחרונה בפאריס, בהיותו גולה נידח, עם הקצין אסתרהאזי, הוא האיש שביצע באמת את מעשה הבגידה שבגללו נשלח דרייפוס לאי־השדים: מתוך הידידות הזאת שוויילד שמח עליה – אסתרהאזי עצמו נטה לראות בוויילד חבר לגורל ("שנינו המעונים והקדושים הגדולים ביותר של האנושות" אמר ויילד), שכן הוא ראה את עצמו כקורבן לא פחות מדרייפוס של פרשת־דרייפוס – צומחת אנאלוגיה מעניינת בין משפט ויילד למשפט דרייפוס, ששניהם התנהלו בערך באותו הזמן. ויילד, אגב, היה לצדו של הבוגד האמיתי ולא לצדו של דרייפוס, הבוגד המדומה. כמה פאראדוקסים נאים שזר סביב פרשה זו: "אסתרהאזי הוא מעניין הרבה יותר מאשר דרייפוס, החף מפשע. זו תמיד טעות להיות חף מפשע. להיות פושע הרי זה דבר המחייב דמיון והעזה" (באיגרת שמצטט אלמן).

אלמאן אינו מחדש, אך כל פרשה מוכרת – אפשר לומר: כל יום מוכר מחיי של ויילד – הוא מספר מחדש ומתוך פיתוח כה נרחב, ומתוך תיעוד כה עצום ודייקני. שהחיים הללו, "החיים הלא־אפשריים" או "החיים־נמר" (מתוך האיגרת "ממעמקים"), זוכים במלאכסיות עצמה. ויילד זה בביוגרפיה הזאת, והסיפור המוכר לעייפה מרגש מחדש, באמת בדומה לטרגדיות היווניות שאת עלילתן היה כל צופה אתונאי מכיר עוד קודם לבואו לתיאטרון, והן מפתיעות ואף מהממות אותו אף־על־פי־כן. אלמן הצליח להקנות לדמות הזאת, שמשהו קצת גרוטסקי דבק בה (אולי כשל אלה שבהו תמיד אחריה), את המימד הטראגי שהיא עצמה איוותה לה. יותר אפילו מאשר ל"ג'יימס ג'ויס" יש לביוגרפיה הזאת של אלמאן אופי של רומאן, ככל שהיא "מדעית" ומתועדת בכל משפט שלה, לא פחות מאשר הביוגרפיה על ג'ויס.

עוד דבר: לדמותו של ויילד יש משמעות שעל רקע העליות והירידות ברצפציה הציבורית של ההומוסקסואליות, שמו קשור בנטיותיו המיניות באורח שונה מאשר כל סופר או אמן הומוסקסואל אחר של העבר. שעה שאנו חושבים על מיכלאנג'לו או על פרוסט, או אפילו על קאפיס, לאו דווקא ההומוסקסואליות שלהם עולה מיד בדעתנו, אך שמו של ויילד מעורר מיד אסוציאציה ל"אהבה שאינה מעזה לומר את שמה" (כבינויה בשיר של פרסי ביש שלי, כמובן). עובדה היא שעורכי העיתונים ופינות־הספרות בטלוויזיה וברדיו באנגליה מסרו את "אוסקר ויילד" של אלמן לסיקור לסופרים או אנשים הידועים כהומואים מוצהרים ולוחמים (גור וידאל ב"ט.ל.ס.", השחקן קנת וויליאמס התגלמות האנטוטיפה ההומוסקסואלית, בפינת הספרות של ערוץ שניים של הבי.בי.סי. וכו').

אלמן רואה בנהגיו המיניים של ויילד את אחד האספקטים של מרידתו בתקופתו, של היותו מאונדבר־ראשונה מורד ומשנה־ערכים. ייתכן שדמות זו של הבינויות הוויילדית תהיה השובה בימים אלה הימים שבאו, כשקונבנציונליות חוזרת, ניאו־ויקטוריאנית, תשלוט בתחום זה של יחס החברה (האנגלית ולא רק האנגלית) להומוסקסואליות.

אוסקר ויילד: "אסתרהאזי הוא מעניין הרבה יותר מאשר דרייפוס, החף מפשע. זו תמיד טעות להיות חף מפשע. להיות פושע הרי זה דבר המחייב דמיון והעזה"

שירת ההרסנות והיצירה

אבידניום, מאת דוד אבידן, כתר, 1987, 296 עמודים

מאת מרדכי גלדמן

הקורא בסמיכות וברציפות את "משהו בשביל מישהו", שיצא זה עתה במהדורה חדשה, ואת "אבידניום", נעצר אולי, כמותי, על־ידי תמרור שעליו מרפס סימן שאלה גדול. "משהו בשביל מישהו" הוא בעיני אחד מספרי השירה הטובים בעברית. זהו ספר במסורת האלתרמנית המדגישה את כוחה הארמוסי המאגי של הלשון, אלא שב"משהו בשביל מישהו" אבידן משתמש בלשון יותר משהיא משתמשת בו ושיריו מטילים את הקורא אל מעמקיו של המצב האנושי, ואילו אלתרמן הוכרע על־ידי גבולות הסדר הלשוני שלו ועל־ידי עמידת הטרובאדור המחזר אחר לב ההמונים ושיריו הם לעתים קרובות־מדי פומפוזיים.

אך אם ב"משהו בשביל מישהו" אבידן עולה על אלתרמן, הרי ב"אבידניום" נתקל הקורא בריבוי מאיים ומשמים של שירים גרועים, הכתובים חלקם בנסחנות, בשי־הבנות ומתוך שיפוט אסתטי מפושט. ב"אבידניום" נראה כאילו השתלטה הלשון על אבידן, כאילו הותרו כל רצועותיה, והיא משתוללת כשוטה זדיה ומתעללת בבעליה ובקורא כאחד. כמה מהטקסטים ב"אבידניום" נראים כטקסטים שנועדו להצגות "הגשש החיוור" ואחרים מהם, כמו־מוגי, היו נפסלים אף על־ידי צמרת המבקרים, שבתחומם שומרים על רמה טובה.

כיצד קרה שאותו משורר שפעל ב"משהו בשביל מישהו" מתוך רגישות פיוטית ומתוך חסד של השראה כתב גם רבים משירי "אבידניום", הנראים לעתים ככתובים מתוך היעדר קריטריונים מעשיים של שיפוט אסתטי, העשויים בגסות, בכפייתיות ובתוקפנות אקסהיביציוניסטית? שאלה זאת מציבה את סימן השאלה על התמרור שנזכר למעלה.

ובכן ראשית התשובה לשאלתי היא, שרבים מהשירים ב"אבידניום", כולל הגרועים שבהם, מכילים לרוב איזשהו אידיאה של שיר (או שיר קונצפטואלי) שהשיר הממשי הוא הנוסח המגושם שלה או סיומה שלה. באופן כללי יותר אפשר לומר, ש"אבידניום" רצוף תמרונים להביא תמורה בפואטיקה השירים מורים על אפשרויות פואטיות חדשות שחלקן מעניין. נראה כי רבים מהשירים נמצאים במאבק נגד סדר־סדר הבאים לשתק את מיתרי־קולו של השר.

במאבקם נגד הפואטיקה, נגד כל פואטיקה, בכוונתם האימפריאליסטית לחרוג את גבולות־הפרודוקציה לעבר כל העולמות הקרובים והרחוקים, פונים שירי אבידן גם נגד הפואט עצמו והם הופכים לעתים למעין של מוות התאבדות: "התאבדות־מתמדת־צורך־התחדשות־מתמדת – לעומת ההתאבדות־הסופית שאינה אלא הלגואוד־מסויית בכלי־ההתאבדות־המתמדת" ("אבידניום", ע' 54). כאן אולי המקום לציין שרוב השירים ב"אבידניום", כולל הגרועים ביותר, מצביעים על שלמותם האבודה או הלא־מושגת באמצעות כתובותיהם המצוינות, ואבידניום עצמו היא המצאה כתורתית חוקה. אבידניום־אבידן־אינום (לעצמה לאחרים) אבידניום – אבידן־יום (דוד אבידן פילוסופי ב"יום"), אבידניום – יסוד כימי נדיר או נפוץ, מחות בסיסית. כלומר האני האמיתי, המהאשיות הכר־כבית שאליה חותרת תנועת החיפרבציאציה והצנצרוסית. ולבסוף – אבידניום כמו אוקרניום: כעת כשרמבצאני עצמי, אומר ניטשה, במקום שאיני זוכר, אני אבוד להלוטין. "שירה היא ממצע, שיכול והשאר למעבר את עצמו לדעת" (שם ע' 59).

במאבקם נגד "סדר" ותבניות בבמיהום לסדר פתות, לקבוצות המתרחבים עד אינסוף של הקוסמוס, מושקעים לכאוס – פועלים שירי אבידן סימולטאניות ודיאלקטית כשירת הרסנות והיצירה. לעתים נראה כי הגיבור הראשי של אבידן הוא האל היוצר "יהי אור / יהי אור / יהי מאה אמא אור" וכו' (שם ע' 288), ושירתו עוברת את היוצר (המקבל לעתים פנים שטניות כאשר הוא אנוכיות מגושמת ונרקיסיסטית ושמו משתנה אז לפונביקסה) כעיקרון, שהוא עליון על כל פואטיקה: היצירה חשובה בעיניו מהשירה. השירה אינה אלא רוח יוצר־סמנטי המגלה את העולם ואת עצמו בגיחותיו הספיראליות. המלים מגלות את טבען בצירופיהן ומהצירופים מתגלה טבע העולם.

מאידך ייתכן, כי רבים משירי "אבידניום" יותר משהם חושפים משהו הם מכסים על הרבה, והלשון המשחקית ופעולת היצירה נעשו אמצעי הצלה זולים ומנים מפני מתקף רחמי המצאים לבלוע את המשורר ולאיינו "על סכנת היותו"

הסוף בעמוד 7ב

דוד אבידן: על הספר שורה רוח בדחנית, וולגארית ותוקפנית, מעין שירת שטות שהיתה בוקעת מפיו של לץ שקספירי... לץ, שהרסנותו המשחקית כנגד ההיירארכיות־הסדר יוצרת ידיעה חדשה

מרדכי גלדמן, משורר, מבקר, פסיכולוג

ביכורי הכאב הגדול

אלגיות על העקבות בחול. מאת נלי זק"ש. מתרגמת: ידידיה פלס
סימן קריאה / הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1987

מאת אסתר קמרון

על המחזור שלפנינו, שהיווה את תנופתה השירית הראשונה על השואה, כתבה נלי זק"ש במכתב מ־9.12.44: "האלגיות האלו... בסוד גדול באו. יש לי כאן אם חולה, חולה היא מחמת הבהלה הגבעתה מכל שחווינו קודם. האהובים עלי ביותר נספו בפולין, נקרעו מעמשתי שלי, ואז היו לילות אחדים שהחשתי את מיתתם. יתר על כן, נקרעתי מחמת הכאב. אלו הן האלגיות. הלא תבין: 'יוקם מזבח מרסמה ולו יהא מאבנים הינו מלים, ולא ינוף עליהן ברזל'. דבר לא עשיתי באלגיות. העליתי אותן על הכתב כפי שהגישן לי הלילה. זה הכל".

דווקא את האלגיות האלה גנזה נלי זק"ש ועורכיה בזיה, בטענה שאינן ראויות לפרסום מבחינת איכותן הפיוטית, והן טרם ראו אור בלשונן המקורית. עתה, תרגם אותן ידידיה פלס בצורה נאה ביותר והוסיף אחרית דבר, אחרי שהתרשם מ"עוצמתן הראשונית".

האלגיות שייכות לאותם דברים שאי אפשר לסווג אותם לפי קריטריונים של "ספרות" או "עדות". נלי זק"ש, שנמלטה ב־1940 לשוודיה, חוותה את כל זאת כאדם וכמשוררת. קודם, בעולם שנהרס, כתבה שירים בהשפעת הרומנטיקה הגרמנית והמיסטיקה הנוצרית. בשנות השלושים חזרה להגך והתוודעה אל הסיפורים החסידיים של בובר. ב"אלגיות" היא מנסה להתמודד עם מציאות השואה בכלים שבידיה, ואילו המציאות החדשה מאלצת אותה להמציא אמצעים חדשים.

אחרי כתיבת ה"אלגיות" שיכללה אמצעיים חדשים אלה. היא נלחמה על הזמן לכתוב את שיריה ועל פרסומם, בכוח רצון שנבע ללא ספק מתחושת שליחות. במכתב מ־1.10.46 כותבה נלי זק"ש: "איזה קול חייב להישמע, משהו חייב ללקט את עקבות הדם של עם ישראל מן החול ולהראות אותן לאנושות. ולא רק בצורה פרוטוקולית". במכתב מ־20.7.46 כבר התייחסה ל"ספרות־פרוטוקול" החונקת את צעקת הקורבנות בעשן המדורה. כמו פאול צלאן, שאליו התקשרה מאוחר־יותר בידידות שחיזקה את שניהם והפרתה את יצירתם, פחות משאפשה להאר את מראות הזוועה ביקשה לחשוף את המוות הפנימית של הסבל בתקוה לגלות בה יסוד אלוהי. שניהם

הסוף בעמוד 7ב

נלי זק"ש: הרגעים הגדולים ביותר בשירתה הם אותם רגעים שבהם היא שוכחת את חיפושיה התיאולוגיים, ומקוננת קינה. לא כדי לשכנע את עצמה, אלא כדי לשכך את כאביה

אסתר קמרון, משוררת וחוקרת ספרות גרמנית

עשרה רבי־מכר

מה קוראים בתל־אביב

1. עת הזמיר, חיים באר, עם עובד
2. כל הזמן אישתו, לאה רבין, עידנים / ידיעות אחרונות
3. שורשי אויר, רות אלמוג, הספריה
4. חיל הפרשים, איסאק באבל. מרוסית: ניל? בירסקי, הספריה
5. על עולם ומלואו עם ישעיהו ליבוביץ', מיכאל ששר, כתר
6. כן אדוני ראש הממשלה, ג'והנתן לין ואנטוני ג'יי, עידנים / ידיעות אחרונות
7. פגישות עם אנשים מיוחדים, גורדייף, שוקן
8. רביעיית רוזנדורף, נתן שחם, עם עובד
9. מילכמן, אהרן מגד, עם עובד
10. ספר יוסף, יואל הופמן, כתר

בעיר הגדולה תל אביב אין הרבה הפתעות. רשימת רבי־המכר כמעט צפויה. מה בכל זאת מיוחד ומיוחד בעיר הזאת? למשל, שחנות הספרים ירמיהו כ"ו פתוחה עד חצות. גם במוצ"ש. המכירה היא בעיקר בלילות ולאו דווקא לבריונים ושיכורים, אלא לקהל הנוהג גם למשש ולקנות ספרים. אלה בעיקר קוראים העוסקים בבקרים. בחנות הספרים של תיאטרון הבימה נמכרים הרבה ספרי ילדים – מצפתם של הורים הבאים להצגות מעיק והרי פיצוי נאה לילדים. בבוקר נמכרים כאן הרבה ספרי ניהול ואגרות על מצליחנים. אולי בעקבות ישיבות עסקים והתוועדות בבית־הקפה שבמקום. הכל הרי מתחיל בבית קפה. בנווה אביבים מבקרות בעיקר נשים בחנות הספרים. אין לכך הסבר ספציפי, לא כולן דוחפות עגלות תינוקות. המצב קצת עגום בשכונת התקווה: למעט עניין בספרי פסיכולוגיה כגון תורות מקומיות, נבכרות מעט מאוד ספרות יפה. על עיון קשה לדבר. את הטון נותנים הילדים וסדרות הטלוויזיה. המצב דומה גם בלב העיר.

חנויות הספרים שהשתתפו בסקר: כתר, תיאטרון הבימה. בריאן, דיזנגוף 214. קדיה, המלך ג'ורג' 35. פרויד, דיזנגוף 50. ספרי, שכ' התקוה, דרך ההגנה 67. לירית, נווה אביבים. אפנהיימר 13, לב דיזנגוף סנטר. הנות 26, ירמיהו כ"ו. סטימצקי, אלנבי 107. ספרי, אחימאיר 27, רמת אביב.

צבי בקל

ההמלצה שלנו

1. דבורה באורון, חייה ויצירתה. נורית גוברין: דבורה באורון – סיפורים מוקדמים. מוסד ביאליק, מלמד
2. המלך ריצ'ארד השני, וויליאם שקספיר. נוסח עברי: שמעון זנדבנק. עם עובד, כותרת
3. אף כלה אכה, ד"ר דוד רוזן. ביתן, אמיץ
4. גנרל צבא המתים, איסמעיל קאדרה. מצרפתית: דניאלה יבזורי. ספריית פועלים, מרקאטור
ב. צ.

עורך: בני ציפר

פיתוי ללא תשוקה

דיתי אלמוג במוזיאון ישראל

הציור של דיתי אלמוג הוא בעיני, במקרה מבחן לבעיה המשותפת לרובי הציירים הצעירים היום ועל כן אתייחס אליו בעיקר כמייצג של אקלים תרבותי מסוים ולא רק כשל־עצמו. בכל זאת יש להדגיש כי אלמלא היתה אלמוג כה מוכשרת ואלמלא היו ציוריה כה טובים בסוגם לא היה טעם לדון בה כמייצגת תופעה.

בתערוכה שתי סדרות, האחת נופים והשנייה ציורי אונייה בלילה. בכל הציורים אפשר לזהות את הנושא העיקרי על פי קווי המתאר ובכמה איפיונים בסיסיים — צבעי אדמה או שמים, השתקפות אורות במים. הנושא העיקרי הוא בעצם מעין בבה, או תירוץ, המאפשר לאלמוג לבודד קונוטציות ציוריות ולהציגן כשחקנים, כניצבים התור־מים כל אחד בדרכו למכלול.

ההתרחשות החשובה היא בפרטים הבודדים — הקו הכתם, חשיפת שכבות שונות בתהליך הציור, ניסור לוח הדיקט או הצבעת תוספות תב־ליטיות. אמצעים אלו חושפים את חומר הגלם ואת מרכיבי שפת הציור ומונעים בכך אפשרות של בניית אשליה. במלים אחרות, לא מדובר בציור של נוף או של אונייה בלילה אלא של אוצר המלים המתאר נוף או אונייה.

הצפייה בציור משולה לקריאה במילון יותר מאשר לצפייה ב־מציאות כלשהי ולכן יש לדון בציור ללא קשר לאובייקט המציאותי או לעמדה הרגשית כלפיו (שכן גם העמדה הרגשית מתפרקת כאן לקונוטציות של ״ייצוג״). הערך העיקרי הוא תיחכום האמירה, ואכן בציוריה של אלמוג יש עושר של הנבאות ווריאציות על מוטיבים מוכרים, מיתוך נכון של חושניות מרוחקת וטעם טוב, של דיוק צבע־וני ומיומנות טכנית.

בנקודה זו הולאה אתייחס ל־אלמוג כמייצגת מגמה בציור הצעיר, מגמה שאמנים כישה צידינסקי, עידו בראל, יצחק גולומבק ומיכל היימן הם כוכביה הבולטים. עבודתם של צעירים אלה מתוחכמת ומ־גובשת מעבודתם של צעירים לפני עשר או עשרים שנה, אך תיחכום מסתיר מאחוריו לא אחת פחד מער־טוק ערכי ומחייב.

אפשר לאפיין מגמה צעירה זו על ידי השוואה למגמות סמוכות.

אסוואלדו רומברג, בתערוכתו הנוכחית בגלריה ארטיפקט, מציג עמדה קיצונית של ויתור על התייח־סות כלשהי למציאות שמחוץ לתול־דות האמנות ולשפת הציור. הרדיק־ליזם של רומברג טוען שאין טעם ושאי אפשר לדבר על מציאות אמ־תית, על עצמי אמיתי, על רגשות, ערכים ואמונות. למעשה אפשר לדבר על כל אלה בתנאי שמדובר יוכזר שאלו מלים בלבד, מבנים תחביריים הסגורים בתוך עצמם, וב־תור שכאלה יש להם חן של Small talk שיכול להיות מבריק אך לעולם הוא נשאר דקורטיווי.

אלמוג פחות רדיקלית מרומברג. היא שומרת על קשר לנושא, לאווירה ולרגישויות המקובלות בציור הישראלי. רוב הצעירים שומרים למעשה על הערכים של [illegible] פיצ'הוה, שגם בציוריו קיים שי־מוש אקלקטי בקונוטציות של ייצוג, חורגים מקונסנזוס הטעם הישראלי בכך שהם מעיזים לפתוח מילון לועזי ולאמץ מתוכו אפילו מושגים של רומנטיקה, סוריאליזם וקיטש, בארץ שעדיין מתגאה בער־כים של צניעות.

בניגוד לאמנים כרומברג שפירוק השפה הוביל אותם למסקנה שאין מה לומר, נמצאים אמנים כמיכל נאמן, גבי קלזמר, נחום טבת ורבים אחרים מבני דורם. הערים לא פחות מהצעירים לשרירות ולבאנאליות שבאמצעי הייצוג ולקושי שבאמירת דבר אמת, אך קושי זה הוביל אותם למסקנה הפוכה, כמעט לעמדה של הוחת הראש בקיר. נאמן או טבת מתייחסים להרמטיות של השפה כמכשול שיש להכותו כדי להילחם בו מלחמה דון־קישוטית־כמעט כדי לנסות ולומר בסופו של דבר משהו על החיים שמחוץ לתולדות ולשפת האמנות.

מזה עשרות שנים אנו יודעים שכל אמנות היא בראש וראשונה אמנות על אמנות אך נאמן או טבת אמביוולנטים כלפי עובדה זו והם אינם מוותרים על האתגר של נגיעה בחיים. העמדה של אלמוג, בראל ועמיתיהם ממוקמת בין זו של רו־מברג לזו של נאמן ויש בה משום פשרה בין שני קטבים רדיקליים אלה. בנקודה זו כדאי להזכיר את אברהים נובאני, היחיד מבני הדור הצעיר שהצליח להפוך את העיסוק המוצהר באמנות על אמנות למטאפורה חוץ — אמנותית, ל־אמירה פוליטית ותרבותית.

השוואה אחרונה נועדה להבחין בין הטענה שמדובר בציור או בס־גנון־חשיבה אנליטיים, לבין הטענה, הנכונה לדעתי, שמדובר בציור סינתטי. דוגג'ת ברסט למשל יוצרת ציור אנליטי־באמת כשהיא מבודדת את מרכיבי העבודה עד לנקודה שבה הם מקבלים יישות עצמאית. הצילום והציור של ברסט שוכן בגבול שבו הדימוי מתפרק ל־מרכיביו. אלמוג לעומתה מקבצת את המרכיבים המוכרים מתוך המי־לון ובונה מהם את הדימוי. כשהיא מכסה שטח, מציירת מעליו וחושפת את האזור המכוסה כך שמתגלה הש־כבה הקודמת, היא אינה חושפת את תהליך הציור. התהליך תוכנן מראש כקונוטציה ציורית, כלומר כתוצר מוגמר האמור ליצור אפקט של תוצר בתהליך ההתהוות. אי אפשר לדבר כאן על זיוף, שכן זיוף מניח את קיומה של האמת, ועל כן אני מדבר על סינתזה ודקורטיביות.

הציור הסינתטי מתבסס על תקדימיו האנגליים (המודרניזם כולו ובעיקר האמנות המושגית). הוא אינו חושף בעיות חדשות ועל כן גם אינו יכול להציע פתרונות. אלא רק להציע את עצמו כעמדה מפתה והיגיינית המנותקת לא רק מהחיים אלא גם מהבעיות הבוערות של שפת האמנות. כאן מתגלה הפרדוקס של המגמה הצעירה: למרות העיסוק המוצהר בשפת הציור היא קונפורמית למעשה לגב־ית ולפתרונות הקיימים.

שנות השמונים, שהעשירו את האמנות בכל העולם בחופש טכני, מגנוני ואיקונוגרפי, עוברות עלינו כאן בארץ בליטופים ופינוקים. אני חושש שייחודו של הציור הישראלי, על מורכבותו הגזעית והתרבותית, הולך ונשחק על ידי דור צעיר, וכ־אמור מוכשר, הבוחר בדרך בטוחה ושמרנית. לעתים נראה כי הרצף הבין־דורי באמנות הישראלית (ויסלחו לי כעת אלה הוותיקים מרצף זה) עונה על צורך חברתי־כלכלי להמשיך ולהשתכשך יחד באותה שלולית ולתת ולקבל מחמאות. מסיבה זו אולי אין הציור הצעיר מסתכן כמעט בחריגה מהקוד ה־פורמליסטי המקובל, אינו עוסק כמעט בבעיות תוכניות, בפוליטיקה, בזהות, ברגשות, בחיים. זהו ציור שכוחו בפיתוי וחולשתו בהיעדר תשוקה אמיתית.

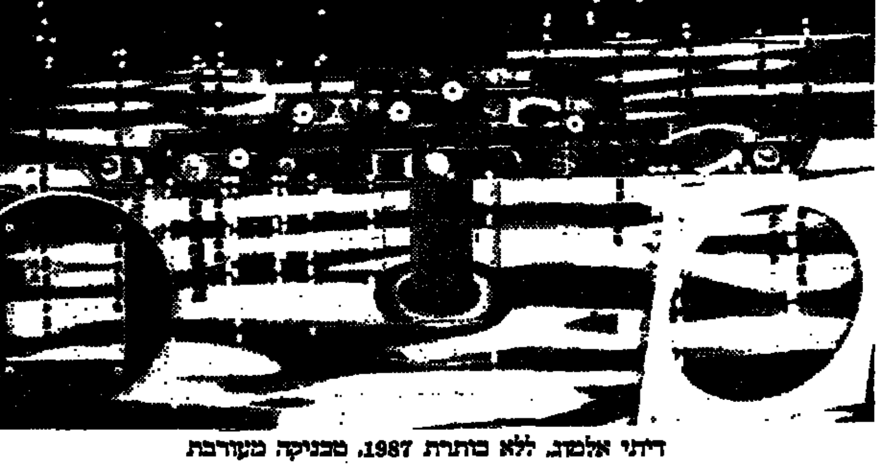

דיתי אלמוג, ללא כותרת, 1987, טכניקה מעורבת

תגובות

טשרניחובסקי, תורו, מרי אזרחי

חנן חבר פתח את מאמרו ״טשר־ניחובסקי, איינשטיין ותרבות ה־כיבוש״ (״תרבות וספרות״, 15.1), בהשוואה בין ״הוי, ארצי מולדתי״ של שאול טשרניחובסקי מ־1933 ו״יושב מול הצייר״ של אריק איינשטיין. לדעתו, דברי טשרני־חובסקי בשירו מטשטשים את העי־מות היהודי־ערבי ומטמיעים אותו ״בתוך רושם מטשטש של תלאות החיים בארץ״, תוך יצירת ״מערכת מבייסת״. לעומתו, איינשטיין, ל־אחר חמישים שנה, ״אינו מסוגל ליישב את המתהולל לנגד עיניו״ כשהוא רואה את שברו של הזולת. מכאן עובר חבר לעניין נכבד בפני עצמו, ״צורת התייחסותנו אל הכ־יבוש, דרכי התקשרות... שלנו, וצורות מחאתנו נגדו״, וכיצד, מעצם הוויית הכיבוש, גם המוחים הם חלק ממנו.

שני פגמים אני רואה במאמר. האחד — שהקשר בין הביקורת על השירים והנושא השני המועלה בו הוא מאולץ. קשר זה הוא בעצם ההצדקה־לכאורה להכללת המאמר במדור ספרותי ולא במדור פוב־ליציסטי־פוליטי. הפגם השני הוא שנעשה כאן עוול לטשרניחובסקי. לא היה צריך לחכות חמישים שנה לשירו של אינשטיין כדי לראות את הפרובלמטיקה של שיבת ציון. טשרניחובסקי עצמו ביטא זאת בעוצמה, שנים ספורות לאחר כ־תיבת ״הוי, ארצי מולדתי״.

״הוי, ארצי מולדתי״ הוא אחד השירים הראשונים שכתב טשרני־חובסקי לאחר עלייתו לארץ, בקיץ 1931. שנותיו הראשונות בארץ (1931–1933) היו דלות מבחינת כמות השירה שיצר. משורר שכתב במשך כחמישים שנות פעילות כ־250 שירים, כתב בשלוש שנים אלו רק חמישה שירים (בשעה של קדרות, חזון נביא האשרה, הוי ארצי מולדתי, ירושלים קריית הגזית, פרק באנטומיה). יש לראות, לדעתי, ב״הוי, ארצי מולדתי״ התרשמות ראשונה של עולה חדש, שעוד לא למד להכיר את מורכבות העימות היהודי־ערבי בארץ ישראל.

שש שנים לאחר מכן, מתוכן ארבע שנות מאורעות תרצ״ו־תרצ״ט, ב־1939, כתב טשרני־חובסקי שיר אחר, הפותח כמעט באותה שורה שבה מסתיים ״הוי, ארצי מולדתי״. לעומת

כים של אור מוצף כֹּל
וְעַל פְּנֵי כָּל הַתְּכֵלֶת

של ״הוי, ארצי מולדתי״, פותח השיר ״ארץ שמים מכסים לה״ ב־

אֶרֶץ — שָׁמַיִם מְכַסִּים לָהּ —
כְּלִילַת כֹּחַ תְּכֵלֶת

אולם מסיים בשורה:

שֶׁמֶשׁ יוֹקֶדֶת חֲרוֹן הַמְּשִׁיחִים בִּבְלִיָּה

וביניהן תיאור מפורש של קשיי ההתנחלות בארץ:

רְגָעִים — כָּל רִגְעָהּ נִבְכוּ לָךְ שׁוּרָה, [illegible]

(״צלע״ כאן במובן של פגע, אסון, כשלון), והשאלה הנוקבת שב־1988 היא אקטואלית כמו ב־1939:

כְּלוּם לֹא תָּבִינִי הַמְּחִיר שֶׁהָ יְהַנּוּ הוֹלַבְתִּיהָ?

תשובתו של טשרניחובסקי לשאלה זו ניתנה בשיר אחר שנכתב באותה שנה:

רְאִי, אֲדָמָה כִּי הָיִינוּ בִּזְבְזָנִים עַד מְאֹד!

גם שורה זו לא נס לחה עד היום ואפשר לומר אותה באותה מידה של תוקף לשני הצדדים בסכסוך על האדמה. שני הצדדים, לא רק את ראשם טמנו באדמה זו אלא גם:

פִּרְחֵי פְרָחִים בְּךָ טָמַנּוּ, רַעֲנַנִּים וּבְהֹלָה.

... הַטּוֹבִים בְּבָנֵינוּ, נֹשֵׂר מְחֹר חֲלוֹמוֹת

כְּרִי לֵב, נְקִי כַּפַּיִם, מְרֵם הַלְּאֹת אֲרָמוֹת.

וְאַרְצִי, יִקְבּוּ עוֹד שְׁנוֹתַי, אָרָא תִּקּוֹת יוֹם יָבֹא...

נכון, טשרניחובסקי, גם ב־1939, אינו עוסק במפורש בהוויה הפוליטית הערבית, וכמובן לא במשמעות של השליטה בהם, אבל כמה עסקו בכך אז?

חלקו השני של המאמר מעלה בעיה חמורה ועולה בכל דור, וכבר עסקו בה רבים וטובים: עד כמה יכול וצריך אדם להיות מעורב ולמ־חות כנגד מעשי עוול הנעשים ב־ידיעתו ועל ידי ציבור שהוא משתייך אליו. האם יסתפק בכך שלא ישתתף בהם באופן פעיל? האם ימחה בהי־מנעות, בשתיקה, בדיבור או במ־עשה, ועד היכן? בסוגיה זו הייתי מצטט לא את טשרניחובסקי ולא את איינשטיין, אלא קטע מן המסה ״מרי אזרחי״ של הנרי דוד תורו:

״אין זה מחובתו של אדם, בהיות דבר המובן מאליו, להתמסר ל־עקירתו של איזו רעה, ואפילו היא רבה ביותר; עדיין אפשר וראוי שי־היו לו עניינים אחרים לעסוק בהם; אבל מחובתו, למצער, לסלק ידיו ממנה, ואם אין הוא מוסיף להרהר בה — שלא לתת לה למעשה את תמיכתו. אם אני מתמסר לעניינים אחרים ולמחשבות אחרות, מחובתי להיווכח תחילה, לפחות, שאינני עוסק בהם אגב רכיבה על שכמו של איש אחר. [illegible] לרדת מעל שכמו, כדי שגם הוא יוכל לעסוק [illegible]״

״בשם הסדר והממשל האזרחי כו׳ לנו מובאים לבסוף לידי כך שאנו נכנעים לשפלותנו ומחזקים אותה. לאחר סומך ראשון של חטא בא שוויון הנפש אליו, ומעשה אי־מוסרי הוא נהפך למעשה א־מוסרי, ואף דרוש למדי לאורח החיים שהת־קנו לעצמנו״.

האם יש צורך להוסיף על כך?

אריאל סימקין

ממליץ וגם מגנה

בני ציפר גינה בלשון חריפה את ספרו של ישראל האזרי ״אוכלי האבטיח״ שהופיע בהוצאת זמורה ביתן (״שבוע של ספרים״ 22.1) שבוע אחד לפני כן, מופיע שמו של אותו הספר — ברשימת הספרים המומלצים במוסף זה עצמו, שעליה חתום העורך בני ציפר. האם יעלה על הדעת שאותו בני ציפר ממליץ אך גם מגנה את אותו הספר?

חיים פסח
הוצאת זמורה ביתן

בני ציפר מעיר: רשימת ״המלצת העורך״ נועדה להפנות את תשומת הלב לספרים חדשים שיש בהם עניין. אין לזה קשר לפגמים המסוי־מים שהמבקר עשוי למצוא בהם אחר כך.

ברג־שנברג: תכתובת בכפפות־משי

באנגליה, בהוצאת ״מקמילן״ ראתה אור ״התכתובת ברג־שאנברג״ שאולי אין בה עניין ספרותי רב אבל יש בה עניין פסיכולוגי ותרבותי ממדרגה ראשונה, שכן היא מספרת את הסיפור הנבזי של יחסי מורה תלמיד, מודעת את הקורא אל המקבצים המכשים של חיים יציר־תיים וזורה אור על התפתחותו של החידוש המרכזי אולי במוסיקה בת זמננו — השיטה הדודקפונית של שנברג, ועל התרבות המקורית ביותר של המאה, תרבותה של וינה, אשר ממנה צמחה השיטה הזאת.

בכרך קרוב ל־400 מכתבים שנבחרו מתוך 800 שנאספו על ידי שלושה עורכי הספר. פרסום ה מכתבים לא נתאפשר עד כה בעיקר בשל גחמותיהן של אלמנות המל־חינים, כותב מבקר ה״סאנדיי טיימס״. רוב המכתבים שבכרך נכ־תבו על ידי ברג. שלעומת כל מכתב של שנברג כתב ארבעה מכתבים. מכתביו ארוכים ושופעים בעוד שמכתביו של שנברג קצרים, כמעט טלגראפיים. אף על פי כן דווקא מכתבי שנברג מושכים את תשומת הלב, מפני שלא היה מסוגל לעשות שימוש בעטו בלי לחשוף את גאונותו.

מכתבי ברג אל מורו המאיים והנערץ מפחדים הארכניים ושנברג נוזף בו על כך לעתים קרובות, מצפיר בו למספר את שאלותיו ולמ־תח קווים מתחת לעניינים המר־כזיים כדי שיקל עליו לענות. באחד המכתבים שלו הוא כותב: ״קשה לי לענות לך משום שכדי לעשות כן עליי לקרוא את מכתבך שלוש־ארבע פעמים וכתב היד שלך כל כך לא־קריא שלא ייתכן כמעט לעשות זאת.״

באחד ממכתביו המעניינים כותב ברג: ״כל מאמציו (שלו ושל [illegible]) יכולים להיות מכוונים רק לתכלית אחת: להעריך כערכך. בהתחשב בכשרונו המשני (כאילו יכולה זכו־כית לעמעם יהלום)״.

שנברג: כשרון הנתינה

ברג מתנצל בפני שנברג על כל דבר, על שמכתביו לא גמורים או משעממים, על עיכוב בתשובה, על כתיבה בעיפרון. ושנברג אינו מפ־סיק לרטון: ״למה אתה כותב לעתים כה רחוקות?״ הוא זועם, ובשעה שברג משפיע עליו מתנות — ליום הולדת או לחג המולד, שנברג לא רק שאינו מחזיר מתנה, אלא מליץ על בחירותיו של ברג ולבסוף אף מספק איזו תיאוריה ביחס להתנה־גותו: ״שכן בוודאי אינני עני או קמצן. אלא שבאמת משולל אנוכי את כשרון הנתינה. גם אשתי מבורה כך, וזה כנראה נכון. זה מכעיס אותי, אבל אינני יכול לשנות זאת. זו מחלה חשוכת מרפא. אפילו היתה לי הכנסה גדולה יותר, לא יעלה על דעתי דבר שיאפשר לי — ככל שאני מדמה לעצמי את המצב — להעניק הנאה לזולת; זו ככל הנראה הסיבה.״

מוזר, כותב מבקר ה״סאנדיי טיימס״, שככל שהוא נרגן הוא בכל זאת תמיד מקסים, יש לו איזה הו־מור מתוסכל והוא יודע להיות ביקורתי כלפי עצמו: ״אני חושב שאני מטריד אותך על חינם. ברגע שאני רואה זאת ההרגשה מיד עולה בי הרצון לסתור אותו.״

ככל שמתפתחת הקריירה של ברג, מבשיל סגנון מכתביו. אם כי הוא כותב תמיד אל מורו ביראת כבוד, מכתביו נעשים מעניינים יותר ויותר, אבל עדיין חרודים בהתנצ־לויות לאין־ספור. לכשהאופרה שלו ״ווצק״ מצליחה בינלאומית, נעשה ברג לאמן בזכות עצמו וב־מובן עושה את המשגה הארטפאלי הנפוץ: הוא עולה על מורו. הן בפו־פולריות, ואולי גם בגדולה אמנו־תית, מצב עניינים שנברג לא יכול היה לקבלו.

כאן היסוד הטראגי של התכתובת. כל ימיו טיפל ברג בשנברג בכפפות משי. מודע לרגישותו הנוראה, מעלים פרטים רבים ביחס לעצמו כדי לא לפגוע במורו. מצד שני, יש לו לשנברג תלמיד נאמן שיש לטפח אותו לענות על מכתביו, להיות אחראי לו ולצפות שהוא יעיב עליו. הטבע הביא לכלל קץ את מאבק האיתנים הזה: ברג מת צעיר, מות נורא, כתוצאה מעקיצת חרק ושנ־ברג הוסיף לחיות אחריו 16 שנים. כשם שחי אחרי תלמיד אחר שלו. וברן, שש שנים.

The Berg-Schoenberg
Correspondence
Macmillan

ספרי מפרש

עכשיו בחנויות

נשים משני צידי קו העימות

מאת לורנס דיאונה

מפגש יוצא דופן מעל דפי ספר, בין נשים ישראליות ומצריות, אלמנות, אמהות, אחיות של חללים מספרות על האישי ועל הפוליטי, על המלחמה ועל השלום.

ת.ד. 36448 תל־אביב 61363 טל. 03-615470

ריצ'רד ברטון, הסופר הנסתר

לאחר מותו של השחקן ריצ'רד ברטון ב־1984 גילתה אלמנתו מאלי פנקסי רשימות שכתב כל חייו. ברטון תמיד שאף בסתר להיות סופר. בימי חייו פרסם פה ושם מאמרים ואף סיפור קצר אחד, אבל פנקסי הרשימות הם צוואתו. הם בהחלט יוצאים דופן, הן מבחינת הטווח החברתי שהם מקיפים למן קימינג׳ דרך דילן תומאס, קברי, הרוטשילדים ועד, כמובן, אליזבט טיילור — והן בשל סגנונם: הכתיבה עשויה בפרטי הפרטים, בפראות.

מרשימים במיוחד הדיווחים של ברטון על ספרים שקרא, הגיגיו הקודרים, הדיוקאות הרכים שער־טט כשמדובר היה באנשים שאהב. בני משפחתו הוולשית, למשל. אלא שבקרב בני משפחתו היה אחד שלא גרם לו אלא עוגמת נפש באשר מכר לעיתונים סיפורים שערורייתיים עליו. זה היה גרייהם ג'נקינס, ששב ועשה כן גם לאחר מותו של האח, המהולל, בדמות הספר המרושע ״אחי ריצ׳רד״ שראה אור בהוצאת ״מייקל ג׳וזף״. לספר נוסף מבוא מאת אליזבט טיילור המודיעה שהיא מעניקה לספר חסות.

ברטון: צוואה ספרותית

ג'נקינס לא שוחח עם איש מן האנשים שהשפיעו על חיי ברטון — פיליפ ברטון שנתן לו את שמו, סר ג'ון גילגוד, או אמלין ויליאמס. יש בספר סילופים לרוב, ויש להצטער על כך שראה אור בדפוס, כותב מבקר ״אובזרוואר״, שהלא ברטון הוא באמת נושא כביר, גיבור ממעמד הפועלים, בעל כשרונות גדולים, מי שהצטיין בספורט וב־זמרה, בלימודיו באקדמיה, הנאהב על ידי גברים ונשים ברחבי תבל. דמות פאוסטית, קלטי שנמות מ־וויילס כלוחם מיתי. חייו היו עשירים והספר שכתב עליו אחיו דל להחריד.

Richard Burton/My Brother
by Graham Jenkins
Michael Joseph

כריסטופר נולן: מאבק עם מכונת הכתיבה

המשורר האנגלי כריסטופר נולן הוא הזוכה בפרס היוקרתי לשירה ״וייטברד בוק אוף דה ייר״, שבו זכה ספרו ״מתחת לעין האורלוגין״. ג'ון קארי, מבקר ה״סאנדיי טיימס״ כותב כי נתקל לראשונה בשיריו של נולן ב־1979. היו אלה יצירות מדהימות שלא היו דומות לשום דבר שקרא קודם לכן, כותב קארי. קשה היה להבין, כי היו סתומות ורתוחות והופיעו בהן מלים מוזרות. כל זה, מספר קארי, נבע מתולדות חייו, כפי שלמד לדעת מאוחר יותר.

מתברר שנולן צריך היה לכתוב כל אות בהקשה על מכונת כתיבה באמצעות מקל שהיה מחוזק למצחו. כל מלה היתה מאבק בן עשר דקות. גם השימוש במלים המוזרות ביטא את מאבקו החד־פעמי בשתיקה. הן היו כעין דגל המונף מעל בית סוהר, שכן נולן הוא בעל אינטליגנציה מד־הימה הכלואה בגוף הסו־אנים. מאז מלאו לו שלוש היה עוסק בכתיבת שירה, ואימן בכך את שרידי מוחו, משום שכל שאר שרי־ריו היו חסרי ערך.

נולן נולד ב־1965. ברגע מסוים בתהליך הלידה נותק מאספקת חמצן ומוחו נפגע. הוא אינו מסוגל לדבר ואינו מסוגל לקואורדינציה כלשהי. אבל כישוריו השכליים לא נפגעו והוריו הבינו זאת במהירות. כדי להקנות לו השכלה מכרו את חוותם ועקרו לדאבלין, שם למד בבית ספר [illegible]. [illegible] בן עשר היה כשנתגלתה תרופה שהרפתה את שרירי צווארו כדי כך שהיה מסוגל לשלוט בתנועות ראשו. פירוש הדבר היה שיהיה מסוגל לכתוב במ־כונת כתיבה.

נולן: הסופר והנכה

כשלמד את השימוש במכונת הכתיבה כתב מיד את שירו הראשון, שממנו עולה שהוא מפוצל לשני אנשים, נכה וסופר. הסופר מתבונן בנכה, מבין אותו ומתאבל עליו. אבל הסופר אינו נכה, הוא אדם גדול ובשל, וכפי שכינה את עצמו בשירו הראשון ״קוטבי״. סיפור חייו של נולן ״מתחת לעין האורלוגין״ שזכה בפרס ״ויטברד״ אינו כתוב בגוף ראשון. גיבורו הנכה קרוי ג'וזף מיהאן. נולן הוא סופר דתי, קאתולי, המעוצב מחדש ברקע המודרני את המאבקים של המצפון הדתי־הפרוטסטנטי של המאה ה־17 וב־מובן זה הוא ממשיכם של ג'ון דון וג'ורג' הרברט. החיים הפנימיים המיוסרים מצד אחד, והזגיגה הל־שונית, המקורית ורבת השמחה שבעולם החיצוני מצד שני, הם המקורות התאומים של כוחו של נולן.

Under the Eye of the Clock
by Christopher Nolan
Weidenfeld

שירת ההרסנות והיצירה

סוף מעמוד 6ב

באדריכלות, בחיי המשפחה, במושגי חשיבה ובטיסות חלל... על סכנת הרוח בתוחם המלים״ (שם ע׳ 52). אבל מה הסגר־תוזמי זה מלבד סוד סמנטי משותק, צורות קפואות וממי־תות או המשאלה להיות משורר אוונגארדי מצליח 1–מ. סכנות הרוח האחרות טושטשו כולן בעוצמת הכוח המשלמל — הסכנה שבכוחות המצמיתים היתה לכוח המספיד את המלים, המביע את הלוליין התמל־לני (המילוליין) למחוותיו ה־קרקסיות.

כמו אנו מגיעים לפי שהוא הגיבור הראשי השני של אבידניום, גיבור שאינו נזכר בשמו המפורש (בניגוד לאל־היוצר ולבדו השטני — פנדייקוס). גיבור זה הוא השוטה או ליהמלים, התמליל־מילוליין. נר־אה כי על הספר שורה לעתים קרובות רוח ברוזיניה־ולבאריה ר תוקפנית המהרסת את היראר־כיות הטעם והמוסר גם יחד. רוח זאת מתגלה בבהירות כשהטקסטים נע־שים במובהק קטעים לגשש החוזר או מעין שירה־שטות שהיתה בה־קצת מפין של ליר קשסטפירי: ״את המקטרן נתלה על ראש התורן / ואת אבינו / נטביע בים סוף / נגעץ בבוהניעו / מוסיפים של אורן / ונוצות של זמיר / והוא יעוף / הוא יתפרפר באנחה של השמים / פרפר סגור זה גולם בלי בלי כנפיים / ומיד תנוס צייץ בחושיכה / גמר קרירה בלי טיפת שמחה / את המקטרת / בנקה בחוטוטרת / ואת אבינו נצביע לנהר / והיא תצוף לעד הסוף / בלילה קר״ (שם ע׳ 108).

הלך השקספירי הורס את תבניות הלשון המשמעות ואת היראר־כיות הסדר הסוציולוגי המקודשות ב־תבניות לשון־משמעות, וכך הוא מאפשר את המצאתה של הבנה חדשה, מודעות הולמת. השוטה של ליר נבון מליר, ובאווילותו נסתרת החוכמה שליר חסר. הלך מבהיר את הדיאלקטיקה המאוחדת שבין הה־רסנות ליצירה, ההרסנות המשוקעת כנגד ההיראר־כיות סדרי המשמעות יצרת ידיעה חדשה. הלך האבידני הוא מודרני בכך שהוא נוטה למד־חשוב עצמי — הוא תמלילן שיפוח־

שהאוטומאטיזם שלו מאפשר לו מגוון מסוים מתסכוליו ומכאביו, מהקינה הקהולתית על האנושי. התמלילן הלוליני מגחיך כל מצוקה והוא נקי מרגש מעכב — הוא תנועה טהורה, פאלוסמכינר או [illegible], כוח יוצר הנע אלים ומתופס כטיל רב־שלבי במרחב אידיסופי.

הלך של קלפי הטארוט, המייצג שלב רוחני גבוה מאוד, הוא עיוור חופשי וסימנו אפס. האפס המסמן אותו מציין את חופש התנועה שלו, אך גם את התוהו, המצוי באופן מסורתי, לרגליו. וכך גם ההרסנות הדיאלקטית של אבידן כנגד הסדר האסתטי והאתי מולידה איזו תוהם נראה של היעדר משמעות והיעדר צורה ותבנית. הלך מצביע אל חכמה עליונה האל הפוטנציאל האנושי האידיסופי, ממש כשם שהוא מורה על הכאוס. ״אפשרות האפרת, שת־וילתו של מעשה־הבריאה בחומר כל תבונה...אין גבול לכמות הש־טויות, שניתן לפלוט אגב החזקת דיקטפון ביד״. (שם ע׳ 186).

נראה שהיעדר הצורה, הבריחה מהצורה, והתפסת כמעצור רוחני, מהפכו אצל אבידן לאידיאולוגיה ול־פיה גם יחד. האידיאולוגיה מקורה אולי בראש ובראשונה בין נודהיום, אבל אפשר למצוא את שורשיה גם במיסטיקה היהודית הרואה באין אספקט עליון של האלוהות. בתוך רקע זה אפשר אולי להבין את המוטו שבו נפתח הקובץ ״משהו בשביל מישהו״, פסוק הלקוח מתוך ויקרא רבה או במדבר רבה: ״ר׳ בר־כיה אומר: הגלגל זה של העין, אין אדם רואה מתוך הלבן שיש בו, אלא מתוך השחור. אמר הקב״ה: מה מתוך חשיכה בראתי לך אורה — ולאורך אני צריך״. החלק הרואה שבעין הוא השחור — מתוך החשיכה נברא האור, מתוך האוילות נבראת הי־דיעה, מתוך האין נוצרת הישות.

אני מקווה שבינתיים השבתי במ־קצת לשאלה שהצבתי למעלה, בדבר פער האיכות בין ״משהו בשביל מישהו״ ל״אבידניום״. ״אבי־דניום״ הוא שהועדפה בו היצירה על השירה, והשירה היתה בו לאספקט של היצירה המחשבתית הרחבה. האם יש ביצירה המופגנת ״באבי־דניום״ ערך העולה על עצם הסגידה למעשה היצירה מצד אחד — היות השירים שבו סוג של פעולת־גרילה נגד כל פואטיקה כולל זאת של עצמם. מעמידה בפנינו ספר חסר פו־אטיקה ממשית: פואטיקה ככל שת־היה בתהוויה צריכה להישאר כפופה לעקרונות מסודרים בעלי אופי של כוח, והדרסנות הסודר זה חסר ב״אבידניום״. ומאידך, היצירה המחשבתית ב״אבידניום״ גולשת לעתים־קרובות־מדי אל השטחי, הקליל, הגס והוולגארי. האוי־טואיציות ש״אבידניום״ רצוף בהן מרהיטות תמיד עולם פרטי פנטאסטי (אבידן ממלא כל תפקיד: מרצה בפרס, מוזכר כמועמד לנשיא אמ־ריקה הסינית, יוצר מחדש את אור העולם וכו׳) יותר משהן תגליות פי־לוסופיות־מחשבתיות משמעותיות.

ייתכן שמה שקלקל את השירות ב״אבידניום״ הוא איזה פרץ אנר־גטי וכפייתי שבו נכתב. ״אבי־דניום״ נראה לי כספר שנכתב על ידי כפיית יצירה, כפיית תנועה, הידאה כמוכת קלוסטרופוביה מכל המגדיר והקוצר ומהייק שנוצר על־ידי עצם התנועה הכפייתית. זהו ספר שכותבו גם מתאבסורד ומהאין שהוא חש אל המליליי הכארסה — אל האבסורד והאין — במרוץ של טייס־חלל הנס מהאימה הרעה אל זוהר האוריאה של החלל. שירי אבידניום אינם חרד לכתובם ואינם הוד לאותים, אלא תנעות־זולל ועירות שבהן מגישים מוח בגלולות ומעבנים מוסיקה מבית, במסע הגדול אל עבר אפשרויות אין־סור פיות, שכולן אינן ניתנות למימוש במידה שווה.

אבל עם זאת ייתכן, שלמרות שבאת הרוח המועצית כל־כך ב״אבידניום״ (״כתם הולכים ל־קאנונה הרוחנית״) אין ספרו זה אלא רותם לספר אחר בו יגיע היסוד אבי־דניום, שבעיניו הוא מופלא ונגוע בג־דולה רבה, לכלל לידה: ״הבוך האנושי מתחיל לגשש דרכו אל צוואר הרחם של האבולוציה״ (שם ע׳ 56).

ביכורי הכאב הגדול

סוף מעמוד 6ב

מסתפקים ברמזים לזהותם (גם אם הרמזים של צלאן יכולים להיות אגרסיביים). אולי מתוך אותה תחושה שנשבה מכתב קורות יהודי אחד לעלות על הכתב פרטים על פוגרומים, ״פן יחולל צלם אלוקים״. גם נלי זק״ש, אחרי שהזכירה במכתב מ־20.3.47 פרטים אחרים ששמעה מן ה״פרוטוקולים״, הסיקה ״כשקוראים דברים כאלה, כבר באמת לא מאמינים באיזו דמות קדמונית שנקראה פעם בשם ׳אדם׳״. זק״ש וצלאן ראו צורך לב־סות לשחזר את אותה דמות. עם כל השוני בין המשוררים השירים, אפשר בהחלט להשוות את הדמות המופיעה אצל צלאן בשיר ״חולין טובה״, למשל, עם הדמות המופיעה באחרונה מן האלגיות.

מחזור האלגיות של זק״ש פותח בשיר המשקיף אחורנית על ההיס־טוריה היהודית מנקודת הראות של השמדה: ״עתה, בבקוף הזמן, / והעת משתחוויות, / כיד / המבקשת שוב את הכוכב האבוד / להדביק מקיעי רואה אני את שורך / עמי״. מעניין שנלי זק״ש, כמו צלאן ב״פוגת המוות״, (״הלב שחור של שחר״) חוזרת לנוכח השואה אל ה״שחר״ (Frühe). כמו במודעה שההתרחשויות מתפרשות לא בשי־לשלת של מאורעות היסטוריים אלא במציאות קדמונית, במהות העולם.

שניהם, זק״ש וצלאן, הושפעו באמצעות בובר מאותה תפיסה קב־ליסטית, שלפיה הבריאה היא בעצם מהותה גלות; העם היהודי נועד לש־מר תוך כדי נדודים על זיכרון המלאכות האלוהית. סמל למציאות ול־עולם החומר הוא, כמי שמציין פלם, החול. על הנודדים לשאת ״את החול בעליהם... לקראת האור״, כלומר (לפי תורת הבעש״ט) להעלות את החומר ולאחוד שוב עם המהות האלוהית. לכן עלינו לאהוב גם את עולם החומר, מקום גלותנו, על כל הסבל הכרוך בו. אהבה שאינה היתפסת לעולם אלא התרפקות עליו. אהבה זו מאפשרת לזק״ש לתאר את המלאך הגואל בדימוי ארצי וביתי: ״אבל מי יודע / שמא עמד המלאך / דווקא שם / ממש מגוך אליך / מחייך / כומבנית אצל גדר הגינה / כאשר להשמאל בחרת / בעוד הסמך ימינה הבוהל״

בזכות אהבה זו היא מצליחה לפעמים לבטא בהרמוניות את הסבל על השמדת הקיום הארצי ואת התקוה לגאולה באמצעות הפוזה: ״ומי יודע, / בנטלו הפרידה, / שמא כבר הוא עומד / על מפתן מולדתו״ במקומות אחרים חשים בהתרוצצות בין אבל לתקוה, בקרע ביניהם שאינו מוסווה היטב. כמו לפעמים בשירים המאוחרים־יותר: ״אפר האוזיות האין בכם איש / המתמסר לימים אלה / של קדנת מולדות / בשחין / לימי המוות... האין איש / שבאהבתו יצא מן האפלה, / אל הפתעות הזהב / של־ארוני / למען יתן לו לבקש עוד הפעם / למען הצדיק האחד / שאר־נא, ארוני, שארנא״

יש באלגיות, כמו במכתב שצוטט בפתיחת המאמר הזה, רמזים שאמנותה של נלי זק״ש התבססה לא רק על מסורות, אלא גם על חוויות משלה. לא כל אחד שפקדו אותו חוויות כאלה נעשה מאמין או אפילו מפיק מהן נחמה. גם נלי זק״ש לא התנחמה. באלגיה ה־13 מדובר במלאך ש״ידיו משקשות את הסלעים / של אתמול ושל היום / כשוליו של פצע, אשר שומה / עליו להישאר פעור. אשר / טרם הורשה להירפא״ שיר זה מתקשר עם אחד השירים ה״חוויתיים״ ביותר של צלאן, ״לפני נר״, שם מדובר ב״בקע בוסף״. עמדתו של צלאן ספקנית, מיואשת, מודרת. לנוכח זאת, שני השירים, שנכתבו כל אחד לעצמו מעבירים אותה מודעות שבאמנות לכאב יכולה להיות מעשה אמונה, גם אם כמעט אסור להגיד זאת, הן מצד הכאב והן מצד האמונה.

ואולי הרגעים הגדולים ביותר בקובץ זה, ובשירת נלי זק״ש בכלל, הם אותם רגעים שבהם היא שוכחת את חיפושיה התיאולוגיים, מוותרת על הניסיון ליצור מיתוס הולם, ומתש מקוננת קינה אלמנטרית, כמו בפזמון החוזר של האלגיה העשירית: ״לא זה אף לא זה, / אלה הם הקטנים / בוזה הגסיסה, / הילדים, הם מלאכי״. כאן היא שרה לא כדי לשכנע את עצמה אלא כדי לשכן את כאביה באמצעיה העתיקים של השירה, הקצב והצ־ליל: היא שרה שיר־ערש לנספים ולרוח שבנו הנמנעת מכל אלה, כדי שתוכל להודים ואולי להוליך כוח, שירה אלמנטרית, המופרצת אצל משוררים רק פעם אחת בחיים.

מוסד ביאליק • ירושלים
ספרים חדשים

אפולודורוס נגד נאירה

פרשת נאמסיק של נאירה ובתה פאנו. כפי שנגולה בתהליך משפט פומבי שנערך נגדן בשנת 340 לפנה״ס. העלילה מתרחשת על רקע היה הסכסוכים והמוקדים של אתונה בשנים שקיעתה. תרגמה מיוונית: דבורה גילולה. מבוא והערות: דוד אשרי. 120 עמ׳ + 16 לוחות (בסדרת ספרי מופת מספרות העולם)

קובץ דבורה בארון

פרשיות מוקדמות (סיפורים), תרס״ב–תרפ״א
ההדיר והוסיף הערות: אבנר הולצמן.
נורית גוברין: המחצית הראשונה
דבורה בארון — חייה ויצירתה,
תרמ״ח–תרפ״ג
764 עמ׳ + 20 לוחות (בסדרת קבצים לחקר הספרות העברית)

מאיר וייס: מקראות כבוונתם
אסופת מאמריו של המחבר המהווים השלמה לספרו הקודם ״המקרא כדמותו״. 514 עמ׳.

מהדורות חדשות

נפתלי הירץ טור־סיני: תעודות לכיש
מכתבים מימי ירמיהו הנביא. הוצאה מחודשת ומורחבת. הקדמה והערות: שמואל אחיטוב. 274 עמ׳ (בשיתוף החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה)

אהרן זאב אשכולי: התנועות המשיחיות בישראל
אוצר המקורות והתעודות לתולדות המשיחיות בישראל, בצירוף מבואות, ביאורים והערות היסטוריות.
כרך ראשון: מבר כוכבא ועד גירוש ספרד. הביא לבית הדפוס: יהודה אבן־שמואל. הקדים מבוא: משה אידל. 439 עמ׳.

מבחר דיווחים

מדינה, ממשל ויחסים בינלאומיים, כס׳ 27 (עורך ג׳ שפר).

שונים

יוסף אלמוגי: לנוכח אתגר ציוני. 254 עמ׳ (בהוצאת הרבעון למחקר חברתי).
מרדכי קירשבלום: מכל מלמדי השכלתי — אישים וסיפורים. 212 עמ׳ (בהוצאת מכון כל אורות).

להשיג בבתי־המסחר לספרים ובמחסן ההפצה של מוסד ביאליק, רח׳ מייר קנינג 37, תלפיות, ירושלים. ת.ד. 92 טל׳ 710504.

אוניברסיטת תל־אביב
האגודה הישראלית לפילוסופיה
הפאקולטה למדעי־הרוח
החוג לפילוסופיה

יום עיון
לכבוד פרופסור ישעיהו ליבוביץ
במלאת לו 85

9.30 – 12.30 מושב ראשון: מצב המחקר, א׳.
יו״ר: ד״ר שלמה בידרמן, ראש החוג לפילוסופיה, אוניברסיטת תל־אביב
דברי ברכה: פרופסור יהודה בן־שאול, רקטור אוניברסיטת תל־אביב
הרצאות: פרופ׳ דליה זיידל (אוניברסיטת קליפורניה, לוס אנג׳לס)
פרופ׳ ערן זיידל (אוניברסיטת קליפורניה, לוס אנג׳לס):
נוירו־פסיכולוגיה של תצוי־מח
פרופ׳ רפאל פאלק, האוניברסיטה העברית:
מה נשתנה הסבר ביולוגי מכל ההסברים?
פרופ׳ יוסף נוימן, אוניברסיטת תל־אביב:
האבולוציה של התודעה
ד״ר יובל לוריא, אוניברסיטת בן גוריון:
הבעיה הפסיכו־פיסית
תגובות: פרופ׳ ישעיהו ליבוביץ

14.00 – 16.30 מושב שני: מצב המחקר, ב׳
יו״ר: ד״ר אברהם צואל, ראש החוג לפילוסופיה, אוניברסיטת בר אילן
הרצאות: פרופ׳ יעקב כ״ץ, האוניברסיטה העברית:
מדינת התורה — חזון או סיסמה?
ד״ר מנחם קלנר אוניברסיטת חיפה:
עיקרי אמונה — הרמב״ם ואחרים
פרופ׳ אסא כשר, אוניברסיטת תל־אביב:
הריטואל
תגובות: פרופ׳ ישעיהו ליבוביץ

17.00 – 19.00 מושב שלישי: ״מחווה לישעיהו ליבוביץ״
יו״ר: פרופ׳ אסא כשר, יו״ר האגודה הישראלית לפילוסופיה
משתתפים: פרופ׳ יעקב לוינגר, ד״ר יהודה מלצר, פרופ׳ אליעזר גולדמן,
מר צבי ינאי, פרופ׳ אבי רביצקי, מר מיכאל ששר, גב׳ יהודית הנדל.

יום העיון יתקיים ביום ד׳, ט״ו בשבט תשמ״ח, 3 בפברואר 1988,
באוניברסיטת תל־אביב, בניין מכסיקו, אולם פאסטליכט.
— הציבור מוזמן —

صورة عن الاصل

صورة عن الاصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

הנחה שקרית ואווילית

לא רק דן מרגלית, גם אני לא הבנתי, לצערי, על מה מדברת ד"ר לילי רתוק ב"ערב חדש". רתוק הגיעה לאולפן למחות על קיפוח נשים בספרות. וברשימת המקופחות — עמליה כהנא־כרמון, יהודית הנדל, רות אל־מוג, שולמית לפיד ונורית זרחי. כל אלה סופרות נודעות לשם, שנהלו פרסום רב וספריהן של כמה מהן אף נמצאים ברשימות רבי־המכר. הזמנו השתתפו במין פורום של נשים־סופרות, במלאות מאה שנה להולדת הסופרת דבורה בארון — עניין הטוב כשלעצמו. אבל מה לזה ולקיפוח?

ומדוע הוזמנו רק הבכים סופרות אלו והאחרות קיפחות ואולי האחרות, סופרות בעלות שם ומוניטין, כדוגמת שולמית הראבן, הבחינו באבסורד שביסיון ואין הן רואות עצמן בקיפוחת? אולי סירבו להופיע בכנס שביסודו הנחה שקרית ומטעה? אם איני טועה, שימש הכנס מין טרמפ לכמה פמיניסטיות, המדביקות לכל תופעה אמיתות קיצוניות, ללא כל אבחנה אם יש להן תוקף או לא, ובאותה הזדמנות עושות למען עצמן.

מכל־מקום, במקרה של נשים־סופרות, האבסורד שקוף. הד"ר רתוק הולכת ומסתבכת מפני שבתשובה לשאלות התמימות מאוד של דן מרגלית, אין היא מסוגלת להצביע לא על המקופחות ולא על המקפחים. ודאי שאין מקום להאשים הוצאות הספרים. לפי הרגשתי, ההוצאות מפרסמות כמעט כל כתב־יד הנשלח אליהן, במירוץ מטורף של תחרות — אם הוא של נשים ואם של גברים. מעודי לא הבחנתי באפליה נגד נשים מצד הביקורת. נשים־סופרות מככבות ממש כמו גברים־סופרים ולעתים אף זוכות מן ההפקר. אבל רתוק תפסה טרמפ על עניין זה.

ולמי שעדיין אינו יודע, המקופחת הראשית היא הסופרת עמליה כהנא־כרמון. מתברר שאיש מלבד רתוק אינו מחשיב אותה. לשם כך כתבה רתוק ספר על יצירתה של כהנא־כרמון, אף טרחה להביא עמה את הספר לאולפן "ערב חדש", ונופנפה בו לעיני הצופים. סוף־סוף נפתח פתח תקווה לעמליה כהנא־כרמון, ואולי גם ללילי רתוק, שאף ספרה קופח כנראה במסגרת הקיפוח הכללי של הנשים. ובהזדמנות זו, מדוע לא תעשה לה קצת פרסומת — גם אם המחזה נלעג למדי?

ולעצם העניין, עמליה כהנא־כרמון אינה ולא היתה סופרת מקופחת; אדרבה, היא מקובלת כאחת הסופרות החשובות ביותר, אם לא החשובה מכולן. פירושיה של רתוק ליצירתה אינם מעלים ואינם מורידים: לא הם ינחילו לה את התהילה. אם ספריה של כהנא־כרמון אינם נעשים רבי־מכר, אין זה בגלל קיפוחה כאשה־סופרת, אלא מפני שהיא סופרת קשה ומסובכת, וספריה אינם מיועדים להיות נחלת הכלל.

דן מרגלית ממשיך שלא להבין, אבל רתוק אינה נרתעת. לא כל יום היא מגיעה לאולפן הטלוויזיה. והיא מוסיפה על טיעוניה טיעון מוזמן: קיפוחן של נשים־סופרות מתבטא בכך שדווקא את יצירתן אין מתרגמים. ובכן, לתשומת לבה, גם סופרים־גברים אינם זוכים שיצירותיהם יתורגמו, אולי חוץ מעמוס עוז וא.ב. יהושע, שעשו להם שם חבר בפופולאריות בחו"ל, ולא בשל היותם זכרים. הנושא אינו הקיפוח אלא העניין שיש להוצאות־ספרים זרות בספרות הישראלית. עניין שהוא פרובלמטי למדי.

אבל רתוק ממשיכה בטיעוניה. היא מגלה לנו שגם באוה"ב מקפחים נשים־סופרות. אבל מספרן של נשים־סופרות באוה"ב עולה על מספר הסופרים־גברים, או לפחות שווה לו. ומכל מקום, מעודי לא שמעתי ולא קראתי האשמה ברוח זו. נשים־סופרות אמריקאיות לא פגשו עדיין את לילי רתוק; ראוי שתביא אליהן את הבשורה. אמנם יש מקום לדבר על ספרות נשים, על נשים־סופרות ועל ראיית־העולם שלהן, על הבעייתיות של היותן נשים־סופרות. אבל כל הלהג הזה על קיפוח, בנוסח כתבי־עת פמיניסטיים, הוא כמעט מגוחך ואווילי. אילו היה דן מרגלית מראיין נוקשה והולטי יותר, היה מעמיד גברת זו במקומה.

איש ללא אחריות

קרול פולארד: נרגשת עד דמעות

רפי איתן (לא חבר הכנסת) שכבר עמדנו על מידת ההדמאניות המפעמת בו — סירב בראיון ב"זה הזמן", בשבוע שעבר, לדבר בעניין פרשת פולארד. למרבה התמיהה, קיבל רם עברון תנאי זה להשתתפותו של איתן בתכנית. כך יכול היה איתן להשיא עיצות ולא לשמוע שום אזכור למחדלו המפורסם. אילו יכולתי, הייתי מפגישה את רפאל איתן עם קרול פולארד, אחותו של ג'ונתן פולארד. לראות אם גם אז ישמור על הבעת־פנים והתודעת כליבך.

קרול פולארד, אשה צעירה, נאה וסימפאטית, נרגשת עד לדמעות בקבלת־הפנים שעשתה לה העירה מצפה־רמון וגם אחר־כך, באולפן "זה הזמן". היא מספרת על היחס הבלתי־אנושי שנוהגים בגיסתה אן פולארד. אן חולה במחלה נדירה וקשה. קרול מפקפקת אם תצליח גיסתה להחזיק מעמד בכלא עוד חמש שנים. מה גם ששלטונות הכלא מתאנים ומתנכלים לה ומסרבים להכיר במחלתה ("הם אומרים שזה בראש שלה").

המרואיינת מספרת על אחיה האהוב, ג'ונתן, המוחזק בבידוד זה שנתיים, במחלקה לחולי־נפש. ועדיין הוא אוהב את ישראל שגמלה לו רעה תחת טובה, שומר לה אמונים. לדברי קרול פולארד, שלטונות הכלא באוה"ב מכבידים במיוחד את ידם על בניהו. אין לה טענות על ישראל, וגם זה מפתיע. היא רק מבקשת מן הישראלים לבל ישכחו את אחיה וגיסתה, כי יעוררו את רוחם במכתבים — ואין זו בקשה מוגזמת.

קראתי בעיתון כי היתה היענות לקריאתה ורבים מיהרו להתקשר אל הטלוויזיה. רפאל איתן לא היה בין המצלצלים. הוא עסוק עתה בעניינים אחרים. לפרקים הוא מפריח לאוויר רעיונות מקוריים — כמו השימוש בכלבים נגד המתפרעים בשטחים — ומביע כמיהה לאיש חזק ברמותו של שרון, מיטיבו ואיש חסדו. איתן אינו רואה עצמו אחראי לזוג פולארד. במדינה מתוקנת היה נושא באחריות למחדל אשר כזה, וודאי שלא היה מתמנה לתפקיד בכיר. אפשר להניח שאם יבוא היום הנמהר, גם בתפקיד החדש לא הוא ישא באחריות כלשהי על מחדלים.

מעצמה אדירה של מוחות

פרופ' ברונין, מאוניברסיטת חיפה, היה בין המוזמנים לכנס של חתני פרס נובל, בפאריס. הוא מספר שהופתע שוב לגלות את מידת הייצוג הגבוה של יהודים בין טובי המוחות בעולם: "הרבה יותר ממה שאפשר לצפות", הוא אומר. לדבריו, זו "מעצמה אדירה של מוחות", שישראל לא השכילה מעודה לחשוב כיצד לנצל את קיומה.

ישראל מתרחקת מן היהדות ומן היהודים. היא יודעת לייצר אלות מעץ בוק, המוכרה בה מתבוססת והולכת. אין לה צורך במוחות יהודיים. די לה במוחות נוסח רפאל איתן.

ברונין, מרואיין מעניין ואיש נעים־הליכות, מצא עצמו ככל ישראלי בחו"ל, מתגונן, מתוך צורך פנימי יצא להגן על ישראל המותקפת מכל עבר. גם אם בארץ לא היה מגן על מעשים אלה ואחרים. כחייל צה"ל, גם הוא חיפש הצדקות. אבל כיצד להצדיק את המעשים שאנשים חדים לישראל מסתוממים עליהם ואינם יודעים לתרצם? האם מצא הוא את התשובות?

המשל והנמשל

השבוע כתבתי ב"משקפי קריאה" על ספרו של שמעון היים, "דו"ח דוד המלך", והתייחסתי גם אל ספרו של ג'וזף הלר באותו נושא. ב"סוף ציטוט" התנהל השבוע דיון בדוד המלך כדמות ספרותית. אם כי לספרו של הלר לא התייחסו בדיון, רק שמו הוזכר בתחילתו.

ירון לונדון זימן הפעם לאולפן שלושה: ד"ר פנחס פלאי, פרופ' מיכאל הד וד"ר ישראל ברטל. גם אם איני שותפה להתפעלותם המופלגת של המשוחחים מספרו של היים, היה מרתק לצפות בהם ולהאזין לדבריהם. הם דנו בצדדים שונים מאלה שדנתי בהם.

הד העיר כי למיתוס דוד המשיח יש תפקיד חיובי ובונה. כאשר אנו נמצאים במחוזות מוכרים של הרס המיתוס — זה עניין אופייני למדי; בארצות טוטליטאריות אין זו רק אופנה, אלא עניין המשרת מטרות לא־קדושות.

השלושה הסכימו ביניהם כי התנ"ך אינו ספר מדעי, רק חלקים ממנו התכוונו להיות ספרים היסטוריים. תוכנו של התנ"ך אינו פשטני, גם לא על פשעי דוד. וכך, סיפור בת־שבע הוא החלק החלש ביותר בספרו של היים. אבל היים לא התכוון לתנ"ך אלא לנמשל.

עלתה בדיון שאלת שיפוטה של ההיסטוריה. לפי הד, מאז המהפיכה הצרפתית, ממלאה ההיסטוריה את מקום האל וההשגחה העליונה. תנועות אידיאולוגיות רבות, בהן הציונות, מסתמכות על שיפוטה של ההיסטוריה. לעומתו, סבור ברטל כי האמת אכן נמצאת מחוץ להיסטוריה, גם אם נקבל את התפיסה שיש אמת מוחלטת וההיסטוריון יודע אותה — כפי שמבטא היים לרמוז בספרו.

כדוגמה לחשיפת האמת המוחלטת, מביא ברטל את האנציקלופדיה הסובייטית, שבה קיבלו המנויים מקבלים במקום הערך "בריה", שנתבקשו לתלוש, את הערך "ים ברינג", עם מספר תמונות מתאים, כדי לחסל את בריה — ולא בפעם הראשונה.

לסתום את הפה

פרופ' דינשטיין: הגיון חד

הקריאה לסתום את הפה לא יצאה מפיו של פוליטיקאי, אלא מפי הפרופ' יורם דינשטיין, פרופסור למשפט בין־לאומי, והיא מופנית אל הפוליטיקאים. הגיונו של דינשטיין חד כתער ואין הוא מתבסס על אמוציות אלא על שכל, על ידע רב, על עובדות ושיקול־דעת. הוא מצביע עוד על אבסורד אחד בסדרת האבסורדים שממשלת ישראל מתעקשת לנקוט בהם ליך מתמשך על היגיון מעוות, בנוסח עולם הפוך: הוא קובע, שמשום מה, ללא כל היגיון לאומי או אחר, מתעקשים להפר בשטחים את המשפט הבין־לאומי. כמו במתבוכן, אין עושים בשטחים מה שמותר לפי החוק הבין־לאומי, אלא להיפך, ועוד מכריזים על כך בפומבי.

לפי אמנת ז'נווה, יש דברים מותרים: למשל, המעצר. גם מעצרים מנהליים מותרים. מותר לישראלים לנקוט אמצעים שונים, להגן על חייהם. אם כך, מדוע יש לנקוט מדיניות של הכאות? מדיניות של הכאות — מטבע לשון שאינו מתקבל על הדעת. ועוד באים ומכריזים על כך בפומבי, כעל מדיניות.

אילו נהגו האחראים בשכל, היה אפשר לומר שבמקום לירות במתפרעים, נזקקים למכות, שהן פחות מסוכנות. אבל יש גבול סביר למכות. כיצד אפשר להסביר מכות בתוך בתים, ומכות לכל מי שנקרה על דרכם של חיילי צה"ל, בהם נשים וזקנים?

כך גם בעניין הגירושים שעוררו רעש גדול. בשטחים נשמרת תשתית החוק הירדני. במסגרתה אפשר ומותר לשלוח אזרחים ירדנים בחזרה לירדן. אין זה בחזקת גירוש. אבל גם כאן מתגלים סטיות, בלבול וחוסר־היגיון. בעניין הגירושים, דנקים משום־מה בתקנות לשעת חירום שהתקינו הבריטים בשעתם, ועל־פיהן מתחכמים ומגרשים אזרחי ירדן דווקא ללבנון, בניגוד גמור לאמנת ז'נווה: זה גורם לנו נזק שלא־ישוער. לפי דינשטיין, שלא כבשטחי הגדה, בעזה אנו מתמודדים עם תושבים חסרי־אזרחות, שמצרים ראתה בהם מנהג סגור ומסוגר. דינשטיין מציע שלא לזלזל בהחלטות מועצת הביטחון של האו"ם. הוא מזהיר מפני התוצאות של סנקציות כלכליות.

אבל דברי היגיון נופלים אצלנו כידוע על אוזניים ערלות. יש מי שהתמחותו לעשות תמיד את הדברים הלא־נכונים והמזיקים לעניין הישראלי. לפוליטיקאים הישראלים אין דבר קשה מאשר לסתום את פיהם. כל הסיכויים הם שהצעותיו ההגיוניות של דינשטיין לא יזכו לאוזן קשבת.

"טוב מאוד בישראל"

לאחר הראיון של נסים משעל עם בנימין נתניהו, על הדו"ח של סגן מזכיר האו"ם ("דו"ח הורסטרי"); לאחר דיווחיו של ויקטור נחמיאס ממוסום ארץ ומעזה, כאשר הכל אומרים כי רצונם לחיות בשקט ובשלווה, חיי שכנות טובה — וכולם שרויים בתוהו ובוהו, ובשנאה גוברת והולכת; ולאחר הראיון עם הרמטכ"ל, שגם בפיו, למרות דיבורו הסמכותי, אין בשורות תחמות: לאחר כל אלה, באה כתבתו של עמנואל הלפרין, שנתלווה אל יוסף ביגון ביומו הראשון בישראל. זו היתה כתבה ברוח אנכרוניסטית כמעט, בנוסח שכמעט נשכח.

מתי ראינו באחרונה ציוני אמיתי מביע שמחה גלויה ומתפרצת, למראה פרות יהודיות וטרקטורים יהודיים? ובכלל, כולם יהודים, הוא אומר (חוץ מכמה ערבים שלא ראה), כאילו חזו עיניו בפלא.

ביגון מדבר על משמעות הציונות כדבר מובן מאליו. הוא מדבר על השפה העברית ועל ההשתייכות לתרבות העברית, כדברים המושכים לבוא אל ארץ־ישראל. הוא מאמין באמת ובתמים כ"ישבו בנים לגבולם". הכל נאמר בהתלהבות והתפעמות ראשוניות שעדיין לא פגו. ביגון אינו יודע עדיין כי קרו כאן דברים רבים כל־כך הגורמים לנו שנביט בו כאילו נחת מכוכב־לכת אחר. "טוב מאוד בישראל", אומר ביגון, ומצליח להדביק בהתרגשותו אפילו אותנו. אבל אנחנו כבר יודעים מה מצפה לו. המציאות חזקה מכל התלהבות והתרגשות. לנו קשה לומר לעצמנו "טוב מאוד בישראל", למראה מרוסקי האיברים בבית־החולים בעזה.

מגן דוד אדום בישראל

הודעה על תוצאות ההגרלה השנתית 1987

שהתקיימה ביום שלישי ז' בשבט התשמ"ח 26.1.1988 במרכז מגן דוד אדום בתל-אביב, בנוכחות נציגי משרדי רואי החשבון רוז'נסקי, הליפי, מאירי ושות' ומרון, סובול, שור ושות', חברי ועדת הבקורת העליונה של מד"א, גזבר כבוד ויו"ר ועדת הכספים של מד"א מר יחיאל חמי ומנכ"ל מד"א מר עמוס לוריא.

ס"ה: 65,260 פרסים

2 דירות 4 חדרים כ"א של חב' "יובל גד"	4 מכוניות אופל קדט L.S 4 דלתות	4 מכוניות "סיאט איביזה" 1200 3 דלתות
1181644/א	1774970/א	4691176/א
1181644/ב	1774970/ב	4691176/ב
	4879835/א	5224914/א
	4879835/ב	5224914/ב

260 פרסים ראשיים

כל כרטיס מסדרות א,ב שמספרו עלה בהגרלה כמפורט להלן זכה בפרס הנקוב ליד המספר

0040629	מעבד מזון קרופס דגם 701
0143456	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
0156356	מיקרוגל מץ דגם 610
0197594	וידאו פיליפס דגם 6542
0209765	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
0271486	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
0285992	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
0289533	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
0341492	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
0378292	טוסטר אובן אלגם
0388484	מעבד מזון קרופס דגם 701
0398736	וידאו פיליפס דגם 6542
0440769	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
0498801	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
0541908	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
0592986	טוסטר אובן אלגם
0702008	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
0739043	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
0754867	טוסטר אובן אלגם
0782039	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
0790210	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
0808306	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
0846302	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
0865626	וידאו פיליפס דגם 6542
0874718	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
0916444	מיקרוגל מץ דגם 610
1064256	וידאו פיליפס דגם 6542
1096191	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
1096235	טוסטר אובן אלגם
1139594	מיקרוגל מץ דגם 610
1181644	דירת 4 חדרים בחולון יובל גד
1280656	מיקרוגל מץ דגם 610
1343808	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
1352402	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
1364712	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
1384183	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
1507298	מעבד מזון קרופס דגם 701
1514833	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
1566830	מעבד מזון קרופס דגם 701
1587007	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
1588955	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
1598196	מיקרוגל מץ דגם 610
1613778	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
1669348	טלוויזיה צבעונית מץ 16"

1682671	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
1684232	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
1761609	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
1774970	מכונית אופל קדט L.S. 4 דלתות
1873015	טוסטר אובן אלגם
1874960	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
1965631	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
1966889	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
1976579	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
2028636	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
2060626	מעבד מזון קרופס דגם 701
2070923	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
2142793	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
2230887	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
2287615	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
2290047	מעבד מזון קרופס דגם 701
2315016	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
2357640	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
2407214	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
2525173	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
2571997	מעבד מזון קרופס דגם 701
2580951	מיקרוגל מץ דגם 610
2625293	וידאו פיליפס דגם 6542
2762524	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
2845133	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
2883432	וידאו פיליפס דגם 6542
2935202	טוסטר אובן אלגם
3125524	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
3148381	טוסטר אובן אלגם
3415661	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
3433226	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
3535481	מיקרוגל מץ דגם 610
3554533	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
3612741	וידאו פיליפס דגם 6542
3671323	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
3707828	מעבד מזון קרופס דגם 701
3735161	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
3823312	מיקרוגל מץ דגם 610
3849276	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
4072427	טוסטר אובן אלגם
4138629	מעבד מזון קרופס דגם 701
4188662	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
4230710	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252

4248591	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
4281787	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
4317069	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
4347986	מיקרוגל מץ דגם 610
4522644	סוף שבוע לזוג ראשונטורס
4604014	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
4673351	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
4691176	מכונית סיאט איביזה 1200 3 דלתות
4726393	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס
4735835	מעבד מזון קרופס דגם 701
4836987	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
4868389	וידאו פיליפס דגם 6542
4879835	מכונית אופל קדט L.S. 4 דלתות
4892900	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
4902010	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
5014053	טוסטר אובן אלגם
5091318	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
5099003	טוסטר אובן אלגם
5167509	טוסטר אובן אלגם
5181987	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
5191604	מכונת גלוח סוללות פיליפס דגם 1220
5224914	מכונית סיאט איביזה 1200 3 דלתות
5260454	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
5330429	שעון קיר סיטיזן דגם 2250
5362703	רדיו־טייפ סטריאו פיליפס דגם 8348
5385867	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
5444650	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
5469162	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
5477352	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
5485507	טוסטר אובן אלגם
5542724	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
5737846	טוסטר אובן אלגם
5839094	וידאו פיליפס דגם 6542
5907404	וידאו פיליפס דגם 6542
5945974	טוסטר אובן אלגם
5971455	טלוויזיה צבעונית מץ 16"
6011427	תנור בישול ואפיה מץ טורבו דגם 2010
6060229	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
6087306	מיקרוגל מץ דגם 610
6100325	רדיו־שעון תדיראן דגם 807
6149593	מסחטה לפרי הדר פרסה קרופס דגם 252
6198493	טוסטר אובן אלגם
6241255	סוף־שבוע לזוג ראשונטורס

א.ק. פרסום ושיווק

65,000 פרסים אחידים סדרות א,ב

מטחנת קפה "קרופס" דגם 203 - כל אחד מ-1,250 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-4 ספרות:	1838
שואב אבק ידני נטען "תדיראן" - כל אחד מ-1,250 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-4 ספרות:	3679
קומקום חשמלי אוטומטי "חוליות" - כל אחד מ-12,500 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות:	434
מחבת קוטר 24 ס"מ "אלגת" - כל אחד מ-12,500 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות:	405
שמיכת פיקה ליחיד "כיתן" - כל אחד מ-12,500 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות:	634
טרנזיסטור "פיליפס" דגם 1018 - כל אחד מ-12,500 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות:	165
תיק נסיעות "מודן" דגם 3009 - כל אחד מ-12,500 מספרי הכרטיסים המסתיימים ב-3 ספרות:	976

חלוקת הפרסים תתחיל בתאריך 1.2.1988 את הפרסים האחידים ניתן לקבל עם תעודת זהות ועמודת הכרטיס הזוכה, בכל יום ג' בשעות 15.00-19.00 ובכל יום ו' בשעות 08.00-13.00 בסניפי מד"א במקומות הבאים: ירושלים, תל-אביב, רמת גן, פתח תקוה, בת ים, נתניה, כפר סבא, הרצליה, חדרה, רחובות, אשדוד, לוד, קרית גת, חיפה, עכו, טבריה, קרית שמונה, עפולה, באר-שבע, אופקים, דימונה וכן במחלקת ההגרלות של מד"א בתל-אביב, בימים א'-ה' בשעות 08.00-16.00 וביום ו' בשעות 08.00-13.00. את הפרסים הראשיים ניתן לקבל במחלקת ההגרלות של מגן דוד אדום ברחוב מזא"ה 13, תל-אביב. המעוניינים לקבל פרסים אלה באחד מסניפי מגן דוד אדום, יוכלו לקבלם בסניף המקומי תוך שבוע ימים מיום הצגת הכרטיס הזוכה. תוקפו של כרטיס הגרלת מגן דוד אדום 1987 יפוג בתאריך 27.4.88 בשעה 12.00 ובאותו יום תסתיים חלוקת הפרסים. במקרה של טעות כל שהיא בפרסום, קובע הרישום הנמצא במשרדי מגן דוד אדום בחתימת ועדת הביקורת הציבורית.

מגן דוד אדום מודה לציבור רוכשי כרטיסי ההגרלה, שבתרומתם סייעו למגן דוד אדום במתן שרותי עזרה ראשונה, בנק הדם ושרותים חיוניים לציבור.

מכתבים למערכת הארץ

"לשרת את העם באופוזיציה"

הביטוי "לשרת את העם באופוזיציה" היה חביב על מנחם בגין. אין עצה טובה מזו להשיא היום למפלגת העבודה. בתוקף שותפותה במה שמכונה "ממשלת האחדות הלאומית" נגררה המפלגה לשאת באחריות לכל מה שנובע מן התפיסה הפוליטית של "חירות" ואף לבצע חלק נכבד של הפעילויות הנגזרות מתפיסה זאת. רק מעבר לאופוזיציה יאפשר למפלגת העבודה להשתחרר מן הסבך הצאורוטי אליו נקלעה ולפעול בצורה חד משמעית ובאפקטיביות נגד הסיפוחיזם לצורותיו. בכך יש לראות את חובתה הפטריוטית בזמנים אלה ולא ביצירתו בפועל של "בסיס של הסכמה לאומית" סביב "מדיניות" הליכוד. שאלה גדולה היא אם אכן מסוגלת מפלגת העבודה באמת ובתמים בהצגת אלטרנטיבה מדינית של ממש.

יעקב עמית
רעננה

"יישרף פקקי עם פקקם"

בימים אלה מפרסמת חברת החשמל הודעות הקוראות לנו שלא להרבות בצריכת חשמל בשעות העומס בין 17.00 ל־21.00. בהודעותיה פונה אלינו החברה בשאלה: "בעצם, מה יקרה אם נפעיל את מכשירי החשמל בבוקר או בשעות הלילה המאוחרות?"

ואני שואל אחרת — בעצם, מה יקרה אם אני ואתם נפעיל את כל אמצעי החשמל שברשותנו דווקא ובמיוחד בין השעות 17.00—21.00?

אולי, עם קצת מזל, ישרף הנתיך הראשי של חברת החשמל ותתחולל הפסקת חשמל כללית, שהיא כנראה הדרך הלגיטימית, הצודקת והיחידה האפשרית להפסיק סוף־סוף את צריכת החשמל הזונים הציניות והפראיות של מכשירי המודעה ומדריהם בחברת החשמל.

אז אני מפעיל בשעות 17.00—21.00. ישרף פקקי עם פקקם!

יהושע איילון
ירושלים

מאחורי מסך האבק

מי הרואה את האוטובוסים בכבישי העיר עלול לחשוב שהם באו זה עתה מסופת חול במדבר. הם מצופים בשכבת אבק עבה שמונעת לראות מה יש בתוכם. וכאשר אתה הוא האומלל הנוסע בהם, אתה מרגיש כמו בתוך אוטובוס משוריין מימי מלחמת השחרור. שלא לדבר על כך שאינך רואה את אור היום, ושוכח את הנוף שאמור להיות נשקף בעד החלון. אפילו אינך יודע היכן אתה נמצא כדי לרדת. אם עוברים אנשים במעבר ומסתירים את חלון הנהג שהוא היחיד הנקי (בכך צריך להודות) — אתה אבוד. בלילה העניין קשה שבעתיים. וכבר נקלעתי לויכוח סוער בין נוסעי האוטובוס שניחשו היכן אנחנו נמצאים, ועד ששאלו את הנהג, אחרו לרדת בתחנה היעודה.

חברת אגד, שכה מרבה להוציא כספים על סרטי פרסומת וג'ינגלים בכל כלי התקשורת, תיטיב לעשות אם תספק קודם כל את השרות הבסיסי לנוסע — חלון נקי ושקוף.

נחמה גת
ירושלים

האמנה הפלשתינית — גם לתלמידים יהודים

ב"הארץ" (19.1) נמסר שתלמידים ערבים תובעים ללמוד גם את האמנה הפלשתינית, במקביל למגילת העצמאות. זה רעיון מצוין, ויש להרחיבו גם לכיתות העליונות של בתי הספר היהודיים.

בדרך זו יכירו הערבים את מגילת העצמאות, והיהודים — את האמנה הפלשתינית, וכך יכיר כל עם את שאיפותיו ומאווייו של העם השני.

יעקב עורב
באר שבע

שמיר בין עבריינים

ב"הארץ" (22.1.88) הופיעה תמונתו של ראש הממשלה בהילולה לזכרו של הבאבא סאלי בנתיבות. בין אהרן אבו חצירא לבין הבאבא ברוך, בנו של הבאבא סאלי — שניהם עבריינים שהורשעו בדין. האם אלו המנהיגים שלנו וזאת היא פני האומה?

צבי מרבוב
רמת השרון